תלמוד ירושלמי · מפרשים · נועם ירושלמי · סדר מועד

נועם ירושלמי על שבת

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

נועם ירושלמי על שבת

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/נועם-ירושלמי-על-שבת/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה ד 31
הלכה ט 34
הלכה יא 35
פרק ב 37
הלכה א 37
הלכה ג 40
הלכה ה 43
הלכה ז 47
פרק ג 51
הלכה א 51
הלכה ג 56
הלכה ו 58
הלכה ז 60
פרק ד 67
הלכה א 67
הלכה ב 69
פרק ה 72
הלכה א 72
פרק ו 76
הלכה א 76
הלכה ה 82
הלכה ו 87
פרק ז 88
הלכה א 88
הלכה ב 96
הלכה ג 105
הלכה ד 106
פרק ח 109
הלכה א 109
הלכה ו 114
הלכה ז 114
פרק ט 116
הלכה א 116
הלכה ג 117
הלכה ד 119
הלכה ו 120
הלכה ז 120
פרק י 120
הלכה א 120
הלכה ב 122
הלכה ה 127
הלכה ו 128
פרק יא 130
הלכה א 130
הלכה ב 133
הלכה ג 138
הלכה ה 139
הלכה ו 142
פרק יב 142
הלכה א 142
הלכה ב 144
הלכה ד 146
הלכה ה 146
הלכה ו 147
פרק יג 147
הלכה ג 147
הלכה ו 152
פרק טו 153
הלכה ג 153
פרק טז 155

הלכה ב 155
הלכה ג 156
הלכה ד 157
הלכה ט 158
פרק יח 159
הלכה א 159
פרק יט 163
הלכה א 163
הלכה ד 167
הלכה ה 168

פרק א

הלכה א

קטע ב

יציאות השבת שתים שהן ארבע בפנים ושתים שהן ארבע בחוץ כו' ובגמ' מהו שתים שהן ארבע שתים לחיוב ושתים לפטור או ארבע לחיוב וארבע לפטור נשמעינה מן הדא שבועות שתים שהן ארבע א"ר בא תמן כולהון לחיוב ברם הכא חיוב ופטור אתינן מיתני. הדא אמרה ארבע לחיוב וארבע לפטור א"ר יוסי מתניתין אמרה כן שבועות שתים שהן ארבע לא לחיוב ודכוותה יציאות השבת שתים שהן ארבע לחיוב והא תני דלתות ההיכל שנים שהן ארבע אית לך למימר לא לחיוב ולא לפטור ניתני שנים עשר פטור לא אתינן מיתני אלא פטור שהוא כנגד חיוב. אמר ר' חייא בר אבא מהו ההן פטור דתנינן הכא מותר. א"ר יוסי עני ועשיר א' הם ומנו אותם חכמים שנים: הכנסה והוצאה א' הם ומנו אותם חכמים שנים יציאות השבת אין הכנסה בכלל כו' נשמעינה מהדא דאמר ר' יוחנן הכניס חצי גרוגרת והוציא חצי גרוגרת חייב:

הנה לפי מה שכתבו התוס' בפ"ק דשבועות (ד' ה') בד"ה שתים שנראה כמו שפי' הקונט' במסכת שבת שתים הוצאה והכנסה דחיוב של בעה"ב העומד בפנים שהן ארבע הוצאה והכנסה דפטור ובחוץ לעני העומד בחוץ. וריב"א פי' שתים הוצאה דחיוב והוצאה דפטור שהן ארבע הכנסה דחיוב ודפטור לבעה"ב העומד בפנים וכן לעני העומד בחוץ דה"נ מפרש לעיל מתניתין דהכא שהים הוצאה דעני ודבעה"ב שהן ד' הכנסה דעני ודבעל הבית ובירושלמי בעי אי איכא לפרושי מתניתין כמו שפי' בקונטרס אי כריב"א כו':

ולפ"ז משמע דהתו' מפרשים דהאיבעי' של הירושל' שתים לחיוב ושתים לפטור היינו שתים לחיוב הוצאה והכנסה בפנים דהיינו לבעה"ב העומד בפנים וכן בחוץ לעני העומד בחוץ הוצאה והכנסה. או ארבע לחיוב וארבע לפטור (פי' דשתים שהן ארבע יש בתוכו חיוב ופטור דהיינו שתים חיוב של הוצאה ופטור של הוצאה שהן ארבע היינו הכנסה דחיוב ודפטו' דהיינו כפי' ריב"א) ונראה לי דהאבעי' הוא משום דהוי דחוק לי' לפרש יציאות השבת שתים היינו הוצאה והכנסה דא"כ איך קרי לי' יציאות [והוא קודם דמסיק א"ר יוסי עני ועשיר א' הן ומנו אותם חכמים שנים הכנסה והוצאה א' הן ומנו אותם חכמים שנים והוא כמו דמתרץ בש"ס דילן שבת (ד' ב') תנא הכנסה הוצאה קרי לי' וא"כ יציאות משמע הוצאה וא"כ איך קאמר יציאות השבת שנים דהיינו הוצאה והכנסה] וע"כ מבעי' לי' אי שתים לחיוב היינו הוצאה והכנסה דחיוב ושתים לפטור שהם ג"כ הוצאה והכנסה דפטור או ארבע לחיוב וארבע לפטור וניחא שפיר דלישנא דיציאות

השבת יהיה הוצאה דחיוב והוצאה דפטור ואף דקאמר שהן ארבע וזהו הכנסות אעפ"כ בלישנא דיציאות השבת שתים אינן אלא יציאות:

וע"כ אומר נשמעינה מהדא שבועות שתים שהן ארבע וכן תנן יציאות השבת שתים שהן ארבע וא"ר בא (כצ"ל) תמן כולהון לחיוב ברם הכא חיוב ופטור אתינן מיתני (פי' שמתרץ על דתני הכא שתים שהן ארבע בפנים ושתים שהן ארבע בחוץ וצ"ל דהתם לא קתני רק מה שהם כולם לחיובא. וא"כ איך נפרש שתים שהן ארבע וצריך לומר שתים שהן ארבע דהיינו הוצאה דעני והוצאה דבעה"ב ששניהם הם לחיובא שהן ארבע הכנסה דעני והכנסה דבעה"ב שהם ג"כ לחיוב וא"כ שתים שהן ארבע היינו שני הוצאות שהם ארבע היינו הכנסות א"כ שם לשון יציאות דוקא ובקרא כתיב יציאות אם כן דייק התנא לשון יציאות וא"כ צ"ל דהכא דקא חשיב חיובא ופטורא צריך לומר שתי יציאות של חיוב ושל פטור. ובשהן ארבע נכלל הכנסות וכמו דתנן בשבועות (וכן דייק הריב"א דמתניתין מיירי בשני יציאות של חיוב ושל פטור מהא דאיתא בשבועות (ד' ג') יציאות השבת שתים שהן ארבע שתים הוצאה דעני והוצאה דבעה"ב שהן ארבע הכנסה דעני והכנסה דבעה"ב). וע"ז אמר הדא אמרה ארבע לחיוב וארבע לפטור שיש בכלל שתים חיוב ופטור שהן ארבע חיוב ופטור והוא דבלשון יציאות השבת שתים יהי' רק הוצאות:

וע"ז אמר ר' הושעי' מתניתין אמרה כן שבועות שתים שהן ארבע לא לחיוב ודכוותה יציאות השבת שתים שהן ארבע (פי' וא"כ כיון דהוא כולה לחיובא א"כ בודאי יציאות השבת שתים שהן ארבע היינו שני יציאות דעני ודבעה"ב שהם לחיובא ועוד דשניהם יציאות. וע"כ אף דבמתניתין קא חשיב חיובי ופטורי אעפ"כ צריך לפרש מתניתין דיציאות השבת שתים כו' היינו נמי שתי יציאות אעפ"י שא' לחיוב וא' לפטור, וכמו דאמר ר' אבא תמן כולהו לחיוב ברם הכא חיוב ופטור אתינן מיתני:

ואפשר לומר שכל זה היינו למאי דסובר מתחלה דהוצאה והכנסה לאו חדא מלתא היא. וע"כ דחיק לאוקמי מתניתין דשתי יציאות היינו יציאות ממש אעפ"י שא' לחיוב וא' לפטור אבל למאי דמסיק אמר ר' יוסי עני ועשיר א' הן ומנו אותם חכמים שנים הכנסה והוצאה א' הן ומנו אותם חכמי' שהים א"כ אפשר שתיהם לחיוב וכמו שפרש"י) והיינו הוצאה וההכנסה דעני שהכנסה הוי נמי בכלל הוצאה והכי משמע בירושלמי (פ"ק דהוריות ה"ג) ולא נמצאת עוקר כל שם הוצאה א"ר שמואל בר רב יצחק כשאמר כגרוגרת מותרת ושתי גרוגרות אסורות כמאן דמר הכנסה והוצאה אחת היא ברם כמאן דמר הכנסה והוצאה שתים הן ולא נמצא עוקר כל שם הכנסה. ונראה לי שנתחלפו השורות (וכצ"ל) ולא נמצאת עוקר כל שם הוצאה (פי' וא"כ הוי עוקר אה כל הגוף ואין

הב"ד מתחייב על זה) וכן פריך בפ"ק דהוריות (ד"ד) תנן יש שבת בתורה אבל המוציא מרשות לרשות פטור ואמאי הוצאה הא כתיבה לא תוציאו משא מבתיכם דאמרי הוצאה הוא דאסור אבל הכנסה מותר וע"ז אומר ואתי כמ"ד הכנסה והוצאה אחת היא ונמצא כשעוקר הכנסה אינו עוקר כל הגוף ברם כמ"ד הכנסה והוצאה שתים הן לא נמצאת עוקר כל שם הכנסה (פי' וא"כ אם אמרו הוצאה אסורה הא הכנסה שרי' א"כ נמצאו עוקרים כל שם הכנסה א"כ הוי עוקרים כל הגוף דהכנסה ובכאן צריך לגרוס) כשאמרו גרוגר' מותרת ושתי גרוגרות אסורה (וא"כ אינם עוקרים כל הגוף ודלא כהפ"מ שנדחק בזה):

וא"כ יש פלוגתא בזה בירושלמי אי הכנסה והוצאה אחת היא או לא וא"כ בתחלה הי' סבור דהכנסה והוצאה שתים הן. אבל לבסוף דמסיק דהוצאה והכנסה אחת היא א"כ אפשר לומר דהפירוש הוא יציאות השבת שתים כו' היינו הוצאה והכנסה וא"כ א"ש טפי דהוי שניהם, חיובא ואעפ"כ ניחא הלשון דיציאותהשבת שתים (ואתי נמי שפיר מה דקאמר שהן ארבע. ובש"ס דילן מקשה על זה בשבת (ד' ב') חיובי מאי ניהו יציאות והא יציאות תרתי הוא דהוויין וא"כ תקשה על מה דקאמר יציאות השבת שתים שהן ארבע והא יציאות לא הוי אלא שתים). ובירושלמי רצה בתחלה לומר דיציאות היינו חיוב ופטור בכדי דבלישנא יציאות השבת שתים יהא רק הוצאות אעפ"י דקאמר שהן ד' והוי הכנסה זה לא הוי קשה לו כ"כ רק שביציאות השבת שתים לא יהי' רק הוצאה אבל לבסוף דמסיק דהוצאה והכנסה אחת היא א"כ אתי כל המשנה כפשוטה דהיינו יציאות השבת שתים שתיהן לחיובא ושתים היינו הוצאה והכנסה ותנא הכנסה הוצאה קרי לה:

ובזה מתיישב מה שהקשה הק"ע על התו"י בשבת (ד' ב') שכתב עוד י"ל שתים הוצאות דחיוב ופטור שהן ד' הכנסות דחיוב ודפטור. ואין נראה דבירושלמי בעי מה שנים ומסיק ב' לחיוב וב' לפטור עכ"ל ותמה על זה הק"ע דהא אמרי' בירושל' הדא אמרה ארבע לחיוב וארבע לפטור. אבל לפי מה שביארתי ניחא שזהו רק בתחלה דהי' סבור כמ"ד דהכנסה והוצאה שתים הן ע"כ הי' קשה לי' לשון יציאות השבת שתים וע"כ בעי לה אם לפרש יציאות השבת שתים היינו שני הוצאות א' דחיוב וא' דפטור אבל לבתר דמסיק ר' יוסי דהכנסה והוצאה אחת היא ע"כ הדר בי' ממה דאמר בתחלה אלא דיציאות השבת שתים שניהן של חיוב ושתים היינו הוצאה והכנסה ואעפ"כ קרי לי' בלשון יציאות דהכנסה והוצאה אחת היא (וא"כ לפי שיטת הש"ס דילן דמשני ג"כ תנא הכנסה הוצאה קרי לי' א"כ יותר מסתבר לפרש כפרש"י דהיינו יציאות השבת שתים שניהם של חיוב

והיינו הוצאה והכנסה שהן ארבע לפטור ואע"ג דתנא יציאות אך תנא הכנסה הוצאה קרי לה כמו שביארתי ודו"ק):

[**והנה** בירושלמי קאמר הכא דאמר ר' בא תמן כולהון לחיוב הכא חיוב ופטור אתינן מיתני ואמר ר' יוסי מתניתין אמרה כן שבועות שתים שהן ארבע לחיוב ובפ"ק דשבועות (ה"א) איתא ר' מנא אמר לה סתם ר' אבין בשם ר' יוחנן תנינן תרתין כללין ולא דמו דין לדין שבועות שתים שהן ארבע מביא ארבע קרבנות מראות נגעים (והוא ט"ס וצ"ל) ידיעות הטומאה שתים שהן ארבע מביא ב' קרבנות (פי' שהוא כמו דמקשה בש"ס דילן בשבועות (ד' ג') מתניתין לא ר' ישמעאל ולא ר' עקיבא אי ר' ישמעאל האמר אינו חייב אלא על העתיד לבוא אי ר"ע האמר על העלם טומאה הוא חייב ואינו חייב על העלם מקדש כו' וכן מקשה בירושלמי דתנינן תרתין כללין ולא דמיין זה לזה שבועות שתים שהן ארבע מביא ארבע קרבנות (פי' והוא כר' עקיבא דמחייב על העבר נמי) וידיעות הטומאה שתים שהן ארבע מביא ב' קרבנות (פי' אליבא דר"ע דמחייב על העלם טומאה ולא על העלם מקדש):

וע"ז אומר ר' אליעזר בשם ר' אבין פתר לה פתר חורן שבועות שתים שהן ארבע ר' עקיבא מראות נגעים (והוא ט"ס וצ"ל) ידיעות הטומאה שתים שהן ארבע ר ישמעאל (פי' שהוא כמו דמשני בש"ס דילן בשבועות (ד' ד') רבי היא ונסיב אליבא דתנאי בידיעות נסיב לה כר' ישמעאל בשבועות נסיב לה כר"ע) וכן משני בירושלמי שבועות שתים שהן ארבע ר' עקיבא ידיעות הטומאה (וכצ"ל) שתים שהן ארבע ר' ישמעאל:

קטע ג

עוד שם ר' חגי בעי קומי ר' יוסי ולמה לי כר' ישמעאל ואפי' כר' עקיבא אתיא היא ידיעה והעלם על טומאת מקדש היא ידיעה והעלם על טומאת קודש א"ל מאן אית לי העלם טומאה והעלם מקדש לאו ר' ישמעאל

והנה הירושלמי הזה הוא תמוה דמאי מקשה ולמה לי כר' ישמעאל ואפי' כר' עקיבא אתי היא ידיעה והעלם על טומאת מקדש ידיעה והעלם על טומאת קודש והא מקשה תחילה דר' עקיבא לית לי' העלם מקדש וכמו דתנן בשבועות (ד' י"ד) ר"ע אומר ונעלם ממנו והוא טמא על העלם טומאה חייב ואינו חייב על העלם מקדש. ר' ישמעאל אומר ונעלם ונעלם ב' פעמים לחייב על העלם טומאה ועל העלם מקדש. וא"כ פליגי בזה ר' עקיבא ור' ישמעאל דר"ע אינו מחייב על העלם מקדש. וא"כ מאי בעי ר' חגי קומי ר' יוסי: **והנה** הפ"מ כתב דהאבעי' היא דשתים שהן ד' היינו בהעלם טומאה והעלם מקדש דהיינו העלם זה וזה וכמו דבעי בשבועות (ד' י"ט) בעא מיני' רבא מר"נ העלם זה וזה בידו מהו

א"ל הרי העלם טומאה בידו וחייב אדרבא הרי העלם מקדש בידו ופטור כו' אלא לא שנא וע"כ אמר בירושלמי בעא ר' חגי קומי ר' יוסי ולמה לי כר' ישמעאל ואפי' כר"ע ובהעלם זה וזה בידו היא ידיעה והעלם על טומאת מקדש ידיעה והעלם על טומאת קודש והיינו אם נעלמו שניהם וע"ז אמר לו מאן אית ליה העלם טומאה והעלם מקדש לאו ר' ישמעאל (פי' אבל לר"ע אפילו בהעלם זה וזה בידו נמי פטור וכמו שפירש"י בשבועות (דף י"ט) אלא לא שנא ופטור:

אך שזהו דוחק לפירושו בהעלם זה וזה ועוד דהירושלמי מחייב בהעלם זה וזה דהא התוספות כתבו דאלא לא שנא היינו שתים וכתבו תימא דהכא ולקמן פ' שלישי גבי העלם שבועה והעלם חפץ פשיט ר"נ לחיובא ובשבת (ד' ע') גבי העלם שבת והעלם מלאכות פשיט לפטור. וי"ל דלא דמי דהכא סברא הוא לחייב כיון דאיכא נמי העלם טומאה אבל התם אין סברא לחייבו על כל אחת ואחת כיון דבשגגת שבת וזדון מלאכות לא מיחייב אלא חדא השתא נמי דשגג במלאכה הרי יש כאן שגגת שבת וא"כ לשיטת הירושלמי דמיחייב בהעלם זה וזה בשגגת שבת ושגגת מלאכות א"כ כש"כ דמחייב הכא בהעלם טומאה והעלם מקדש. וכמו דאמרינן בירושלמי (ר"פ כלל גדול) שגג בזה ובזה רב המנונא אמר אינו חייב אלא אחת א"ל ר' זעירא ולאו כש"כ הוא אלו הזיד בשבת ושגג במלאכות אינו חייב על כל אחת ואחת מפני שניתוסף לו שגגות שבת איבד שגגת מלאכות אלמא דמחייב על העלם זה וזה חטאות הרבה וא"כ מכש"כ דחייב על העלם טומאה ועל העלם מקדש (ולקמן יתבאר בזה עיי"ש ודו"ק) [ושם מדמה נמי שגגת מלאכות להעלם טומאה והעלם מקדש דאמר התם קצר חצי גרוגרת בשחרית בזדון שבת ושגגת מלאכות וחצי גרוגרת בין הערבים בשגגת שבת וזדון מלאכות שגגות ושגגות שבו מהו שיצטרפו אמר ר' מנא אע"ג דלא אמר ר' יוסי הדא מילתא אמר דכוותי' אכל חצי זית בידיעות קודש ובהעלם טומאה וחצי זית בהעלם קודש ובידיעות טומאה העלם והעלם שבו מהו שיצטרפו]:

וע"כ נראה לי לפרש כמו דאמרינן בירושלמי (ספ"ג דהוריות ה"ז) דתנן התם ומה הן מביאין קרבן עולה ויורד ר' אליעזר אומר הנשיא מביא שעיר ואמרינן התם אמר ר' יוחנן לא אמר ר"א אלא מפני כריתות (והוא כמו דאמרינן בש"ס דילן (ספ"ג דהוריות ד' ט') ר"א אומר הנשיא מביא שעיר אמר ר' יוחנן לא אמר ר"א אלא בטומאת מקדש וקדשיו הואיל ונאמר בו כרת כבקבוע (פי' אבל בשמיעת קול וביטוי שפתים לא מיחייב ר"א שעיר הואיל ואין בהם כרת רק שהתורה חייבה קרבן עולה ויורד ע"כ אינו מחייב ר"א שעיר):

ואמרינן שם בירושלמי רב הושעי' בעי מעתה אפי' בקבוע אמר ר' יונה מסבר סבר ר' הושעי' שנעקר מכל הפרשה אלא כהדיוט עשיר עביד ליה ר' אליעזר א"ל אי כהדיוט עשיר עביד ליה ר' אליעזר אפי' על שמיעת קול ועל ביטוי שפתים (פי' שיתחייב על שמיעת קול ועל ביטוי שפתים נמי) דתני לא נחלקו ר"א וחכמים על שמיעת הקול ועל ביטוי שפתים שאינו מביא שעיר אלא שעירה ועל מה נחלקו על טומאת מקדש וקדשיו כו':

והנה הפ"מ נדחקו שם בדחוקים גדולים כמו שיראה המעיין וע"כ נראה לי דבעי רב הושעי' לר"א דמחייב שעיר היינו מחמת שהוא מחייבי כריתות וא"כ מחייב ר"א שעיר ע"ז אומר אפי' כקבוע (פי' שא"כ יהא מביא אשם תלוי נמי כמו שמביא בקבוע) דעל קרבן עולה ויורד אינו מביא אשם תלוי וכמו דאמרינן בהוריות (ד' ח') דאין אשם תלוי בא אלא על ספק חטאת קבועה וכן אמרינן בירושלמי שם וכמו דתנן אין מביא אשם תלוי על עשה ועל ל"ת שבמקדש. וע"כ אומר דלר"א שאומר שמביא שעיר פי' כמו שמביא על שער עבירות אם שגג בעבירה שיש כרת על זדונו א"כ מביא אשם תלוי נמי כמו שמביא על ספק חטאת קבועה וכן אמרי' בש"ס דילן בהוריות (ד' ו') אמר ר' יוחנן מודה ר"א שאין מביא אשם תני תנא קמי' דרב ששת אשם תלוי בא על טומאת מקדש וקדשיו א"ל דאמר לך מני ר"א היא דאמר הואיל ונאמר בו כרת כבקבוע מייתי נשיא שעיר עליו והא אמר ר' יוחנן מודה ר"א שאין מביא אשם תלוי קשי':

וע"ז אומר בירושלמי ר' הושעי' בעי מעתה אפי' בקבוע (צ"ל כקבוע) (פי' שיהיה דין לגמרי כמו בחטאת קבוע מביא אשם תלוי כמו בקבוע) וע"ז אומר אמר ר' מנא מסבר סביר ר' הושעי' שנעקר מכל הפרשה (פי' דהא דמחייב ר"א אינו מחמת הפרשה דקרבן עולה ויורד אלא מחמת שהוא כשאר חייבי כריתות שהנשיא מביא שעיר אלא כהדיוט עשיר עביד ליה ר"א (פי' שהחיוב הוא מצד הפרשה דקרבן עולה ויורד וכהדיוט עשיר עביד ליה ר"א. והחיוב הוא מחמת הפרשה דקרבן עולה ויורד ע"כ לא הוי כקבוע שיביא על זה אשם תלוי וע"ז אמר ר' מנא אי כהדיוט עשיר עביד ליה ר"א אפי' על שמיעת קול ועל ביטוי שפתים (פי' שיתחייב ע"ז אף ע"פ שאין בהם כרת אך מחמת חיוב הפרשה של קרבן עולה ויורד) וע"ז אומר דתני (צ"ל תני) לא נחלקו ר"א וחכמים על שמיעת הקול ועל ביטוי שפתים שאין מביא שעיר אלא שעירה. ועל מה נחלקו על טומאת מקדש וקדשיו שר"א ס"ל הואיל והוא בהכרת (פי' וע"כ נותנים עליו החומר על שאר כריתות אבל מ"מ החיוב הוא מחמת הפרשה של קרבן עולה ויורד):

וע"ז אומר למה אינו מביא שעיר אלא שעירה התיבין הרי משיח כו' הרי אינו מביא שעיר אלא שעירה. ונראה לי שיש כאן ט"ס (וכצ"ל) התיבין למה אינו מביא שעירה אלא שעיר כיון דהחיוב הוא מצד הפרשה ע"כ אמאי מביא שעיר וכ"ת דכיון דהוי כרת ע"כ נותנים עליו החומר של שאר חיובי כריתות וע"ז אומר הרי נשיא בעבודת כוכבים אינו מביא שעיר אלא שעירה (פי' ואין נותנים עליו החומר של שאר חייבי כריתות) אלא ודאי שסובר ר"א שנעקר מכל הפרשה. וא"כ שפיר בעי רב הושעיה מעתה אפי' כקבוע:

ועוד אימשר לומר דהא דבעי ר' הושעיא מעתה אפי' כקבוע (פי' לר"א דמחייב נשיא בשעיר להטעם מפני שהוא חייב כרת על כן מחייב נשיא בשעיר על זה אומר מעתה אפי' כקבוע (כמו דאיתאבירושלמי) (פי' שיתחייב בקבוע על העלם קודש ומקדש אפי' לר' אליעזר דתנן בשבועות (ד' י"ד) ר"א אומר השרץ ונעלם ממנו על העלם שרץ הוא חייב ואינו חייב על העלם מקדש ר' עקיבא אומר ונעלם ממנו והוא טמא על העלם טומאה הוא חייב ואינו חייב על העלם מקדש וא"כ ר"א נמי סובר דאינו חייב רק על העלם טומאה ולא על העלם מקדש וע"ז בעי לה רב הושעיא לר"א דמחייב על נשיא בשעיר מעתה אפי' בקבוע והוא כמו שכתבו התוס' בשבועות (ד' י"ט) בתוס' ד"ה הרי העלם מקדש בידו כו' אומר ר"ת דלא מיפטר אלא מקרבן עולה ויורד אבל חטאת קבועה חייב דהא גמרינן כו' דכל שחייבים על זדונו כרת חייבים על שגגתו חטאת והא דאמר בפ"ק (ד' ב') דעל שאין בה ידיעה בתחילה שעיר החיצון מכפר אלמא לא מוקמינן ליה בחטאת קבוע דאי הוי ביה חטאת קבוע לא הוי חיצון מכפר אמידי דבר קרבן הא התם ודאי מיפטר לגמרי שלא יהא חמור אין ויש בה מיש בה ויש בה ומיהו קשיא לישנא דאמר הכי פטור משמע דפטור לגמרי ועוד דלקמן (ד' כ"ד) גבי יש אוכל אכילה אחת דחוק למצוא חטאת קבועה בטמא שאכל את הקודש ומוקי לה בנשיא כר אליעזר ולוקמה בהעלם קודש. ע"כ נראה דפטור לגמרי משום דהוי דבר שהיה בכלל ויצא לי דון בדבר החדש כו':

וע"ז בעי רב הושעיא מעתה אפילו כקבוע (פי' לר"א שאומר שנשיא מביא שעיר מעתה אפי' כקבוע אם כן יתחייב נמי כמו חטאת קבועה (פי' על העלם קודש ומקדש נמי) וע"ז אמר ר' יונה מסבר סבר ר' הושעיא שנעקר מכל הפרשה (פי' דהא דמחייב ר"א בשעיר היינו לא מחמת הפרשה דעולה ויורד אלא מפני שיש בה כרת וע"כ חייב ר"א כמו על שאר חייבי כריתות וע"כ פריך דאם כן ליחייב כקבוע' ממש ואפי' על העלם מקדש אלא כהדיוט עשיר עביד ליה אבל החיוב הוא מחמת הפרשה דעולה ויורד וע"ז פריך דאי כהדיוט עשיר א"כ יתחייב על שמיעת הקול ועל ביטוי שפתים וע"ז אמר דתני

לא נחלקו ר"א וחכמים על שמיעת הקול ועל ביטוי שפתים שאינו מביא שעיר אלא שעירה ועל מה נחלקו על טומאת מקדש וקדשיו הואיל והוא בהכרת אבל לעולם אינו מתחייב כחטאת קבועה ועל זה פריך התיבין דלמה אינו מביא שעירה אלא שעיר מ"ש דנשיא כו' מתחייב שעירה ג"כ. אלא ודאי דחייב לא מחמת הפרשה דקרבן עולה ויורד וע"כ איפשר דחייב אפי' לר"א על העלם קודש ומקדש נמי:

ובזה יתבאר הירושלמי ר' חגי בעי קומי ר' יוסי ואפי' כר"ע אתי דלעולם מתחייב ארבע קרבנות כמו בשבועות אתי היא ידיעה והעלם על טומאת קודש היא ידיעה והעלם על טומאת מקדש (פי' דהא חייבין נמי אפי' על העלם קודש ומקדש קרבן קבוע דהא זדונו כרת) ואין הנ"מ אלא דאין מתחייב קרבן עולה ויורד וכמו שביארתי בירושלמי דהוריות דמעתה אפי' בקבוע (וקצת קשה דהוי להו להתוספות להוכיח דאם היה מתחייב חטאת קבוע לר"ע אם כן אמאי דחיק לאוקמי בשבועות (ד' ד') דרבי היא ונסיב לה אליבא דתנאי אמאי לא משני דמיירי בקבוע ואי איפשר לומר דכיון דתנן במתניתין את שיש בה ידיעה בתחילה וידיעה בסוף ה"ז בעולה ויורד א"כ משמע דקאי אקרבן עולה ויורד דהא הש"ס בשבועות (ד' ג') רצה לתרץ לעולם ר' ישמעאל וכי לא מחייב ר' ישמעאל לשעבר קרבן אבל מלקות חיובי מיחייב אם כן לא קאי סיפא ארישא אך באמת מקשה עליו לבסוף אי הכי שתים שהן ארבע תרתי הוא דהוויין ותו את שיש בה ידיעה בתחילה וידיעה בסוף והעלם בינתים העלמה למלקות מאי עבידתה ותו ה"ז בעולה ויורד וא"כ תקשי הכא נמי ה"ז בעולה ויורד לא אתי דהא מתחייב קרבן קבוע):

וע"כ בעי ולמה לי כר' ישמעאל ואפילו כר' עקיבא אתי היא ידיעה והעלם על טומאת מקדש וידיעה והעלם על טומאת קודש דמקשה דהא צריך להביא חטאת קבועה וא"כ ניחא האי דידיעות הטומאה שנים שהן ארבע (אך דהא איפשר לומר דאם כן כיון דמתחייב בקרבן קבוע למה לי ידיעה בתחילה הא אפי' בלא ידיעה בתחילה נמי מתחייב בקבוע כמו שאר החטאות שמביאין על זדונו כרת אך זה כתבו התוס' דבלא ידיעה בתחילה לא מתחייב בקבוע דא"כ יהיה חמור אין בה ויש בה מיש בה ויש בה) וע"ז בעי ר' חגי ולמה לי כר' ישמעאל ואפי' כר"ע אתי היא ידיעה והעלם על טומאת מקדש היא ידיעה והעלם על טומאת הקודש דאפי' לקבוע בעי נמי ידיעה והעלם א"כ ניחא הא דקתני ידיעות הטומאה שתים שהן ארבע:

וע"ז אמר לו מאן אית ליה העלם טומאה והעלם מקדש לאו ר' ישמעאל והנה בפשוטו הוא כמו דמשני בש"ם דילן בשבועות (שם) ותו ה"ז בעולה ויורד וע"ז אומר דבעולה ויורד אין מחייב בהעלם קודש רק ר' ישמעאל וא"כ ודאי אתי כר' ישמעאל:

אך שיש לדקדק דאמאי קאמר מאן אית ליה העלם טומאה והעלם מקדש לאו ר' ישמעאל דאמאי נקט דווקא דמאן תנא העלם טומאה והעלם מקדש ואמאי לא קאמר והעלם קודש. דהא ר' חגי בעא מיניה על העלם קודש ג"כ. ואיפשר ליישב ע"פ מה שכתב בס' תשובות הגאון רע"א (ס"ח) שכתב דלכאורה קשה בהעלם מקדש אמאי סביר שהוא חייב הא הוי מתעסק כמו סבר שהבהמה חולין ושחטה בחוץ וצריך לומר דדווקא לענין חטאת קבועה מיעטה הכתוב דאשר חטא בה פרט למתעסק אבל לענין עולה ויורד ליכא קרא וא"כ מיושב קושי' התוס' דשפיר אמרי' העלם מקדש פטור לגמרי דהקרא דעולה ויורד מיירי בהעלם טומאה ומצד חיוב חטאת ממילא פטור משום מתעסק ומדוקדק היטב לישנא דמתניתין דבריש דאכל קודש לא קתני עלה ר"א אומר כו' ואיך חייב על העלם מקדש כדקתני סיפא גבי מקדש והיינו דבעי למימר דאינו חייב כלל ובאכל קודש אדרבה לר"א דס"ל דקרא רק בהעלם טומאה ממילא בהעלם קודש חייב חטאת דלא פטור מדין מתעסק דהא בחלבים ובעריות חייב מטעם דנהנה לזה קתני רק בהעלם מקדש דליכא חטאת קבוע משום דהוי מתעסק:

וע"כ ניחא בירושל' דקאמר אמר ליה מאן אית ליה העלם טומאה והעלם מקדש לאו ר' ישמעאל (פי' דקושיתו דלתחייב משום קרבן קבוע אינו רק בהעלם קודש אבל בהעלם מקדש אינו חייב כלל חטאת קבוע משום דהוי מתעסק וע"ז אמר ליה העלם טומאה והעלם מקדש לאו ר' ישמעאל (פי' דבהעלם מקדש אינו מחייב רק ר' ישמעאל דהיינו בעולה ויורד אבל בחטאת קבוע אין לחייב בהעלם מקדש דהא הוי מתעסק וע"כ צריך לומר דשבועות שתים שהן ארבע ר' עקיבא וידיעות הטומאה שתים שהן ארבע היינו ר' ישמעאל (פי' דרבי היא ונסיב לה אליבא דתנאי. ויש עוד להאריך בזה הרבה ואין כאן מקומו ובמ"א יתבאר ודו"ק):

קטע ז

שם ר' יוסי בשם ר' יוחנן המוציא אינו חייב עד שיניח ר' יעקב בר אדא בשם ר' יוחנן עד שיטול ועד שיניח ר' זעירא בעי עד שיטול על מנת להניח (והוא כמו דאמרינן בפ"ק דשבת (דף ה') אמר רב ספרא אמר ר' אמי אמר ר' יוחנן המעביר חפצים מזוית לזוית ונמלך עליהן והוציאן פטור שלא היה עקירה משעה ראשונה לכך) נטל לאכול ונמלך להניח לא הוה חייב (פי' משום דבעינן שיהא עקירה משעה ראשונה) מה דמר ר' יוחנן דלא כר' יוסי דתני הוציא חצי גרוגרת והניחה וחזר והוציא חצי גרוגרת אם הניחה בתוך ד' אמות לראשונה חייב ואם לאו פטור ר"י אומר אם העבירו דרך עליה חייב ואם לאו פטור ר' יוסי עביד המהלך כמניח. וע"כ אפילו אם העבירו דרך עלי' בשעה שהוא מהלך

חייב (ועיין בש"ס דילן בשבת (ד' פ') ואמר רבא הוציא חצי גרוגרת והניחה ראשונה וחזר והוציא חצי גרוגרת והעבירו דרך עלי' חייב ופריך והא לא נח ומשני כגון שהעבירה תוך שלשה ע"ש) וע"ז אמר ר' יוסי עביד המהלך כמניח וע"כ אם העבירה דרך עלי' חייב וע"ז אמר מה דמר ר' יוחנן דלא כר' יוסי דהא לר"י בעינן דווקא שיניח ועוד למ"ד דמהלך כמניח א"כ אפי' לא נטלו מתחילה ע"מ להניח נמי חייב וכמו דאמרינן בכתובות (ד' ל"א) בן עזאי היא דאמר מהלך כעומד דמי ופירש"י ועקירת כל פסיעה הוי עקירה והנחת הרגל היא הנחה א"כ אפי' לא הוציאן משעה ראשונה לכך נמי חייב וע"ז אומר מה דמר ר' יוחנן דלא כר' יוסי:

וע"ז פריך כמה דר' יוסי עביד המהלך כמניח לחיוב כך הוא עביד המהלך כמניח לפטור כיון שהוציאו נעשה כמו שהניחה שם ויהא פטור וא"כ בהנחת הפסיעה ראשונה נעשה כמו שהניחה שם וא"כ איך יצטרף לחצי הגרוגרת השני'. ומשני תפתר שהיתה נתונה בתוך ארבע אמות וא"כ בפסיעה ראשונה הי' ג"כ בתוך ד' אמות ובתוך ד' אמות מצטרפין וכמו דאמר ת"ק הוציא חצי גרוגרת והניחה וחזר והוציא חצי גרוגרת אם בתוך ד' אמות לראשון חייב וה"נ בפסיעה ראשונה אליבא דר' יוסי הי' בתוך ד' אמות וכיון בהדא (כצ"ל) תני ואם לאו פטור וא"כ אפי' לא העבירו דרך עלי' נמי חייב ואיך תני ואם לאו פטור אמר רבא בר בריה דרב פפי תיפתר שהי' הפתח רחב חמשה אמות והוציא א' לכאן כו' והרי נא הוציא את השני' בתוך ד' אמות לראשונה ואהא קאי הא דתני ואם לאו פטור:

קטע ח

עוד (שם) תמן תנינן ר"מ אומר אם היתה. שבת והוציאו אמרו לו אינו השם שזה חייב משום מהלך וזה חייב משום מניח כו' מחלפי שיטתי' דר' יוסי תמן לא עביד המהלך כמניח וכא עביד המהלך כמניח א"ר יודן תפתר שהיה מוטל על האסקופה מקצתו בפנים ופיו לחוץ ופשט ידו ונטלה ואכלה והרי לא הילך. והנה המפרשים הק"ע והפ"מ נדחקו בזה מאוד:

וע"כ נראה לי לבאר והוא שהירוש' מקשה דתמן לא עביד ר' יוסי המהלך כמניח (פי' דתמן בכריתו' לא עביד המהלך כמניח) וכא עביד המהלך כמניח (פי' הכא בשבת עביד המהלך כמניח): וכמו שביארתי ובכריתו' לא עביד המהלך כמניח והוא כמו שביארתי בעירובין (פ"י ה"ו) לא יעמוד אדם ברה"י וישתה ברה"ר כו' ופריך שם בירו' אין פיו למעלה מעשרה ומשני שנייא היא שמתגלגלין ויורדין ובארתי שם ששיטת הירושלמי הוא דלא כשיטת הש"ס דילן בעירובין (ד' צ"ט) דהטעם הוא גזירה שמא יכניס הכלי

אצלו כמו שפירש"י וכמו דאמרינן התם רישא רבנן וסיפא ר"מ ומשני בחפצים הצריכין לו ודברי הכל ופירש"י בחפצים הצריכין לו אפילו רבנן מודו דגזר בהו דמתוך שהוא צריך להם יכניס אצלו הילכך משקין הללוצריכין לכלי וגזרינן. ואם כן לשיטת הש"ס דילן הוא משום שהוא גזירה דרבנן אבל לשיטת הירו' הוא משום שמכניס מרה"ר לרה"י ואעפ"י שפיו הוא למעלה מעשרה והוי מקום פטור אפ"ה כיון שמתגלגלין ויורדין ע"כ חייב וכן אמרינן (שם) בירושלמי תני גמל שראשו ורובו מבפנים מלעיטין אותו מבפנים מבחוץ מלעיטין אותו מבחוץ ופריך בירוש' אין פיו למעלה מעשרה טפחים ע"ש שבארתי בארוכה ושם הבאתי התוס' דעירובין (דף כ') בד"ה לא יעמוד אדם שכתבו בפרק בתרא דעירובין (דף צ"ט) מוקי לה בחפצים הצריכין לו וגזרינן שיכניס אצלו וקשי' דתיפוק לי' דקא מעייל מרה"ר לרה"י כו' ועי' מה שביארתי ע"ז (פ"ב דעירובין ה"ב).

והנה לפי שיטת הירושלמי הי' סבור מתחלה שהוציא מרה"י לרה"ר והניח בפיו ובלען דבפיו הוי מקום פטור אך שהחיוב הוא מחמת שבלען וכמו דאמרי' בעירובין (שם) שנייא היא שמתגלגלין ויורדין וא"כ אף שהלך המאכל דרך מקום פטור אפ"ה חייב. והוא דלא כמו שכתבו התוס' בשבת (דף ק"ב) בד"ה והוציאו בפיו חייב וכתבו התוספות כולהו כהדדי קא אתו דבליעתו הוי הנחה כו' ואע"ג דפיו למעלה מי' ואינו רחב ד' בטל הוא אגב ר"ה וזהו לשיטת הש"ס דילן דאם הוא עומד במקום א' לא הוי פיו מקום פטור וכמו שכתבו התוס' בעירובין אבל לשיטת הירושלמי הטעם הוא משום דמתגלגלין ויורדין והוי כמוציא מחנות לפלטי' דרך סטיו דחייב כמו דאמרינן בשבת (דף ו'):

וע"כ פריך דזהו דוקא אי אמרינן דמהלך לאו כמניח דמי. אבל אי אמרינן דמהלך כמניח דמי א"כ בשעת הילוכו כיון שעל כל פסיעה הוי כמו שנח א"כ בשעה שהי' בפיו נח דהא מהלך כמניח וא"כ הוי כנח במקום פטור. וע"ז משני א"ר יודן תיפתר שהי' מוטל על האסקופה מקצתו בפנים ופיו לחוץ ופשט ידיו ונטלה ואכלה והרי לא הילך והחיוב ע"י שהכניס מרשות הרבים לרשות היחיד ולא הילך:

וכן אמרינן לקמן בירושלמי המוציא אוכלין ונתנן על האסקופה בין שחזר והוציאן בין שהוציאן אחר פטור שלא עשה מלאכתן בבת אחת הא אם עשה מלאכתן בבת אחת חייב בן עזאי אומר אפי' עשה מלאכתן בבת אחת פטור והא תנינן רבי מאיר אומר אם היה שבת והוציאו ואמרו לו אינו השם שזה חייב משום מהלך וזה חייב משום מניח על דעתיה דרב הונא דלא כבן עזאי (פי' שאמר דפליגי במוציא) על דעתי' דר' יהודה דלא כבן עזאי ודלא כרבנן (פי' לרב יהודה דאמר הכל מודים במוציא שהוא פטור דברי הכל היא שמהלך כמניח. וא"כ הוא דלא כבן עזאי ודלא כרבנן). א"ר חיננא מנו אמרו

לו חכמים שהן בשיטת בן עזאי (פי' דאדרבא מנו אמרו לו חכמים היינו ר' יוסי) וכמו דאמרינן מנו אמרו חכמים ר' יוסי ושהן כשיטת בן עזאי (פי' דמהלך כמניח דמי דהא אמר ר' יוסי אם העבירו דרך עלי' חייב והוא משום דמהלך כמניח) ואעפ"כ לא קשיא דהא אמר ר' יודן תיפתר שהי' מוטל על האסקופה מקצתו בפנים ופיו לחוץ ופשט ידו ונטלה ואכלה והרי לא הילך. וא"כ כיון שלא הלך א"כ ניחא ולא קשי' על דרב הונא ורב יהודה ודו"ק:

[**והנה** בזה שאמר בירושלמי א"ר יודן תיפתר שהיה מוטל על האסקופה מקצתו בפנים ופיו לחוץ ופשט ידו ונטלה ואכלה והרי לא הילך וא"כ החיוב הוא ע"י הנחה שבמעיו. בזה יתבאר הירושל' דאמרינן בב"ק ופ"ג ה"ב) המוציא את תיבנו כו' וכל הקודם בהם זכה כו' חזקיה אמר והוא שהפכה על פניה לזכות בה מילתיה דחזקיה אמר המטלטלין נקנין בהפיכה. אלא המטלטלין מהו שיקנה בגרירה א"ר בון בר חייא נראין הדברים בעמודין ובעורות קשין אבל בעורות רכין לא קנה עד שיגביה א"ר אחא ליידא פשטא על שיטתהון דרבנן והנה הפ"מ פירש דזה קאי על מה שאמרו דהמטלטלין נקנין בגרירה. ולי נראה לבאר דקאי על הא דאמר חזקיה והוא שהפכה על פניה לזכות בה מילתיה דחזקיה אמר המטלטלין נקנין בהפיכה. וע"ז אומר דליידא פשטא על שיטתהון דרבנן דמזה נוכל להוכיח אם המטלטלין נקנין בהפיכה דהיינו אפילו פחות משלשה או דבעינן דווקא שיגביה שלשה וכמו דאמרינן בב"ק (ד' כ"ט) אלא אמר רב אשי כגון שהפכה בפחות מג' וכתבו התוס' מכאן אין לדקדק דלא בעי הגבהה ג' טפחים דכי מתכוון קני לה בפחות מג' דשאני הכא משום דאפי' הבטה בהפקר קני כו' ובירושלמי אומר חזקיה אמר והוא שהפכה על פניה לזכות בה פי' כיון שמתכוין לזכות ע"כ אפי' פחות מג' נמי: **וע"ז** אומר דליידא פשטא על שיטתהון דרבנן (פי' דמהא דלקמן נוכל להוכיח אם בעינן דווקא הגבהה שלשה או לא) וע"ז אומר בן סורר ומורה מהו שיהי' חייב בתשלומי כפל בגניבה ראשונה או מאחר שהוא ש ס ס בהתראת מיתה יהא פטור פי' דמיבעי ליה בן סורר ומורה מהו שיהא חייב בתשלומי כפל בגניבה ראשונה דמיתה לא מיחייב אלא אגניבה אחרונה אבל על כל זה לא מיחייב על גניבה אחרונה אלא מחמת גניבה ראשונה וע"כ בעי מהו שיהיה חייב על תשלומי כפל בגניבה ראשונה וזהו כמו דאמרינן בכתובות (ד' ל"א) גופא א"ר אבין הזורק חץ מתחילת ארבע לסוף ארבע וקרע שיראין בהליכתו פטור שעקירה צורך הנחה היא:

ובכה"ג בעי בירושלמי בן סורר ומורה מהו שיהיה חייב בתשלומי כפל בגניבה ראשונה אם נאמר מאחר דלא מחייב מיתה עד גניבה אחרונה ע"כ לא אמרינן קלב"מ. או כיון

דמאחר שהוא בהתראת מיתה יהא פטור (ולכאורה פליג בירושלמי על הש"ס דילן דאמרינן בסנהדרין (ד' פ"ו) אמר אביי הכל מודים בבן סורר ומורה כו' הכל מודים בבן סורר ומורה בעדים הראשונים שאין נהרגים מתוך שיכולין לומר להלקותו באנו כו' וא"כ לפי"ז גניבה ראשונה לא הוי בהתרי' מיתה דהא יכולין לומר להלקותו באנו איפשר לומר דמ"מ גניבה ראשונה הוי בהתרי' מיתה דמחמת זה מתחייב אגניבה שני') (והא דלא מיפטר משום דלוקין על הגניבה ראשונה איפשר לומר דמיבעי' ליה אליבא דר"מ דס"ל לוקה ומשלם אבל מת ומשלם לית ליה ועוד יתבאר ע"ז במקום אחר):

וע"ז אומר נשמעינה מן הדא הגונב כיס חבירו והוציאו בשבת חייב שכבר נתחייב בגניבת כיס עד שלא קידש עליו השבת וע"ז פריך ולא בהתריי' מיתה הוא ותימר חייב. הא אע"פ שהוא בהתריי' מיתה יהא חייב (והוא כמו דאמרינן בש"ס דילן בכתובות (ד' ל"א) על הא דאמר ר' אבין הזורק חץ מתחילת ארבע לסוף ארבע וקרע שיראין בהליכתו פטור שעקירה צורך הנחה היא וע"כ חייב ואמרינן מתיב רב ביבי בר אביי הגונב כיס בשבת חייב שכבר נתחייב בגניבה קודם שיבוא לידי איסור סקילה וע"ז פריך ואמאי נימא הגבהה צורך הוצאה היא). וכן פשיט נמי בירושלמי על הא דאיבעי' ליה בן סורר ומורה מהו שיהיה חייב בתשלומי כפל בגניבה ראשונה

ובזה יתבאר הא שהבאתי תחילה דמילתיה דחזקיה אמר המטלטלין נקנין בהפיכה כו' א"ר אחא ליידא פשטה על שיטתהון דרבנן ויתבאר ע"פ מה שכתבו התוס' דכתובות (ד' ל"א) בד"ה נימא הגבהה צורך הוצאה היא וכתבו התוס' תימא לפר"ת דהגבה' קונה פחות מג' טפחים מאי פריך והא כיון דקנאה קודם התחלת עקירה דעקירה לא הוי עד שיגביה שלשה דלמטה משלשה הוי כלבוד כדאמרינן בהמוציא (ד' פ') העביר חצי גרוגרת דרך עלי' חייב וא"כ דין הוא שיתחייב כמו לבן עזאי דאמר מהלך כעומד דמי דחייב לפי שקנאה קודם שהתחיל העקירה כו' וע"ז אומר דליידא פשטה על שיטתהון דרבנן והוא דלחזקי' דאמר דהמטלטלין נקנים בהפיכה (פי' אפי' פחות מג') א"כ איך פשטי רבנן מהא דתנן הגונב כיס חבירו והוציאו בשבת חייב שכבר נתחייב בגניבת כיס עד שלא קידש עליו השבת ולא בהתריית מיתה הוא ותימר חייב וכא אע"פ שהוא בהתרי' מיתה יהא חייב (פי' בגניבה ראשונה) דאיך מוכח דהא בגניבה קנאו מכיון שהפכה אפי' בפחות מג' ובשבת לא מתחייב עד שיגביה שלשה א"כ קנאו מקודם שהתחיל החיוב מיתה וכמו שהקשו התוס' וא"כ מוכח מזה דרבנן פליגי על חזקיה וס"ל דהפכה אינו קונה רק דווקא בשלשה וע"כ ניחא הפשיטות מה שפשטו דהא מכיון שהגביה שלשה הוי התחלת מיתה וחייב וכא נמי חייב וע"ז אומר ר' הושעיה תניתא כדעתי' כו'

ואיפשר דרבי הושעיה פליג אחזקיה דס"ל דאינו חייב עד שיגביה שלשה וא"כ מוכח מזה דאע"פ שהוא בהתחלת חיוב מיתה אפ"ה אינו פטור מן התשלומין וע"ז אומר ר' הושעיה תניתא כדעתיה דתני המוציא אף ע"פ שלא הניח חייב. פי' דמהלך כעומד דמי ודכוותה המוציא אע"פ שלא נטל להוציא חייב שאין התרייתו אלא בשעת הוצאתו והוא כמו דמשני הש"ס דילן בכתובות (ד' ל"א) הא מני בן עזאי דאמר מהלך כעומד דמי וכמו שפירש"י הילכך קני משעת הגבהה וחיוב מיתה בפסיעה בתריי' קא אתי ליה:

ואמרינן שם בירו' מיתיבי הא מתניתא זימנין דמותבין ומסייעין לר' יוחנן וזימנין דמותבין ומסייעין לר"ש יש אוכל אכיל' אחת וחייב עלי' ארבע חטאות ואשם א' טמא שאכל חלב והוא נותר מן המוקדשין ביוה"כ ר"מ אומר אם היה שבת והוציאו בפיו חייב אמרו לו אינו השם אית דמתיבין ומסייעין לר' יוחנן הוציאו בשבת אין כאן הנחה ולמה אמרו אינו השם (פי' הפ"מ השתא מפרש הש"ס דמתיבין הכא למאן דפליג אר' יוחנן התם ומסייעין לר' יוחנן משום דקתני הוציאו בשבת ולא הודו לו חכמים לר"מ למיחשב ג"כ חיובא בשבת אין הנחה כלומר ואי אמרת דאין כאן הנחה דלא צריך להנחה אלא דאמרינן מהלך כמניח לענין שבת וכר' הושעיא ואם כן קשי' ולמה אמרו חכמים לר"מ אינו מן השם מן השם הוא דחיובא דכולהו במהלך היא אלא ש"מ כר' יוחנן ותיובתא לר' הושעיא עכ"ל) ולכאורה קשה דאמאי לא תירצו כמו דאמרינן הכא בירושלמי דלא מיירי במהלך אלא שהיה מוטל על האסקופה מקצתו בפנים ופיו לחוץ ופשט ידו ונטלה ואכלה והרי לא הילך. וכן אמרינן לקמן בירושלמי והא תנינן ר"מ אומר אם הי' שבת והוציאו בפיו חייב אמרו לו אינו השם שזה חייב משום מהלך וזה חייב משום מניח על דעתיה דרב הונא דלא כבן עזאי (פירוש דס"ל דפליגי בזורק אבל במעביר חייב לכ"ע במהלך) וא"כ איך אמרו לו שאינו מן השם שזה חייב משום מהלך וזה חייב משום מניח הא שניהם חייבין משום מניח א"ר חנינא מנו אמרו לו חכמים שהם שיטת ק עזאי. כתב הק"ע כלומר ואפי' כבן. עזאי ומיירי כשהיה מוטל על האסקופה מקצתו בפנים ופיו לחוץ ופשט ידו ונטלה ואכלה שאין כאן הילוך וכדשני לעיל כו' ועוד יש בזה כמה דקדוקים לפי' הפ"מ:

ע"כ נ"ל לבאר והוא כמו דאמרינן בכתובו' (ד' ל"א) הבא על אחותו כו' ורמינהו אלו הן הלוקין הבא על אחותו כו' דאינו לוקה ומשלם כו' ר' יוחנן אמר אפי' תימא אחותו נערה כאן שהתרו בו כאן שלא התרו בו כו' ואמרינן שם בכתובות (ד' ל"ג) ר"ל אמר הא מני ר"מ היא דאמר לוקה ומשלם כו' ואמרי' בכתובות (ד' ל"ד) בשלמא ר' יוחנן לא אמר כר"ל דקא מוקים לה כרבנן אלא ר"ל מ"ט לא אמר כר' יוחנן אמר לך כיון דאתרו בו פטור כי לא אתרו בו נמי פטור ואזדו לטעמייהו דכי אתי רב דימי אמר חייבי מיתות

שוגגין וחייבי מלקות שוגגין ודבר אחר ר' יוחנן אמר חייב ור"ל אמר פטור רבי יוחנן אמר חייב דהא לא אתרו ביה ר"ל אמר פטור כיון דאילו אתרו בו פטור כי לא אתרו בו נמי פטור ואמרינן (שם ד' ל"ה) אלא כי אתא רבנן אמרו חייבי מיתות שוגגין כ"ע לא פליגי דפטורין כי פליגי בחייבי מלקות שוגגין ודבר אחר כו'

והנה אמרינן בירושלמי (פ"ג דכתובות ה"א) תמן תנינן האוכל תרומה מזיד משלם את הקרן ואינו משלם את החומש ותנינן אלו הן הלוקין הכא את אמר לוקה וכא את אמר משלם ר' יוחנן לצדדין הוא מתניתא אם התרו בו לוקה לא התרו משלם כו' ר' שמעון בן לקיש אמר ואפי' לא התרו אינו משלם מאחר שאלו מתרין בו היה לוקה מתניתא פליגא על ר"ש בן לקיש האוכל תרומה שוגג משלם את הקרן וחומש ואלו התרו בו אינו לוקה פתר לה כר"מ דר"מ אמר לוקה ומשלם א"ר חנינא קומי ר' מנא ואפי' יסבור דמתניתא דר"מ קריי' דר"מ והכתיב איש כי יאכל קודש בשגגה אלא מיסבר סבר רשב"ל חומש קרבן כו':

והנה האחרונים הקשו מהא דתנן יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבע חטאות ואשם א' ר"מ אומר אף אם היה שבת והוציאו בפיו חייב והקשו אהא דאם היה שבת והוציאו בפיו חייב דא"כ הוה חייבי מיתות שוגגין ואמרינן בכתובות (ד' ל"ה) אלא כי אתא רבנן אמרו חייבי מיתות שוגגין כ"ע לא פליגי דפטורין כי פליגי בחייבי מלקות שוגגין כו' וא"כ כיון דבחייבי מיתות שוגגין כ"ע מודו דפטור אם כן לדברי ר"מ לא יתחייב אשם לפי מה שכתבו התוס' בפסחים (ד' כ"ט) דאע"ג דלענין קרבן לא אמרינן קלב"מ אעפ"כ אמרינן שם האוכל חמץ של הקדש במועד כו' יש אומרים לא מעל ואמרינן התם א"ר יוחנן ר' נחוניא בן הקנה היא דתני' ר' נחוניא בן הקנה היה עושה את יוה"כ כשבת לתשלומין מה שבת מתחייב בנפשו ופטור מן התשלומין אף יוה"כ מתחייב בנפשו ופטור מן התשלומין והטעם הוא כיון דפטור מקרן וחומש פטור נמי מקרבן שאין אשם מעילות בא אלא כשיש קרן וחומש עכ"ל וא"כ ה"נ כיון דחייבי מיתות שוגגין פטורין א"כ איך מתחייב אשם מעילה דכיון דפטור מקרן וחומש פטור נמי מקרבן והנה האחרונים תירצו דזהו דווקא לר' נחוניא ב"ה דס"ל דחייבי כריתות נמי פטור ואם כן סובר דלא אמרינן דדווקא ברשעה המסורה לב"ד הכתוב מדבר וע"כ פטור מקרן וחומש דמעילה דאע"ג דהוי כמו לצאת י"ש אבל לפי מאי דקיי"ל דלצאת י"ש חייב א"כ הוי קרן וחומש דמעילה כמו לצאת י"ש אבל הירושלמי סובר דאפי' במעילה נמי פטור מקרן וחומש

ובזה יתבאר הירושלמי מיתיבי הא מתניתא זמנין דמותבין ומסייעין לרבי יוחנן זמנין דמותבין ומסייעין לר"ל והוא דמותבין לר"ל ומסייעין לר' יוחנן יש אוכל אכילה אחת

וחייב עלי' ד' חטאות ואשם א' טמא שאכל חלב והוא נותר מן המוקדשין ביוה"כ. ר"מ אומר אם היה שבת והוציאו בפיו חייב אמרו לו אינו מן השם וע"כ מותבין מזה המשנה לר"ל ומסייעין לר' יוחנן דס"ל דאין חייבי מיתות שוגגין פטורין דאל"כ איך אמרו לו אינו מן השם דמשמע דאם היה מן השם היה מודה לר"מ. והא קשה דאם כן לא יתחייב אשם מעילות:

וע"ז אומר הוציאו בשבת אין כאן הנחה פי' דלכאורה איפשר לומר דנגמרה הנחתו בפיו קודם שבלעו וע"כ מתחייב אשם מעילות על הבליעה שאח"כ. ע"ז אומר הוציאו בשבת אין כאן הנחה פי' שאין כאן הנחה דלשיטת הירושלמי דקאמר א"ר יודן תיפתר שהי' מוטל על האסקופה מקצתו בפנים ופיו לחוץ ופשט ידו ונטלה ואכלה והרי לא הילך. וא"כ לא נגמרה ההנחה עד שנחה בתוך מעיו. וא"כ אמאי אמרו לו אינו מן השם והא דמקשה מהא דאמרו לו אינו מן השם ולא מקשה מהא דר"מ גופא דאמר הי' שבת והוציאו בפיו חייב הוא משום דמדר"מ לא קשה דהא איהו ס"ל דלוקה ומשלם ואפ"ל דכמו שלוקה ומשלם ה"נ ס"ל דמת ומשלם וע"כ מקשה מהא דאמרו לו אינו מן השם ותיפוק ליה דאם נוסיף חטאת משום שהוציאו בשבת א"כ לא יתחייב קרבן מעילה:

ואף דאמרינן בירושלמי (פ"ג דכתובות שם] הכל מודין שלא היה ממון אצל מיתה מן הדא מכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת מה מכה בהמה לא חלקת בין שוגג בין מזיד לחייבו ממון אף מכה אדם לא תחלק בין שוגג בין מזיד לפוטרו ממון מה פליגי ממון אצל מכות כו' וא"כ קשה דאף לר' יוחנן נמי פטור מאשם מעילה אך זהו דווקא בדבר א' ע"כ ילפינן ממכה אדם אבל לא בב' דברים וכמו דאמרינן שם בירושלמי דאתפלגין השוחט אותו ואת בנו כו' ר' יוחנן אמר התרו בו משום אותו ואת בנו לוקה כו' רשב"ל אמר אפי' התרו בו משום אותו ואת בנו לא היה לוקה מאחר שאלו התרו בו כו' היה נסקל א"ל אפי' כר' יוחנן צריכא ליה תמן שני דברים וכא דבר א' כו' דבשני דברים אמרינן דאפי' בחייבי מיתות שוגגין נמי לוקה משא"כ בדבר א'. וא"כ לענין ממון נמי אע"פ דחייבי מיתות שוגגין פוטר לכ"ע אך זהו דווקא בדבר א' אבל לא בשני דברים וביארתי זה במ"א שיטת הירושלמי וע"כ מסייעין מזה לר' יוחנן דאין חייבי מיתות שוגגין פטורין דלר"ל דחייבי מיתות שוגגין פטורין אפי' בשני דברים א"כ יפטור מקרבן מעילה (והירושלמי לא ס"ל התירוץ דהוי כמו לצאת ידי שמים ואפילו בתרומה שכתבו התוס' בכתובות דע"כ חייב בשוגג משום דהוי לכפרה אפ"ה אמרינן בירושלמי (שם) אפי' יסבור ר"ל כר"מ מתניתא דר"מ קריי' ל דר"מ והכתיב איש כי יאכל קודש בשגגה. אלא מיסבר סבר רשב"ל חומש קרבן ואפי' תימא חומש קרבן קרן קרבן (פי' בתמיה) א"ר יודן בר שלום מתניתא אמרה

שהקרן קנס דתנינן תמן אינו משלם תרומה אלא חולין מתקנין והם נעשים תרומה אילו מה שאכל היה משלם ניחא ועוד מהדא דתני אכל תרומה טמאה משלם חולין טהורין ואם שילם חולין טמאים יצא ולא דמי עציים הוא חייב לו הדא אמרה שהקרן קנס כמה דאת אמר הקרן קנס ודכוותה חומש קנס (ופי' הפ"מ מסקנת הקושי' היא דמאי חשבת קרן קנס ולחומש קרבן ואמאי לא נימא דחומש ג"כ משום קנס הוא דריבתה התורה לאוכל בשגגה) והדרא קושיא לדוכתא דלא הוי חומש כקרבן וקשי' לר"ל היכי מתרץ לה לקרא ומשני אלא רשב"ל כדעתי' כמה דאת אמר תמן הכל הוא בכלל לא תענה ברעך עד שקר יצא ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו לא שישלם ממון וכא היה הכל בכלל וכל זר לא יאכל קודש יצא ואיש כי יאכל קודש בשגגה שישלם ממון אלמא דאפי' בתרומה לא משני הירושלמי דהוי משום כפרה אלא שהוא בתורת קנס. וע"כ סובר נמי דבמעילה נמי לא הוי הטעם משום שהוא כמו לצאת ידי שמים וכן משמע בירושלמי דקאמר (שם) והתני מודים חכמים לר"מ בגונב תרומה של חבירו שהוא חייב לשלם שכן האוכל תרומה לוקה והתני מודים חכמים לר"מ בגונב חלבו של חבירו ואכלו שהוא לוקה ומשלם שכן האוכל חלבו לוקה והתני החוסם את הפרה משלם ששה קבין לפרה וארבע קבין לחמור שכן החוסם פרתו לוקה ונראה לי שהוא כמו שפירש"י בכתובות (ד' ל') רב אשי אמר בזר שאכל תרומה משלו וקרע שיראין של חבירו ופי' הקונט' דס"ל לרב אשי דמיתה לזה ותשלומין לזה פטור כו'. וכתבו התו' נראה דאי חשיב אכילת תרומה וקריעת שיראין ממון לזה ונפשות לזה אם כן תקשי ליה לרבא הא דתנן בב"ק (ד' ל"ב) והוא שהדליק את חבירו כו'

וע"כ משני הירושלמי דכיון דאם אכל חלבו נמי היה חייב מלקות או שאוכל תרומתו נמי חייב מלקות ע"כ הוי כמו מלקות לזה וממון לזה וע"כ חייב ובזה יתבאר הא דאמרינן בירושלמי א"ר יוסי שכן מחוייבי מיתות גנב תרומת הקדש ואכלה שהוא לוקה ומשלם מ"מ הפסידו ממון והנה הירושלמי הזה תמוה והפ"מ פי' כמחוייבי מיתות כלומר ר' יוסי מסיק לטעמא דמילתא דבני חייבי מיתות מצינו נמי לוקה ומשלם כגון גנב תרומת הקדש שהקדישו לבדק הבית דהרי מכל מקום הפסידו ממון לחבירו עד כאן לשונו:

ולי נראה לבאר במה שביארתי בספרי נועם ירושלמי על הירושלמי (פ"ו דתרומות) יש בו כזית ויש בו שוה פרוטה שמעון בר ווא בשם ר' יוחנן משלם להקדש ר' יוחנן אמר משלם לשבט כו' וביארתי שם הטעם דס"ל דהקדש לא חל על תרומה אע"ג דהוי מוסיף וא"כ לא חטא רק בתרומה משום דאין איסור הקדש חל על איסור תרומה ואעפ"כ ס"ל דמשלם להקדש דאף על גב דאיסור הקדש לא חל על תרומה דס"ל דאפי' באיסור מוסיף

נמי אין איסור חל על איסור אעפ"כ כיון שהקדישו שייך הממון להקדש וא"כ מצינו שחייב לשלם להקדש אע"ג שאין איסור הקדש חל ואיפשר שזהו תירוץ דבהקדש איך מתחייב לשלם לדברי רבי דס"ל הזיד במעילה במיתה וע"ז אומר שכן מחוייבי מיתות גנב תרומת הקדש ואכלה שהוא לוקה ומשלם מ"מ הפסידו ממון וא"כ מוכח דאע"פ שאין בו איסור דהקדש דהוא לא חל על התרומה מ"מ חייב בתשלומין אלמא דהחיוב של תשלומין במעילה אינו משום איסור מעילה וע"כ אפי' בהקדש גופא חייב לשלם אע"פ דהוי חייבי מיתות שוגגין והוא משום דהתשלומין אינו מחמת איסור הקדש דהא אם גנב תרומת הקדש שאין איסור הקדש חל אעפ"כ מחייב בתשלומין דהא מ"מ הפסידו ממון אם כן התשלומין של הקדש אינו מחמת הלאו דהקדש וא"כ מוכח דהירושלמי אינו סובר דהטעם משום דהוי כמו לצאת י"ש דאם כן הי' איפשר לתרץ דהטעם הא דחייב במעילה משום דהוי כמו לצאת ידי שמים ואם כן קשה מהמתניתין דיש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבעה חטאות ואשם א' טמא שאכל חלב והוא נותר מן המוקדשין ביוה"כ אמרו לו אינו השם. וא"כ פטור מאשם מעילות לר"ל דס"ל דאפי' חייבי מיתות שוגגין נמי פטור

וע"כ מתיבין ומסייעין לר' יוחנן דס"ל דבשוגג אין חייבי מיתות פטורין אך עכ"ז הא דמתיבין ומסייעין לר' יוחנן זה אינו רק אי אמרינן בגניבה הראשונה דבן סורר ומורה שפטור מתשלומי כפל דמאחר שהוא בהתריי' מיתה הוא פטור אע"ג דהחיוב מיתה לא נגמר עד לאח"כ אפ"ה פטור וכמו דאמרינן בכתובות (ד' ל"א) גופא אמר ר' אבהו הזורק חץ מתחילת ארבע לסוף ארבע וקרע שיראין בהליכתו פטור שעקירה צורך הנחה היא וא"כ קשי' הכא לר"ל דסובר דאפי' חייבי מיתות שוגגין נמי פטור דא"כ אם הוציא בשבת פטור מאשם מעילות אבל אי אמרינן דכיון דלא נגמר חיוב מיתה עדיין ע"כ אינו פטור א"כ ניחא שפיר אפי' לר"ל דהא החיוב מיתה לא נגמר עד שנחה בתוך מעיו וכמו דאמרינן בירושלמי הכא א"ר יודן תיפתר שהי' מוטל על האסקופה מקצתו בפנים ופיו לחוץ ופשט ידו ונטלה ואכלה וא"כ לא נגמר ההנחה עד שנחה בתוך מעיו. וע"כ אינו פטור ממעילה. משום דהתם החיוב נגמר בשעת אכילה אבל אי אמרינן דכיון דההתחלה הוא בחיוב מיתה ע"כ פטור. א"כ קשה דהא אם הוציא בשבת פטור ממעילה וא"כ מוכח מזה כר' יוחנן דחייבי מיתות שוגגין אינו פוטר א"כ מוכח מזה המשנה כר' יוחנן. וע"כ אומר אימתי (צ"ל אית) דמותיבין ומסייעין לר' יוחנן שמזה הוא סיוע לר' יוחנן כמו שביארתי וע"כ אומר אית דמותיבין ומסייעין לר' יוחנן הוא משום דזהו דווקא אי אמרינן דכיון שהי' ההתחלה של חיוב מיתה פוטר אבל אי אמרינן דאינו פוטר א"כ לא מותיבין

לר"ל ולא מסייעין לר' יוחנן וכמו שביארתי וע"כ אומר אית דמותיבין ומסייעין לר' יוחנן הוציאו בשבת אין כאן הנחה(פי' שלא נגמרה ההנחה עד שנחה בתוך מעיו) ולמה אמרו אינו השם (תיפוק לי' דיפטור מאשם מעילה) ודו"ק:

עוד קאמר שם בירושלמי אימת (צ"ל) אית דמותיבין ומסייעין לר"ל והנה הפ"מ נדחק בזה מאוד עיי"ש

ע"כ נ"ל דהפי' הוא כמו דאיתא בשבועות (ד' כ"ג) רב ושמואל ור' יוחנן דאמרי בכולל דברים המותרים עם דברים האסורים ור"ל אמר אי אתה מוצא אלא במפרש חצי שיעור ואליבא דרבנן כו' בשלמא ר' יוחנן לא אמר כר"ל דמוקים למתניתין כדברי הכל. אלא ר"ל מ"ט לא אמר כר' יוחנן אמר לך כי אמרינן איסור כולל באיסור הבא מאליו באיסור הבא ע"י עצמו לא אמרינן כו' מתיב רבא בריה דרבה יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ד' חטאות ואשם א' טמא שאכל את החלב והוא נותר מן המוקדשין ביוה"כ ר"מ אומר אף אם הי' שבת והוציאו בפיו חייב אמרו לו אינו השם ואם כו' כגון שאמר שבועה שלא אוכל תמרים וחלב מיגו דחייל אתמרים חייל נמי אחלב וכן איתא בירושלמי א דשבועות ה"ג) ר' בא בר ממל בעי על דעתי' דר' יוחנן דאמר בכולל שבועות חלות על האיסורין ניתני שבועה שלא אוכל ואכל א"ר זירא כל יומא דר' בא כו' ומן דדמך כו' מה אנן קיימין אם באומר כו':

וע"ז אומר בירושלמי אית דמותיבין ומסייעין לר"ל (פי' שמקשים על ר' יוחנן דאמר דבכולל חל אפי' באיסור הבא ע"י עצמו וא"כ ניתני חמש כגון שנשבע שלא אוכל תמרים וחלב) וע"כ אמר אית דמותיבין (פי' לר' יוחנן) ומסייעין לר"ל משום דבירושלמי מתרץ לה דהא דחייב בכולל היינו דווקא בכולל אבל לא בפורט וע"כ לא חל אם נשבע שלא אוכל תמרים וחלב. וע"כ אומר אית דמותיבין ומסייעין לר"ל:

והנה אמרינן שם בירושלמי הוציאו ביוה"כ פטור א"ר יוסי בר בון אתי דר"מ כר"ע דתני מניין ליוה"כ שחל להיות בשבת ושגג ועשה מלאכה מניין שחייב על זה בעצמו ועל זה בעצמו ת"ל שבת היא יוה"כ הוא דברי ר"ע ר' ישמעאל אומר אין חייבין אלא אחת ואיפשר לומר דקאי אדסמיך לי' לפי מה שביארתי דהקושי' לר"ל דאם הוציאה בשבת כיון דקלב"מ א"כ אינו חייב אשם וא"כ מהו מוסיף שאם הי' שבת חייב. אך זהו דווקא אי אמרינן דאינו חייב רק חטאת א' משום שבת וכמו דאמרינן בכריתות דף י"ד) וניתני אם הוציאו חייב מ"מ קתני אם הי' שבת אמר רפרם זאת אומרת עירוב והוצאה לשבת ואין עירוב והוצאה ליוה"כ אבל אי אמרינן כמו דמשני התם ממאי דילמא יש עירוב והוצאה ליוה"כ והכי קתני אם הי' שבת והוציאו חייב אף משום שבת א"כ אפשר לומר

דאף דלר"ל פטור בחייבי מיתות שוגגין וא"כ אינו חייב אשם עכ"ז הי' נוסף עוד חטאת א' דהא אם הי' שבת והוציאו חייב שני חטאות:

וע"ז אומר הוציאו ביוה"כ הוא פטור. וא"כ אינו חייב רק על שבת. וא"כ מה מוסיף ר"מ והם אמרו לו אינו השם כיון דאם הוציאו בשבת לא יתחייב באשם וע"ז אומר אמר ר' יוסי בר בון אתי דר"מ כר"ע דתני מניין ליוה"כ שחל להיות בשבת ושגג ועשה מלאכה מניין שחייב ע"ז בעצמה כו' ת"ל שבת היא יוה"כ הוא דברי ר"ע ר' ישמעאל אומר אינו חייב אלא אחת.

וכ"ז הוא לתרוצי אליבא דר"ל דחייבי מיתות פוטר אפי' בשוגג וא"כ חסר לי' אשם א' ע"כ צריך לתרץ אליבא דר"ל דמתחייב תרתי משום שבת ויוה"כ אבל לר' יוחנן דס"ל דחייבי מיתות אינו פוטר בשוגג א"כ אפי' ס"ל כר' ישמעאל דאינו חייב אלא אחת (או דס"ל דאין עירוב והוצאה ליוה"כ) נמי ניחא דהא מ"מ מוסיף חטאת א':

והנה עדיין צריך לבאר דקאמר מנו אמרו לו ר' יוסי היא (וכן הוא לפי גירסת הפ"מ דר' יוסי היא ולא כר' יהודה היא) א"כ איך יתיישב לר' יוסי הא דאמר ר"מ אף אם הי' שבת והוציאו בפיו חייב משום דהוי בת אחת הא אמרינן בירושלמי (פ"ט דסנהדרין ה"ו) חמותו וכלתו כאחת מה אמר בה ר' יוסי חומר בקל מה אמר בה ר' יוסי שני איסורין כאחת מה אמר בה ר' יוסי וא"כ כיון דהאי אמרו לו ר' יוסי היא א"כ איך יתחייב בב"א על שבת ויוה"כ. ולפי מה שביארתי הי' איפשר לפרש דלר' יוחנן דס"ל דחייבי מיתות שוגגין אינו פוטר א"כ איפשר לומר דר"מ אינו מוסיף רק שבת בלחוד ולא יוה"כ והאי אמרו לו הוי ר' יוסי ור' יוסי לית לי' בת אחת:

אך לכאורה קשי' דאם האי אמרו לו הוי ר' יוסי והא לית לי' לר' יוסי כולל כמו דאמרינן ביבמות דא"כ איך אמר נידון בזיקה ראשונה אם הי' אשת איש ונעשית חמותו הא חמותו הוא איסור כולל מיגו דאיתסר בשאר קרובות וא"כ איך יתחייב ד' חטאות ואשם א' לדברי ר' יוסי הא אמרינן בכריתות (דף י"ד) נימא אית לי' לר"מ איסור חל על איסור נהי דאיסור חל על איסור לית לי' איסור כולל ואיסור מוסיף אית לי' טהור מעיקרא לא אסור אלא בחלב הו"ל טמא מיגו דאסור בחתיכות טהורות איתוסף בי' נמי איסורא עילוי' חלב ופירש"י שם דהיינו כולל א"כ קשה דהא לית לר' יוסי כולל ואיפשר לומר דס"ל כמו שכתבו התוס' דלהאי לישנא דלקמן דסבר ר' חייא דר' יוסי מחייב תרתי באיסור כולל צ"ל דאשת איש ונעשית חמותו לא חשיב איסור כולל וא"כ איפשר לומר דס"ל לר"י דאיסור כולל ודאי חל ואיסור מוסיף נמי חל דהא אמרינן בכריתות (שם) אקדשי' מיגו דאתוסף בי' איסורא דהנאה איתוסף בי' לגבי חלב ואכתי להדיוט הוא דאסור אבל

לגבוה שרי מיגו דאיתוסף בי' איסורא לגבי גבוה איתוסף בי' לגבי הדיוט כו' וא"כ אם האי אמרו לו היינו ר' יוסי א"כ באיסור כולל ובאיסור מוסיף מודה ר' יוסי. ובאיסור בת אחת מיבעי' לי' וא"כ צריך לומר דהירושלמי סובר דבת אחת קיל טפי ואיפשר לומר דהטעם הוא כמו דאמרינן בירושלמי (פ"ז דסנה') ר' ירמי' בעי הבא על אמו מהו שיהי' חייב עלי' משום אשת איש תא חמי אלו בא אחר עלי' חייב עליה משום אשת איש ובנה אינו חייב עלי' משום אשת איש וע"כ בכולל או מוסיף חייב עלי' שתים משום דבכולל בשאר חתיכות ודאי חייב וע"כ ישנו לאיסור זה לגבי שאר חתיכות או במוסיף כיון דאחרים חייבים עלי' משא"כ אם אינו לא כולל ולא מוסיף א"כ לא חל בבת אחת ולא חל כלל.

ולכאורה הי' יותר טוב לומר דהאי ר"י היינו ר' יהודה ור"י סובר דמהלך כעומד דמי ומנו אמרו לו ר"י היינו ר' יהודה ור' יהודה אית לי' איסור מוסיף כמו דאמרינן בחולין (ד' ק') אע"ג דאיסור טומאה קדים אתי איסור גיד חל שכן איסורו נוהג בב"נ וכן אמרינן התם ת"ר אבר מן החי נוהג בבהמה חיה ועוף בין טמאין בין טהורין כו' ור' יהודה ל"ל קרא ליתי איסור אבר מן החי וליחול על איסור טומאה שכן איסורו נוהג בב"נ ועיי"ש בירושלמי בסנהדרין (פ"ג) ועיין לקמן (פ"ב דשבת ה"ה) ודו"ק:

קטע ט

(**שם**) **א"ר** ינאי בלע חצי זית והקיאו וחזר ובלע חייב. הכניס חצי גרוגרות וחזר והוציאו פטור מה בינה לקדמיתא תמן נהנה חיכו בכזית וע"כ חייב אם בלע חצי זית והקיאו וחזר ובלע משום דנהנה חיכו בכזית (והוא כמו דאמרינן בחולין (ד' ק"ג) דהרי נהנה גרונו בכזית) ברם הכא לא נתעסק בכגרוגרת שלימה א"ר יוסי פעמים שהוא מתעסק בגרוגרת שלימה והוא פטור: האיך עבידא הוציא חצי גרוגרת והניחה וחזר והוציא חצי גרוגרת ולא הספיק להניחה עד שנשרפה הראשונה והרי נתעסק בגרוגרת שלימה והוא פטור. בגין מדמייתה לחלבים והוא עביד כן:

והנה המפרשים הק"ע והפ"מ נדחקו מאוד בהא דאמר בגין מדמייתה לחלבים והוא עביד כן. ע"כ נראה לי לפרש דקאמר ר' יוסי דלמה לי' בלע חצי זית והקיאו וחזר ובלע חייב הכניס חצי גרוגרת וחזר והוציאו פטור. אמר ר' יוסי פעמים שהוא מתעסק בגרוגרת שלימה והיא פטור האיך עבידא הוציא חצי גרוגרת והניחה וחזר והוציא חצי גרוגרת ולא הספיק להניחה עד שנשרפה הראשונה והרי היא גרוגרת שלימה והוא פטור והוא משום דבעינן שתהא החצי גרוגרת הראשונה מונחת עד שיניח חצי גרוגרת השני' (והוא כמו דאמרינן בשבת (ד' פ') דאם קדם והגביהו ראשונה קודם הנחת השני' נעשית ראשונה

כמו שנקלטה או שנשרפה ופטור] וא"כ למה קאמר ר' ינאי הכניס חצי גרוגרת וחזר והוציאה פטור הא בכה"ג פטור אפילו בגרוגרת שלימה שאם נשרפה הראשונה עד שלא הניח חצי גרוגרת השני' הוא פטור (ולאו דוקא נשרפה אלא שאפילו הגביה חצי גרוגרת הראשונה קודם הנחת השני' נמי פטור (והוי כמו שנשרפה) וא"כ קשה דלמאי קאמר ר' ינאי דאם הכניס גרוגרת ואח"כ הוציאה פטור אם הוציאה אינה מונחת וא"כ בכה"ג אפילו בגרוגרת שלימה נמי פטור:

וע"ז אומר בגין מדמייתה לחלבים עביד כן (פי' דלכך קאמר בגרוגרת אחת הוא מחמת שאומר תחלה בלע חצי זית והקיאו וחזר ובלע חייב שמשמעינו הדין בחצי זית אחת שהוא רבותא דאפילו בחצי זית נמי חייב) (וכמו דאמרינן בחולין (ד' ק"ג) דבחצי זית איכא למשמע מיני' תרתי שמעינן מינה דלא הוי עיכול ושמעינן מינה דהרי נהנה גרונו בכזי' ואי הוה אמר בכזית לא הוי שמעינן מינה אלא דהרי נהנה גרונו בכזית. אבל לא שמעינן מינה דלא הוה עיכול אבל השתא דאשמועינן בחצי זית א"כ ש"מ תרתי דהרי נהנה גרונו בכזית ודלא הוי עיכול) וע"כ אמר גבי שבת נמי דאם הכניס חצי גרוגרת וחזר והוציאה פטור אבל באמת אפילו בגרוגרת שלימה נמי פטור:

וע"ז אומר בנין מדמייתה לחלבים והוא עביד כן (פי' אע"ג דר' יוסי אמר דאפי' בגרוגרת שלימה נמי פטור וא"כ יש רבותא יותר דאפי' בגרוגרת שלימה נמי פטור) ע"ז אומר בגין מדמייתה לחלבים (פי' מפני שצריך לדמות לחלבים ובחלבים הוי רבותא יותר שחייב אפי' בחצי זית והקיאו וחזר ובלעו). ע"כ מיירי נמי בשבת באופן זה שאם הכניס חצי גרוגרות וחזר והוציאה כדי שיהיה דומיא דחלבים. וע"ז אומר והוא עביד כן (פי' דמיירי באופן זה) וכמו דאיתא בכמה מקומות היאך עבידא ופי' איך מיירי אבל באמת אפי' בגרוגרת שלימה אם הגביה הראשונה קודם הנחת השניה נמי פטור ודו"ק:

קטע יג

(**שם**) **והא** תנינן ר' מאיר אומר אם הי' שבת והוציאו כו' כבר ביארתי תחלה הירושלמי הזה ע"ש:

קטע יד

(**שם**) **ר' יוחנן** בעי הי' עומד ברה"ר וזרק וקדם וקלטה מהו ולאו מתניתין היא קלטה אחר כו' ר' שמואלבר זעירא בחוטף (פי' שחטף מאויר) כן אם קלט חייב מה בין נחה לארץ לנחה לתוך ידו (פי' וא"כ חייב) ע"ז אומר תמן הוא זרק ואחר קיבל ברם הכא הוא זרק הוא קיבל (פי' וא"כ הוי כשני כחות באדם אחד וע"כ פטור) ומשמע שהוא כמו שכתבו התוס' בשבת (ד' ה') בד"ה כשני כו' ור"ח גריס איפכא כשני בני אדם דמי וחייב דאמר כו' עמד במקומו וקיבל חייב והכא נמי כי קבלה הוא ולא חטפה מהלוכו חייב

דהא אתעביד כו' או דילמא כאדם א' ופטור דהוי כמי שנותן מימינו לשמאלו דאעפ"י שהעבירה ד' אמות פטור. והכא נמי קא מיבעי' לי' אפילו אם קבלה ועל זה אומר ותהא פשיטא לו שהוא פטור וע"ז אומר אלו זרק בימין והוציא וקלט בשמאל שמא אינו חייב. (פי' דמשני על זה שאומר ותהא פשיטא לי' שהוא פטור כיון דהוי אדם א'). וע"ז אמר אילו זרק בימין והוציא וקלט בשמאל שמא אינו חייב מן הדין פיו ופיו לאו כאחר הוא דהא אם הניחה בתוך פיו חייב) וכמו שכתבו התוס' בשבת (ד' ק"ב) בתוס' ד"ה הוציאו בפיו חייב כולהו בהדי הדדי קא אתו דבליעתו הוי הנחה אעפ"י שמהלך כדאמרינן כתיבתן זו היא הנחתן ואע"ג דפיו למעלה מי' ואינו רחב ד' בטל הוא אגב ר"ה. אך לפי מה שביארתי הירושלמי א"ר יוחנן תיפתר שהי' מוטל על האסקופה כו' וא"כ עיקר ההנחה מה שמתגלגלין ויורדין ע"כ נראה דקאמר מן הדין פיו דכיון דמתגלגלין ויורדין הוי הנחה בתוך מעיו א"כ הוי כאחר אעפ"י שהוא באדם אחד. וה"נ שמאלו באחר הוא א"ר יודן פשיטא לי' כו' ומה צריכא ליה דזורק בימין כו' ר' שימי בשם ר' אחא אפי' זרק בימין וקלט בשמאל צריכא לי' חייב. דאפשר כיון דהוה באדם אחד. אין תימר פיו כיון שאוכלה כאחר הוא ברם הכא ידו כאחר הוא (פי' בתמיה) פי' דבפיו אין חיוב על ההנחה שבתוך פיו לפי שיטת הירושלמי אלא משום שמתגלגלין ויורדין א"כ הוא לאחר האכילה וע"כ כיון שאוכלה כאחר הוא משא"כ בידו ודו"ק:

קטע טז

(**שם**) **הי'** עומד בפנים וידו מליאה פירות פשוטה לחוץ וקידש עליו היום אסור להחזירה ר' אחא בשם ר' בא כמאן דמר אסור להשתמש באויר עשרה. אית תנאי תני מותר הוי בעי מימר מאן דמר מותר כשיש שם רוחב ד'. ומאן דמר אסור כשאין שם רוחב ד'. א"ר יוסי בר בון בין זה ובין זה כמאן דמר אסור להשתמש באויר עשרה:

ונראה לי לבאר דהא דאמר ר' אחא בשם ר' בא כמאן דמר אסור להשתמש באויר עשרה. והיינו ר' יהודה. וכמו דאמרינן בירושלמי ופ"י דעירובין ה"ג) ר' יודן אומר אפילו אינו מסולק אלא מלא החוט גוללו אצלו. וכא הוא הכין א"ר יוחנן לית כאן ר' יהודה אלא ר"מ. (פי' דתמן אמר אסור להשתמש באויר עשרה) והוא כמו דאמרינן בירושלמי (פי"א ה"א) תני בשם ר' יודא זרק ד' אמות חייב ר' יהודה עביד ד' אמות ברה"ר מלאכה בפני עצמו (פי' דר' יהודה מחייב שתים אם זרק מרה"י לרה"ר ועבר ד' אמות ברה"ר) וא"כ סובר דקלוטה כמו שהונחה וכן אמרינן בש"ס דילן (ד' צ"ז) דתני' מרה"י לרה"ר ועבר ארבע אמות ברה"ר ר' יהודה מחייב וחכמים פוטרים כו' ובהא קא מיפלגי דר' יהודה

סובר אמרינן קלוטה כמו שהונחה כו' וע"כ כיון דסובר דאסור להשתמש באויר עשרה א"כ סובר דקלוטה כמו שהונחה:

וע"כ נראה לי דע"כ משני ר' בא כמאן דאמר אסור להשתמש באויר עשרה דהיינו דאמרי' קלוטה כמו שהונחה וע"כ אסור להחזירה והוא כמו דאמרי' בשבת (דף צ"ג) ורמי דאביי אדאביי ורמי דרבא אדרבא דאיתמר המוציא פירות לרה"ר אביי אמר ביד חייב בכלי פטור כו'. איפוך ביד חייב והתנן פשט בעה"ב את ידו לחוץ ונטל העני מתוכה או שנתן לתוכה והכניס שניהם פטורין ומשני התם למעלה מג' הכא למטה מג' וכתבו התוס' ונהי דלאו שמיה אגד הנחה ליכא כדפי' בקונט' הקשה הר"א לרבה דמוקי מתני' בריש מכילתין כר"ע דאמר קלוטה כמו שהונחה דמי כו' אמאי שניהם פטורין והלא למעלה מג' לר"ע כמו למטה מג' לרבנן כו':

וע"כ אפשר לומר דהירושלמי סובר דאגד כלי לא שמיה אגד. וע"כ אם היה עומד בפנים וידו מלאה פירות פשוטה לחוץ וקידש עליו היום אסור להחזירה דכיון דאגד ידו לא שמיה אגד. וא"כ הוי כמכניס מרה"ר לרה"י ואע"ג דבעינן הנחה אך כיון דאמרי' קלוטה כמו שהונחה א"כ הוי כמו שנח (וכמו שכתבו התו' בשבת (דף צ"ב) וע"כ אסור להחזירה דהוי מכניס מרה"ר לרה"י. אבל למ"ד דקלוטה לאו כמו שהונחה א"כ אפילו אגד יד לא שמיה אגד אעפ"כ לא הוי הנחה ברה"ר:

והא שאמר אית תנאי תני מותר להחזירה מ"ד מותר כשיש שם רוחב ד' ומ"ד אסור כשאין שם רוחב ד' והנה המפרשים הק"ע והפ"מ נדחקו בזה מאוד ולי נראה שהוא ט"ס וצ"ל הוי בעי מימר מאן דאמר מותר כשאין שם רוחב ד' ומ"ד אסור כשיש שם ד' והוא משום דבעינן עקירה מע"ג מקום ד' כמו דאמרינן בשבת (ד' ד') ובירושלמי (פ"ו דעירובין ה"ו) מכיון שאין בו רוחב ד' אפי' נח כמו שלא נח וא"כ כיון דלהנחה בעינן מקום ד' א"כ לעקירה בעינן וודאי מקום ד' על ד'. דהא אמרינן בשבת (ד' ד') ודילמא הנחה הוא דלא בעי הא עקירה בעי וע"ז אמר מאן דאמר מותר כשאין שם רוחב ד' מ"ד אסור כשיש שם רוחב ד' וא"כ הוא עושה עקירה מרה"ר והנחה ברה"י והוא כמו דאמרינן בשבת (ד' ה') אמר ר' אבא מתניתין כגון שקבל בטרסקל והניח ע"ג טרסקל דאיכא נמי הנחה דהטרסקל הוא ד':

אך דמ"מ קשה דהא אמר כמאן דאמר אסור להשתמש באויר עשרה ולפי מה שביארתי הוא ר' יהודה דסובר קלוטה כמו שהונחה א"כ לא בעי מקום ד' על ד' וכמו דאמרי' בשבת (ד' ד') פשט העני את ידו אמאי חייב והא בעינן עקירה והנחה מע"ג מקום ד' על ד' וליכא אמר רבה הא מני ר"ע דאמר לא בעינן מקום ד' על ד' דתנן הזורק מרה"י לרה"י

ורה"ר באמצע ר"ע מחייב וחכמים פוטרים ר"ע סבר אמרינן קלוטה כמו שהונחה וא"כ לא בעי מקים ד' על ד':

אך לשיטת הירושלמי ניחא דאמרינן בירושלמי (פי"א דשבת ה"א) א"ר חונא לא חייב ר"ע אלא ע"י רה"י השני' (פי' לא חייב ר"ע אלא שנח בסוף ברה"י השני' אבל כ"ז שלא נח לא אמרי' כרה"י דמי) דאז הוי הנחה וא"כ אפי' לר"ע דסובר דקלוטה כמו שהונחה אעפ"כ בעינן הנחה ברה"י וא"כ איפשר לתרץ כאן שיש מקום ד' כאן שאין מקום ד' אבל לפי מאי דמשני כר' יהודה דאמר קלוטה כמו שהונחה דמי וע"כ מחייב ר' יהודה שתים (כמו שהבאתי מהירושלמי דרפי"א דשבת ה"א) דר' יהודה מחייב שתים א"כ לא איפשר לחלק דמאן דאמר מותר כשאין שם רוחב ד' (לפי הגהתי) ומ"ד אסור כשיש שם רוחב ד' וע"ז אומר תחילה הוי בעי מימר והוא משום דלפי מה דמוקי כר' יהודה דאמר אסור להשתמש באויר עשרה וא"כ כיון דמחייב ר' יהודה שתים אם זרק מרה"ר לרה"י ועבר ד' אמות א"כ מוכח דלא בעינן הנחה ע"ג מקום ד'. א"כ לא איפשר לתרץ דהא דתני מותר בשאין שם רוחב ד' והא דתני אסור בשיש שם רוחב ד'. וא"כ צריך לתרץ דהא דתני מותר משום דלא סבירא לי' כר' יהודה דאמר אסור להשתמש באויר עשרה:

וע"ז אומר אמר ר' יוסי בר בון זה וזה כמאן דמר אסור להשתמש באויר עשרה מאי כדון (פי' דאיך יתרץ הברייתות הא דהני אסור והא דתני מותר) ע"ז אומר מאן דמר אסור למטה מעשרה (פי' דלא בעינן רוחב ד' משום דקלוטה כמו שהונחה לר' יהוד' ולא בעינן מקום ד') כמו שהוכחתי מאן דמר מותר למעלה מעשרה והוא משום דקלוטה כמו שהונחה לא אמרינן אם הוא למעלה מעשרה וכמו דאמרינן בשבת (ד' ד') למטה מי' פליגי ובהא פליגי דר"ע סבר קלוטה כמו שהונחה ורבנן סברי לא אמרינן קלוטה כמו שהונחה אבל למעלה מי' דברי הכל פטור ודכ"ע לא ילפינן זורק ממושיט או דילמא למעלה מי' פליגי ובהא פליגי דר"ע סבר ילפינן זורק ממושיט כו' אלמא דלמעלה מי' לא אמרינן קלוטה כמו שהונחה וכן בירושלמי (רפי"א דשבת) שמואל אמר לא שנו אלא למטה מעשרה הא למעלה מעשרה אסור (והוא ט"ס וצ"ל מותר) ואפי' אם הוא כמו דאיתא בירושלמי אבל למעלה מעשרה אסור היינו שהוא אסור ואינו חייב חטאת אך זהו דווקא אליבא דשמואל דאמר כל למעלה מעשרה שבות אבל לרב דתני מותר כמו דאיתא (שם רפי"א ה"ב) רב אמר לית פטור אלא מותר על דעתי' דרבילמעלה מעשר' מותר. על דעתי' דשמואל למעלה מעשרה אסור וכמו דאמרינן בירושלמי (פ"ו דעירובין ה"ז) מן מה דהני שמואל למעלה מעשרה שבות וא"כ לרב דאמר דלמעלה מעשרה מותר

ע"כ הא דתני דמותר הוא למעלה מעשרה ועיין לקמן (פ"ו דשבת ה"ב) אין לך מיטלטל ברה"ר ונעשה כרמלית אלא אדם בלבד ושם יתבאר עוד בזה ודו"ק:

קטע כא

(**שם**) **רב** שאל לרבי נתן לו אחר חבילה על כתיפו כו' והוציאה במחזורה תנינא כו' סבר רבי כיון שעקר את רגליו כמו שעקר את החפץ. על דעתי' דרבי הי' עומד ברה"ר וזרק וקדם וקלטה לרה"י מהו ולאו רבי הוא דרבי עביד אויר מחיצות כממשן. לא צריכא דלא הי' עומד ברה"ר וזרק וקדם וקלטה לרה"ר מהו כו' תני ר' פוטר עד שעה שתנוח:

והנה לכאורה משמע דקדם וקילטה היינו שנחה בידו ומספקא לי' אם הא דאמרינן עקירת גופו כעקירת חפץ היינו דווקא על גופו אבל לא על ידו דעל ידו לא הוי הנחה וכמו דאמרינן בשבת (ד' ג') א"ל חייב ואינו דומה לידו מ"ט גופו נייח ידו לא נייח וכמו שפירש"י ידו לא נח ע"ג קרקע משמע אפי' הוא וידו במקום א' ונתן חבירו לתוך ידו והוציא פטור וע"ז אומר בירושלמי על דעתי' דרבי דחייב בנתן לו אחר חבילה על כתיפו אם הוי ידו כגופו אך כבר הקשו התוס' על רש"י וכתבו דבהנחה ודאי אמרינן דידו נייח דהא תנן או שנטל מתוכה והוציא חייב אלמא הנחת החפץ ביד בעה"ב שהוא וידו ברשות אחת הוי הנחה. ע"כ נ"ל לפרש דהא דאמר וקדם וקלטה היינו על גופו דלרבי הוי הנחה ע"ג גופו ועקירת גופו כעקירת חפץ וא"כ מיבעי' לי' באדם א' אם זרק וקדם וקלטה מהו דהיינו שנחה על גופו והא דמיבעי' לי' היינו כמו דמיבעי' לי' תחילה אם זרק בימין וקלט בשמאל וכמו שביארתי תחילה דשני כחות באדם א' גריעא טפי והתם מיבעי' לי' לר' יוחנן אם זרק בימין וקיבל בשמאל דהוי כמו שנותן מימינו לשמאלו דעביד מעשה בידים שקיבלה בידו אבל בגופו דלא עביד מעשה כלל אלא לענין שיהא החפץ נח עליו ורבי אומר דהנחה שעל גופו הוי הנחה ומתחייב אח"כ אם הטעינו חבירו וא"כ יתחייב הוא עצמו במה שהי' ההנחה על גופו וע"ז אומר על דעתי' דרבי הי' עומד ברה"ר וזרק וקדם וקלטה לרה"י מהו וע"ז פריך ולא רבי הוא דעביד אויר מחיצות כממשן וע"ז אומר לא צריכא דלא הי' עומד ברה"י (כצ"ל) וזרק וקדם וקלטה לרה"ר מהו אם הוי הנחה. והוא משום דרבי לא אמר קלוטה כמו שהונחה רק ברה"י משום דביתא כמאן דמלי' דמי אבל לא ברה"ר וע"ז אומר תני רבי פוטר עד שעה שתנוח דלגבי עצמו לא אמרינן דהוי הנחה ודו"ק

הלכה ד

קטע טז

שם (ה"ד) ועל הלכות ארץ כו' ולא כן אמר ר' זעירא כו' גזרו טומאה על ארץ כו' ועל כלי זכוכית כו' הלל ושמאי גזרו טומאה על טהרת ידים הנה בפ"ק דפסחים (ה"ו) אמרינן על דעתי' דר' יוחנן ניחא (פי' ר' יוחנן דאמר בין זה ובין זה דבר תורה ניחא) דמר ר' יוחנן ששה ספיקות הי' תולין עליהן ובאין ובאושא גזרו עליהם שריפה (צ"ל) על דעתי' דבר קפרא קשי' (פי' בר קפרא דאמר אם הטומאה דבר תורה ולד הטומאה מדבריהן) ר"ח סגן הכהנים לא לקודם לאושא היה וקודם לאושא לא היה שריפה לדבריהן א"ל תיפתר שנטמא בכלי זכוכית ופריך לא כן אמר ר' זעירא ר' אבינא כו' גזרו טומאה על ארץ כו' ועל כלי זכוכית ר' יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח גזרו טומאה על טהרת ידים ר' ירמי' סבר מימר ארץ כו' וכלי זכוכית תלויין ר' יוסי סבר מימר ארץ העמים תלוי וכלי זכוכית שריפה והנה הק"ע הקשה דאמאי לא משני דולד הטומאה מדבריהן היינו בטומאת ידים דהא אמרינן בשבת (ד' ט"ז) דידים תחלת גזירתן לשריפה וא"כ ניחא דנטמא בטומאת ידים דתחילת גזירתן היה לשריפה וע"ז אמר ר' חנינא סגן הכהנים לא נמנעו מלשרוף את הבשר שנטמא בולד הטומאה עם הבשר שנטמא באב הטומאה והיינו שנטמא טומאת ידים וכגון שנטמא חוץ למקדש דאין טומאת ידים במקדש כמו דאמרינן בפסחים (ד' י"ט) ובגליון האריך שם הרבה בזה ולי נראה דהירושלמי לא סבר להא דאילפא דידים תחילת גזירתן לשריפה דהא לאילפא דאמר דטומאת ידים תחילת גזירתן לשריפה היינו ס דוקא ידים ולא דבר אחר וכמו דאמרי' בשבת (ד' ט"ו) אלא אתו אינהו גזרו כו' לשרוף כו' למימרא דחדא גזירתא הוי לשריפה והאמר אילפא ידים תחילת גזירתן לשריפה אלמא לאילפא דאמר דידים תחילת גזירתן לשריפה היינו דוקא בידים מדפריך והאמר אילפא וא"כ להירושלמי דקאמר דכלי זכוכית הי' תחילת גזירתן לשריפה א"כ לא סבר להא דאילפא וע"כ סובר דבידים לא הי' תחילת גזירתן לשריפה רק בכלי זכוכית וע"כ אמר תיפתר שנטמא בכלי זכוכית ודו"ק:

קטע יח

שם נחמן ברי' דר' שמואל בר נחמני בשם ר' שמואל בר נחמני חמש חטאות מתות רצו ב"ד לבטל מבטלין. א"ר חייא בר אדא הדא דאת אמר שלא ידחו למיתה ויפלו לנדבה אבל ליקרב ע"ג המזבח אין חטאת מתה קרובה:

והנה הירושלמי הזה הוא תמוה מאוד דהא חמש חטאות המתות הוה הלכה למשה מסיני ואיך יכלו ב"ד לבטל מה שהוא הלמ"מ ע"כ נראה לי לפרש דע"כ אם רצו ב"ד לבטל מבטלין והוא ע"פ תנאי ב"ד שיהיו מתנין דאם יארע באופן שתהי' מחטאות המתות

יפלו לנדבה ולא יהי' חטאת מתה וכמו דאיתא בירושלמי (רפ"ז דשקלים) דאמרינן שם קשי' וכי יש חטאת קריבה עולה (פי' דמקשה על מתניתין דשקלים בין קינין לגוזלי עולה קרוב לקינין יפלו לקינין קרוב לגוזלי עולה יפלו לגוזלי עולה מחצה על מחצה יפלו לגוזלי עולה. וע"ז פריך ויש חטאת קריבה עולה ומשני) אמר ר' חזקי' בשם רשב"ל תנאי ב"ד הוא על המותרות שיקריבו עולות וכן אמרינן (בפ"ז דשקלים ה"ד) בהמה שנמצאת מירושלים כו' זכרים עולות נקיבות זבחי שלמים כו' ופריך ואין השלמים באים מן הזכרים ומן הנקיבות כו' א"ר זעירא כמה דאת אמר תמן תנאי ב"ד הוא על האובדות שיקריבו עולות. כן אמר אוף הכא תנאי ב"ד הוא שיקריבו עולות ועי' בש"ס דילן בקידושין (ד' נ"ה) דלא משני הכי ואפשר משום דלשיטת הש"ס דילן לא אמרינן דתנאי ב"ד הוא בקרבן יחיד וכמו שכתבו התוס' במעילה (ד' י"ד) בתוס' בד"ה בונין בחיל כו' וי"ל דשאני תרומות הלשכה שבאה בנדבת ציבור ולב ב"ד מתנה עליהם אבל לא שייך לומר לב ב"ד מתנה עליהם בהקדש נדבת יחיד אפי' הקדישם למוסרם לציבור. אבל הירושלמי סובר דאמרינן לב ב"ד מתנה עליהם אפי' בקרבן יחיד ובירושלמי (פ"ח דפסחים ה"ב) ר"א בשם ר' הושעי' תנאי ב"ד שיהא זה מפריש את פסחו מפריש מעותיו ממנה את שלו והמעות יצאו לחולין ובש"ס דילן בפסחים (ד' צ') שע"מ כן הקדישו ישראל מעות פסחיהן:

וא"כ לפ"ז לשיטת הירושלמי דב"ד מתנין על קרבן יחיד ג"כ ע"ז אומר ר' שמואל בר נחמני דבחמש חטאות המתות אם רצו ב"ד לבטל מבטלין והיינו ע"י תנאי ב"ד שיהיו עולות. וכן איתא בפ"ק דשבועות (ד' י"ג) אמר רבה לב ב"ד מתנה עליהם אם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יהי' לדמיהן ופרש"י לב מתנ' עליהם בשעת לקיחה דלא ליקדשו קדושת הגוף אלא הצריכין לשנה וכל מידי דציבור נותנים לב ב"ד מהנה עליהם (והוא כמו שביארתי דלשיטת הש"ס דילן לב ב"ד מתנין דווקא בקרבן ציבור) איתיבי' אביי פר ושעיר של יוה"כ שאבדו והפריש אחרים תחתיהן וכן שעירי כו' שאבדו והפריש אחרים תחתיהן כולן ימותו ר' אלעזר ור' שמעון אומרים ירעו עד שיסתאבו ויפלו דמיהן לנדבה שאין חטאת ציבור מתה ואמאי לימא לב ב"ד מתנה עליהם ומשני אבודין קאמרת שאני אבודין כו' ועיין בתוספות ד"ה ר' שמעין לית לי' לב ב"ד מתנה עליהם ולא מצי לשנויי שאני אבודין כו' דנזהרים לשומרם ביותר לפי שקדושתן מרובה. פי' וע"כ אינו מצוי שיאבדו וע"כ לא אמרינן לב ב"ד מתנה עליהם משא"כ בשעיר החיצון של יוה"כ דמ"מ שעירי חיצונים הוי טובא וע"כ מצוי שיאבדו ולב ב"ד מתנה עליהם ועיין בקדושין (ד' נ"ה) ד"ה כו' שהקשו על הא דקאמר זכרים עולות ליחוש דילמא שעירי רגלים ושעירי

ראשי חדשים שהם חטאות ציבור והם זכרים וא"כ אמאי לא בעי הגמ' כי הכא דילמא חטאות וצריך לומר דלהא ליכא למיחש דהא לב ב"ד מתנה עליהם שאם יאבדו יהיו חולין והוא כמו שכתבו התוס' דשעירי רגלים ושעירי ר"ח מצוי שיהיו אבודים וע"כ לב ב"ד מתנה עליהם.(ועיין בירושלמי (פ"ק דשבועות ה"ד) אמר ר' יוחנן דברי חכמים משנין כו' והיינו ע"י תנאי ב"ד וכמו דאיתא בשבועות (ד' י"א) תמידין שלא הוצרכו לציבור כו' לדברי חכמים כדין תמימים כו' ודו"ק):

וע"ז אומר ר' שמואל בר נחמני חמש חטאות מתות רצו ב"ד לבטל מבטלין והוא ע"י תנאי ב"ד וע"ז אמר רבי חייא בר אבא שלא ידחו למיתה ויפלו לנדבה וע"ז לב ב"ד מתנה עליהם כמו דאיתא בירושלמי (פ"ז דשקלים ה"א) וקשה ויש חטאת קרבה עולה וע"ז משני תנאי ב"ד הוא על המותרות שיקריבו עולות ולשיטת הירושלמי לב ב"ד מהנה אפי' בקרבן יחיד ואפי' לשיטת הש"ס דילן אומר אם רצו לבטל דהיינו אם ירצו להתנות אז לא יהיו מתנין מחמת שלב ב"ד מתנה עליהם שיפלו לנדבה וימכרו לצרכי עולות שאין עולה באה מן הנקיבות. וע"ז אומר ר' חייא בר אדא הדא דאת אמר שלא ידחו למיתה ויפלו אבל ליקרב ע"ג המזבח אין חטאת מתה קרבה אע"ג שהיו יכולים להתנות שיצאו לחולין וכמו שכתבו התוס' בקידושין (דף נ"ה) דבשעירי רגלים ור"ח שהם חטאת ציבור לב ב"ד מתנה עליהם שאם יאבדו יהיו לחולין אך אעפ"כ כיון שאין ריוח בקדשים ע"כ סובר הירושלמי שאין לב בית דין מהנה עליהם. והתנאי הוא לצורך עולות ועוד שלא יאמרו שחטאת מתה קרבה על גב המזבח וע"ז אומר הדא דאת אמר שלא ידחו למיתה ויפלו לנדבה אבל ליקרב ע"ג המזבח אין חטאת מתה קרבה. והא שכתבו התוספות דיצאו לחולין התם הוא בחטאת הציבור שאין חטאת הציבור מתה אבל לא בחמש חטאות המתות ועוד דהא אפילו באשם אמרינן בפסחים (ד' ע"ג) אשם שמתו בעליו או שנתכפרו בעליו ירעה עד שיסתאב כו'. ר' יהושע אומר ימכר ויביא בדמיו עולה בדמיו אין אבל בגופו לא גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה ועיין במה שביארתי (בפ"ט דפסחים ה"ו) ר' יודן בעי אף בתרומת אשם כן תמורת אשם קריבה ותמורת אשם אינה קרבה כו' ועיין בירושלמי (פ"ד דשקלים ה' ז') אמר ר' אבין אם הקדש פסח בא שלמים גופו קרב שלמים אם הקדש אשם בא עולה אין גופו קרב עולה והכא נמי אין גופו קרב משום דגזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה כמו גבי אשם וע"ז אומר הדא דאת אמר שלא ידחו למיתה ויפלו לנדבה דהיינו שימכר ויביא בדמיו עולה ודו"ק]:

וע"כ יפלו לנדבה ויקחו וימכרו לצורך עולות וכמו דאיתא בפרק ז' דשקלים) תנאי ב"ד הוא על המותרות שיקריבו עולות וכמו שביארתי ועיין בספרי נועם ירושלמי בפ' עד אימת חורשין ושם ביארתי באופן אחר ודו"ק:

הלכה ט

קטע ד

שם (ה"ט) ושוין אילו ואילו שטוענין בקורת בית הבד ועיגולי גת ר' שמואל ור' יוסי בן חנינה תריהון אמרין כבר נעקרה כל טיפה וטיפה ממקומה ר' אחא אמר ר' יוסי בר' חנינא בעי מהו ליגע במושך (פי' ליגע בהמשקה שנסחט) רבנן דקיסרין אמרין איתפלגין ר' יוחנן וריב"ח ר' יוחנן אמר אסור ריב"ח אמר מותר מתניתא פליגא על ריב"ח ושוין שלא יגע במושך (פי' ב"ש וב"ה מודו שלא יגע במושך לכאורה מהו ושוין דהיינו ב"ש וב"ה דמאי שייך ושוין בזה דבשלמא לענין המלאכה שטוענין קורות בית הבד ועיגולי הגת תני ושוין היינו דאע"ג דנחלקו ב"ש וב"ה בהא דאין נותנים עורות לעבדן וע"ז אומר ושוין שטוענים קורות בית הבד ועיגולי הגת. אבל לענין ליגע במושך מה שייך ושוין ואיפשר דבשלמא לב"ה שאומר ובכולן ב"ה מתירין עם השמש וע"כ מתיר בטעינת קורות הבד כמו שמתיר בכל המלאכות עם השמש וע"כ סובר דאסור ליגע במושך משום דהוי מוקצה אבל ב"ש שסובר דבעינן כדי שיעשו מבעוד יום והא דמודו בטעינת קורות בית הבד ועיגולי הגת וא"כ צריך לומר דהטעם משום דכבר נעקרה כל טיפה ממקומה וכמו דאמרינן בירושלמי (ה"ה) ב"ש אמרו לב"ה דבר א' ולא יכלו להשיבן ב"ה אמרו לב"ש דבר אחד ולא יכלו להשיבן אמרו להם בית הלל לבית שמאי אין אתם מודים לנו שטוענין קורות בית הבד ובעיגולי הגת עם חשיכה ולא יכלו להשיבן אמר רבי זעירא כו' הוינא אמר טעמא המן כבר נעקרה כל טיפה וטיפה ממקומה הכא מה אית לך מימר, א"כ זה הטעם הוא לב' ולא לב"ה וא"כ לא הוי מוקצה נמי ומותר ליגע דהא נעקרה כל טיפה וטיפה ממקומה וע"ז אומר ושוין שלא יגע במושך: (ועוד איפשר לומר כמו דאמרינן בירושלמי (פ"ק דביצה ה"א) ביצה שנולדה ביו"ט ב"ש אומרים תיאכל וב"ה אומרים לא תיאכל ואמרינן בגמ' שם מ"ט דב"ש מוכנת היא ע"ג אמה. מ"ט דב"ה נעשית כמוקצה שיבש ולא ידע בו אילו מוקצה שיבש ולא ידע בו שמא אינו כו' וא"כ לב"ה דסברי בביצה דהוי מוקצ' משו' דהוי כמוקצה שיבש ולא ידע בו וא"כ איפשר לומר במשקין שזבו נמי אע"ג דנעקרה כל טיפה וטיפה ממקומה אסור וב"ש דסברי דביצה מותרת אע"ג דאין הבעלים מכירים בו וא"כ ה"נ מותר ע"ז אומר ושוין שלא יגע במושך. ואיפשר דהטעם הוא דגזרינן שמא יסחוט כמו דאיתא בריש ביצה (ד' ד') וע"כ אסור

באכילה וע"כ אסור בנגיעה נמי דכל דבר האסור באכילה לכל אסור בנגיעה נמי כמו שכתב הרא"ש (רפ"ג דביצה) ודו"ק ועיין באו"ח (סי' ש"כ סעיף ב') ובביצה (ד' ב') שם בתוס' ובירושלמי פ"ק דביצה והא תני על המעטן של ענבים כו') ודו"ק.

הלכה יא

קטע ב

שם (הי"א) משלשלין את הפסח לתנור עם חשיכה כו' תמן תנינן חשיכה יצאו וצלו את פסחיהן ואת אמר הכין א"ר יוסי חבורות זריזין הן פסח מחזירו את שלם ואין את מחזירו מחותך רבי שמואל בשם ר' זעירא מפני פסולו. א"ר יוסי ויאות לאוכלו אין את יכול דכתיב אל תאכלו ממנו נא לצלותו אין את יכול שלא יהא כצולה בשבת מתוך שאת אומר שהוא מותר אף הוא אינו צולה אותו כל צרכו מבעוד יום מתוך שאת אומר לו שהוא אסור אף הוא צולה אותו כל צרכו מבעוד יום:

והנה המפרשים הק"ע והפ"מ נדחקו בזה והק"ע כתב שאין את מחזירו מחותך שאם הוא שלם עדיין יש לכל בני חבורה חלק בו משא"כ במחותך וכן הפ"מ נדחק בזה מאוד:

ולי נראה שיש ט"ס בירושלמי וגם נתחלפו השיטות וכצ"ל תמן תנינן יצאו וצלו את פסחיהן (אלמא שאין צליית הפסח דוחה שבת) ואת אמרת הכין דתנינן משלשלין את הפסח לתנור עם חשיכה. א"ר יוסי חבורות זריזין הן (פי' שבני חבורה זריזין וע"כ התירו בפסח). ר' שמואל בשם ר' זעירא מפני פסולו (פי' שאין הטעם משום דחבורות זריזין הן אלא הטעם מפני פסולו שאם לא יצלה יהיה נפסל הפסח ואם יגרוף הגחלים לא יצלה הפסח) [ועוד יהיה נפסל גם כן וכמו דאמרינן בירושלמי (פ"ז דפסחים ה"א) ר' אימי בעי גרף את התנור וצלייו בו אמר ר' ירמיה מה צריכא ליה כר' יוסי הגלילי (פי' שסובר שנותן את כרעיו ואת כלי מעיו לחתכו ואינו חושש לזה שאינו יצלה מחום האש) וע"כ בעי אם יצלה כשהוא גרוף ברם כר' עקיבא פשיטא ליה דפסול דלא הוי צלי אש א"ר יוסי ואפי' כר"ע צריכא ליה משל גחלים לאויר התנור נצלה לחצי שעה גחלים לאויר העולם נצלה לשעה מה בין נצלה מקצתו מחמת התנור מה בין נצלה כולו מחמת התנור (וא"כ אפי' גרף נמי כשר) א"ר יוסי בי רבי בון תנור אינו מועיל לגחלים כלום אינו אלא מכניס את הבל בשעה שהגחלים באויר התנור נצלה לחצי שעה בשעה שהגחלים לאויר עולם נצלה לשעה (פי' אבל אם גרף את התנור לא הוי צלי אש) וכן אמרינן בפסחים (ד' ע"ה) תנור שהסיקו וגרפו וצלו בו את הפסח אין זה צלי אש כו']:

וע"ז אומר רבי שמואל בכם רבי זעירא מפני פסולו (ולא מטעמי' דר' יוסי דאמר משום דבני חבורה זריזין הן (וכמו דאמרינן בעירובין (ד' ק"ג) ואביי כהנים זריזין הן אמרי' בני חבורה זריזין הן לא אמרינן):

וע"ז אומר ר' יוסי ויאות (פי' בתמיה) והוא משום דרבי יוסי לטעמיה שסובר דהטעם משום דבני חבורה זריזין הן. ע"ז אומר ר' יוסי ויאות (פי' בתמיה) לאוכלו אין את יכול דכתיב אל תאכלו ממנו נא לצלותו אין את יכול שלא יהא כצולה בשבת מתוך שאת אומר שמותר אף הוא אינו צולה אותו כל צרכו מבעוד יום מתוך שאתה אומר לו שאסור אף הוא צולה אותו כל צרכו מבעוד יום (פי' וא"כ בפסח היה להחמיר עליו ולאוסרו אם הטעם הוא מפני פסולו וכמו שאומר אם את אומר לו שהוא מותר אף הוא אינו צולה אותו כל צרכו מבעוד יום וכן אמרינן לקמן (רפ"ד דשבת) שאם את אומר לו שהוא מותר אף הוא אינו עושה כל צרכו מבעוד יום מתוך שאת אומר לו שאסור אף הוא עושה כל צרכו מבעוד יום) אלא וודאי דהטעם משום דבני חבורה זריזין הן:

וע"ז מביא ברייתא דהני בה פסח מחזירו את שלם ואין את מחזירו מחותך. ונ"ל שהוא (ט"ס וכצ"ל) פסח מחזירו את מחותך ואין את מחזירו שלם. והוא כמו דאמרי' בשבת (ד' כ') משלשלין את הפסח כו' מ"ט משים דבני חבורה זריזין הן הא לאו הכי לא. והא אמר מר גדי בין שרוק בין לא שרוק שפיר דמי ומשני התם מינתח הכא לא מינתח ופירש"י דכתיב על ראשו ועל קרבו ואי מגליה ליה לא קשה ליה זיקא וע"ז אומר מחזירו את מחותך (פי' ומותר משום דקשי'ליה זיקא) ואין אתה מחזירו שלם ואע"ג דבשהי' שרי איפשר דהתם מפני פסולו. אבל לא בהחזרה דהא יכול שלא להחזיר: ואיפשר דהגירסא היא כמו שהיא וא"צ להפך השורות והוא דמביא תחילה דפסח מחזירו את מחותך ואין את מחזירו שלם (כמו שהגהתי) וא"כ לפי הטעם של בני חבורה זריזין הן. א"כ מותר בהחזרה נמי. וע"כ אמר ר' שמואל בשם ר' זעירא מפני פסולו וכמו שביארתי דיהא נפסל הפסח. וע"כ ניחא דזהו דווקא בצלי' אבל לא בחזרה דהא איפשר בלא חזרה. וע"ז אמר ר' יוסי ויאות (פי' בתמיה) דמתמה על הטעם של ר' שמואל שאמר מפני פסולו דאם את אומר ליה כו' וא"כ היה להם להחמיר שלא לצלותו מבעוד יום ואיפשר שסובר דליתא להך ברייתא דמחזירו את מחותך ואין את מחזירו כשהוא שלם כיון דבני חבורה זריזין הם לפי הטעם של ר' יוסי:

וע"ז אמר ר"א בי ר' יוסי שאיל צלאו שלם וחתכו מהו מיחזרתי' ומשחנתי' פי' דמיבעי ליה אם צלאו שלם וחתכו והוא משום דסובר דהטעם הוא מפני פסולו א"כ לא שרו רק בצליה אבל לא בהחזרה אך דמיבעי ליה אם חתכו מותר דהא חתכו מותר אפי' בצלי' או

אעפ"כ אסור בחזרה משום דגדי' ולא שריק אסור (ומביא מזה ראיה דר"א בר' יוסי נמי סובר דהך ברייתא דמחזירו אתה מחותך ואין אתה מחזירו שלם ליתא דהא מיבעי' ליה בהחזרה כשהוא מחותך). והא דאמרינן לעיל (ה"ל) אתא ר' שמעון בי רבי פסח שנצלה כל צרכו מותר להחזירו ע"ג כירה שאינה קטומה אפשר לומר דאפי' בשלם נמי משום דסובר כר' יוסי דהטעם משום דבני חבורה זריזין הן ע"כ מותר בהחזרה אפי' בשלם נמי]:

פרק ב

הלכה א

קטע יא

ולא בשמן שריפה אמר רב חסדא זאת אומרת שאסור להציל את האור במדורת קדשים והיא דליקה והולכת בשבת (פי' שאסור להציל את האור במדורת קדשים ששורפין קדשים שנפסלו והיא דולקת בשבת לפי שאין שורפין קדשים בשבת) והא תנינן ומאחיזין את האור במדורת בית המוקד ובגבולים כדי שיצת האור ברובן אמר ר' יוסה בשבת כתיב לא תעשה כל מלאכה נעשית היא מאיליה ברם הכא התורה אמרה אין שורפין את הקדשים ביו"ט ואצ"ל בשבת (פי' וע"כ אפילו להבעיר בע"ש או בעיו"ט שתהא דולקת בשבת או ביו"ט נמי אסור וזהו הטעם הא דהני ולא בשמן שריפה משום דאסור להציל את האור במדורת קדשים) מהו להציל את האור במדורת חמץ מאן דיליף לה מנותר אסור ומאן דלא יליף לה מנותר מותר:

קטע יב

רב אחא בשם רב חסדא זאת אומרת שמותר להציל את האור במדורת קדשים עיין בק"ע שנדחק בזה ולי נראה שיש (ט"ס) ונתחלפו השיטות וצריך לגרוס הא דרב חסדא אח"כ ובכאן צריך לגרוס הא דלקמן (וכצ"ל) מעתה אין מדליקין שמן שריפה בלילה על שם שאין שורפים את הקדשים בלילה (פי' כיון דע"כ תנן במתניתין דאין מדליקין בשמן שריפה משום שתדלק בשבת או ביו"ט. ואע"ג דאח"כ דולקת מאליו). אך כיון דאמרת דהחמירה התורה בשריפת קדשים דאפילו אם דולקת אח"כ מאילי' נמי אסור. וע"כ פריך מעתה אין מדליקין בשמן שריפה בלילה על שם שאין שורפין קדשי' בלילה בלא"ה אסו' להדליק בשמן שריפ' משום שנשרף אח"כ בלילה. ואף שהיא דולקת מאילי' נמי אסור:

וע"ז אומר אמר ר' יוחנן ירדו לה בשיטת ר' ישמעאל כמה דר' ישמעאל אומר תינוק שעבר זמנו נימול בין ביום ובין בלילה כך עבר זמנה נשרפת בין ביום ובין בלילה ומה אית לך שמן שריפה שעבר זמנו פי' איך אמרת דהא דשמן שריפה מיירי בעבר זמנו וע"ז

אומר ר' יודן בן פזי מכיון שנטמאת כמו שעבר זמנה [ואפשר לומר דהטעם הוא דנותר אינו נשרף בלילה הוא משום דאכתי לא מטא זמני' לשריפה וכמו דאמרינן בזבחים (דף נ"ו) ע"ש ועי' בספרי עמק יהושע (ס' פ') וע"כ כיון שעבר זמנה נשרפת בין ביום ובין בלילה והוא דלא כמו דאמרינן בש"ס דילן ביבמות (ד' ע"ב) איתיבי' ר' אלעזר לר' יוחנן אין לי אלא נימול לשמיני שאינו נימול אלא ביום מניין לרבות לתשעה כו' תלמוד לומר וביום ואפילו למאן כו'] וא"כ פסול דטמא דלא הוי נותר ע"כ נשרף בין ביום ובין בלילה וע"כ לא קשה מהא דאין שורפין קדשים בלילה:

ואח"כ צריך לגרוס רב אחא בשם רב חסדא זאת אומרת שמותר להצית את האור במדורת קדשים והיא דולקת שבת ופי' דאל"ה אלא דאפי' מע"ש אסור להצית אור במדורת קדשים א"כ תיפוק לי' דאין מדליקין בשמן שריפה בלילה דאע"ג דמדליק מבעוד יום אפ"ה לא ידליקו כמו שאין מדליקין מבעוד יום משים שבת והוא משום שסובר כמסקנת הש"ס דילן ביבמות (ד' ע"ב) דאפי' נותר שלא בזמנו אינו נשרף אלא ביום. וא"כ לא מצי לתרץ דכיון שנטמא הוי נותר כמו שלא בזמנו. וע"כ פריך והא תנן אין מדליקין בשמן שריפה (ותיבת ביו"ט מיותר) וע"ז משני מפני יו"ט שחל להיות בע"ש שאז ידלקו ביו"ט גופה והוא כמו דאמרינן בש"ס דילן שבת (ד' כ"ד) רב חסדא אמר ביו"ט שחל להיות בע"ש עסקינן לפי שאין שורפין קדשים ביו"ט:

קטע יג

(**שם**) **תני** ר' יוסי קומי ר' יוחנן מנין לכל הנימולים שלא יהו נימולים אלא ביום ת"ל וביום. א"ל ר' יוחנן ויש כאן זו כל מחוייבי טבילות טובלין כדרכן ביום חוץ מנידה ויולדת שאינה טובלת אלא בלילה נידה שעבר זמנה טובלת בין ביום ובין בלילה כו' וכן חמיין רבנן מקדמין לעיבורה ר"נ בשם ר' מנא מצוה להקדים כדי לזרז במצות. וכתב הק"ע והכי גרסינן מצוה להקדים כדי לזרז במצות וכן חמיין רבנן מקדמין לעיבורה והכי פירושו מצוה להקדים להדליק נר של שבת מבעוד יום כדי לזרז עצמו למצות שבת וכן רואין שרבנן מקדימין עצמן כשעולים לעיבור השנה והיינו כדי לזרז עצמם. והפ"מ פירש בדוחק ודבריו תמוהין. והוא משום שרצה לפרש דקאי אהא דקאמר תחלה לענין טבילת נידה. ובפ"ב דמגילה (ה"ה) ואנן חמיין רבנן מקדימין לעיבורה ר' מנא אמר מצוה להקדים כדי לזרז במצות ופי' הק"ע ופריך ואנן רואין לרבנן שמקדימין עצמם לעיבור שנה קודם הנץ החמה ומשני מ"מ אין עושין דבר עד שתנץ החמה דעיבור שנה דין הוא ואין דנים אלא ביום וכתב שם דבשבת פי' בענין אחר והוא דחוק

וע"כ נראה לי לפרש דהא דאמר וכן חמיין רבנן מקדימין לעיבורה (פי' שמביא קצת ראי' שיש חילוק בין זמנו לשאינו זמנו כמו דאמר גבי נדה דבזמנה טובלת בלילה ושלא בזמנה טובלת ביום וכן גבי מילה דקאמר דאפי' מלה שלא בזמנה נמי ביום) ע"ז אמר ר' יוחנן ויש כאן זו כו' ומביא ראי' מטבילת נידה דבזמנה טובלת בלילה ושלא בזמנה טובלת ביום וכן לענין מילה

ולכאורה הטעם הוא משום דבזמנה אכתי לא מטא זמני' ולא משום להא דלילה ועיין במה שביארתי בספרי עמק יהושע (ס' כ') דערלה שלא בזמנה לא הוי ערלה לפי שיטת הירושלמי. והבאתי שם הירושלמי (ספי"ט דשבת ה"ה) ליל שמיני מה את עביד לי' (פי' אם ליל שמיני הוי ערלה אלא שאין מלין בלילה משום לילה) וע"ז אומר מן מה דתני ליל שמיני נכנס לדיר להתעשר הדא אמרה ליל שמיני כשמיני ותני כן כל שבעת הימים מותר להאכילו חלב תרומה ולסוכו שמן תרומה. וא"כ מוכח דסובר דלילה אין מחוסר זמן והוי ערלה כמו שביארתי שם ואעפ"כ סובר ר' יוחנן דמילה בזמנה היינו דוקא ביום אבל שלא בזמנה הוא בין ביום ובין בלילה:

וע"ז אומר ר' יוחנן וכן חמיין רבנן מקדימין לעיבורה והוא כמו דאמרי' (בפ"ק דמגילה ה"ד) באלו אמרו מקדימין ולא מאחרין כו' סעודת ר"ח וסעודת פורים מאחרין ולא מקדימין (פי' אם חל בשבת) ופריך ויעשו אותן שבת א"ל לעשות אותם ימי משתה ושמחה את ששמחתו תלוי' בב"ד. יצא זה ששמחתו תלוי' בידי שמים (ופי' שם הק"ע סעודת ראש חודש כשהיו מקדשין את החודש ויש מפרשים דמצוה לעשות סעוד' בר"ח דכתיב וביום שמחתכם כו') (ועיין בירושלמי ספ"ק דמוע"ק לוין ברבית לחבורת מצוה ולקידוש החודש ר' יוחנן בצפרא הוי ניחוש לכנישתא והוי מלקט פירותן ואמר יהא חלקי עם אילין דאכלין הכא רומשית והנה ביארתי שם דמצוה לעשות הסעודה בר"ח) וכן ביארתי הירושלמי (פ"ד דתענית ה"ג) א"ר מנא מפני סעודת ר"ח וביארתי שם בארוכה: גם ביארתי שם הא דאמרינן שם א"ר חייא בר בא ר' יוחנן מפקד לכנישתא דכופרא סכין מיעל עד דו איממא ואתון אמרין זמנו ועיבורו (ופי' הפ"מ שם שתזמינו צרכי הסעודה של ר"ח ותוכלו לומר יעלה ויבוא בברכת המזון אף שאתם מסופקים אימתי ר"ח אך אעפ"כ תוכלו לומר ממ"נ דאם היום הוא ר"ח תוכלו לומר יעלה ויבוא מחמת שהתחלת הסעודה הי' בר"ח ואם למחר ר"ח תוכלו לומר בלילה ותצאו ממ"נ ידי סעודת ר"ח: ואם בזמנו צריך לעשות הסעודה בר"ח משום שאין קידוש החודש אלא ביום אבל אם הוא שלא בזמנו א"כ איך יצאו ידי סעודת ר"ח בלילה. דהירושלמי אינו סובר כשיטת הש"ס דילן דאם הוא מעובר א"צ לקידוש כמו דאמרינן בר"ה (ד' כ"ד) כמו

שביארתי בירושלמי בר"ה] וא"כ איך אמר להם שיעשו סעודת ר"ח ויצאו ממ"נאך דהא דבעינן שיהא סעודת ר"ח ביום היינו דווקא אם הוא בזמנו אבל אם הוא שלא בזמנו לא בעינן ביום וע"ז אמרינן שם א"ל ר' יוחנן ויש כאן זו (פי' שיש כאן ג"כ חילוק בין בזמנו לשלא בזמנו) וע"ז אומר אח"כ וכן חמיין רבנן מקדימין לעיבורה וכמו שביארתי שאמר להם ר' יוחנן שיתחילו הסעודה מבעוד יום ותאמרו יעלה ויבוא בזמנו ועיבורו משום ספק [ועיי"ש מה שביארתי על המ"א (סי' קפ"ח) אם אזלינן בתר התחלת הסעודה או בתר סוף הסעודה] וא"כ מוכח שיש חילוק בין בזמנו לשלא בזמנו וע"ז אומר רב נחמן בשם ר' מנא מצוה להקדי' כדי לזרז במצות (פי' דלא משום ספק עושין הסעודה מבעוד יום כדי לקיים שניהם אלא שמצוה להקדים אם הוא שלא בזמנו כדי לזרז במצוה) ודו"ק:

הלכה ג

קטע ד

שם (ה"ג) כל היוצא מן העץ אין מדליקין בו אלא פשתן כו' פתילת הבגד שקפלה ולא הבהבה ר' אליעזר אומר טמאה היא ואין מדליקין בה ר' עקיבא אומר טהורה היא ומדליקין בה ובגמ' תמן תנינן כל הפחות מג' על ג' שהתקינו לפקק בו את המרחץ ולנער בו את הקדירה כו' בין מן המוכן בין שאינן מן המוכן טמא דברי ר' אליעזר ר' יהושע אומר אף מטלית חדשה בין מן המוכן בין שאינו מן המוכן טהור ר' עקיבא אומר מן המוכן טמא ושאינו מן המוכן טהור כו'. ומ"ט דר"א נעשה כמטהר כלים בשבת (פי' וע"כ אין מדליקין) ופריך מכיון שקפלה לא טהרה ומשני שכן שמשים אומנים רוצים בקיפול'. ופריך ולא מבע"י שהיא טהורה (פי' אם מדליקין בה מבעוד יום א"כ טהורה מבעוד יום) וא"כ לא הוי כמטהר כלים בשבת רבי אלעזר בשם ר' הושעיא מפני יו"ט שחל להיות בע"ש וא"כ הוי כמטהר כלים בשבת ר' אלעזר בשם ר' הושעי' מפני יו"ט שחל להיות בע"ש וא"כ הוי כמטהר כלים ביו"ט ור"ח סובר דקיפולה אינה מבטלה מתורת בגד וא"כ ע"י הדלקה מטהר כלים ביו"ט ופריך ולא מאיליה היא טהורה א"ר יוסי ב"ר בון תיפתר שהיה בה שלש על שלש מצומצמות (ופירש הק"ע ולא מאיליה היא טהורה דהי' סבור שהבגד גדול א"כ בשעת הדלקה עדיין לא נטהר הבגד מטומאתו וע"ז משני א"ר יוסי בר בון תיפתר שהי' שלש על שלש מצומצמות א"כ מטהר הכלים ביו"ט. וע"ז אומר ר' אחא ר' סימון בשם ר' שמעון נזירא עשאה מזור טהורה שרי' בשמן לא כמו שעשאה מזור וא"כ בלא"ה היא טהורה ר' ינאי ר' ירמי' בשם ריב"ל נראין דברים שתהא הלכה כר"ע שהוא אומר מעין שניהם ואינן אלא כר' יהושע מקולי שלש על שלש לא סוף דבר טהורה אלא אפי' טמאה (ופי' הק"ע דאפי' בטמאה נמי קסבר ר"ע דמדליקין)

בגין רב דרב אמר מסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים ופי' הק"ע דקאמר דלמאי תני פתילת הבגד ולא פתילה של בגד משום דבשל בגד אפי' ר"ע מודה דאין מסיקין בשברי כלים: והוא דוחקי גם הפ"מ פירש בדחוקים גדולים ועוד דמאי פריך מתחילה ולא מאיליה היא טהורה ופי' דהי' סבור דמיירי בבגד גדול וק"ק דאיך מיירי בבגד גדול כיון דמוקים למתניתין במקולי מטלניות דהיינו פחות מג' על ג' וגם מאי דמשני ר' יוסי בר בון תיפתר שהי' בה שלש על שלש מצומצמות ג"כ לא יתיישב ודו"ק:

ע"כ נראה לי שיש בכאן (ט"ס) ונתחלפו השורות (וכצ"ל לקולא מאילי' היא טהורה ר' אחא ר' סימון בשם ר' שמעון נזירא עשאה מזור טהורה שרי' בשמן לא כמו שעשאה מזור וא"כ ממילא הא נטהרת ע"י שרי' בשמן. ר' זעירא ר' ינאי ר' ירמי' בשם ריב"ל נראין דברים שתהא הלכה כרבי עקיבא שהוא אומר מעין שניהם לאו זה אלא כר' יהושע מקולי שלש על שלש (פי' כיון שהוא פחות משלש' על שלש' אלא דטמא מחמת שהתקינה ע"כ הלכ' כר' יהושע). וא"כ כיון שהוא מקולי מטלניות ע"כ הלכה כדברי המיקל וא"כ ודאי דהל' כר"ש נזירא דשרי' בשמן הוי טהור דהוי כמו שעשאה מזור. וא"כ בלא"ה טהורה אפילו לר"א מחמת השרי' בשמן דהא בטלה מההכנה שעשאה לפקק את המרחץ ועדיף מקיפול שאינה מבטלה מתורת בגד. וא"כ בלאו"ה טהורה:

ובכאן צריך לגרוס אמר ר' יוסי בר בון תיפתר בשלש על שלש מצומצמות וא"כ לא פליגי במקולי מטלניות אלא דפליגי אם הקיפול מבטלה מתורת בגד וכמו דאמרינן בשבת (ד' כ"ח) בשלמא לענין טומאה בהא פליגי דר"א סבר קיפול אינו מועיל ובמילתי' קמייתא קיימא ור"ע סבר קיפול מועיל ובטולי בטיל וע"ז אומר לא סוף דבר טהור' אלא אפי' טמא' והוא (ט"ס וצ"ל) לא סוף דבר טמאה אלא אפי' טהורה בגין דרב אמר מסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים משום דהיינו יכולין לפרש דהא דמשני ר' יוסי בר בון בשלש על שלש מצומצמות וכמו דמשני תחילה דהטעם של ר' אליעזר הוא משום דנעשה כמטהר כלים אלא דפריך משרי' בשמן וא"כ מאיליה היא טהורה. וע"ז משני ר' יוסי בשלש על שלש מצומצמות וע"כ לא נתבטלה מתורת בגד ע"י שרי'. והא דקאמר בשלש על שלש מצומצמות דאל"ה אינו מטהרה מתורת בגד ע"י הדלקה אלא אח"כ:

ע"ז אומר לא סוף דבר טמאה אלא אפי' טהורה דכיון דמוקמינן בשלש על שלש מצומצמות וגם ביו"ט שחל בע"ש א"כ אינו צריך לומר דהא דאמר ר' אליעזר אומר טמאה היא ואין מדליקין בה היינו דווקא בטמאה משום דהוי כמטהר כלים בשבת או ביו"ט אלא דהטעם משום דמסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים והוא כמו דאמרי' בש"ס דילן בשבת (ד כ"ח) אמר ר' אליעזר אמר ר' הושעי' כו' הכא בג' על ג' מצומצמות

עסקינן וביו"ט שחל להיות ע"ש עסקינן דכ"ע אית להו דר' יהודה דאמר מסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים ודכ"ע אית להו דעולא דאמר עולא המדליק צריך שידליק ברוב היוצא ר"א סובר קיפול אינו מועיל וכיון דאדליק בה פורתא ה"ל שבר כלי וכי קא מדליק בשבר כלי קא מדליק ור"ע סבר קיפול מועיל ואין תורת כלי עליו וכי קא מדליק בעץ בעלמא קמדליק:

וכן משני הירושלמי דמיירי בג' על ג' מצומצמות דר"א סבר קיפול אינו מועיל וכיון דאדליק פורתא הו"ל שבר כלי וכי קמדליק בעץ בעלמא קמדליק וכעולא דאמר דהמדליק צריך שידליק ברוב היוצא וכן אמרינן בירושלמי (ריש פרקין) ר' אבהו בשם ר' יוחנן פתילה צריכה הצאתה ברוב הדלק:

וע"ז אומר לא סוף דבר טמאה אלא אפי' טהורה (כצ"ל) (פי' שאפי' טהורה כיון שאין הטעם משום דנעשה כמטהר כלים אלא משום דאין מסיקין בשברי כלים) והא דקא מיפלגי לענין טומאה והדלקה הוא משום דתלי זה בזה דר"א סובר דטמאה היא וא"כ סובר דאין הקיפול מבטלה מתורת בגד וע"כ אין מדליקין בה אפי' היא טהורה משום דאין מסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים ור"ע סובר דטהורה היא א"כ סובר דקיפול מבטלה מתורת בגד וע"כ מדליקין בה ולא הוי שברי כלים:

ולפי מה שביארתי דהתירוץ של ר' יוסי בר בון בג' על ג' מצומצמות הוא כמו דמשני בשבת (ד' כ"ח) אמר ר' אלעזר א"ר הושעי' והא דקאמר תחילה תמן תנינן מקולי מטלניות שנו כאן וקאמר ההיא ילפא מהדא וההיא ילפא מהדא: והוא שקיפלה (צ"ל אפי' קיפלה) הוא כמו דמשני בש"ס דילן בשבת (ד' כ"ח) דאמרינן שם רב המנונא אמר הכא בפחות משלשה על שלשה עסקינן ומקולי מטלניות שנו כאן ואזדא ר"א לטעמי' ור' עקיבא לטעמי' כו' וי"ל דבזה מחולק הירושלמי עם הש"ס דילן דלהש"ס דילן הוי ב' פלוגתות דפליגי לענין טומאה במקולי מטלניות ובהדלקה הוא בפלוגתא אחרת והוא כמו דאמר רבא דהיינו טעמא דר"א לפי שאין מדליק בפתילה שאינה מחורכת כו' וקיפול דנקט במתניתין הוא משום הבהוב כמו שפי' רש"י. ולפלוגתא דהדלקה תנא קיפול והירושלמי אינו רוצה לפרש שיהי' ג' פלוגתות בהדלקה ובטמאה. וע"כ קאמר דמיירי אם היא טמאה ואין מדליקין משום דנעשה כמטהר כלים. וא"כ תלוי הדלקה בטומאה וכן למאי דמסיק ר' יוסי בר בון דמיירי בג' על ג' מצומצמות אע"ג שאומר לא סוף דבר טמאה אלא אפילו טהורה אעפ"כ הטעם של הדלקה תלוי בפלוגתא דטומאה דהיינו אם היא בטלה בתורת כלי דר"א סובר דלא בטלה ואין מדליקין בה ור"ע סובר דבטלה וע"כ מדליקין בה

וזהו החילוק שבין הש"ס דילן להירושלמי וע"כ קאמר בירושלמי ההיא ילפא מן הדא לענין קיפול משום דסובר דחדא פלוגתא היא ודו"ק:

הלכה ה

קטע ה

שם (ה"ה) מאחר שלא לצורך הי' מתחיי' בנפשו וכאן אפילו שלא לצורך יהא פטו' מן התשלומין ע' בספרי עמק יהושע (ס"א) (שם) הבעיר ובישל אית תניי תני חייב שתיים אית תניי הני חייב אחת מאן דמר חייב שתים אחת משום מבעיר ואחת משום מבשל ומאן דמר אחת היידא היא ר' יודה אומר משום מבעיר ר' יוסי אומר משום מבשל וקשי' על דר' יוסי הבערה לימדה על כל המלאכות שבתורה אינו חייב משום מבעיר אלא משום מבשל וכת'הק"ע וקשה דהא ר' יוסי סובר הבערה ללאו יצאה כמפורש בבבלי ובשבת ובכריתות ובהרבה מקומות הילכך אינו חייב משום מבעיר עכ"ל אך בירושלמי לא הובא כלל הפלוגתא של ר' נתן ור' יוסי דר' יוסי יהא סובר דהבערה ללאו יצאת ועוד דהא אמרינן בשבת (ד' ע') דתני' ר' יוסי אומר ועשה מאחת מהנה פעמים שחייבין אחת על כולן ופעמים שחייבין על כל אחת ואחת כו' אחת שהיא הנה זדון שבת ושגגת מלאכות הנה שהיא אחת שגגת שבת וזדון מלאכות כו' וא"כ לפי שיטת הש"ס דילן ר' יוסי נפקא ליה חילוק מלאכות מאחת מהנה. והירושלמי אמר וקשי' על דר' יוסי הבערה לימדה על כל המלאכות שבתורה ואינו חייב משום מבעיר אלא משום מבשל אלמא דר' יוסי סובר (לפי שיטת הירושלמי) דנפקא ליה חילוק מלאכות מאחת מהנה:

[**ועוד** דלשיטת הירושלמי מאן דנפקא ליה חילוק מלאכות מאחת מהנה ולא מהבערה אינו משום שהבערה ללאו יצאת אלא משום דהבערה יצתה ללמד על עצמה לחייב אף שהוא שלא לצורך והוי מקלקל בהבערה כמו דאמרינן שם באותה הלכה וקשי' על דבר קפרא הבערה לימדה על כל המלאכות שבתורה כולהון לצורך והיא שלא לצורך אמר רבי יוסי אין יסבור כרבי יוחנן דאמר הבערה לימדה על כל מלאכות שבתורה (פי' ולא מאחת מהנה) וכמו דאמרינן בשבת (ד' ע') ושמואל אחת שהיא הנה והנה שהיא אחת לא משמע לי' על זה אומר ר"א הבערה לימדה על עצמה (פי' אף שהוא שלא לצורך והוי מקלקל בהבערה) ופריך וליט ליה לרבי אלעזר לחייב על כל אחת ואחת (כצ"ל) תני בשם ר"א הנה שהיא אחת לחייבו על כל אחת ואחת (כצ"ל] וכן לקמן בירושלמי (פ"ז ה"ב) א"ר מנא הבערה שלא לצורך יצאת (פי' וע"כ יצאת לחלק) השתחוי' לצורך יצתה ללמד על עצמה שאינה מעשה אמר ר' שמואל בר אבדימי מכיון דתימר לצורך יצתה כמי שיצתה שלא לצורך ודבר שיצא שלא לצורך מלמד. והנה המפרשים הק"ע

והפ"מ נדחקו בזה מאוד והנה יש שם (ט"ס וכצ"ל) כמה דתימר שלא לצורך יצתה נעשה כמו שיצא לצורך ודבר שיצא לצורך אינו מלמד (פירוש כמה דתימר שלא לצורך יצתה דהיינו אף שהבערה הוא שלא לצורך והוי מקלקל) (וכמו דאמר הכא הבערה לימדה על כל מלאכות שבתורה כולן לצורך והיא שלא לצורך (פי' והוי מקלקל) וע"ז אומר מכיון דתימר שלא לצורך יצתה דהיינו אף במקלקל דהיינו אם אינו צריך לאפרה נעשה כמו שיצתה לצורך ופי' א"כ יצאת ללמד על, עצמה דהיינו לצורך פי' ללמד על עצמה אף שהוא שלא לצורך וכל שיצתה לצורך אינו מלמד (או שצ"ל אינו מחלק) וכמו בהשתחוי' דמשני דיצאה לצורך ללמד על עצמה שאינו מעשה. ועל כן לא יצתה לחלק:

וכן הקשו התוס' בשבת (ד' ק"ו) בד"ה דאמר כו' דבשלמא לרבי יהודה שפיר שמעינן דהבערה ללאו יצאת או לחלק כו' אלא לר' שמעון דאיצטריך למיכתב הבערה לחייב מקלקל בהבערה מנא לי' דיצאת ללאו או לחלק כו' וא"כ כיון דאמר וקשי' על דרבי יוסי הבערה לימדה על כל מלאכות שבתורה ואינו חייב משום מבעיר אלא משום מבשל א"כ בודאי דאינו סובר ללאו יצאת]:

קטע ט

עוד שם בירושלמי זר ששימש במקדש בשבת ובעל מום ששימש בטומאה ר' חייא רובא אמר שתים בר קפרא אמר אחת כו' לכאורה אמאי לא פליגי נמי בזר שאכל מליקה ואיפשר לומר משום דאיכא למ"ד דאין שחיטה לעוף מן התורה כמו דאמרינן בחולין (ד' כ"ו) ובירושלמי (ספ"ה דנזיר ה"ו) רבנן דקסרין בשם ריב"ח אפי' ספק א' אינו כמאן דאמר אין שחיטת העוף מחוורת דבר תורה. והא דפליגי בש"ס דילן ביבמות (ד' ל"ב) בזר שאכל מליקה היינו משום דהתם פליגי אליבא דרבי שזה אומר כך שמעתי מרבי שתים וזה אימר כך שמעתי מר' אחת ורבי סובר דיש שחיטה לעוף מן התורה כמו דאמרינן בחולין (ד' כ"ח) מאן תנא דפליג עלי' דר"א הקפר ר' היא דתני' ר' אומר וזבחת כאשר צויתיך מלמד שנצטוה משה על הוושט ועל הקנה ועל רוב אחד בעוף כו' וכן אמרינן בחולין (דף פ"ה) וכ"ת קסבר אין שחיטה לעוף מן התורה ונחירתו זו היא שחיטתו והתני' רבי אומר כאשר צויתיך מלמד שנצטוה משה כו' ועל רוב א' בעוף כו' אמרין נצא לחוץ ונלמוד נפקין ושמעין ר' יוסי אומר שתים ר"ש אומר אחת מאן דאמר אחת משום זרות. ומאן דאמר שתים אחת משום זרות חורנייתי' למה משום שחיטה ופריך והרי שחיטה בזר כשירה אלא משום הילוך זריקה וקבלה אינה אלא שבות הוי לית טעמא אלא משום איכול אברים ופדרים שהיו מתאכלין ע"נ המזבח כל הלילה והוא כמו דאמרינן ביבמות (ד' ל"ג) זר ששימש בשבת במאי אי בשחיטה שחיטה בזר כשירה

ואי בקבלה והולכה טלטול בעלמא הוא אי בהקטרה והאמר ר' יוסי הבערה ללאו יצאת ולפי מה דמשני בירושל' משום איכול אברי' ופדרים שהיו מתאכלין על גב המזבח כל הלילה ניחא דחייב משום מבשל וע"ז אומר על דעתי' דר' יודא דו אמר משום מבעיר ניחא על דעתי' דר' יוסי דו אמר משום מבשל מה בישול יש כאן ומשני כיון שרוצה באיכולן כמבשל הוא:

[**אך** שצריך לבאר מה דקאמר משום איכול אברים ופדרים שהיו מתאכלין ע"ג המזבח כל הלילה ולמאי אומר משום אברים ופדרים שהיו ע"ג המזבח כל הלילה ואמאי לא קאמר דהקטירן ביום וע"כ נראה לי דהא דקאמר משום איכול אברים ופדרים שהיו מתאכלין כל הלילה משום דסובר דאפי' ר' יוסי שאומר שתים היינו דווקא בבת אחת. אבל לא בכולל או במוסיף וכמו דאיתא בירושלמי (בפ"ט דסנהדרין ה"ו) שני איסורין כאחת מה אמר בה ר' יוסי אלמא דאפי' בבת אחת נמי מספקא לי' לר' יוסי וע"כ הא דפליגי בזר ששימש בשבת מיירי דווקא בבת אחת והוא דלא כמו שביארתי לעיל ה"א שיטת הירושלמי לר' יוסי) (והא דלא פשיט הירושלמי מזה דבבת אחת מודה ר' יוסי הוא משום דשם מיבעי' לי' לענין חיוב חטאות שיתחייב שני חטאות והכא רק לענין שיש ב' איסורין וכמו שכתב רש"י ביבמות (ד' ל"ב) בד"ה חייב ב' ב' איסורי קאמר דהא משום זרות אין כאן חטאת דהא על זדונו מיתה בידי שמים הוא ואין חייב חטאת אלא על שגגת כרת וע"כ כיון שרוצה לפרש פלוגתייהו בבת אחת א"כ כיון דמיירי בבת אחת ע"כ צריך לומר כגון דאייתי שתי שערות בשבת וכמו דאמרינן ביבמות (ד' ל"ב) זר ששימש בשבת כגון דאייתי שתי שערות בשבת וכל זה הוא לשיטת הש"ס דילן דאין נעשה גדול אלא מהבאת שתי שערות ולהבא אבל לשיטת הירושלמי שביארתי בכמה מקומות שסובר דאם הביא שתי שערות נעשה גדול למפרע כמו דאיתא בירושלמי (סוף פ"י דיבמות ה"י) פחות מבן עשרים שהביא שתי שערות למפרע הוא נעשה איש ויותר מבן עשרים שהביא שתי שערות מכאן ואילך נעשה איש מה פליגי בבן עשרים שמואל אמר למפרע נעשה איש רב אמר מכאן ואילך הוא איש כו' מתניתא פליגא על שמואל בן תשע שנים ויום א' וא' שהוא בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות (כצ"ל) כמה דתימר בן ט' שנים ויום א' עד בן שתים עשרה שנה ויום א' מכאן ואילך נעשה איש (כצ"ל) דכוותה בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות מכאן ואילך נעשה איש מה עביד לה שמואל פתר לה סמוך לעשרים שנה. וא"כ לשיטת הירושלמי בדווקא נקט מתניתין וא' בן עשרים שלא הביא שתי שערות משום דבפחות מבן עשרים נעשה איש למפרע ולשיטת הש"ס דילן הא דקאמ' וא' בן עשרים שנה היינו עד בן עשרים שנה אם לא הביא שתי שערות

הוי קטן אם לא הביא סימני סריס: ולשיטת הירושלמי הוא בן עשרים שנה דווקא משום דבפחות מבן עשרים נעשה גדול למפרע ובן עשרים אינו נעשה גדול אם הביא שתי שערות אלא מכאן ולהבא ועיין ביבמות (ד' פ'):

וע"כ כיון דהירושלמי רוצה לפרש שחלו עליו שני האיסורים בב"א וא"כ אם הביא שתי שערות בשבת הוא נעשה גדול מאורתא וא"כ ניחול עליו איסור שבת מבערב ולענין איסור זרות בעבודה לא חל עליו עד למחר ביום שהוא זמן עבודת קרבנות וע"כ אומר לית טעמא אלא משום איכול אברים ופדרים שהיו מתאכלין ע"ג המזבח כל הלילה שע"כ חל עליו ב' האיסורין משעה שנעשה גדול אבל בלאו"ה חל עליו איסור שבת תחילה ואע"ג שהי' יכול לאוקמי אם לא הביא ב' שערות עד לאחר עשרים (להירושלמי) אך הרוב מביאין ב' שערות קודם עשרים ע"כ מי"ג שנה ואילך אמרינן דחזקה הביא שתי שערות כמו דאיתא בנדה (ד' מ"ו) וע"כ אומר שחל על הקטרת אימורים מבערב וא"כ חלו עליו שני האיסורים בבת אחת].

וע"ז אומר על דעתיה דר' יודא ניחא דו אמר משום מבעיר על דעתי' דר' יוסי דו אמר משום מבשל (פי' דכיון שע"י הבערה מבשל הוא ע"כ אינו מתחייב משום הבערה) וע"כ פריך מה בישול יש כאן. דהא באמת לאו מבשל הוא דהא רוצה שיהי' כליל ולא דמי להא דאמר (בפ"ז דשבת ה"ב) הצולה והמטגן השולק והמעשן כולהו משום מבשל אעפ"כ התם רוצה שיתבשל ושיטגן שישאר המבושל והכא המצוה שיהי' כליל ותעשה אפר. וא"כ ליכא משום הבערה דהא הוא לצורך בישול ועל מבשל אינו חייב משום מבשל וע"ז משני דכיון שרוצה באיכולן מבשל הוא ובמ"א הארכתי בזה דאפשר דהקושי' הוא מחמת שהוא מקלקל והא דקאמר משוה דרוצה באיכולן מבשל הוא כמו שכת' בס' חמדת שלמה דכיון שרוצה לעבור במזיד. וא"כ הוא כמו הקורע בחמתו אם רוצה הוא לעשות נחת רוח ליצרו. וע"ז אומר כיון שרוצה באיכולן מבשל הוא אך זהו דווקא לר' יהודה שסובר דמלאכה שא"צ לגופה חייב עלי' וכן פסק הרמב"ם אבל על הפלוגתא דר' יוסי ור"ש שסוברים דמלאכה שא"צ לגופה פטור עלי' וכמו דאמרינן בשבת (ד' ל"ג) דר' יוסי סובר כר' שמעון דמלאכה שא"צ לגופה פטור וכן בירושלמי (פ"ז דשבת) דר' יוסי ור' שמעון אמרו דבר א' (פי' דמלאכה שא"צ לגופה פטור. א"כ לא יתורץ קושיתו שהקשה דאיך אמרינן ביבמות (ד' ל"ג) אי בהקטרה כו' דהא מקלקל הוא דמה שכתב דבמזיד כיון שרוצה לעבור הוי כמו שעושה נחת רוח ליצרו והביא ראי' מהרמב"ם שפסק כן דזהו דווקא לפי מאי דפסק כר' יהודה אבל לר' יוסי ולר' שמעון דסברי דמלאכהשא"צ

לגופה פטור איפשר דפטור במקלקל אפי' במזיד שעושה נחת רות ליצרו ועיין בשבת (ד' ק"ה) ודו"ק]:

הלכה ז

קטע ד

שם (ה"ז) אין מטבילין את הכלים כו' תרין אמורין חד אמר בכלים שנטמאו באב הטומאה וחורנה אמר בכלים שנטמאו בולד הטומאה מתיב מאן דמר באב הטומאה למאן דמר בולד הטומאה אפי' בחול והא טעון הערב שמש א"ל ברוצה להשתמש בהן חולין בטהרה וכתב הק"ע בגליון כתב מוכח בתוס' דאין זאת הגירסא נכונה (פי' כמו שהוא בתרומו'). אלא איפכא צריך לומר דמתיב מ"ד באב הטומאה למאן דאמר בולד הטומאה וכתב דטעות נפל במס' תרומו' שכתוב שם דמתיב מ"ד בולד הטומאה למ"ד באב הטומאה והמעיין בתו' דחגיגה יראה לעין דנוסחא דתרומות היא הנוסחא הנכונה וכאשר הגהתי בקונט' ובתוס' שם בחגיגה צריכין להגיה כך ואותה גירסא שפיר מייתי לה בירושל' גם בפ"ב דביצה ובפ' במה מדליקין כתוב שיבוש בספרים עכ"ל

והנה כן כתבו התוספו' בחגיגה (ד' כ"א) שכתבו מתיב מ"ד בולד הטומאה למ"ד באב הטומאה אפי' בחול והא טעון הערב שמש כלומר התינח לדידי דאוקימנא לי' בולד הטומאה שפיר דלא בעי הערב שמש אלא לדידך דמוקמית לי' באב הטומאה צריך הערב שמש ולא חזי לאשתמושי רק בחול א"כ ה"ל מטביל משבת לחול ומוקי לה ברוצה להשתמש חולין דטבול יום שרי בחולין בלא הערב שמש כו' גם בפ"ב דביצה כתוב בשיבוש הספרים אמנם הצעת הגירסא כמו שפירשתי עכ"ל

אבל לי נראה דהגירסא דהכא הוא עיקר דלפי הגירסא דמתיב מ"ד בולד הטומאה למ"ד באב הטומאה אפי' בחול טעון הערב שמש מאי מקשה דילמא הכא בחולין שנעשו בטהרה ומי הכריחו לומר דמיירי בתרומה הא באב הטומאה אפי' בחולין נמי טמא:

ע"כ נראה לי דהגירסא הוא מתיב מ"ד באב הטומאה למ"ד בולד הטומאה דהיינו בראשון שהוא ולד הטומאה וא"כ הכלי הוי שני ואין שני פוסל בחולין וא"כ צריך לומר דמטבילין לצורך תרומה וא"כ תרומה בעי הערב שמש ואף שכתבו התו' בביצה (ד' י"ח) דאם נטמא בולד הטומאה לא בעי הערב שמש וכמו שהביאו הא דתנן במס' פרה (פי"ג מ"ה) כל הטעון ביאת מים מדברי חכמים לאחר ביאתו מותר בכולן כבר כתבתי בסוף חגיגה מה שהביא הט"א בחגיגה מה שכתב הר"ש (פ"ג דטהרות מ"ג) דיש טומאות דרבנן דבעי הערב שמש וכמו שהביא ראי' מיומא (ד' מ"ט) שנתזה צינורה ונכנסו אחיו הכהנים ושימשו תחתיו אלמא דטומאת כו' בעי הערב שמש וכן שפופרת שחתכה כו'

דפריך עלה בהא לימא ר' יהושע יטמא ויטבול כו' משמע בהדי' דטומאת כו' בעי הערב שמש וכתב שאין לדמות טומאות דרבנן הנוהגות אפי' בחולין להני דאין אלא מעלות בעלמא בקודש ולתרומה ולא לכל דבר כו' ע"ש וכן מוכח מהירושלמי (פ"ק דשבת) דמני טבול יום בי"ח דבר ולא פריך הא טבול יום דאורייתא הוא כמו דפריך בש"ס דילן בשבת (ד' י"ד) וכן אמרינן בירושלמי פ"ק דפסחים תיפתר בטבול יום של בית הפרס שהוא מדבריהם וכן בסוטה (פ"ה ה"ג) והא תנינן טבול יום תיפתר בטבול יום בית הפרס א"ר זעירא ואפי' תימר בטבול יום דבר תורה אבל תחילה תירץ בטבול יום שהוא מדבריהם אלמא דאפי' טומאה דרבנן בעי הערב שמש:

וע"כ אומר מתיב מ"ד באב הטומאה למ"ד בולד הטומאה אפי' בחול טעון הערב שמש וא"כ איך יטביל לצורך חול דהא אפי' בטומאה דרבנן נמי בעי הערב שמש (והא דלא משני דמיירי בטבילה שמחמת מעלות דתרומה דאינו טעון הערב שמש כמו שהבאתי מה שכתב הר"ש. איפשר לומר דבטבילה שהוא רק מצד מעלה מטבילין בשבת אפי' למ"ד דבולד הטומאה אין מטבילין וכמו דאמרינן בירושלמי בביצה (פ"ג ה"ב) ומטבילין מגב לגב ומחבורה לחבור' רצה לעשות עיסתו ע"ג גיתו או גיתו ע"ג עיסתו מטביל את כליו כיצד מחבורה לחבורה הי' אוכל עם חבורה זו ונמלך לאכול בחבורה אחרת וכן בביצה (ד' י"ט) ועיין שם בק"ע שפירש דהאי טבילה היינו אם טבל לחולין שצריך לטבול לתרומה שזהו משום מעלה ע"כ מטבילין אפי' בשבת ובזה יתיישב הא דאמרינן בירושלמי (סוף חגיגה) שולחן שנטמא מטבילין אותו בזמנו אפי' בשבת דברי ר"מ וחכמים אומרים מיד והארכתי שם הרבה. והנה הפ"מ פי' שם הא שמטבילין אותו אפי' בשבת הוא משום שאין שבות במקדש אבל לפי מה שביארתי כעת ניחא דהא דמטבילין אותו אפי' בשבת הוא כמו דמסיק התם בירושלמי תיפתר שנטמא בספק משקין ואמרינן התם תחילה תיפתר שנטמא בספק משקין תמן תנינן ספק משקין לטמא טמא ולטמא טהור וע"ז משני תמן בתרומה וכאן בקודש חומר הוא בקודש וע"כ כיון שאין הטבילה רק משום מעלה (לר"מ דאומר דספק משקין לטמא טהור). וע"כ מטבילין אותו אפי' בשבת אפי' למ"ד דמתניתין מיירי בולד הטומאה שהוא מדרבנן דהטבילה שהיא רק מצד מעלה קיל טפי וא"כ ודאי מיירי בולד הטומאה דצריך טבילה מדרבנן וא"כ בעי הערב שמש.

וע"ז אומר אמר לו ברוצה להשתמש חולין בטהרה (פי' דהא דולד הטומאה מיירי בחולין שנעשו על טהרת תרומה וע"כ אפי' שלישי נמי טמא כמו בתרומה ואפ"ה לא בעי הערב שמש):

וזה יתבאר במה שכתבו התוספות בפ"ק דנדה (ד' ז') בד"ה והאי טבול יום כיון דודאי לא מטמא חולין לא גזרו עליו משום חולין הטבולין לחלה ותימא דהכא משמע דאין שני פוסל בחולין הטבולין לחלה ובריייתא נמי קתני ובשלישי טהור בחולין משמע דכש"כ דאין פוסל בחולין שנעשו על טהרת תרומה כדאמר בסמוך דמשמע דקילי מחולין הטבולין לחלה ובפרק שני דחולין (ד' ל"ב) אמרינן דשלישי נוהג בחולין שנעשו על טהרת תרומה ובסוטה (ד' ל') מוכח דשני עושה שלישי בחולין הטבולין לחלה למ"ד כחלה דמי ויש לומר דטבול יום קיל טפי דאין צריך רק הערב שמש. והא דתני בברייתא דשלישי טהור בחולין היינו שלישי דטבול יום אי נמי ה"פ כיון דשלישי טהור בחולין דעלמא לא גזרו חכמים בחולין הטבולין לחלה משום טבול יום וא"כ מוכח מהתוספו' דאע"פ שגזרו שלישי בחולין שנעשו על טהרת תרומה אבל אעפ"כ טבול יום מותר דהא אפי' בחולין הטבולין לחלה דחמיר מחולין שנעשו על טהרת תרומה וכמו דאמרי' בנדה (ד' ז') התם לא פתיכא בהו תרומה הכא פתיכא בהו תרומה וא"כ מכש"כ בחולין שנעשו על טהרת התרומה וע"כ משני ברוצה להשתמש חולין בטהרה ומיירי בוולד הטומאה דאע"ג דבחולין ליכא רק שני אפ"ה כיון שהוא חולין שנעשו על טהרת תרומה ע"כ יש בהם שלישי ואפ"ה לא בעי הערב שמש וכמו שביארתי:

וכן מוכח בירושלמי (פ"ה דסוטה ה"ב) בו ביום כו' אינו אומר טמא אלא יטמא לטמא את אחרים לימד על ככר השני שמטמא את החולין אמרינן בגמ' ר' יוסי בר בון אמר רב ושמואל חד אמר בין בתרומה בין בחולין אמר ר' עקיבא וחורנה אמר בתרומה אבל לא בחולין כו' מתניתא פליגא על רב (ופי' דאמר בין בתרומה בין בחולין) אוכל מעשר שהוכשר במשקה ונגע בו טבול יום או ידים מסואבות מפרישין ממנו תרומת מעשר בטהרה מפני שהוא שלישי והשלישי טהור בחולין (וא"כ מוכח שהשלישי טהור בחולין אפי' נעשו על טהרת תרומה דהא הם טבולין לתרומת מעשר) ומשני פתר לה קל הוא בידים שהן מדבריהם (פי' שהקילו בידים שהוא מדבריהם) והא תנינן טבול יום ומשני תיפתר בטבול יום בית הפרס. א"ר זעירא ואפי' תימר בטבול יום דבר תורה שנייא היא דכתיב טהור טמא טהור לחולין מבעוד יום ולתרומה משתחשך (פי' וע"כ הקילו אפי' בטבול לתרומת מעשר). א"כ מכש"כ שהקילו בחולין שנעשו על טהרת תרומה דזה קיל טפי מחולין הטבולין לחלה כמו דאיתא בנדה (ד' ז') ודו"ק: ך

ובזה יתבאר הא דאמרינן בירושלמי (פ"ג דחלה) א"ר יונה תרתין מילין תני ר' חייא רובא אינן פליגין חדא על חדא. טבל מנינו כחולין (פי' טבל הטבול לחלה או לתרומה) מנינו כחולין פי' שלישי טהור בו כחולין). וכל הספק פוסל את התרומה ופוסל את החולין

מלעשות תרומה (פי' אם הוא טבול לתרומה). א"ר יונה אף אנן נמי תנינן תרוויהון דתנינן תמן אוכל מעשר שהוכשר במשקה ונגע בו טבול יום או ידים מסואבות מפרישין ממנו תרומה מעשר בטהרה מפני שהוא שלישי הדא אמרה שהטבל מנינו כחולין וכל הספק פוסל את התרומה ופוסל החולין מלעשותם תרומה (פי' אם הם טבולין לתרומה) דתנינן תמן נולד לה ספק טומא' עד שלא גלגלה תעשה בטומא' משגלגלה תעשה בטהר' ולא מתרץ מידי. אך זה יתורץ בהירושלמי שהבאתי הא (דפ"ה דסוטה ה"ב) מתניתא פליגא על רב אוכל מעשר שהוכשר במשקה ונגע בו טבול יום או ידים מסואבות מפרישין ממנו תרומת מעשר בטהרה מפני שהוא שלישי והשלישי טהור בחולין ומשני פתר לה קל הוא בידים שהם מדבריהם. ופריך והא תנינן טבול יום. ומשני בטבול יום בית הפרס. א"ר זעירא ואפי' תימר בטבול יום שהוא דבר תורה שנייא היא. דכתיב טהור טמא טהור לחולין מבעוד יוסולתרומה משתחשך. וא"כ מתורץ מה שאמר ר' יונה דאנן תנינן תרוויהון אוכל מעשר שהוכשר במשקה דבידים הקילו ובטבול יום נמי הקילו כמו דמשני בסוטה שנייא היא דכתיב טהור טמא טהור לחולין מבעוד יום ולתרומה משתחשך והא דתנן שהשלישי טהור בחולין היינו שלישי ע"י טבול יום כמו שכתבו התוס' בנדה (ד ז') אי נמי הכי פירושו כיון דשלישי טהור בחולין דעלמא לא גזרו חכמים בחולין הטבולין לחלה לטמא מטבול יום. ולכך פריך מיני' טפי אנשען ולא פריך מיני' אכל שלישי דנוהג בחולין הטבולין לחלה משום דנשען נמי טומאה קלישא הוא והא דמקשה בירושלמי (פ"ג דחלה) הוא כמו דמקשה בש"ס דילן בנדה (ד' ז') וחולין הטבולין לחלה כחלה דמי דאפי' בנשען דהוי ספק טומאה שאינה מוכחת מהני בהו לטמא כחלה גמורה והתני אשה שהיא טבולת יום כו' ושלישי טהור בחולין ואי אמרת חולין הטבולין לחלה כחלה דמי הא טמיתנהו. אמר אביי כל שודאי מטמא חולין גזרו על ספיקו משום חולין הטבולין לחלה והאי טבול יום כיון דודאי לא מטמא חולין לא גזרו על ספיקו משום חולין הטבולין לחלה ובזה מתורץ מה שאמר ר' יונה תרתין מילין אינן פליגי חדא על חדא דהא דאמרינן טבל מנינו כחולין היינו שלישי דטבול יום ובטבול יום הקילו והוא כמו דמשני בירושלמי (פ"ה דסוטה) ובנדה (ד' ז') ודו"ק וא"כ מוכח דבחולין שנעשו על טהרת תרומה לא גזרו משום טבול יום ואינו צריך הערב שמש דהא קיל מחולין הטבולין לחלה ועוד דכיון דמיירי בולד הטומאה דרבנן בוודאי טבול יום מותר בו וכמו דמשני בפ"ה דסוטה תיפתר בטבול יום בית הפרס (וע"כ מותר בחולין הטבולין לחלה כש"כ בחולין שנעשו על טהרת תרומה) א"ר זעירא אפי' תימר בטבול יום דבר תורה שנייא היא דכתיב טהור טמא טהור לחולין מבעוד יום ולתרומה משתחשך. וא"כ

בטבול יום בית הפרס שהוא מדרבנן בודאי מותר. ולמסקנת הירושלמי והבבלי ופ"ק דנדה דף ז') אפי' בטבול יום דבר תורה נמי מותר בחולין שנעשו על טהרת תרומה. ע"כ נראה לי דגירסא דהכא עיקרית דמתיב מאן דאמר באב הטומאה למ"ד בולד הטומאה וכמו שביארתי. ודו"ק:

פרק ג

הלכה א

קטע ב

כירה שהסיקוה בקש או בגבבא נותנים עלי' תבשיל כו' כיני מתניתין מקיימין עליה תבשיל כו' וכתב הק"ע והרי"ף פסק לשהות תנן והוא דגרוף וקטום ואי לא לא והרז"ה פסק להחזיר תנן והאריכו בראיותיהם ומהתימא שלא הביא הרי"ף ראי' דסתמא דירושלמי סובר דלשהות תנן עכ"ל:

ולי נראה שע"כ לא הביא ראי' מהירושלמי והוא דמה דאיבעי' לן בשבת (ד' ל"ו) איבעי' להו האי לא יתן לא יחזיר הוא אבל לשהות משהין אעפ"י שאינו גרוף וקטום. ומנו חנני' היא דתני חנני' אומר כל שהוא כמאכל בן דרוסאי מותר לשהות אעפ"י שאינו גרוף ואינו קטום. או דלמא לשהות תנן ואי גרוף וקטום אין אי לא לא. ולכאורה מאי בעי או לשהות תנן או להחזיר תנן הא ודאי דלשהות תנן וכמו שכת' הרא"ש (רפ"ג דכירה) דודאי אית לן טפי לאוקמי מתניתין בפשיטות דלא יתן משמע תחלת נתינה וגם לא יצטרך להגיה המשנה דרישא וסיפא איירי בחזרה כו' וא"כ עיקר האיבעי' הוא משום דלא יה פליגי מתניתין דהכא אמתניתין דפרקא קמא דתנן בשבת (ד' י"ט) אין נותנים פת לתנור עם חשיכה ולא חררה ע"ג גחלים אלא כדי שיקרמו פניה מבעוד יום וכמו דאמרינן בשבת (ד' ל"ז) אמר רבא תרווייהו תנינא לשהות תנינ' דתנן אין נותנים את הפת בתנור עם חשיכה ולא חררה ע"ג גחלים אלא כדי שיקרמו פני' מבעוד יום הא קרמו פניה שרי וע"כ מיבעי' לי' דמתניתין להחזיר תנן אבל לשהות משהין ואעפ"י שאינו גרוף וקטום. והוא דלא יהא פליגא אמתניתין דפרקא קמא (ועי' ברא"ש רפ"ג דשבת שהאריך בזה):

וכל זה הוא לשיטת הש"ס דילן. אבל לשיטת הירושלמי לא קשה מידי מהא דתנן אין נותנים את הפת לתנור עם חשיכה ולא חררה ע"ג גחלים אלא כדי שיקרמו פניה ואמרינן התם ר' יעקב בר אחא בשם ר' אסי זריזות הן הנשים בפת יותר מן התבשיל מה בין פת ומה בין תבשיל תבשיל דרכו לאכול רות ח פת אין דרכו לאכול רותחת וא"כ בתבשיל שדרכו לאכול רות ח גזרו בו דילמא אתי לחתוי'. אבל פת אין דרכו לאכול רותח תמן

אמרין פת חמה חמתה בצדה (פי' המחמם את הגוף כו'). וא"כ כיון דלא קשי' מהא דתני' אין נותנים הפת לתנור עם חשיכה ולא חררה ע"ג גחלים אלא כדי שיקרמו פניה. ע"כ מפרש המשנה כפשוטו שלא יתן הוא לא ישה'. וע"כ אומר כירה שהסיקוה בקש או בגבבא נותנים עלי' תבשיל כיני מתניתין מקיימין עליה את התבשיל וע"כ אמרינן בירושלמי (ספ"ק ה"י) ר' בון בר כהנא בשם רבנן תבשיל שנתבשל כל צרכו מותר לשהותו ע"ג כירה שאינה קטומה ר' זעירא בעי בשר בצל וביצה מצטמק ורע לו וזה מצטמק ויפה לו ואת אמר הכין דילמא דלא איתאמרת אלא חמין אתא ר' שמואל כו' חמין שהוחמו כל צרכן אסור לשהותן ע"ג כירה שאינה קטומה כו' אם כן כולהו אמוראי סברי בהדי' דאסור לשהות אפי' תבשיל שבישל כל צרכו במצטמק ורע לו אך דהירושלמי אזיל לשיטתיה כמו שביארתי וע"כ לא הביאו ראיה מהירושלמי ודו"ק:

קטע ט

שם קטמה ונתלבת מהו ר' חייה רובא עלה לביתו והורי מותר כו' ר' זעירא כו' ליבה לשעבר (פי' אם התיר רק מפני שהוא בדיעבד) כו' א"ר מנא אנא קשיית' קומי רבי בא ברי' דר"פ אין תימר לשעבר אפי' בישל בתחילה שרי (כצ"ל) דתני המעשר והמבשל בשבת בשוגג יאכל ובמזיד לא יאכל דברי ר"מ ר"י אומר שוגג יאכל למוצאי שבת מזיד לא יאכל ר"י הסנדלר אומר שוגג יאכל למוצאי שבת לאחרים ולא לו מזיד לא לו ולא לאחרים כו' בעון קומי ר' יוחנן את מה אמר אמר לון אני אין לי אלא משנה המעשר והמבשל בשבת שוגג יאכל מזיד לא יאכל שמע רב חסדא ומר הותרו השבתות (פי' שהוא כמו דאמרינן בשבת (ד' ל"ח) בעא מיניה ר' חייא מר' אבא שכח קדירה ע"ג כירה ובישלה בשבת מהו כו' למחר נפק ודריש להו המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל ולא שנא רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו להתירא מבשל הוא דקא עביד מעשה במזיד לא יאכל האי דלא קא עביד מעשה במזיד נמי יאכל. ר"נ בר יצחק אמר לאיסורא מבשל הוא דלא אתי לאערומי בשוגג יאכל אבל האי דאתי לאערומי בשוגג נמי לא יאכל),:

וע"ז אומר בעון קומי ר' יוחנן בעובדא כמו דאמר בתחילה קטמה ונתלבת מהו וא"כ לא עביד מעשה וע"ז אומר בעון קומי ר' יוחנן את מה אמר אמר לון אני אין לי אלא משנה המעשר והמבשל בשבת שוגג יאכל מזיד לא יאכל (וה"נ אם הוא בשוגג יאכל) שמע רב חסדא ומר הותרו השבתות (פי' דבזה גרע טפי דבכה"ג ששהה ע"ג כירה א"כ אתי לאערומי והוא כמו דאמרינן בשבת (דף ל"ח שם) רב נחמן בר יצחק אמר לאיסורא מבשל הוא דלא אתי לאערומי בשוגג יאכל. אבל האי דאתי לאערומי בשוגג נמי לא יאכל:.

וע"ז אומר רב חונה בשם רב ותני ר' חייא כן בראשונה היו אומרים השוכח תבשיל ע"ג כירה וקדשה עליו את השבת שוגג יאכל מזיד לא יאכל נחשדו להיות מניחין מזידים ואמרו כו' ואסרו להן כו' והכא אמרו כן (איפשר לומר דגרסי' היכא אמרו כן דבמבשל יהא מותר בשוגג ולא בשוכח) אמר ר' אילא נחשדו להיות מניחין ולא נחשדו להיות מבשלין והכי אמרינן בשבת (דף ל"ח ושם) מאי גזירתא דאמר רב יהודה כו' בתחילה היו אומרים המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל והוא הדין כו' משרבו משהין במזיד ואומרים כו' חזרו וקנסו כו']:

קטע יב

עוד שם תני לא תמלא אשה קדירה עסיסיות ותורמסין ותתנם לתוך התנור ע"ש עם חשיכה ואם נתנה מוצאי שבת אסורין בכדי שיעשו ר' אחא אמר במזיד כר' מאיר רבי יוסי אמר בשוגג כר' יהודה והנה ר' אחא דאמר במזיד כר"מ א"כ משמע דמדמי האי דינא למבשל ממש דאם זה גרע ממבשל ודמי להא דשכח קדירה ע"ג כירה אם כן היה יכול לאוקמי אפי' בשוגג כר' מאיר והא דרבי יוסי אומר בשוגג כר' יהודה, א"כ משמע דמדמה האי דינא למבשל ואמאי לא מוקים לה במזיד כר' מאיר ולקמן יתבאר זה והנה התוס' הקשו בשבת (דף ל"ח) אבל האי דלא קעביד מעשה במזיד נמי יאכל וכתבו התוס' תימא דהא אמר בפ"ק (דף י"ט) לא תמלאאשה קדירה עסיסיות ותורמסין כו' ואם נתנה למוצאי שבת אסורין בכדי שיעשו (פי' וא"כ אי אמרינן דלא שנא להתירא א"כ קשה דהא תני' דלמוצאי שבת אסורין בכדי שיעשו) ולשיטת הירושלמי ליכא למ"ד בהא דזה יהיה עדיף ממבשל ושרי אפי' במזיד אלא דרב חסדא סובר דמניח גרע טפי משום הגזירה ואסור אפי' בשוגג ולקמן יתבאר בזה:

עוד שם א"ר מנא יאות אמר ר' יוסי הנוטע בשבת שוגג יקיים מזיד יעקור ובשביעית בין שוגג בין מזיד יעקור ר' יהודה אומר חילוף הדברים הנוטע בשבת בין בשוגג בין במזיד יעקור ובשביעית שוגג יקיים ומזיד יעקור למה מפני שהניית שבת עליו וכאן מכיון שאת אומר ימתין למ"ש כדי שיעשו כמי שלא נהנה מחמת שבת כלום ומ"ט דרבנן נחשדו על השביעית ולא נחשדו על השבתות דבר אחר מונין לשביעיות ואין מונין לשבתות היך עבידא נטע פחות משלשים יום לפני שביעית כו' אין תימר חשד אין כאן חשד אין תימר מנין אין כאן מנין נטע פחות משלשים יום לפני שמינית ונכנסה שמינית אין תימר חשד יש כאן חשד ואין תימר מנין יש כאן מנין ותייא כמאן דאמר מפני החשד ברם כמ"ד מפני המנין קנסו בשוגג מפני המזיד:

והנה בספרי נועם ירושלמי ביארתי הירושלמי הזה. וכעת נבאר קצת באופן אחר והוא דהברייתא דתני לא תמלא אשה קדירה ועסיסיות ותורמסין כו' לתוך התנור ע"ש עם חשיכה ואם נתנה למוצאי שבת אסורין בכדי שיעשו הוא מדרבנן גזירה שמא יחתה. וכמו דאמרינן בשבת (ד' י"ט) לימא ב"ש היא ולא ב"ה אפי' תימא ב"ה גזירה שמא יחתה. וע"כ כיון שהוא רק מדרבנן ע"כ אומר ר' אחא במזיד כר"מ. אע"ג דמשמעות הברייתא הוא בשוגג אעפ"כ לא רצה לאוקמי בשוגג כר' יהודה דכיון דהוא מדרבנן לא קנסינן בשוגג וע"כ לא בעי שימתין בכדי שיעשו וכמו דאמרינן בגיטין (ד' נ"ג) דר' יהודה אדר' יהודה לא קשי' כי לא קניס בדרבנן אבל בדאורייתא קניס. וכן אמרינן בירושל' (ספ"ב דעירובין) ר' שימי בעי דבר מדבריהן קונסין לו בשוגג כר' ליעזר (פי' דמתמה דבדרבנן יקנסו בשוגג לר' אליעזר) וע"כ מפרש ר' אחא במזיד כר' מאיר וע"כ בעינן בכדי שיעשו ור' יוסי מפרש הברייתא כפשטי' דהיינו בשוגג כר' יהודה וא"כ קשה דהא ר' יהודה לא קאמר אלא במבשל דהוי דאורייתא אבל לא בדרבנן:

וע"ז אומר א"ר מנא יאות אמר ר' יוסי דמיירי בשוגג כר' יהודא וע"ז אומר הנוטע בשבת שוגג יקיים מזיד יעקור ובשביעית בין בשוגג בין במזיד יעקור ר' יהודה אומר חילוף הדברים הנוטע בשבת בין בשוגג בין במזיד יעקור ובשביעית שוגג יקיים ומזיד יעקור למה מפני שהניית שבת עליו וכאן מכיון שאת אומר ימתין למ"ש בכדי שיעשו כמי שלא נהנה מחמת שבת כלום (פי' דברייתא מפרש הטעם למה אמר דבשבת בין בשוגג בין במזיד יעקור ובשביעית שוגג יקיים מזיד יעקור) והנה בש"ס דילן איתא בגיטין (ד' נ"ד) דבאתריה דר' יהודה חמירא להו שביעית והוא משום דברייתא לפי הש"ס דילן לא תנא למה מפני שהניית שבת עליו. וע"כ משני דבאתרי' דר' יהודה חמירא להו שביעית]. אבל הירושלמי תני בברייתא ולמה (פי' למה בשבת אומר בין בשוגג בין במזיד יעקור ובשביעית אומר שוגג יקיים מזיד יעקור) ע"ז אומר מפני שהניית שבת עליו והוא כמו שביארתי בספרי נועם ירושלמי (פ"ב דתרומות) כמו שכתבו התוספות בפ' לפני כו' (ד' ט"ו) שבשביעית האיסור תלוי בגוף הקרקע משא"כ בשבת האיסור הוא במלאכה וע"כ בשבת אומר דבין בשוגג בין במזיד יעקור והוא מפני שהניית שבת עליו וא"כ נהנה ממלאכת שבת משא"כ בשביעית לא שייך שנהנה ממלאכת שביעית שאין האיסור רק בגוף הקרקע ודו"ק:

וע"כ אמר ר' מנא יאות אמר ר' יוסי פי' דמפרש להברייתא בשוגג כר' יהודה דאע"ג דהירושלמי סובר דלא קנסינן בדרבנן שוגג אטו מזיד אך כיון דלר' יהודה אין הטעם משום קנס אלא כדי שלא יהנה ממלאכת שבת. וע"כ סובר דבשוגג נמי אסור דאע"ג דלא

עביד איסורא במזיד אעפ"כ סובר ר' יהודה דלא יהנה ממלאכת שבת וע"כ אפי' בדרבנן נמי אסור דמ"מ נהנה ממלאכת שבת [וכן פירש רש"י הטעם בביצה (ד' כ"ד) הילכתא כו' אם יש מאותו המין במחובר אסור ולערב נמי אסורין בכדי שיעשו ופירש"י דהטעם הוא שלא יהנה ממלאכת שבת והתם בדרבנן הוא ועיין שם בתוס' ד"ה ולערב כו']:

וע"ז אומר מה טעמא דרבנן (פי' שהוא ר' מאיר דקאמר הנוטע בשבת שוגג יקיים ומזיד יעקור ובשביעית בין בשוגג בין במזיד יעקור) ע"ז אומר נחשדו על השביעית ולא נחשדו על השבתות דבר אחר מונין לשביעית ואין מונין לשבתות ופי' רש"י בגיטין (ד' נ"ג) מונין לשביעית ישראל מונין נטיעותיהן לשביעית לפי שצריכין למנות שנות הנטיעה לערלה ולרבעי כשיוצא מאיסור ערלה ומחללין אותו ברביעית והרואה מונה השנים למפרע ויודע שנטעה בשביעית ואתי למשרי נטיעה בשביעית כו' עיין שם:

וע"כ אמרינן שם האיך עבידא נטע פחות משלשים יום לפני שביעית ונכנסה לשביעית אין תימר חשד אין כאן חשד (פי' דהא אמרינן במוע"ק (ד' ד') דגמירי הלכתא בזמן שביהמ"ק קיים אבל בזמן שאין ביהמ"ק קיים לא (ועיין בק"ע) אין תימר מנין יש כאן מנין (כצ"ל) דכיון שהוא פחות משלשים לפני שביעית א"כ יש כאן מנין. נטע פחות משלשים יום לפני מוצאי שביעית ונכנסה שמינית אין תימר חשד יש כאן חשד ואין תימר מנין יש כאן מנין (והוא ט"ס וצ"ל) ואין תימר מנין אין כאן מנין (פי' דאי משום חשד הרי יש כאן חשד דהא נטע בשביעית. ואין תימר מנין אין כאן מנין דהא נטע פחות משלשים לפני מוצאי שביעית וא"כ לא יתחילו למנות אלא ממוצאי שביעית א"כ אין כאן מנין).

והנה בתרומות (פ"ב) הגירסא ואתי כמ"ד מפני מנין ברם כמ"ד מפני החשד וקנסו שוגג מפני מזיד [והנה בפי' הירושלמי הזה נדחקו המפרש מהרא"פ והק"ע וכן הפ"מ נדחק לפרש כמו שהגירסא הוא הכא דקאמר ואתי כמאן דאמר מפני החשד ברם כמאן דאמר מפני המנין קנסו בשוגג מפני המזיד. וכל פירושיהם הם דחוקים מאוד

וע"כ נראה לי לפרש כמו שהגירסא היא (בפ"ב דתרומות) ואתי כמ"ד מפני המנין ברם כמ"ד מפני החשד קנסו שוגג אטו מזיד והוא כמו שבארתי דקאי אפלוגתא דר' אחא ור' יוסי דר' אחא אמר במזיד כר' מאיר (פי' דע"כ תני בברייתא דאסורים למוצאי שבת בכדי שיעשו) אבל אי אפשר לפרש הברייתא כמשמעה דמיירי בשוגג. דהא ר"מ ס"ל דמבשל בשבת בשוגג מותר בו ביום:

וע"ז אומר ואתי כמ"ד מפני המנין (פי' דר' אחא סובר דהא דאמר דבשביעית בין בשוגג בין במזיד יעקור הוא מטעם מנין). וע"כ מוקי להברייתא דמיירי במזיד כר' מאיר אבל

להטעם דבשביעית בין שוגג בין מזיד יעקור הוא מטעם דנחשדו על השביעית ולא נחשדו על השבתות וא"כ במקום דנחשדו ע"כ גזרינן שוגג אטו מזיד:

וא"כ במניח אמרינן תחילה בירושלמי שם בראשונה היו אומרים השוכח תבשיל ע"ג הכירה נחשדו להיות מניחין ולא נחשדו להיות מבשלין וא"כ בהך ברייתא דלא תמלא אשה קדירה עסיסיות ותורמסין נחשדו ג"כ. וא"כ אי אמרינן דהטעם של ר"מ דבשביעית בין בשוגג בין במזיד יעקור הוא מפני החשד א"כ בהא דלא תמלא אשה קדירה כו' ג"כ נחשדו א"כ צריך לגזור שוגג אטו מזיד וא"כ למאי אמר במזיד כר"מ ולאפוקי להברייתא מפשטי' דמשמע דמיירי בשוגג והוא משום דר"מ קאמר דהמבשל בשבת בשוגג יאכל מזיד לא יאכל הא מניח חמור ממבשל דבין בשוגג בין במזיד אסור לאכול בו ביום וכמו דסובר ר"מ בשביעית לפי הטעם של חשד אלא ודאי דסובר ר' אחא דהטעם בשביעית הוא מפני מנין ולא מטעם חשד. וע"ז אומר הירושלמי ואתי כמ"ד מפני המנין ברם כמ"ד מפני החשד קנסו שוגג מפני מזיד וא"כ מ"ט א"ר אחא במזיד כר"מ. אלא ודאי דסובר דהטעם משום מנין אבל במניח אעפ"י שנחשדו לא קנסינן שוגג אטו מזיד וע"כ אמר ר' אחא במזיד כר"מ ודו"ק:

ואפשר לפרש לפי הגירסא דהכא דאמר ואתי' כמאן דאמר מפני החשד (פי' דהני אמוראים דסברי דבשהה גזרינן בשוגג נמי דהיינו רב חסדא וכן רב הונא בשם רב ותניר' חייא כן בראשונה היו אומרים כו' ורב פסק כר"מ וכמו דאמרינן בירושלמי שם רב כד הוי מורי בחבורתא הוה אמר כר' מאיר בציבורא הוי מורי כר' יוחנן הסנדלר ובש"ס דילן אמרינן בחולין (ד' ט"ו) והאמר רב חנן כי מורי לי' רב לתלמידי מורי להו כר' מאיר כו' וא"כ סובר רב כר"מ ואפ"ה אמרו במניח דגזרינן שוגג אטו מזיד וע"ז אומר ואתי כמ"ד מפני החשד (פי' דהטעם של ר"מ דמחמיר בשביעית הוא מפני החשד) ברם כמ"ד מפני המנין קנסו בשוגג מפני המזיד. (פי' בתמי') דא"כ מנין להחמיר במניח אף בשוגג הא ר"מ לא קניס שוגג אטו מזיד ובפרט בדרבנן אלא ודאי שהטעם הוא בשביעית מפני החשד וע"כ כיון דבשביעית סובר ר"מ דקניס שוגג אטו מזיד והטעם הוא מפני החשד. ע"כ כיון שראו שנחשדו להיות מניחין ע"כ קנסו שוגג אטו מזיד ודו"ק:

הלכה ג

קטע 1

שם (ה"ג) תמן אמרין חמה מותרת תולדת חמה אסורה: רבנן דהכא אמרין בין חמה בין תולדת חמה מותרת. מתני' פליגא על רבנין דהכא לא יטמיננה בחול ובאבק דרכים בשביל שתצלה (פי' אלמא דתולדה חמה אסור ומשני שנייא היא שהוא עושה חריץ כו'

מתניתא פליגא על רבנין דתמן דתני רשב"ג אומר מגלגלין ביצים על גב גג של סיד רותח כו' (פי' וא"כ מוכח דתולד' חמה מותר) מה עבדין לה רבנן דתמן פתרין לה חלוקין על רשב"ג. על דעתין דרבנן דתמן מעשה שעשו אנשי טברי'. ועל דעתין דרבנן דהכא סלקת מתניתין כמעשה שעשו אנשי טברי'. ופי' הק"ע סלקת מתניתין כמעשה שעשו אנשי טבריה (פי' דהלכה כאנשי טברי') וחכמים שאסרו החמירו והוא משום דרבנן דהכא סברין דתולדת חמה נמי מותר וכן כתב הפ"מ דסלקת פלוגתא דמתניתין כר' יוסי דסובר דתולדת חמה מותר ופירושיהם דחוק מאוד]:

ול"נ שיש וט"ס) בירושלמי (וכצ"ל) על דעתין דרבנן דתמן כמעשה שעשו אנשי טברי' (פי' דסברי חמה מותר ותולדה חמה אסור והא דתנינן לא יטמיננה בחול ובאבק דרכים בשביל שתצלה הוא מחמת דתולדת חמה אסור) ע"ז אומר כמעשה שעשו אנשי טברי' (פי' דמעשה טברי' הוי נמי תולדת חמה) כמו דאמרינן בשבת (ד' ל"ט) ה"ק לי' רבנן לר' יוסי והא מעשה דאנשי טברי' דתולדת חמה הוא כו' על דעתין דרבנן דהכא (פי' דסברי דתולדת חמה נמי מותר והא דלא יטמיננה בחול ובאבק דרכים הוא משום שעושה חריץ) [ובריש פליגי לפי שיטת הירושלמי אם בעינן תבשיל ברור וכמו דאמרינן שם בירושלמי ר' יוסי כדעתי' כמה דאמר תמן אין חימוצו ברור (פי' גבי תפוח שריסקו) כן הוא אמר הכא אין תבשילו תבשיל ברור]. וא"כ מאי הא דאמרי' מעשה שעשו אנשי טברי' והוא כמו דאמרינן בשבת (ד' נ"ט) בשלמא למ"ד גזירה שמא יטמין ברמץ היינו דדמי להטמנה. אלא למ"ד מפני שמזיז עפר ממקומו מאי איכא למימר מי סברת אסיפא קאי ארישא קאי לא יפקיענה בסודרין ור' יוסי מתיר והכי קאמרי לי' רבנן לר' יוסי הא מעשה שעשו אנשי טברי' דתולדת חמה הוא כו' אבל לשיטת הירושלמי הא דמתיר רבי יוסי משום שאין הבשילו תבשיל ברור ובמיחם שבצד האור נמי משום דאינו תבשיל ברור וע"כ אמרינן התם תנא אמר ר' יוחנן בר מרי' בשלא העביר ידו ממנו אבל אם העביר ידו ממנו אסור והוא משום דהוי כמו תבשיל ברור וא"כ אמאי קאי האי מעשה דאנשי טבריה:

וע"ז אומר על דעתין דרבנן דהמן כמעשה שעשו אנשי טברי' והוא ראי' דתולדת חמה אסור ועל דעתין דרבנן דהכא סלקת מתניתין מעשה שעשו אנשי טברי' ופי' דהמשנה ראשונה סלקת פי' שהוא סוף המשנה). מעשה שעשו אנשי טברי' והוא ענין בפני עצמו לענין המשנה וכמו דאמרינן בשבת (ד' ל"ט) ממעשה שעשו אנשי טברי' ואסרי להו רבנן בטלה הטמנה בדבר המוסיף הבל ואפי' מבעוד יום:

[**וכן** אמרינן בירושלמי (רפי"ט דשבת) ר"א אומר אם לא הביא כלי מע"ש כו' אמר רבי עקיבא כל מלאכה שאפשר לה לעשות מערב שבת אינה דוחה את השבת מילה שאי איפשר לה לעשות מע"ש דוחה את השבת כו' א"ר יונה סלקה מתניתין (פי' הק"ע ליתא למתניתין דמשמע הלכה כר"ע דהא ר' הורה כר"א ועוד פי' בדוחק וכן הפ"מ פי' שמסויימת הברייתא דתני בשם ר' אלעזר ולא כההיא דקתני סתמא ולי נראה שהפי' הוא כפשוטו דבכל מקום שאומר כלל אמר כו' הוא לבאר ההלכה ראשונה וע"ז אמר כלל אמר אבל הכא ר"ע חולק על ר"א שאמר דמכשירי מילה דוחה את השבת ור"ע אמר כל מלאכה שאיפשר לה לעשות מע"ש אינה דוחה וע"ז אמר ר' יונה סלקה (פי' שהוא סוף המשנה) ור"ע פליג ולא קאי לברר דברי ר"א וכן הכא נמי אומר על דעתין דרבנן דהכא סלקת מתניתין) מעשה שעשו אנשי טברי' (כצ"ל) (פי' שהוא סוף המשנה) ואח"כ אומר מעשה שעשו אנשי טברי' (ולא כמעשה) מפני שהוא ענין בפני עצמו לענין הטמנה בדבר המוסיף הבל ולא שייך להך דמתניתין ודו"ק וכן בירושלמי (ספ"ק דנדה) אמר ר' יוסי ב"ר בון סלקת מתניתא עד כאן באשה שיש לה ווסת מכאן ואילך באשה שאין לה ווסת ואפי' תימא לא סלקת מתניתין אלא כל מה דאנן קיימין הכא באשה שיש לה ווסת. פי' סלקא מתניתא היינו שהוא ענין בפני עצמו וכן בכתובות (פ"ז ה"ח) אלא סלקת מתניתין כרשב"ג ואלו כופין אותו להוציא כרבנן עיי"ש ודו"ק]:

הלכה ו

קטע ב

שם (ה"ו) אין נותנין כלי תחת הנר לקבל בו את השמן ואם נתנו מבעוד יום מותר ואין ניאותין ממנו לפי שאינו מן המוכן ואמרינן בגמ' ר' חגי בעי כבה מבעוד יום ונתודע לו משחשיכה (פי' אם לא ידע שכבה אם הוי מוקצה) חברייא בעו כבה בשבת ונתודע לו בשבת הבאה. א"ר יוחנן אין לך דבר שהוא בעינו ואינו בהכנו אלא דבר אחד בלבד התיב ר' אלעזר הרי שמן בנר הרי בעינו הוא ואינו בהכנו. ומשני. לכן נתנו משעה ראשונה שיכלה בנר (וע"כ הוי מוקצה) התיב ריש לקיש הרי חטין בזריעה בעינן הן ואינו בהכנו. ומשני לכך נתנו משעה ראשונה שיכלו בקרקע (פי' וע"כ הוי מוקצה) התיבון הרי ביצים לאפרוחים הרי בעינן הן ואינן בהכנן ומשני לכך נתנן משעה ראשונה שיעשו אפרוחים (והוא כמו דאמרינן בשבת (ד' מ"ה) בעא מיני' ר"ל מר' יוחנן חטים שזרעו בקרקע וביצים שתחת התרנגולת מהו כו') התיב ר' ירמיה הרי עיטורי סוכה הרי בעינן הן ואינן בהכנן שנייא היא דאמר ר' אבמרי אחוי דר' יוסי כל שבעה הן בטילין ע"ג סוכה מיכן והילך בהכנו הן. התיב ר' חיננה הרי מוכין שנתפזרו הרי בעינן הן ואינן בהכנן (ועיין שבת

(ד' מ"ח) מוכין שטמן בהן כו' ובירו' (פ"ד דשבת ה"א) תני ר' חלפתא כו' מוכין כו') ומשני הכא בכלים ומה דאת אמר תמן באוכלין (פי' דהא דאמר ר' יוחנן אין לך דבר שהוא בעינו ואינו בהכנו פי' הוא באוכלין אבל מוכין לא הוי אוכלין) התיב ר' נסא הרי מוקצה שיבש ולא נגע בו הרי הוא בעינו ואינו בהכנו הכא בכלים ומה דאיתמר תמן באוכלין. והנה הירושלמי הזה הוא תמוה דמאי משני הכא בכלים ומה דאיתמר תמן באוכלין דהא מוקצה שיבש ולא נגע בו דהיינו שאין הבעלים מכירים וכמו דאמרינן בריש ביצה (ה"א) נעשה כמוקצה שיבש ואין הבעלים מכירים (פי' גרוגרות שנתייבשו) וא"כ הוא ראוי אך שאין הבעלים מכירים וברפ"ד דביצה ר' יעקב בר אחא בשם ר' יוסי מוקצה שיבש אסור ליגע בו הוא דלא כמו דאמרינן בש"ס דילן בביצה (ד' כ"ו) מוקצה שיבש ואין הבעלים מכירים בו מותר) ואם כן מיירי באוכלים ואם כן מאי הכא בכלים ומה דאיתמר תמן באוכלין [והנה הק"ע גריס הכא במקצתן ומה דאת אמר תמן בכולן והוא דוחק גם הפ"מ פי' בדוחק גדול דר' יוחנן קאמר בכלים ומה דאיתמר תמן באוכלין ומוכין דמי לאוכלים שבא מבע"ח והוא דוחק גדול גם בגליון גריס הכא בכלים פירש ומה דאיתמר תמן באוכלים פי' מוקצה שיבש דהיינו גרוגרות וצימוקים דהואיל והן מסריחות קודם אין עליהם תורת אוכל כלל וגם זה דוחק].

ע"כ נראה לי שפי' הירושלמי כך הוא דהתיב ר' חנינא הרי מוכן שנתפזרו הרי בעינן הן ואינן בהכנן ומשני הכא בכלים ומה דאיתמר תמן באוכלים דבאוכלים אמר ר' יוחנן אין לך דבר שהוא בעינו ואינו בהכנו אבל לא בכלים. וע"ז קאמר התיב ר' נסא הרי מוקצה שיבש כו' והוא משום דסבר ר' נסא דהאי דאמר דר' יוחנן מיירי באוכלין היינו מה שאמר ר' יוחנן אין לך דבר שהוא בעינו ואינו בהכנו היינו באוכלין וע"ז אמר ואינו בהכנו אלא דבר א' בלבד וקאי על מוכין שנתפזרו. וע"ז התיב ר' נסא הרי מוקצה שיבש והרי הוא בעינו ואינו בהכנו. אעפ"י שהוא בעינו דהא יבשו וחזי לאוכלים ואעפ"כ מפני שלא ידע בו הוה מוקצה שאין הבעלים מכירים בו ע"כ הוי מוקצה וא"כ מאי קאמר אין לך דבר שהוא בעינו ואינו בהכנו. וע"ז השיב לו כמו דמשני תחילה הכח באוכלים (פי' אפי' מה שאמר אין לך דבר שהוא בעינו ואיל בהכנו אלא דבר א' האי דבר א' היינו ג"כ באוכלים ולא מיירי הכא בכלים כלל וא"כ מה שאמר אלא דבר א' היינו מוקצהשיבש דאע"ג דהוא ראוי לאכול והרי הוא בעינו כמו שהיה בתחילה אף קודם השבת אעפ"כ כיון שלא ידע בו הוי שלא מן המוכן וזהו הדבר א' שאמר ולא מיירי הכא בכלים כלל וע"כ ניחא מה דהביא הירושלמי הא דאמר ר' יוחנן אין לך דבר שהוא בעינו ואינו בהכנו אלא דבר אחד בלבד. והאי דבר א' הוא מוקצה שיבש ולא נגע בו דהיינו שלא ידעו הבעלים

שיבש דהיינו מוקצה שיבש ואין הבעלים מכירים בו שהוא אסור לשיטת הירושלמי וא"כ נפשטה הא דבעי ר' חגי כבה מבעוד יום ונתודע לו משחשיכה דהא א"ר יוחנן אין לך דבר שהוא בעינו ואינו בהכנו אלא דבר א' בלבד דהיינו מוקצה שיבש ולא ידעו הבעלים א"כ ה"נ אע"ג דכבה מבעוד יום אך כיון שנתודע לו משחשיכה ע"כ הוי מוקצה. והא דקאמר אין לך דבר שהוא בעינו ואינו בהכנו איפשר לומר דהיינו למעט משקין שזבו דאסור ליגע דהן וכמו דאמרי' לעיל (פרק א' ה"ט) מהו ליגע במושך רבנן דקסרין אמרין אתפלגין ר' יוחנן וריב"ח ר' יוחנן אמר אסור כו' וע"ז אומר אין לך דבר שהוא בעינו ואינו בהכנו אלא דבר א' בלבד לאפוקי משקין שזבו דאינו בעינו:

הלכה ז

קטע י

שם (ה"ז) מטלטלין נר חדש אבל לא ישן ר"ש אומר כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר הדולק בשבת ואמרינן בגמ' התיב ר' חייא בר אחא והא תנינן כופין סל לפני האפרוחים שיעלו ושירדו אמרין הדא דר"י דתני כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר הדולק בשבת דברי ר"מ ר' יודא אומר נר חדש מותר לטלטלו וישן אסור לטלטלו ר"ש אומר כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר הדולק בשבת.

הנה צריך לבאר הא דאמרינן התיב ר' חייא בר אחא והא תנינן כופין הסל לפני האפרוחין שיעלו ושירדו. ונראה לי דצריך להגיה שהוא קודם המשנה דמטלטלין נר חדש אבל לא ישן כו' וקאי אהא דתנן אין נותנין כלי תחת הנר וכן הגיה הפ"מ רק שנדחק בפירושו וע"כ נראה לי שסובר הירושלמי דהא דאין ניאותין ממנו לפי שאינו מן המוכן הוא משום דנעשה השמן בסים לדבר האסור וכמו דאמרינן בשבת (דף מ"ב) אמר רב חסדא אע"פ שאמרו אין נותנים כלי תחת תרנגולת לקבל ביצתה אבל כופה עלי' כלי שלא תשבר ואמרינן שם רב יוסף אמר היינו טעמא דרב חסדא משום דקא מבטל כלי מהיכנו כו' ומקשה ע"ז מהא דתנן כופין את הסל לפני האפרוחין שיעלו וירדו ומשני קסבר מותר לטלטלו וכן מקשה בירושלמי התיב ר' חייא בר אחא והא תנינן כופין הסל לפני האפרוחין שיעלו ושירדו. וע"ז משני הדא דר' יהודה (פי' ולא כרבי מאיר דאמר כל המיוחד לאיסור אסור וא"כ לא הוי מבטל כלי מהיכנו ודהירושלמי נמי סובר דהטעם משום מבטל כלי מהיכנו (וכמו דאמרינן בפ' בתרא דביצה (ה"א) תני חבית של טבל שנתרועעה מביא כלי אחר ונותנו תחתיה נתמלא אסור לטלטלו אמר רבי זעירא זאת אומרת שעושין תקנה למוקצה להצילו שלא כדרכו ושם יתבאר) או שצריך לגרוס אמרין הדא דר"ש שמותר לאחר שירדו וא"כ לא הוי מבטל כלי מהיכנו ועיין בתוספות שבת

(ד' מ"ג) בד"ה עודן עליו כו' וא"ת דרב יוסף דמפרש מתניתין משום דאסור לבטל כלי מהיכנו לא אתי מתניתין כר"ש דלדידי' לא מבטל כלי מהיכנו כיון דשרי לאחר שכבה כי היכי דלא הוי הכא כפיית הסל ביטול כלי משום דשרי אחר שירדו וי"ל דלא דמי דהכא ודאי לא הוי ביטול כלי כי מיד כשבאו על הסל בידו להפריחם ולהבריחם משם:

שם בירושלמי דתני (צ"ל תני) וקאי על מתניתין דהכא (והא דאמר תחילה התיב כו' ביארתי דקאי על מתניתין דלעיל) כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר הדולק בשבת דברי ר"מ ר' יהודה אומר נר חדש מותר לטלטלו וישן אסור לטלטלו ר"ש אומר כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר הדולק בשבת כבה מותר לטלטלו ר' ירמי' ור' בא תריהן בשם ר' יוחנן חד אמר דברי ר"מ כל המיוחד לאיסור אסור וחורנה אמר כל שייחדו לאיסור אסור ולא ידעינן מאן אמר דא ומאן אמר דא מן מה דמר ר' חנינה ר' ירמי' שאל ההן ליבנה לא כמיוחד לאיסור הוא. וכתב הק"ע הך לבינים שעומדות לבנין וכי אין כמיוחדין ולמה לא יהיו אסורין לטלטל ולי נראה דהא דר' ירמי' שאל הוא על מ"ד דאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל וכמו דאיתא לקמן בירושלמי (פ"ד ה"ב) ר' ירמי' בשם רב פורסין מחצלת ע"ג שייפות של לבינים בשבת א"ר שמעון בר רבי אני לא שמעתי מאבא כו' ביצה שנולדה ביו"ט סומכין לה כלי בשביל שלא תתגלגל אבל אין כופין עלי' את הכלי ושמואל אמר כופין עלי' כלי (ופליגי אם כלי ניטל לדבר הניטל בשבת וע"ז התיב ר' ירמיה מהך דתני פורסין מחצלת ע"ג לבינים בשבת וכמו דאמר שם ר' ירמיה בשם רב פורסין מחצלת ע"ג שייפות של לבינים בשבת והתם משני כאן מלמעלן כאן מלמטן עיין שם וכן מקש' הש"ס דילן בשבת (ד' מ"ג) ת"ש פורסין מחצלת ע"ג לבינים בשבת אם כן מוכח מזה שסובר ר' ירמיה דכל המיוחד לאיסור אסור אף על פי שלא יחדו בפירוש]:

וע"ז אומר הוי הוא דו אמר כל המיוחד לאיסור אסור וע"ז אומר מאן דמר מיוחד כש"כ ייחדו ומאן דמר ייחדו הא מיוחד לא דווקא אם יחדו בפירוש אבל לא במיוחד לעצמו לאיסור:

וע"ז אומר מתניתין פליגא על מאן דמר כל המיוחד לאיסור אסור דתנינן תמן מוכנה שלה בזמן שהיא נשמטת אינה חיבור לה כו' ואינה מצלת עמה באוהל המת ואין גוררין אותה בשבת בזמן שיש בתוכה מעות ותני עלה היה עלי' מעות ונפלו נגרר אלמא דבמיוחד לאיסור כל זמן שלא יחדו בפירוש מותר אמר רב ששת דר"ש היא דר"ש אומר כבה מותר לטלטלו (ופליג על ר"מ ולית לי' כלל דכל המיוחד לאיסור אסור. אמרין למה לית אנן פתרין לה דברי הכל היא כו' ומשני לית את יכיל דתנינן תמן אם אינה נשמטת חיבור לה

ונמדדת עמה ומצלת עמה באוהל המת וגוררין אותה בשבת אעפ"י שיש בתוכה מעות. אית מימר הכא דברי הכל היא בשוכח:

[**והנה** בזה הירושלמי נדחקו הק"ע והפ"מ ופירשו בדחוקים גדולים דמאי מתרץ על מה שהקשה דאמאי לא משני דברי הכל היא] וע"כ נראה לי דקאמר על דמקשה לו דמ"ט תירץ לו כר' שמעון ואמאי לא מתרץ בשוכח (ועי' בתוספות שהקשו ג"כ דמאי פריך לוקמא בשוכח) וע"ז מתרץ הירושלמי דע"כ מוקי לה כר"ש משום דבלא"ה לא הוי דברי הכל דהא תנן וגוררין אותה בשבת אעפ"י שיש בתוכה מעות וא"כ ודאי אתי כר"ש שסובר דגורר אדם מטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ. אבל ר' יהודה שסובר דאין מתכוין אסור א"כ איך גוררין אותה וכמו דאיתא (בסוף הלכה) א"ר יוסי ב"ר בון מאן דשרי כר' שמעון דתני לא יגרר אדם את המטה ואת הכסא ואת הספסל ואת הקתידרה מפני שהוא עושה חריץ ור' שמעון מתיר. וע"כ לא תירץ דאתי כדברי הכל כיון דבלא"ה מתניתין כר' שמעון דקתני וגוררין אותה בשבת כו': וע"ז אומר לית את יכיל דתנינן תמן כו' וגוררין כו' ודו"ק:

עוד (שם) מתני' פליגא על מאן דמר כל המיוחד לאיסור אסור דתנינן כופין סל לפני האפרוחין שיעלו ושירדו ותני עלה עלו מאליהן אסור לטלטלן. והנה הק"ע נדחק בזה מאוד וצריך להגיה כמו שהגיה הפ"מ. מתניתין פליגא על מאן דמר כל שיחדו לאיסור אסור (פי' וא"כ הא מיוחד מותר) דתנן כופין את הסל לפני האפרוחין כדי שיעלו וירדו ותני עלה עלו מאליהן אסור לטלטלן וע"ז אומר אמר ר' בון בר חייא קומי ר' זעירא תיפתר במאוס (פי' שנמאס מחמת תרנגולין) א"ל והתני ר' הושעי' אפי' סאה אפי' אית לך מימ' סאה ותרקב מאוסין הן:

(**שם**) **תני** נר שהוא מונח ע"ג טבלה מסלק את הטבלה והנר נופל א"ר יוחנן קרוב הוא זה לבוא לידי חיוב חטאת לפניו משום מבעיר לאחריו משום מכבה שמואל בר אבא קומי ר' יסא בכבה כו' מה אנן קיימין אין כר"מ אפילו טבלה תהא אסורה אין כר"ש אפילו נר יהא מותר. אלא כאן כר' יודה דר' יודה אמר נר מאוס טבלה אינה מאוסה:

עוד (שם) תני אם התנה עליו יהא מותר מה אנן קיימין אין כר"מ אפי' התנה עליו אסור אין כר"ש אפילו לא התנה עליו יהא מותר. אלא כן אנן קיימין כר' יודה דאמר נר מאוס טבלה אינה מאוסה (והק"ע לא גריס טבלה אינה מאוסה) מה חמית מימר כר' יודה אנן קיימין דתני נר שהוא מונח אחורי הדלת פותח ונועל בשבת ובלבד שלא יתכוין לא לכבות ולא להבעיר. רב ושמואל פתרין ליהבשוכח ומקללין מאן דעבד כן כו' והנה בהירושלמי הזה נדחקו המפרשים הק"ע והפ"מ ופירשו בדחוקים מאוד. ע"כ נ"ל להגיה

הא דאיתא בירושל' דתני וצ"ל והתני והפי' הוא שמקשה על דשני לי' הך ברייתא כר' יהודה. ע"ז מקשה לי' מה חמית מימר כן (פי' איך ראית לתרץ דהך ברייתא כר' יהודה והתני נר שהוא מונח אחורי הדלת פותח ונועל בשבת ובלבד שלא יתכוין לא לכבות ולא להבעיר והך סיפא דברייתא היא. וא"כ איך תיקום הברייתא כר' יהודה הא ר' יהודה סובר דדבר שאינו מתכוין אסור. וכן אמרינן בש"ס דילן (ד' ק"כ) תנא נר שאחורי הדלת סותר ונועל כדרכו ואם כבתה כבתה לייט עלה רב כו' מ"ט לייט עלה רב אלימא משום דרב סבר לה כר' יהודה ותנא קתני לה כר' שמעון משום דרב סבר לה כר' יהודה כל דתני כר' שמעון כו' א"ל בהא אפילו ר' שמעון מודה דהא אביי ורבא דאמרי תרווייהו מודה ר"ש בפסיק כו'] וע"ז אומר מה חמית מימר כר' יודא והתני נר שאחורי הדלת פותח ונועל בשבת ובלבד שלא יתכוין לא לכבות ולא להבעיר. (והך ברייתא עם רישא דתני נר שהוא מונח ע"ג טבלה והא דתני אם התנה עליו יהא מותר והא דתני נר שאחורי הדלת כולו חדא ברייתא). וע"ז תקשה דאיך תתרץ הברייתות כר' יהודה דהיינו רישא עם שהוא מונח ע"ג טבלא והמציעתא הא דתני אם התנה עליו יהא מותר דא"כ קשי' סיפא הא דקתני ובלבד שלא יתכוין וע"ז אומר רב ושמואל פתרין לה בשוכח וא"כ לא נעשה בסיס לדבר האסור ע"כ מותר לטלטל את הטבלא ומקללין מאן דעביד כן (פי' אפי' הברייתא לא אתי כר' יודא ואעפ"כ מקללין על דעבד כן דאפילו לר"ש הוי פסיק רישי'. אך שעדיין קשה הא דהתנה עליו ומקשה הקושי' הא דאם התנה עליו יהא מותר דאי כר"מ אפילו התנה עליו אסור ואי ר"ש לא בעי תנאי וע"ז משני מאן אית לי' כל המיוחד לאיסור אסור לא ר"מ (פי' וא"כ תקשה דמאי מהני תנאי) ע"ז אומר הוי מאן תנא אם התנה עליו מותר ר' שמעון וכ"ת הא כבר הקשה אי כר"ש אפילו לא התנה עליו מותר. **וע"ז** אומר אבל כוס וקערה ועששית אף עפ"י שכבו אסור ליגע בהן ר' טבי בשם רב חסדא אפי' כר"ש דו אמר תמן מותר מודי הוא הכא שהוא אסור שאם אומר את לו שהוא מותר אף הוא מכבה אותן ומשתמש בהון. וא"כ האי נר מיירי בנר גדול וע"כ אפילו ר"ש מודה בה שהוא אסור ולר"ש מהני תנאי דר"ש לית לי' כל המיוחד לאיסור אסור. (וכן כתבו התוס' בשבת (דף ק"כ) בד"ה מנער את הטבלא כו' ובירושלמי מוקי לה בנר שכבה. ואתא לאשמועינן היתר טלטול ע"י ניעור בנר שכבה. אי נמי אפילו לר"ש ובנר גדול כגון קערה ועששית דמודה בה ר"ש כדאמר בשבת (ד' מ"ד) או כשיש אפר וגחלת אלא שכבה השלהבת:

והנה בתוס' כתבו (שם) בקצרה כל התירוצים של הירושלמי דהיינו כר' יהודה והתירוץ השני דמשני כר' שמעון דמיירי בכוס וקערה ועששית. ומה שכתבו או כשיש אפר וגחלת

אלא שכבה השלהבת היינו נמי תירוץ של הירושלמי כמו שיתבאר ובזה מתורץ מה שהקשה הק"ע על הרמב"ן דלא יתיישב הירושלמי לפי מה שכתב הר"ן בשם הרמב"ן והא דמסקינן נר שהדליקו עליו בשבת אסור דוקא כשלא התנה עליו אבל אם התנה עליו מותר לטלטלו משכבה ואפי' בנר גדול והביא ראי' מדגרסינן בירושלמי אם התנה עליו מותר מה אנן קיימין אין כר"מ אפילו התנה אסור דקסברי התם דלדידי' כל המיוחד לאיסור אסור אי כר' יהודה נר מאוס הוא ואין אדם יכול להתנות על דבר המאוס שלא יהא מוקצה ואי כר"ש אפי' לא התנה יהא מותר ומסקינן כר"ש ומיירי בכוס וקערה ועששית דאסירי לר"ש אפי' לאחר שכבו ואם התנו עליהן מותר. וכתב הק"ע שאין הגירסא מכוון לדברי הרמב"ן אם לא שלא היה כתוב מן מה דחמית מימר כו' עד מאן תנא וכבר ביארתי הירושלמי ונתבאר דברי הרמב"ן וגם התוס' כתבו בשבת (ד' קי"ט) כמו שכתב הרמב"ן ודו"ק:

קטע יב

שם א"ר מנא בקדמיתא הוינן סברין מימר מה פליגון באותו שכבה בשגררו העכברים את הפתילה באפוצה ואפי' תימא בשלא גררו העכברים את הפתילה ואפי' תימא שלא באפוצה כשיש בתוכו שמן:

והנה הק"ע פירש דמריש הוי אמינא הא דפליגי בנר שכבה דוקא בשגררו העכברים את הפתילה ממנו שאין הפתילה בתוך הנר:

והנה המפרשים הק"ע והפ"מ נדחקו בזה מאוד ע"כ נראה לי לבאר דא"ר מנא בקדמיתא הוינן מה פליגין באותו שכבה בשגררו העכברים את הפתילה באפוצה (וצ"ל או באפוצה). והנה הק"ע והפ"מ לא ביארו הא דקאמר באפוצה. ונ"ל לבאר דהירושלמי קאמר דהא דמתיר ר"ש בנר שכבה היינו דוקא בשגררו העכברים את הפתילה דאל"ה הוי בסיס לדבר האסור דכיון שהפתילה מונח בנר הוי בסיס לדבר האסור ובהא אפילו ר"ש מודה דכיון שמונח הפתילה ע"ג הנר א"כ הוה בסים לדבר האסור. וע"ז אומר דמה פליגין באותו שכבה כשגררו העכברים את הפתילה וא"כ לא הוי בסיס לדבר האסור או באפוצה. והוא כמו דאמרינן בירושלמי (פי"ז דשבת ה"ו) האבן שבקירוי' אם ממלאין בה ואינה נופלת ממלאין בה ואם לאו אין ממלאין בה כו' ובגמ' אנן תנינן האבן בתוכה (פי' הא דתנן לקמן נוטל אדם את בנו והאבן בידו ואת הכלכלה והאבן בתוכה ואע"פ שאין בה פירות לא נעשית הכלכלה בסיס לדבר האסור תני דבי רבי והאוכלין והאבן בתוכה ר' יעקב בר זבדי בשם ר' אבהו איתפלגון ר' חייא בר יוסף ור' יוחנן ר' חייא בר יוסף כמתניתין (פי' ר' חייא בר יוסף תני במתניתין כלכלה והאבן בתוכה). ר' יוחנן כהדא

דהני דבי רבי (פי' דבי רבי תנא והאוכלין והאבן בתוכה) מתניתא פליגא על ר' יוחנן האבן שבקירוי' אם ממלאין בה ואינה נופלת ממלאין בה (פי' אלמא דאף אם מונח האבן בתוכה ממלאין בה ג"כ) וע"ז משני כיון שהיא אפיצה לה כגופה היא (פי' דע"כ תנן האבן שבקירוי' אם ממלאין בה ואינה נופלת ממלאין בה). וע"ז משני כיון שהיא אפיצה לה (פי' כיון שהיא דחוקה בקירוי' ודבוק בה הרי היא כגופה ולא שייך בה בסיס). וכן אמרינן בשבת (דף קכ"ה) אמר רבה ומותבינן אשמעתי' האבן שבקירוי' אם ממלאין בה ואינה נופלת ממלאין בה ולא היא התם כיון דהדקה שוי' דופן וע"ז אומר כיון שהיא אפיצה לה (פי' שדחוקה לקירוי' ע"כ הוי דופן) (וכן איתא בירושלמי (פ"ה דשבת ה"א) תמן תנינן לא תטבול בהן עד שתרפם וכא הוא אמר הכין א"ר מנא כאן ברפים כאן באפוצים. וכן בירושלמי (פט"ו דשבת ה"ב) מ"ד מותר ברפיון ומ"ד כו' באפוצים וע"ז אומר או באפוצה (פי' דהא דאמר ר"ש דכבה מותר ואמאי לא נעשית הנר בסיס לדבר האסור להפתילה. וע"ז משני בשגררו העכברים את הפתילה וא"כ ליכא פתילה בנר או באפוצה (פי' שהפתילה אפוצה להנר וע"כ הוי כמו הנר בעצמו ולא נעשה בסיס לדבר האסור) וכמו דאמרינן בירושלמי (פי"ז) כיון שהיא אפיצה לה כגופה היא) ואפי' תימא שלא גררו העכברים את הפתילה ואפי' תימא בשלא אפוצה כשיש בתוכו שמן (פי' וא"כ נעשה בסיס לדבר האסור ולדבר המותר וע"כ מותר):

וע"ז אומר תמן תנינן נוטל אדם את בנו והאבן בידו וכלכלה והאבן בתוכה ותני דבית רבי האבן והאוכלין בתוכה לא הוינן אמרין כלום (פי' דלא הוינן אמרין כלום הא דתני דבית רבי נוטל אדם כו' וכלכלה והאבן בתוכה היינו האבן והאוכלין בתוכה) דהא קשי' ע"ז שהרי ר' רומנוס הוציא מחתה משל בית רבי מלאה גחלים בשבת אית לך מימר גבי גחלים אפוצות הן וא"כ משמע דסובר רבי דמטלטלין הכלכלה והאבן בתוכה ולא נעשית הכלכלה בסיס לדבר האסור אלא כשיש בתוכה שמן (פי' וא"כ גבי נר שכבה מיירי נמי כשיש בתוכה שמן):

וע"ז אומר ר' אבהו קיימתי' קרטים של בוסם הי' בה. וע"כ טילטל ר' רומנוס מחתה באפרה. וכה"ג אמרינן בשבת (דף מ"ז) אמר ר' זירא כו' אמר ר' רומנוס לי התיר רבי לטלטל מחתה באפרה ומי א"ר יוחנן הכי והתנן נוטל אדם את בנו והאבן בידו וכלכלה והאבן בתוכה כו' בכלכלה מלאה פירות עסקינן טעמא דאית בה פירי הא לית בה פירי לא כו' הכא נמי דאית ביה קרטין כו'):

ולפ"ז אין צריך למה דאמר תחילה בירושלמי תני נר שהוא מונח ע"ג טבלה מסלק את הטבלה והנר נופל אמר ר' יוחנן קרוב הוא זה לבוא לידי חיוב חטאת לפניו משום מבעיר

לאחריו משום מכבה שמואל בר אבא קומי רבי יסא בכבה כו' פריך מה אנן קיימין אין כר"מ אפילו טבלא תהא אסורה אין כר"ש אפי' נר יהא מותר אלא כאן כרבי יודה דר' יודה אמר נר מאוס טבלה אינה מאוסה ולפי מאי דמסיק א"כ איפשר לומר דאתי כר"ש וכשיש בתוכה פתילה ואין שמקבתוכה דבזה אפי' ר"ש מודה. וזהו תירוץ התוס' בשבת (ד' ק"כ) בד"ה מנער כו' אי נמי אפי' לר"ש ובנר גדול כגון קערה ועששית דמודה ר"ש כדאמר פ' כירה (ד' מד) אי כשיש אפר וגחלת אלא שכבה השלהבת ודו"ק:

קטע טו

(**שם**) [**רבי** אחא בר חיננא ר' יסא בשם ר' יוחנן מנורה קטנה מותר לטלטלה ולא כלי הוא ולא כל מה שבבית מן המוכן הוא א"ר יוסי בי ר' בון תיפתר שלקחה עמו לסחורה או שבאת ע"ש עם חשיכה ולא שמעת מינה כלום וצריך לבאר מהו ולא שמעת מינה כלום והק"ע פירש ולא שמעת מינה כלום (פי' שזה לא שמע דמותר לטלטלו לכך איצטריך דר' יוחנן) ואיפשר עוד לפרש דע"כ אומר ולא שמעת מינה כלום והוא משום דבשבת (ד' מ"ה) אמרינן אמר רבב"ח אמר ר' יוחנן אמרו הלכה כר' שמעון מי אמר ר' יוחנן הכי והא בעא מיניה כו' קינה של תרנגולת מהו לטלטלו בשבת כו' כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר ר' יוחנן הלכה כר' יהודה וריב"ל אמר הלכה כר' שמעון אמר רב יוסף היינו דאמר רבב"ח אמר ר' יוחנן הלכה כר' שמעון אמרו ליה ולא סבירא ליה א"ל אביי לרב יוסף ואת לא תסברא דר' יוחנן כר' יהודה כו' א"ל מנרתא קא אמרת מנרתא שאני כו' וטעמא מאי רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו הואיל ואדם קובע לו מקום וע"כ איפשר לומר דהא דא"ר יוסי א"ר יוחנן מנורה קטנה מותר לטלטלה ופריך ולאו כלי הוא כו' וא"כ היה איפשר לומר דמיירי במנורה שדלק בה נר ופסק כר"ש דכל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר הדולק בשבת ואם כבה מותר וע"כ אמר מנורה קטנה דבמנורה גדולה כגון כוס וקערה ועסיסיות מודה ר"ש דאסור כמו דאמר תחילה בירושלמי וא"כ יהיה מוכח מזה דר' יוחנן סובר כר"ש ובירושלמי בפרקין אמרינן רב ורבי יוחנן אילין דאסרין חדא ריב"ל ורשב"ל אילין דשרי חדא וא"כ מוכח דר' יוחנן סובר כר' יהודה. על זה אומר דהא דאמר מנורה קטנה מותרת לטלטלה מיירי שלקחה עמו לסחורה או שבאת ערב שבת עם חשיכה אבל במנורה שהדליקו בה בשבת הלכה כר' יהודה והא דאמר מנורה קטנה הוא משום דבמנורה גדולה אדם קובע לו מקום כמו דאמרינן בשבת (ד' מ"ה) ודו"ק]:

פרק ד

הלכה א

קטע ב

בכמה טומנין ובמה אין טומנין אין טומנין לא בגפת כו' ובגמ' אמרינן לפי שהדברים הללו רותחין ומרתיחין והוא נוטלן והן חשים לתוך ידו ומחזירן והן מוסיפין רתיחה לפיכך אסרו לטמון בהן וכר"א בן עזריה דחושש משום החזרה דקאמר קופה מטה על צדה ונוטל שמא יטול ואינו יכול להחזיר וכמו שפירש רש"י בשבת (ד' נ') והכא בחוששין שמא נתקלקלה הגומא קא מיפלגי ופירש"י חוששין אי שרית ליטול לכתחילה בקופה זקופה פעמים שמתקלקלת ואתי נמי להחזירה הילכך תיקנו ליה רבנן להטות קופה על צדה וע"כ קאמר כראב"ע דלר"א בן עזריה חזינן דודאי חששו חכמים מפני החזרה וע"כ הכא נמי חוששין דמפני שהדברים האילו רותחין ומרתיחין והן תשים לתוך ידו (פי' שמתקררים בתוך ידו) ומחזירין והן מוסיפין רתיחה. וע"כ אסרו להטמין בדבר המוסיף הבל אפי' מבעוד יום:

וע"ז אומר כראב"ע כו' וכרבנן דתמן דינון אמרין אם היתה יורה מותר והנה המפרשים נדחקו בזה וגם לא הובא בירושלמי דרבנן דתמן אמרי אם היתה יורה מותר וגם מהו הטעם אם היתה יורה מותר:

ע"כ נראה לי לבאר במה שביארתי לעיל (פ"ג הלכה ג') תמן אמרין חמה מותרת הולדת חמה אסורה כו' תא פליגא על רבנן דהכא לא יטמיננה בחול ובאבק דרכים בשביל שתצלה שנייא היא שהוא עושה חריץ כו' על דעתין דרבנן דתמן כמעשה שעשו אנשי טברי' (לפי הגהתי שם) (פי' דמביא ראיה ממעשה שעשו אנשי טברי' דתולדת חמה אסור ועל דעתין דרבנן דהכא סלקת מתני' מעשה שעשו אנשי טברי' (כצ"ל לפי הגהתי שם) (פי' דעל דעתין דרבנן דהכא דבין חמה בין תולדת חמה מותרת והא דלא יטמיננה בחול ובאבק דרכים הוא משום שעושה חריץ. א"כ האי מעשה דאנסי טברי' הוא משום הטמנה דאע"ג דתולדת חמה הוא מ"מ מוסיף הבל וא"כ הוא ענין בפני עצמו ועל זה אומר סלקת מתניתין מעשה שעשו אנשי טברי' (כן הגהתי שם דלא כהק"ע והפ"מ שנדחקו בזה) וא"כ קשה לרבנן דתמן דמפרש להך מעשה שעשו אנשי טברי' שהוא כמעשה שעשו אנשי טברי' ומביאין מזה ראיה דחמה מותרת תולדת חמה אסורה וא"כ קשה דמה ראיה היא זו. דהא הך מעשה דאנשי טברי' הוי כהטמנה והטמנה בדבר המוסיף הבל אסור אפי' מבעוד יום ואם כן לא גרע מכל דבר המוסיף הבל ואם כן מאי הביאו ראיה מאנשי טבריה להא דתולדת חמה אסורה:

וא"כ צ"ל דרבנן דתמן סוברים כמו דאמרינן הכא דהטעם הוא בהטמנה בדבר המוסיף הבל הוא לפי שהדברים האל רותחין ומרתיחין והוא נוטלן והן תשים לתוך ידו ומחזירן והן מוסיפין רתיחה לפיכך אסור לטמון בהם וא"כ זהו דווקא בדבר שיכול ליטול בידו אבל במעשה שעשו אנשי טברי' שהביאו סילון של צונן לתוך אמה של חמין וא"כ אינם יכולים ליטול בידן. וע"כ כיון שאינם תשים לתוך ידו ע"כ לא חיישינן שמא יחזירן ויוסיף עליהן בדבר שמרתיחין. וע"כ הביאו ראי' מזה דתולדת חמה חסור אבל רבנן דהכא דאמרי דתולדת חמה מותר והא דלא יטמיננה בחול ובאבק דרכים הוא מחמת שעושה חריץ. והא דחמי טברי' הוא משום הטמנה א"כ מוכח מזה שאין זה הטעם משום שהם רותחין ומרתיחין והם תשים לתוך ידו:

וע"ז אומר וכרבנן דתמן דאינון אמרין אם הי' יורה מותר (פי' אם הם קבועים באופן שאינו יכול ליטול לתוך ידו מותר) אבל רבנן דהכא אינם סוברים כן אלא שאפי' אם הוא יורה אסור (פי' שקבוע ביורה אפ"ה אסור). וע"כ אומרים דהא דמביא הך מעשה דאנשי טברי' הוא משום הטמנה אבל תולדת חמה מותר:

ובזה אפשר לתרץ מה שהקשו התוס' על הא דאמרינן בשבת (ד' ל"ט) אמר רב חסדא ממעשה שעשו אנשי טברי' ואסרו להו רבנן בטלה הטמנה בדבר המוסיף הבל ואפי' מבעוד יום והקשו התוס' דמה צריך למילף ממעשה שעשו אנשי טברי' הא מתניתין היא דאין טומנים בדבר המוסיף הבל כו' עיי"ש שהאריכו בזה אבל לפי מה שבארתי אפשר לומר דבטלה הטמנה אפילו ביורה והוא קבוע שאינו יכול לטלם לתוך ידו ואינם חשים לתוך ידו אעפ"כ אסור משום הטמנה ע"כ בטלה הטמנה לקבוע בדבר המוסיף הבל מבעוד יום ואפי' יורה שהוא מחובר נמי אסור משום הטמנה וזהו כמו דאמרינן בש"ס דילן (ד' ל"ד) מפני מה אמרו אין טומנים בדבר המוסיף הבל אפילו מבעוד יום גזירה שמא יטמין ברמץ:

עוד שם תמן תנינן ספק חשיכה ספק לא חשיכה מפני שלא חשיכה הא אם חשיכה אסור לטמון בהן תמן אמרין מפני ביטול ביהמ"ד א"ר בא מפני החשד שאם אומר את לו שהוא מותר כו' ולכאורה אינו ענין להא דאמר בתחילה:

ע"כ הי' נראה לי שנתחלפו השורות ותחילה צריך לגרוס על מה שאומר וכרבנן דתמן דאינון אמרין אם היתה יורה מותר וצריך לגרוס וכרבנן דהכא שאם את אומר לו שהוא מותר אף הוא אינו עושה כל צרכו מבעוד יום מתוך שאת אומר לו שהוא אסור אף הוא עושה כל צרכו מבעוד יום וזהו הטעם הוא למה שאמרו שאין טומנים בדבר המוסיף הבל ואפי' מבעוד יום לרבנן דהכא שאינם אומרים הטעם מפני שהם תשים לתוך ידו:

ואח"כ צריך לגרוס תמן תנינן ספק חשיכה ספק אינה חשיכה מפני שלא חשיכה הא אם חשיכה אסור לטמון בהם תמן אמרין כו' א"ר בא מפני החשד (פי' שיאמרו שבישל הקדירה עם חשיכה) וע"ז אומר מה נפק מן ביניהן (וכצ"ל מיד מה נפק מביניהן) ע"ז אומר לטמון שלג וצונין על דעתי' דר' בא מותר ועל דעתין דרבנן דתמן (פי' שאמרו מפני ביטול בית המדרש) א"כ אפי' לטמון שלג וצונן נמי אסור:

קטע ג

שם תני אין טומנין ברמץ א"ר זעירא הדא אמרה אפר שצנן מותר לטמון בו והקשה הק"ע דלמה השמיטו הפוסקים דין זה ואי משום דליתא בבבלי הרי גם סלעים ליתא בבבלי וכן כתב לקמן גבי הא דאמרינן שם כל דבר שמרחיקין אותו מן הכותל אסור לטמון בו א"ר יוסי מן מה דתנינן תמן טומנים בו הדא אמרת אין מרחיקין אותו מן הכותל כו' אתיב ר' שמי הרי סלעים מרחיק אותן מן הכותל מעתה אסור לטמון בהן"ר יוסי לא שהסלעים מרתיחין אלא שהן עושין חלודה והן מלקין ארעיתו של כותל וכתב הק"ע כתב הרמ"א בהגהות או"ח (סימן רנ"ז סעי' ג') יש אומרים דמותר להטמין בסלעים אעפ"י שמוסיפין הבל דמילתא כו' לא גזרו בה רבנן וקשה הא מפורש כאן שאין הסלעים מרתיחין כלל לפיכך מותר להטמין בהם ואיך עזב טעם הירושלמי ותפס דברי ר"ת כו' וטעה בזה דהא מוכח בש"ם דילן דלא סבר כמו הירושלמי דהא אמרינן בב"ב (ד' י"ט) מרחיקין את הסלעים כו' תנן התם במה טומנין ובמה אין טומנין אין טומנין לא בגפת כו' ופריך מ"ש הכא דקתני סלעים ולא קתני חול ומ"ש התם דקתני חול ולא קתני סלעים אלא אמר רבא התם היינו טעמא דלא קתני סלעים משום דמשתברי לי' לקדירה כו' א"כ אינו סובר כמו הירושלמי אלא שרש"י פי' משום שאין דרך להטמין בסלעים ע"כ לא תנא סלעים ור"ת פירש דמשום דאין דרך להטמין בסלעים ע"כ לא גזרו בזה משום דמלתא כו' לא גזרו בה רבנן. אבל הא ודאי דהש"ס דילן חולק על הירושלמי ודו"ק.

הלכה ב

קטע ג

שם (ה"ב) ר' ירמי' בשם רב פורסין מחצלת ע"ג שייפות של לבינים בשבת. א"ר שמעון ב"ר אני לא שמעתי מאבא כו' ביצה שנולדה ביו"ט סומכין לה כלי בשביל שנא תתגלגל אבל אין כופין עליה את הכלי ושמואל אמר כופין עלי' כלי א"ר מנא ובלבד שלא יהא הכלי נוגע בגופה של ביצה. תני ר' הושעי' נחיל של דבורין פורסין עלי' סדין בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים מה כרב כשמואל כאן מלמעלן כאן מלמטן ופי' הק"ע מה כרב כשמואל כלומר הניחא לרב דאמר פורסין מחצלת ע"ג לבינים בשבת

וכן לשמואל דאמר כופין עליה חת הכלי אלא לר"ש ברבי קשי'. והנה מה שתירץ כאן מלמעלן כאן מלמטן הוא תמוה דהא לרב ושמואל ודאי ניחא דהא הם סוברים דכלי ניטל אפי' לדבר שאינו ניטל. (ולפי"ז הא דתנן במתניתין בשבת (ד' מ"ב) אין נותנים כלי תחת הנר לקבל בו את השמן הוא משום דמבטל כלי מהיכנו וכמו דאמר רב חסדא אעפ"י שאמרו אין נותנים כלי תחת תרנגולת לקבל ביצתה. אבל כופה עלי' כלי שלא תשבר כו' ורב יוסף אמר היינו טעמא דרב חסדא משום דקא מבטל כלי מהיכנו) וא"כ הא לרב ושמואל ודאי ניחא דתני נחיל של דבורין פורסין עלי' סדין בחמה מפני החמה והקושי' היא רק לר"ש ברבי שאמר דביצה שנולדה ביו"ט אין כופין עלי' את הכלי וא"כ אומר אפי' מלמעלן וא"כ מה קאמר כאן מלמעלן כאן מלמטן דבזה לא יתורץ הא דר"ש ברבי והנה המפרשים הק"ע והפ"מ נדחקו בזה מאוד:

ע"כ נראה לי לבאר במאי דאמרינן בשבת (ד' מ"ג) ת"ש פורסין מחצלת ע"ג כוורת דבורים בשבת בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים ובלבד שלא יתכוין לצוד כו' מני אי ר"ש לית לי' מוקצה ופירש"י מני היא שהצרכת לתרוצה כו' וקתני דדבר שאין מתכוין מותר כר"ש אי ר' יהודה כי לא מתכוין מאי הוי הא דבר שאין מתכוין אסור לעולם ר' יהודה מאי ובלבד שלא יתכוין לצוד שלא יעשנה כמצודה דלישבוק להו רווחא כי היכי דלא ליחצדו ממילא והנה בביצה (ד' ל"ו) אמרינן הכי במאי אוקימתא כר' יהודה דאית לי' מוקצה אימא סיפא ובלבד שלא יתכוין לצוד אתאן לר"ש דאמר דבר שאין מתכוין מותר ותסברא דר"ש והא אביי ורבא דאמרי תרווייהו מודה ר"ש בפסיק רישי' ולא ימות לעולם כולה ר' יהודה היא והכא במאי עסקינן דאית בי' כווי ולא תימא לר' יהודה ובלבד שלא יתכוין לצוד אלא אימא ובלבד שלא יעשנו מצודה כו':

והנה לפי"ז א"כ מאי מקשה אדר"ש ברבי דאמר דאין כופין עלי' את הכלי מהך דתני ר' הושעי' נחיל של דבורין פורסין עלי' סדין בחמה מפני החמה כו' הא ודאי הך ברייתא כר"ש היא דהא זהו ברייתא שמביא בש"ם דילן בשבת (דף מ"ג) ת"ש פורסין מחצלת ע"ג כוורת דבורים בשבת בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים (אלא שבירושלמי גריס נחיל של דבורין). אבל היא הך ברייתא וא"כ היא וודאי אתי כר"ש דהא קתני בסיפא ובלבד שלא יתכוין לצוד אך אם נאמר דר"ש מודה בפסיק רישי' ולא ימות א"כ צריך לפרש הברייתא דהאי ובלבד שלא יתכוין לצוד היינו שלא יעשנו כמצודה. וא"כ כיון דברייתא סתמא תני' מסתמא היא אליבא דר' יהודה ג"כ וע"כ מקשה מזה אדר"ש ברבי אבל אם נפרש הך ובלבד שלא יתכוין לצוד כפשוטו דהיינו שלא יתכוין לצוד

א"כ אתי הך ברייתא כר"ש א"כ ליכא קושי' אדר"ש ברבי כיון דהך ברייתא צריך לומר דאתי כר"ש.

וע"ז אומר על הא דמקשה מדתני ר' הושעי' נחיל של דבורין פורסין עלי' סדין בחמה מפני החמה כו' מה כרב כשמואל (פי' שאומר דמהו הקושי' מהך ברייתא כיון דתני בסיפא ובלבד שלא יתכוין לצוד) (ואפשר דצריך להגיה בירושלמי ובלבד שלא יתכוין לצוד) וא"כ בודאי אתי כר"ש אך אם נאמר דר"ש מודה בפסיק רישי' ולא ימות א"כ צריך לומר דהאי ובלבד שלא יתכוין לצוד היינו שלא יעשנו כמצודה. אבל לעולם דהך ברייתא אתי כר' יהודה וע"ז אומר מה כרב כשמואל (פי' דאינהו סברי דמודה ר"ש בפסיק רישי' ולא ימות וכמו דאמרינן ובפ"ג ה"ז) תני נר שהוא מונח אחורי הדלת פותח ונועל בשבת ובלבד שלא יתכוין לא לכבות ולא להבעיר רב ושמואל פתרין לה כו' ומקללין מאן דעבד כן כו') והנה זהו הברייתא שמביא בשבת (ד' ק"כ) תנא נר שאחורי הדלת פותח ונועל כדרכו ואם כבתה כבתה לייט עלה רב (ובירושלמי איתא רב ושמואל כו' ומקללין מאן דעבד כן כו' ופריך מ"ט לייט עלה רב אלימא משום דרב סבר כר' יהודה ותנא קתני לה כר' שמעון משום דרב סבר כר' יהודה כל דתני כר' שמעון מילט לייט לי' א"ל בהא אפי' ר' שמעון מודה דהא אביי ורבא דאמרי תרווייהו מודה ר"ש בפסיק רישי' ולא ימות וא"כ הא דאמרינן בירושלמי (פ"ג) דרב ושמואל מקללין מאן דעבד כן הוא משום דסברי מודה ר"ש בפסיק רישי' ולא ימות.

וע"ז אומר כאן מלמעלן כאן מלמטן (פי' הא לרב ושמואל בודאי ניחא הך ברייתא דהא הם מחלקין בין מלמעלן בין מלמטן דהא לדידהו הא דאמרינן אין נותנים כלי תחת הנר היינו משום דמבטל כלי מהיכנו והיינו משום שהוא מלמטה. אבל למעלה סברי רב ושמואל דשרי) וכמו שאמר רב פורסין מחצלת ע"ג לבינים בשבת ושמואל סובר דכופין עלי' את הכלי ולר"ש ברבי לא קשה כלל דהא איהו לא סבר הא דרב ושמואל מתיר אפי' בפסיק רישי' ג"כ ועיין בשבת ודף קל"ג) וא"כ הברייתא דתני ובלבד שלא יתכוין לצוד הוא כפשוטו שלא יתכוין לצוד וא"כ ודאי הך ברייתא אתי כר"ש א"כ לא קשה מידי דע"כ תני נחיל של דבורין פורסין עלי' סדין כו' אתי כר"ש ור"ש לית ליה מוקצה:

[**ועוד** איפשר לומר דהירושלמי לא גריס בהברייתא ובלבד שלא יתכוין לצוד והוא משום דרב ושמואל דמקללין כו' והוא משום דסברי דבפסיק רישי' אפילו לר"ש אסור וע"כ לא מסיים הירושלמי הברייתא ובלבד שלא יתכוין לצוד וע"ז אומר מה כרב כשמואל (פי' וע"כ לא תני בברייתא ובלבד שלא יתכוין לצוד. דהא אינהו אמרי דבפסיק רישי' אפי' לר"ש נמי אסור) כאן מלמעלן כאן מלמטן (פי' דלרב ושמואל ודאי ניחא דכאן

מלמעלן כאן מלמטן דמלמעלן מותר ומלמטן אסור) וא"כ הקושי' היא רק לר"ש ברבי הא לדידי' דתני ובלבד שלא יתכוין לצוד משום דר"ש אפי' בפסיק רישי' נמי מותר א"כ כיון דהברייתא אתי כר"ש א"כ לא קשה על ר"ש ברבי דהך ברייתא אליבא דר"ש היא דלית לי' מוקצה ודו"ק].

פרק ה

הלכה א

קטע ב

במה בהמה יוצאה כו' תני ר' ישמעאל בי רבי יוסי כו' ארבע בהמות נמשכות באפסר ואלו הן הסוס והפרד הגמל והחמור כו' רב אמר הלכה כר' ישמעאל ב"ר יוסי כו' ר' יצחק בר נחמן בשם ר' אושעי' הלכה כדברי התלמיד. דברי חכמים כל מין פרדות אחד ר' שמואל בשם ר' זעירא כמה דתימר לענין איסור וכן כל שאר הבהמה לענין היתר:

והנה בספרי נחלת יהושע ושפת הנחל השגתי שם על הק"ע שפי' דלענין שבת הוא שכל הבהמות שוין ויוצאין בפרומבי' אע"ג דלא צריכא ליה דכל נטירותא יתירא לאו משאוי הוא והוא דחוק ועוד דהא אמרינן לקמן בירושלמי (ה"ד) ר' זעירא בשם שמואל שור שעיסוקו רע יוצא בפרומבי' שלו ורבותינו שבגולה נהגו כן וא"כ קאמר ר' זעירא גופא דדוקא שורשעיסוקו רע יוצא בפרומבי' אבל בלאו"ה הוי נטירותא יתירא משאוי:

והנה בספרי נחלת יהושע ושפת הנחל ביארתי דקאי לענין מה דאמר בתחילה ר' יצחק בר נחמן בשם ר' אושעי' הלכה כתלמיד דהיינו ר' יהודה דאמר אין חוששין לזרע האב והוא כמו דאמרינן בכתובות (ד' קי"א) יצחק ושמעון ואושעי' אמרו דבר א' הלכה כר' יודא בפרידות] וזהו דאמר הכא ר' יצחק בר נחמן בשם ר' אושעי' הלכה כדברי התלמיד דהיינו ר' יהודה ומפני שהוא יחיד נגד רבים ע"כ אמר הלכה כדברי התלמיד וע"ז אומר ר' שמואל בשם ר' זעירא כמה דתימר לענין איסור וכן כל שאר הבהמה לענין היתר (פי' שאומר דלר' יהודה שאמר דהנולדים מן הסוס עם הנולדים מן החמור אסורין זה בזה משום שאין חוששין לזרע האב לאו דוקא לחומרא הוא דאין חוששין שהנולדים מן החמור אסורים עם הנולדים מן הסוס אבל אעפ"כ אסור להרביע עם החמור דילמא חוששין לזרע האב) וע"ז אמר ר' זעירא כמה דתימר לענין איסור וכן שאר כל הבהמות לענין היתר (פי' דפשיטא לו שאין חוששין לזרע האב) וכמו דמיבעי' לן בש"ס דילן בחולין (ד' ע"ט) איבעי' להו מיפשט פשיטא לי' לר' יהודא דאין חוששין לזרע האב או דילמא ספוקי מספקא ליה למאי נ"מ למישרי פרי עם האב כו' והירושלמי פשיטא ליה

דלקולא נמי קאמר דאין חוששין לזרע האב וע"ז אומר כמה דתימר לענין איסור וכן כל שאר הבהמה לענין היתר פי' דלענין היתר נמי אמרינן דבודאי אין חוששין לזרע האב (ואיפשר שהוא מדאמר הלכה כר' יודא א"כ אם הוא משום ספק לחומרא א"כ אינו שייך לומר הלכה כר' יהודה כיון דספוקי מספקא לי' ועוד דאי מספקא לי' היה לי' לומר הלכה כר' אליעזר דתנן בפ"ב דביכורים וחייב בזרוע ולחיים וקיבה ר' אליעזר פוטר שהמוציא מחבירו עליו הראיה ואמרינן שם בירוש' וחייב בזרוע ולחיים וקיבה ר"א אמר דו עכשיו הוא נסתפק לו דו אמר פטור (פי' שכוי הוא הבא מן החי ומן הבהמה וע"כ יש ספק אם חוששין לזרע האב או לא כו' וא"כ ר"א נמי סובר דהוא ספק אם חוששין לזרע האב וכמו דאמרינן בחולין (ד' ע"ט) ור"א נמי ספוקי מספקא לי' אי חוששין לזרע האב וא"כ למה לא אמר הלכה כר' אליעזר אלא ודאי דפסק הלכה כר' יהודה דודאי אין חוששין לזרע האב ע"ז אומר כמה דתימר לענין איסור וכן כל שאר הבהמה לענין היתר פי' לענין היתר כלאים (וכן יש כמה ענינים לענין היתר וכמו דאמרינן בחולין (ד' ע"ה) לענין אותו ואת בנו דאינו נוהג בזכרים וכן לענין הא דאמרינן בחולין (ד' ע"ה) אמר רב משרשי' לדברי האומר חוששין לזרע האב בן פקועה הבא על הבהמה מעלייתא הולד אין לו תקנה ועיין בראש"ש בהלכות כלאים שרצה לומר תחילה דהלכה כחנני' דאין חוששין לזרע האב ודו"ק:

או דאמר כמה דתימר לענין איסור כן שאר כל הבהמות לענין היתר הוא דמשום הכי פסק הלכה כדברי התלמיד (ולא כר"א) הוא משום דאשמועינן לענין היתר ג"כ וכמו דאמרינן בחולין (דף ע"ט) איבעי' להו מיפשיט פשיטא לר' יהודה דאין חוששין לזרע האב או דילמא ספוקי מספקא לי' למאי נ"מ למישרי פרי עם האב אי אמרת מיפשט פשיטא לי' פירי עם האב שרי אלא אי אמרה ספוקי מספקא לי' פירי עם האב אסור ת"ש ר' יהודה אומר כל הנולדים מן הסוס אעפ"י שאביהן חמור מותרין זה בזה היכי דמי אלימא דאבוה דהאי חמור ואבוה דהאי חמור צריכא למימר אלא לאו דאבוה דהאי סוס ואבוה דהאי חמור וקתני מותרים זה בזה אלמא מיפשט פשיטא לי' לא לעולם דאבוה דהאי חמור ואבוה דהאי חמור ודקא אמרת צריכ' למימר מהו דתימ' אתי צד סוס ומשתמש בצד חמור וצד חמור משתמש בצד סוס קמ"ל וע"ז אומר דהא דאמר הלכה כתלמיד (ולא הלכה כר' אליעזר) הוא כמה דתימר לענין איסור כן שאר כל הבהמות לענין היתר דבהא פסק נמי הלכה כר' יודא ודלא אמרינן אתי צד סוס כו':

אך אעפ"כ משמע דלענין שבת קאמר והראיה דבכלאים (פ"ח) לא הובא הא דאמר ר' שמואל בשם ר' זעירא:

והנה איפשר לומר כמה דתימר לענין איסור והוא כמו דתנן במתניתין דלקמן (פ"ג) לא יצא הגמל במטולטלת וכן שאר כל הבהמות וע"ז אומר כמה דתימר לענין איסור כן שאר כל הבהמות לענין היתר (פי' שכל הבהמות יוצאין באפסר והוא דנטירותא יתירתא לא הוי משאוי) אך מדאמר לקמן ר' זעירא שור שעיסוקו רע יוצא בפרומבי' שלו משמע דסובר דנטירותא יתירא הוי משאוי וכן משמע מהא דאמרינן בירושלמי (פ"ו דפסחים ה"א) תמן תנינן רכב עלי' נשען עלי' כו' עבר בה את הנהר קיפל עלי' את המוסירה כו' פסולה אבל קושרה במוסירה עשה לה סנדל בשביל שלא תחליק פירש טליתו עלי' מפני הזבובין כשרה זה הכלל כל שהוא לצרכה כשירה לצורך אחר פסולה הדא ילפא מן ההיא וההיא ילפא מן הדא הדא מן ההיא שאם תלה בה סכין לשוחטה כשירה וההיא ילפא מן הדא שכל עבודה שהיא לשם קדשים אינה עבודה א"כ משמע דהא בקשרה במוסירה היינו מחמת שהוא לצורך עבודה וכן אם תלה בה סכין נמי כיון שהוא לצורך עבודה כשר ואם כן אי אמרינן דהירושלמי סובר דנטירותא יתירא לא הוי משאוי א"כ תיפוק ליה דלא הוי משאוי כלל ואפי' לענין שבת מותר וכמו דאמרי' בשבת (דף נ"ב) רב חייא בר אשי אמר רב בין לנוי בין לשמר אסור ורב חייא בר אבין אמר שמואל לנוי אסור ולשמר מותר (דקא סבר דנטירותא יתירתא לא הוי משאוי) מיתיבי קשרה בעלי' במוסירה כשירה ואי ס"ד משאוי היא אשר לא עלה עליה עול אמר רחמנא וא"כ אי אמרינן דהירושלמי סובר דנטירותא יתירא לאו משאוי היא אם כן בלאו"ה מותר משום דנטירותא יתירא לאו משאוי ואי משום הנך דקאמר דקשר לה סנדל בשביל שלא תחליק ע"ז קאמר כל שהוא לצורך עבודה א"כ אמאי קא תני הא דקשרה במוסרה ועוד דאינך הוי לצורך גופה ממש והא דקשרה במוסרה הוא לצורך עבודה דאלו"ה תברח. אלא ודאי דהירושלמי סובר דנטירותא יתירא הוי משאוי.

[**וע"כ** נראה לי דהא דמקשה בשבת (שם) מהא דקשרה בעלי' במוסרה כשירה זהו ברייתא ולא הביא הך מתניתין דפרה והוא משום דשם יוכל לתרץ משום דכל עבודה שהיא לשם קדשים אינה עבודה (ואף דהש"ס דילן אינו סובר הכי בפסחים (ד' ס"ו) דהא פריך והא קא עביד עבודה בקדשים ומשני כהלל דתני' אמרו עליו על הלל מימיו לא מעל אדם בעולתו אלא מביאה חולין לעזרה ומקדישה ולא משני משום דכל מלאכה שהיא לצורך עבודה אינה עבודה (והוא משום דהש"ס דילן סובר דהא דתנן דכל עבודה שהיא לצורכה אינה עבודה היינו שהיא לצורכה ממש וכמו בעשה לה סנדל בשביל שלא תחליק או שפירש עליה טליתו מפני הזבובין והא דקשרה במוסירה הוא משום דנטירותא יתירא לא הוי משאוי ולמ"ד דנטירותא יתירא הוי משאוי צריך לתרץ כמו

דמשני בשבת (שם) אמר אביי במוליכה מעיר לעיר או משום דשאני פרה דדמי' קרים. או דמיירי במורדת וע"כ לא משני על הא דמקשה על הסכין משום דהוי צורך עבודה דהש"ס דילן לא סבר הכי וכן ביארתי בספרי שפת הנחל דהירושלמי לא משני כתירוץ הש"ס דילן דהוא מקדיש אח"כ דאיפשר לומר דהירושלמי סובר דטעון הקדש קודם ביקור ד' ימים ושם הארכתי בזה:

אבל אעפ"כ לא יכול הש"ס דילן להקשות ממתניתין דהא איפשר לתרץ דכל עבודה שהיא לצורך קדשים אינה עבודה וע"כ מקשה מברייתא דתני קשרה בעלי' במוסרה כשירה. וא"כ כיון דקתני קשרה בעלי' במוסרה א"כ זה היה קודם שהקדישה לשם פרה ואפ"ה כשירה א"כ מוכח דנטירותא יתירא לא הוי משאוי וא"כ מוכח דהירושלמי סובר דנטירותא יתירא הוי משאוי וא"כ אי אפשר לפרש הירושלמי כמו שפירשו הק"ע והגליון והנה הפ"מ פירש דמדייק על, הא דתני והסוס בשיר וכל בעלי השיר ע"ז אומר כמה דתימר לקמן במתניתין לענין איסור לא יצא הגמל במטולטלת לא עקוד ולא רגול וכן שאר כל הבהמות והוה מצי למיתני כל הבהמה לא תצא אלא שכן דרך התנא לשנות והוא הדין הכא לענין היתר תנא גם כן הסוס בשיר וכל בעלי השיר וגם בזה דחוק מאוד]:

ע"כ נראה לי שיש (ט"ס) בירושלמי (וכצ"ל) רבי שמואל בשם ר' זעירא כמה דתימר לענין היתר וכן שאר כל הבהמות לענין איסור (פי' דקאמר דמתניתין תנא היתר דבמה בהמה יוצאה ותני הגמל יוצא באפסר והנאקה בחטם ולובדקים בפרומבי' פי' דאלו מותרין לצאת בהם דלאו משאוי הם ובשאר כל הבהמות לא תני תנא)] ע"ז אומר כמה דתימר לענין איסור (פי' דדוקא אלו מותרין לצאת בהם. אבל שאר כל בהמות אסורין לצאת והוא משום דנטירותא יתירא הוי משאוי) והוא כמו דאמרינן בש"ס דילן (ד' נ"א) מחלפין לפני רבי של זו בזו מהו נאקה באפסר לא תיבעי לך כיון דלא מינטרא משאוי הוא כי תיבעי לך גמל בחטם כיון דסגי לי' באפסר משאוי הוא או דילמא נטירותא יתירא לא אמרינן משאוי הוא אמר לפניו ר' ישמעאלבר' יוסי כך אמר אבא ארבע בהמות יוצאות באפסר הסוס והפרד הגמל והחמור למעוטי מאי לאו למעוטי גמל בחטם לא למעוטי נאקה באפסר

וע"ז אמר ר' שמואל בשם ר' זעירא כמה דתימר לענין היתר (כצ"ל) (פי' כמו דתנא במתניתין לענין שאלו מותרין לצאת בהם). וכן שאר כל הבהמה לענין איסור (פי' דכן תנא דווקא אלו הגמל באפסר והנאקה בחטם כו' לאפוקי שאר כל כל הבהמות דאינם יכולים לצאת באפסר) והוא משום דהירושלמי סובר דנטירותא יתירא הוי משאוי וכמו שהוכחתי מהא דלקמן (ה"ד) ר' זעירא בשם שמואל שור שעיסקו רע יוצא בפרומבי' שלו

אבל בלאו הכי סובר שמואל דנטירותא יתירא הוי משאוי ואע"ג דבש"ס דילן אמרינן בשבת (ד' נ"ב) דשמואל סובר דהלכה כחננ' דנטירותא יתירא לא הוי משאוי אעפ"כ הא אמרינן התם א' אביי אדרבה תסתיים דשמואל הוא דאמר בין לנוי בין לשמר אסור דאמר רב יהודה אמר שמואל מחלפין לפני רבי של זו בזו מהו אמרו לפניו ר' ישמעאל בר' יוסי כך אמר אבא ד' בהמות יוצאית באפסר לאו למעוטי גמל בחטם ואמרי' התם סמי הא מקמי הא ופשיט הש"ס דילן דשמואל סובר דנטיר ותא יתירא לא הוי משאוי והירושלמי סובר דשמואל סובר דנטירותא יתירא הוי משאוי וכן אמרינן לקמן (ה"ד) ר' בא ור' שמואל תריהון אמרין דברי חכמים אפי' להמשך בה אסור ר' בא בשם שמואל אם היתה קרני' קדוחה מותר. א"ר יוסי קשיית' קומי ר' בא ומר לא תנינן אלא הנאקה בחטם וא"כ מוכח מזה דדווקא הנאקה בחטם אבל גמל בחטם לא. וא"כ סובר דנטירותא יתירא הוי משאוי וע"כ צריך להגיה ר' שמואל בשם ר' זעירא כמה דתימר לענין היתר וכן שאר כל הבהמה לענין איסור (פי' דהא דתני אלו להיתר מזה מוכח דשאר בהמות שאינן מאלו ד' אסור להם לצאת באפסר והוא משום דנטירותא יתירא הוי משאוי וכמו שביארתי) ודו"ק:

פרק ו

הלכה א

קטע ו

תכשיטין למה הן אסורין אמר ר' בא ע"י שהנשים שחצניות. והיא מתירתן לחבירתה כו' תני ר' חלפתא בן שאול אסור לשלחן. א"ר מונא לא אמרו אלא לשלחן הא ללבשן מותר תני מטלטלין את השופר להשקות בו את התינוק כו' ואת הקרקש ואת המראה לכסות בהן את הכלים א"ר בון מתניתא אמרה כן שאסו' ללובשן דתנינן כל שניאותין בו ביו"ט משלחין אותן אם אומר את שמותר ללובשן יהא מותר לשלחן ומה הדא דתני מטלטלין את השופר להשקות את התינוק ואת הקרקש ואת המראה לכסות הן את הכלים בשיש עליהן תואר כלי:

[**הנה** המפרשים הק"ע והפ"מ פירשו דקאי על תכשיטין ביו"ט ול"נ דקאי על שבת דתכשיטין שגזרו לצאת בהם לרה"ר חיישינן דילמא שלפא ומחוי. ע"ז אומר דאסור לשלחן לחבירו וכמו דאמרינן בביצה דאין משלחין סנדל המסומר ולא מנעל שאינו תפור כן נמי תכשיטין דכיון שגזרו שלא לצאת בהם ע"כ אין משלחין אותם וע"ז אמר ר' מונא לא אמרו אלא משלחין הא ללובשן מותר (פי' בביתו והיינו משום דסבר דהם מותרי'

בטלטול) וע"ז מביא ראי' תני (צ"ל) דתני מטלטלין את כו' ואת הקרקש ואת המראה לכסות בהם את הכלים והוא כמו דאמרינן בשבת (דף ס') לא יצא האיש בסנדל המסומר ולא יטייל בו מבית לבית אפילו ממטה למטה אבל מטלטלין אותו לכסות בו את הכלי וכן אמרינן בביצה (דף ט"ו) אמר אביי סנדל המסומר אסור לנעלו ומותר לטלטלו אסור לנעלו משום מעשה שהי' ומותר לטלטלו מדקתני אין משלחין כו' השתא לטלטולי כו' משלחין מיבעי' וע"כ מותר ללובשן נמי. והוא כמו דאמרינן בשבת (דף מ"ו) השירים והנזמים והטבעות הרי הם ככל הכלים הניטלים בחצר ואמר עולא מה טעם הואיל ואיכא תורת כלי עליהם וע"ז אמר ר' בון מתניתא אמרה כן שאסור ללובשן דתנינן כל שניאותין בהם ביו"ט משלחין אותן אם אומר את שמותר ללובשן יהא מותר לשלחן (פי' כמו דביו"ט תנן דכל שניאותין בו משלחין אותו ביו"ט וא"כ הכא נמי לענין שבת אם הי' ניאותין בהם הי' מותר לשלחן וא"כ כיון דתני ר' חלפתא דאסור לשלחן א"כ מזה מוכח דאסור ללובשן נמי (והוא דלא כשיטת הש"ס דילן דאמרינן בביצה (ד' ט"ו) רב ששת שרא להו לרבנן לשדורי תפילין ביומא טבא א"ל אביי והא אנן תנן כל שניאותין בו ביו"ט משלחין אותו ה"ק כל שנאותין בו בחול משלחין אותו ביו"ט: ולשיטת הירושלמי היינו כל שנאותין בו ביו"ט משלחין אותו וע"כ פריך דאם הי' מותר ללובשן היו משלחין אותו אלא וודאי דאסור ללובשן והא דקא תני ר' חלפתא אסור לשלחן היינו משום דהי' איפשר לומר דמותר משום שמחת יו"ט כמו שכתב השעה"מ ובשבת משום עונג אבל ודאי דאסור ללובשן נמי וע"ז אומר ומה הדא דתני מטלטלין את כו' ואת הקרקש ואת המראה לכסות בהן את הכלים בשיש עליהן תואר כלי והוא דלא כשיטת הש"ס דילן בשבת (ד' מ"ו) דהשירים והנזמים והטבעות הרי הן ככל הכלים הניטלין בחצר ואמר עולא מה טעם הואיל ואיכא תורת כלי עליהן ולשיטת הירושלמי דווקא בדאיכא תואר כלי.

וא"כ משמע מזה הירושלמי שסובר כמו דאמרי' לקמן בירושלמי ר' לייא בשם שמעון בר חייא אפי' במקום שאמרו לא תצא ואם יצתה אינה חייבת חטאת אסורה ליכנס בחצר דאלו"ה כיון שמותר לכנוס לחצר א"כ בודאי דמותר לטלטל וכמו שכתבו התוס' בשבת (ד' מ"ו) בד"ה ואמר עולא מה טעם להכי איצטריך לפרושי הטעם משום דמשמע לי' דסבר האי תנא כמאן דאסר להתקשט בהן בחצר מדקתני הרי הן ככל הכלים הניטלין בחצר פי' דכל הכלים שמלאכתן כו' דשרי לצורך גופן ומקומן ולהכי מפרש עולא דאיכא תורת כלי עלי' וא"כ לשיטת הירושלמי צריך לומר דסובר ר' חלפתא דתני דאסור לשלחן ולמאי דמסיק דאפי' ללובשן נמי אסור א"כ מוכח דגזרו אפי' בחצר ואפי' בבית נמי.

וע"כ אסור בטילטול משום שחולק על הש"ס דילן דטבעת לא הוי תואר כלי כיון שאין עליו תואר כלי ולקמן יתבאר עוד בזה]

קטע י

שם תמן תנינן שנים משם ר' אליעזר (ופי' הק"ע תמן תנינן שנים משם ר"א שתי ברייתות תנינן באחת תנינן משם ר"א) וטעה בזה) והפי' הוא דתנן במס' עדיות ופ"ב מ"ז) שנים משם ר"א יוצאה אשה בעיר של זהב ומפריחי יונים פסולין כו'. וכן אמרינן בירושלמי (פ"ק דר"ה) אמר רב חונה מאן תנא מפריחי יונים כו' ר"א דתנינן תמן שנים בשם רבי אליעזר יוצאה אשה בעיר של זהב מפריחי כו' תני ר' מאיר מחייב בין ר"מ לרבנן ניחא ר' מאיר מחייב וחכמים פוטרים. בין ר"א לרבנן ניחא ר"א מתיר וחכמים אוסרין בין ר"מ לר"א קשי' ר"מ מחייב ר"א מתיר (פי' וא"כ הוי פלוגתא רחוקה דר"א מתיר לכתחילה ור"מ מחייב חטאת:

קטע יא

עוד (שם) ר' אינייגו בר סיסיי משום ר"א כל מקום שאמרו לא תצא ואם יצתה חייבת חטאת אסורה לצאת בו בחצר. כ"מ שאמרו לא תצא ואם יצתה אינה חייבת חטאת מותרת לצאת בו לחצר ר' בא בר כהן כו' מתניתא אמרה כן ובכבול ובפיאה נכרי' בחצר. ר' לייא בשם ר"ש בר חייא אפי' במקום שאמרו לא תצא ואם יצאת אינה חייבת חטאת אסורה לצאת בו לחצר:

והנה המפרשים פירשו שזה ענין בפני עצמו ולי נראה דזהו תי' על מה דאמר תחילה בין ר"א לרבנן ניחא ר"א מתיר וחכמים אוסרין בין ר"מ לרבנן קשי' ר"מ מחייב ר"א מתיר וא"כ הוי פלוגתא רחוקה וע"ז אומר ר' אינייגו בר סיסיי בשם ר"א כל מקום שאמרו חכמים לא תצא ואם יצתה חייבת חטאת אסורה לצאת בו בחצר כל מקום שאמרו חכמים לא תצא ואם יצתה אינה חייבת חטאת מותרת לצאת בו לחצר וא"כ ניחא כיון דר"מ מחייב חטאת ע"כ אסורה ליכנס בה לחצר ג"כ ובחצר אינה חייבת אלא אסורה דהא חיוב חטאת ליכא בחצר והא דר"א מתיר היינו בחצר והיינו משום דר' אליעזר סובר דאפילו ברשות הרבים אינו חייב חטאת ע"כ מותרת ליכנס לחצר וא"כ ליכא פלוגתא רחוקה דהא דר"מ מחייב חטאת היינו ברה"ר וע"כ סובר דאסור ליכנס לחצר והא דר"א מתיר לכתחילה היינו בחצר והוא משום שסובר דאפי' ליכא חיוב חטאת ע"כ מחיר בחצר לכתחילה. וע"ז אמר ר' בא כו' מתניתא אמרה כן בכבול ופיאה נכריה לחצר והוא משום דכיון דברה"ר ליכא חיוב חטאת ע"כ מותר לכתחילה ליכנס בחצר (וסובר דהכל בכבול תנן וכמו דסובר ר' חנינא בשבת (דף ס"ב) דהכל בכבול תנן. ור' לייא בשם

ר' רשב"א פליג על זה דאפילו במקום שאמרו לא תצא ואם יצתה אינה חייבת חטאת אסורה לצאת בו לחצר ועיין בספרי עמק יהושע (ס"ד) שהארכתי בזה:

עוד שם והאיש ע"י שאינו שחוץ מותר (פי' דלא גזרו על תכשיטין אלא בנשים וכמו דאמר שם א"ר בא על ידי שהנשים שחצניות והיא מתירתן לחבירתה כו' אבל באנשים לא גזרו) ע"ז אומר נשמעינה מן הדא ר"ג ברבי ירד לטייל בתוך חצירו בשבת ומפתח של זהב בידו וגערו בו חביריו משום תכשיט כו' הדא אמרה עשוי לכך ולכך הדא אמרה א' האיש וא' האשה הדא אמרה אפי' במקום שאמרו לא תצא ואם יצתה אינה חייבת חטאת אסורה לצאת בו בחצר:

והנה ברא"ש במה אשה האריך בפי' הירושלמי הזה. ויש שהביאו ראיה מזה דמסקנת הירושלמי דגזרו בתכשיטין באיש ג"כ (דלא כמו שכתב ר"ת בשבת (ד' ס"ב) דהא דקאמרוחילופיהן באיש אחיוב חטאת קאי דבאיש יש עליו חותם מותר אבל אין עליו חותם חייב חטאת. והר"ז הלוי דחה ראי' זו דשאני מפתח שהוא תכשיט לאיש ולאשה הלכך לא פליג בין איש לאשה אבל דבר שהוא תכשיט לאיש ולא לאשה מותר והרמב"ן כתב שאינו דיחוי שהרי שאל מתחלה והאיש ע"י שאינו שחוץ מותר בתמי' והשיב לו נשמעינה מן הדא כו' עד הדא אמרה א' האיש וא' האשה אלמא שפשיט לו שאילתו ששאל מתכשיט דאיש לחודי' וכו' והרא"ש כתב ואני אומר שחלק כי השיב לו נשמעינה מן הדא כו' עד העשוי לתכשיט אסור ודחה השואל מה שפשט לו ואמר זה אינו הדא אמרה העשוי לכך ולכך (פי' לאיש ולאשה) והדא אמרה מה אני אומר א' האיש וא' האשה ויש מפרשי' העשוי לכך ולכך כלו' שעשוי לתכשי' ולתשמיש כמו מפתח שפותח בו המנעל דזה אסור בין באיש ובין באשה דהרואה אומר לצורך תשמישו הוא מוציאו כו':

והנה בספרי עמק יהושע ביארתי זה הירושלמי דרוצה לפשוט בהא דפליגי תחלה אם בדבר שאינה מחוייבת חטאת ליכנס בו לחצר ג"כ וע"ז אומר והאיש ע"י שאינו שחוץ מותר (פי' על מה דאמר תחלה דלא גזרו על תכשיטין אלא דוקא בנשי משום שהן שחצניות). וע"ז אומר והאיש ע"י שאינו שחוץ מותר וע"ז אומר נשמעינה מן הדא מעשה בר"ג שירד לטייל בתוך חצירו בשבת ומפתח של זהב בידו וגערו בו חביריו משום תכשיט. הדא אמרה העשוי לתכשיט אסור ופשט דגזרו בתכשיט אפי' באיש נמי. וע"ז מדחה זה הפשיטות ומשני הדא אמרה העשוי לכך ולכך (פי' שהמפתח של זהב עשוי לאיש לפתוח ולאשה לתכשיט מפני שהוא של זהב). הדא אמרה א' האיש וא' האשה (פי' דהי' קשה לו דא"כ איך יצא ר"ג הא כיון דלר"ג לא עשוי לתכשיט וא"כ אם יצא

בו לרה"ר חייב חטאת דהוי דרך הוצאה דפעמים שמוליכו לקופס' ומניחו בידו) ועיין לקמן בירושלמי (ה"ג) ר' שמואל בשם ר' זעירא הי' עשוי לכך ולכך (פי' דהטבעת עשוי לחתום בה וגם לתכשיטין) הוציאה לחתום בה חייב הוציאה לשם תכשיט פטורה אף על החותם שאף החותם טפילה לתכשיט ע"ז אומר בירושלמי הדא אמרה א' האיש וא' האשה (פי' דלא אמרינן נשים עם בפני עצמן הן וכמו דאמרינן בשבת (ד' ס"ב) איתיבי' אבייי לעולא המוצא תפילין מכניסן זוג זוג א' האיש וא האשה ואי אמרת נשים עם בפני עצמן איך אמרינן דהמוצא תפילין מכניסן זוג זוג א' האיש וא' האשה כיון דלגבה לא הוי דרך מלבוש אלא ש"מ דלא אמרינן נשים עם בפני עצמן הן וע"ז אומר הדא אמרה א' האיש וא' האשה דלא אמרינן דנשים עם בפני עצמן הן:

והכי איתא הך ברייתא דהמוצא תפילין מכניסן זוג זוג א' האיש וא' האשה בקצרה בירושלמי (רפ"י דעירובין) דאמרינן התם תני א' האיש וא' האשה כו' ופריך לא יהא מחוור אצל האיש ויהא מחוור אצל האשה (פי' דקאמר תחילה דהא דהאיש מותר להכניס בשבת הוא משום דאין מחוור אצל האיש פי' דהא דילפינן דשבת פטור מן התפילין אינו מדאורייתא) (וכמו שפירש"י דילמא שקיל להו ארישא אם בא לפנות) ע"כ מותר להכניסן זוג זוג משום דכיון דשבת זמן תפילין מדאורייתא ע"כ מותר להכניסם. ע"ז אומר לא יהא מחוור אצל האיש (פי' דכיון שאינו מחוור הא דשבת לאו זמן תפילין ע"כ מותר להכניס בשבת ויהא מחוור אצל האשה דהא האשה ודאי פטורה מן התפילין וכ"ת דכיון דשבת זמן תפילין הוא והוא משום דקרא דמימים ימימה לא הוי רק אסמכתא א"כ לילה זמן תפילין ושבת זמן תפילין הוא ה"ל מ"ע שלא הזמן גרמא ונשים חייבות זה אינו דזהו דווקא לשיטת הש"ס דילן דהא דנשים פטורות מן התפילין הוא מחמת דהוי מ"ע שהזמן גרמא וע"כ אי אמרינן דלילה זמן תפילין ושבת זמן תפילין ע"כ נשים נמי חייבות אבל לשיטת הירושלמי דאמרינן (רפ"י דעירובין) דנשים פטורות מדכתיב ולמדתם אותם את בניכם ולא בנותיכם א"כ הן פטורות אפילו אי אמרינן דשבת ויו"ט ולילה זמן תפילין הוא (ועיי"ש ריש פ"י דעירובין) שביארתי שם כל הירושלמי הזה דלא כמו המפרשים הק"ע והפ"מ שנדחקו בזה]. וע"ז פריך ונא יהא מחוור אצל האיש ויהא מחוור אצל האשה דהא נשים ודאי פטורות מתפילין:

וע"ז אומר ר"א מאן תנא אשה ר"ג דתני טבי עבד ר"ג היה נותן תפילין ולא מיחו בידו חכמים כו' הוא עבד היא אשה. והק"ע שגה שפירש דהטעם משום דר"ג סובר דתפילין הוי מ"ע שלא הזמן גרמא והוא כתירוצא דהש"ס דילן בשבת (דף ס"ב) דקא סבר ר"מ שבת זמן תפילין ולילה זמן תפילין ושגה בזה דהא ברפ"ג דסוכה אמרינן בירושלמי

מחלפא שיטתי' דר"ג דתני טבי עבדו של ר"ג הי' נותן תפילין ולא מיחו בידו הא מיחו בידו (פי' במה שהי' ישן תחת המטה) ומשני שלא לדחוק את החכמים ואם איתא דסובר ר"ג דתפילין הוי מ"ע שלא הזמן גרמא א"כ מאי פריך הירושלמי מסוכה דהוי מ"ע שהזמן גרמא אלא דודאי הפירוש הוא דכיון דטבי עבדו היה מניח תפילין אעפ"י שאינו מחויב ה"נ אשה מותרת להניח תפילין אעפ"י שאינה מחוייבת. וע"כ כיון שהוא מותרת להניח תפילין ע"כ תני אחד האיש וא' האשה דכיון דהוי מחוייב ללבוש לאיש (דהא הוא מחוייב) ע"כ הוי מלבוש לאשה ג"כ:

וע"כ אומר הדא אמרה א' האיש וא' האשה (פי' דלא אמרינן דנשים עם בפני עצמן הן) [וכמו שביארתי דלשיטת הירושלמי צריך לומר דא' האיש וא' האשה ולא כעולא דאמר וחילופיהן באיש דהא להירושלמי לא מצי לתרץ דר"מ סובר דשבת ולילה זמן תפילין וע"כ האשה נמי חייבת כיון דלשיטת הירושלמי הא דנשים פטורות מן התפילין הוא משום דכתיב ולמדתם אותם את בניכם ולא את בנותיכם א"כ נשים פטורות אפי' אי הוי מ"ע שלא הזמן גרמא וע"כ סובר הירושלמי דא' האיש וא' האשה]

וע"ז אומר הדא אמרה א' האיש וא' האשה כמו דאיתא בברייתא התם וע"כ גזרו בו חביריו משוש תכשיט דאף דלא גזרו באיש משום תכשיט אעפ"כ כיון שהי' לר"ג לתשמיש הי' אסור לצאת בו לחצר אלא דיצא מחמת שהי' תכשיט לאשה. דהוא עשוי לכך ולכך וע"כ כיון דהא דשרינן לי' מחמת שהוא מותר לאשה ובאשה ודאי דגזרו משום תכשיט לכן לא הי' לו לר"ג ליכנס בחצר. והשתא אתי שפיר הא דגערו בו חביריו משום תכשיט דלא שרינן לו יותר מבאשה וכמו דאמרינן גבי תפילין דאי לא אמרינן נשים עם בפני עצמן הן ומותרת להכניס תפילין אעפ"כ לא שרינן לה להכניס יותר מזוג א' אע"ג דלגבי דידה ליכא נפקא מינה דבשלמא לגבי איש אמרינן בעירובין (דף צ"ה) דרך מלבושו כחול שווינהו רבנן אבל לגבי אשה לא שייך דרך לבושו כחול אלא משום דכיון דלא שרינן לה אלא מחמת דלא אמרינן נשים עם בפני עצמן הן ע"כ לא שרי לאשה יותר מלאיש וע"כ כיון שהיא אסורה משום תכשיט דלגבי דידיה שייך דשלפא ומחוי הכי נמי באיש אבל לעולם בדבר שאינו רק תכשיט לאיש בלחוד לא שייך באיש דילמא שליף ומחוי כמו שפסק ר"ת דבאיש לא שייך דילמא שליף ומחוי:

וע"כ אומר בירושלמי הדא אמרה אפי' במקום שאמרו לא תצא ואם יצתה אינה חייבת חטאת אסורה לצאת בו לחצר משום דבלאו הכי היו אומרים דגערו בו משום דאם יצא בו לר"ה חייב ע"כ אומר כיון שהי' עשוי לכך ולכך א' האיש וא' האשה וע"כ גערו בו משום

תכשיט. ע"ז אומר הדא אמרה אפי' במקום שאמרו לא תצא ואם יצאת אינה חייבת אסורה ליכנס בחצר:

ולפי"ז איפשר לומר דע"כ יצא ר"ג כו' משום דהי' סובר דבמקו' שאמרו לא קצא ואם יצתה אינה חייבת חטאת לא גזרו ע"כ יצא ר"ג בחציר לטייל וגערו בו חביריו משום שהם סוברים דאפי' במקום שאמרו לא תצא ואם יצאת אינה חייבת חטאת נמי גזרו ועיין לקמן (פ"ו דשבת ה"ה) ר' ינאי זעירא נפל עודרי' דאודני' בעא מיחזרתי' בשבתא וגערו בו חביריו משום תכשיט אעפ"י דגבי איש לא גזרו משום תכשיט אך איפשר לומר דהא דקאמר משום תכשיט (פי' בתמיה) הא גבי איש לא גזרו בו משום תכשיט או דפריך דבעודרי' דאודני' לא שייך תכשיט: והנה לקמן האריך בזה בירושלמי במאי פליגי ר' ינאי וחביריו שגערו בו. ובהא אין הירושלמי מבאר במאי פליגי ר"ג וחביריו משגערו בו אך לפי מה שביארתי ניחא שפיר דפליגי בזה אם הוא שגזרו בו משים תכשיט אם גזרו אפי' בחצר וכמו דפליגי בזה בירושלמי ר' אינייני בר סיסיי בשם ר' לעזר סובר דכל מקום שאמרו לא תצא ואם יצתה אינה חייבת חטאת מותרת לצאת בחצר ור' לייא בשם ר"ש בר חייא סובר דאפי' במקום שאמרו לא תצא ואם יצאת אינה חייבת חטאת נמי אסורה לצאת בחצר ובהא פליגי ר' גמליאל וחביריו וע"כ מסיק דמדגערו בו חביריו הדא אמרה אפי' במקום שאמרו לא תצא ואם יצתה אינה חייבת חטאת אסורה לצאת בחצר והנה אם האי חצר הוא חצר מעורבת או שאינה מעורבת הארכתי בזה בספרי עמק יהושע (סי' ד') ולפי מה שביארתי לעיל דהירושלמי חילק על הש"ס שלנו דדווקא בשיש תואר כלי ותכשיטין של זהב לא הוי תואר כלי. דלא כמו הש"ס דילן בשבת (ד' מ"ט) דמשני לענין הא דהשירים והנזמים והטבעות הרי הן ככל הכלים הניטלין בחצר דע"כ מותר לטלטלהואיל ואיכא תורת כלי עליהן וא"כ כיון דסובר דאסור ללובשן וכמו שביארתי א"כ משמע מהירושלמי דאפי' בחצר המעורבת אסור ללובשן לפי שיטת הירושלמי ועיין בש"ע או"ח (ס' ש"ג סעיף י"ח) ודו"ק:

הלכה ה

קטע ב

שם (ה"ה) יוצאה אשה בחוטי שער בין משלה בין משל חבירתה כו' אנן בר' אימא אמר קומי ר' יהודה כו' ובלבד שלא תצא לא ילדה בשל זקינה ולא זקינה בשל ילדה והתנינן הבנות יוצאות בחוטין ר' בא בשם רב יהודה אפי' כרוך על צוארה. ר' שמואל בשם ר' זעירא תמן אפי' שאינה יכולה להביא חוטמה לשערה יוצאה היא ברם הכא לא תצא לא ילדה בשל זקינה ולא זקינה בשל ילדה:

והנה הק"ע פי' הבנות יוצאות בחוטין שקולעת בהן שערה ר' בא בשם רב יהודה אפי' כרוך על צוארה מותרת לצאת בהן ומשמע דוקא קטנה אבל גדולה בכה"ג אסורה משום דדמי' לזקינה. ר' שמואל בשם ר' זעירא תמן אפי' שאינה יכולה להביא חוטמ' לשערה יוצא' היא ברם הכא לא תצא לא ילדה בשל זקינה ולא זקינה בשל ילדה והנה הק"ע והפ"מ פירשו כל זה בדחוקים גדולים ע"כ נראה לי לבאר הירושלמי והתנינן הבנות יוצאות בחוטין וא"כ משמע מזה דדווקא הבנות קטנות יוצאות בחוטין אבל לא אשה גדולה וא"כ איך תנן יוצאה אשה בחוטי שער בין משלה בין משל חברתה [וכה"ג מדייק הש"ס דילן בשבת (ד' ס"ו) הבנים יוצאים בקשרים כו' מאי אירי' בנים אפי' בנות נמי מאי אירי' קטנים אפי' גדולים נמי וכה"ג אמרינן לקמן בירושלמי (ה"ט) הבנים יוצאים כו' וכל אדם כו' מהו וכל אדם בין גדולים בין קטנים]. וכן פריך הכי והתנינן הבנות יוצאות בחוטין משמע דוקא בנות קטנות אבל לא גדולות והכא תנן יוצאה אשה בחוטי שער בין משלה בין משל חברתה וע"ז אומר ר' בא בשם רב יהודה אפי' כרוך על צוארה פי' דהא דתנן הבנות יוצאות בחוטין לא בקלועין בשערה דבזה תנן יוצאה אשה בחוטי שער בין משלה בין משל חברתה אלא דאפי' כרוך על צוארה דבזה תנן הבנות יוצאות בחוטין והיינו דווקא בנות קטנות אבל לא גדולות והירושלמי חולק על שיטת הש"ס דילן דאמרינן בשבת (ד' נ"ז) אמר רב הונא וכולן בראשי הבנות שנינו כו' אלא היינו טעמא לפי שאין האשה חונקת את עצמה איתיבי' אבייי הבנות יוצאות בחוטין שבאזניהן אבל לא בחבקין שבצואריהן ואי אמרת אין אשה חונקת את עצמה חבקין שבצואריהן אמאי לא אמר רבינא הכא כו' דאשה חונקת את עצמה א"כ סובר הש"ס דילן דבחבקין שבצואריהן יוצאות אפי' גדולות נמי משום דאין אשה חונקת את עצמה וא"כ ליכא למיחש דמפני שבחול לא תטבול בהן עד שתרפם ואתי לאתוי אבל לשיטת הירושלמי הא דתנן יוצאה אשה בחוטי שער בין משלה בין משל חברתה היינו דווקא בקלועות בשערה והא דתנן הבנות יוצאות בחוטין היינו אפי' כרוך על צוארה משא"כ גדולה לא תצא וכמו דתנן במתניתין ולא בקטלא והטעם אי משום חציצה או כמו שכתבו התוס' דהטעם הוא משום תכשיט (והך ברייתא שמביא הש"ס דילן בשבת (ד' נ"ז) הבנות יוצאות בחוטין שבאזניהם אבל לא בחבקין שבצואריהן לא סבירא לי' להירושלמי כהך ברייתא דהא אפי' במתניתין אמרינן לקמן בירושלמי (ה"ו) אבא בר בא מפקד לשמואל ברי' לא כו' אלא אבל לא בקיסמין שבאזניהן. ובש"ס דילן אמרינן בשבת (דף ס"ה) אבוה דשמואל לא שביק לבנתי' דנפקי בחוטין כו' והא אנן תנן הבנות יוצאות בחוטין ומשני בנתי' דאבוה דשמואל דצבעונין הוו:

וע"ז אומר ר' שמואל בשם ר' זעירא תמן אפי' שאינה יכולה להביא חוטמה לשערה הנה בגליון כתוב שהרמב"ן הביא בחידושיו והגירסא הוא חוט דומה לשערה ברם הכא לא תצא ילדה בשל זקינה ולא זקינה בשל ילדה (פי' לר' שמואל בשם ר' זעירא מתרץ להא שהקשה דהא תנן דווקא הבנות יוצאות בחוטין וא"כ אמאי תנן יוצאה אשה בחוטי שער) וע"ז משני ר' שמואל בשם ר' זעירא תמן אפי' שאינה יכולה להביא חוט דומה לשערה (פי' בקטנות אפי' החוטים אינו דומה לשערה כלל) ברם הכא לא תצא ילדה בשל זקינה ולא זקינה בשל ילדה ותנא דמתניתין סמיך אברייתא דקתני אבל לא תצא ילדה בשל זקינה ועוד מדתנן יוצאה אשה בחוטי שער בין משלה בין משל חברתה משמע דווקא אם הם דומים אבל לא תצא ילדה בשל זקינה ולא זקינה בשל ילדה:

קטע ג

שם ר' ינאי זעירא נפל עודרי' דאודני' בעא מיחזרתי' בשבתא וגערו בו חביריו משום תכשיט ר' ינאי סבר מימר שמן הוא שהוא מרפא וחכמים סברין מימר מוך הוא שהוא מרפא ונראה דהא דקאמר משום תכשיט (פי' אם הא דגערו בו חביריו הוא משום תכשיט וא"כ יהי' מוכח דאפי' באיש נמי גזרו משום תכשיט ועוד דלאו תכשיט הוא) וע"ז אומר דלאו משום תכשיט ר' ינאי סבר מימר שמן הוא שהוא מרפא אבל מוך אינו מרפא וע"כ לית בי' משום רפואה בשבת וחכמים סברין מימר מוך הוא שהוא מרפא וע"ז פריך ולא כן אמר רב יהודה בשם רב זעירא החושש אזנו נותן שמן ע"ג ראשו ולוחש כו'. א"כ מוכח דשמן הוא שמרפא ולא מוך וא"כ אמאי גערו בו חביריו וע"ז אומר ר' ינאי סבר מימר הלכה כר' יוסי וחביריו סברין מימר אין הלכה כר' יוסי (פי' דתנן לקמן (ספי"ז דשבת) כל כיסויי הכלים שיש להם בית אחיזה ניטלין בשבת אמר ר' יוסי בד"א בכיסוי הקרקעות אבל בכיסוי הכלים בין כך ובין כך ניטלין בשבת וע"כ ר' ינאי סובר דהלכה כר' יוסי דכיסוי הכלים אפי' אין להם בית אחיזה ניטלין בשבת וחביריו שגערו בו סברין מימר אין הלכה כר' יוסי והך כיסוי שבאזניו דמי לכיסוי הכלים). וע"ז פריך אם כן אמר ר' בא בר כהנא כו' הלכה כר' ינאי וע"ז אומר ר' ינאי סבר מימר אדם לא עשו אותו כקרקע וחביריו סברין מימר אדם כקרקע הוא (פי' דפליגי אם אדם הוא כקרקע): ולא כן א"ר זעירא עשה לי ר' חייא ב"א בית יד למוך שבאזנו סברין מימר אדם כקרקע הוא וכמו שמביא ראי' דהפלוגתא אם אדם כקרקע מדקאמר עשה לו ר"ח ב"א בית יד למוך שבאזנו א"כ מוכח מזה דהטעם הוא מפני שאדם כקרקע הוא וע"כ כיון שכיסוי קרקע אין ניטלין אלא א"כ יש להם בית אחיזה וע"כ עשה לו ר' חייא ב"א בית יד למוך שבאזנו

דאל"כ למאי עשו לו בית יד (והק"ע שגה בזה בפירושו שפי' דקושי' היא דפריך ולא כן אלא אדרבא שמביא ראי' לדבריו דהפלוגתא הוא אם אדם כקרקע הוא:

וע"ז אומר וכיני (פי' בתמיה) אם כן הוא שכיסוי האדם דמי לכיסוי קרקע הא לא דמי כלל ע"ז אומר אלא כיני ר' ינאי סבר מימר אין שכיח ומהלך בהן ד"א וחביריו סברין מימר שכי' ומהלך בהם ד"א (והנה הק"ע לא פי' מ"ט אין אנו חוששין שמא ילך בה ד' אמות):

וע"כ נראה לי שהטעם הוא כמו דאמרינן בשבת (ד' ס"ה) לענין מוך שהתקינה לנדתה דלא אתי לאתויי משום דמאוס. וה"נ לא אתא לאתויי הך מוך שבאזנו וחביריו סברין מימר דמוך שבאזנו רגיל שמטלטל בידיו וע"כ צריך למיחש דילמא אתי לאתויי וכ"ת א"כ כיון דאין הטעם משום דאדם הוי כקרקע ומטעם דכיסוי קרקעות אין ניטלין אלא א"כ יש להם בית אחיזה א"כ אמאי קאמר עשה לו ר' חייא ב"א בית יד למוך שבאזנו ואפשר לומר דרבותא קמל"ן דאע"ג דהי' לו ביה יד נמי מותר וכמו דאמרינן בשבת (ד' ס"ה) בעא מיני' ר' ירמי' מר' אבא עשתה לה בית יד מהו פי' אם הוא מאוס אם לא וע"כ צריך לחוש דילמא אתי לאתויי עוד שם אמר ר' מנא שמעית טעם מן ר' שמואל בשם ר' זעירא ולא אנא ידע מה שמעית מיי כדון א"ר יוסי מסתברא בשן של זהב שעמדה לה ביוקר לא תצא די נפלה ומחזרה לי' שן תותבת מה אית לך (פי' אמאי חיישינן בשן תותבת שהוא של עץ כן פי' הק"ע) ועיין בגמ' שבת (ד' ס"ה) לא שנו אלא בשל זהב אבל בשל כסף כו' ועיי"ש פירש"י וע"ז משני מה אית לך עוד היא מבהתה מימור לנגרא עבד לי חורי היא נפלה לי' ומחזרה ליה (פי' שהיא מתביישת לעשות לה שן אחר ע"כ אם נפלה מחזרה לי' וחיישי' דילמא אתי לאתויי ר' יסה ור' אמי חד חשש שיני' והורי לי' חברי' חד חשש אודני' והורי לי' חברי' כו' ר' ינאי פתר לה בפילפל ובגרגר מלח (פי' הא דתנן ובלבד שלא תנתן בתחילה בשבת קאי רק על פלפל וגרגר מלח) והוא כמו שפי' הר"ר פור"ת גזירה משום שחיקת סממנין כמו שכתבו התוס' בשבת (ד' ס"ד) בד"ה ובלבד שלא תתן לכתחילה וחברופתרון לי' על כולהן (פי' הא דתנן ובלבד שלא תתן לכתחילה בשבת קאי על כולה) וכמו שכתבו התוס' בשבת בד"ה ובלבד דהא דתנן ובלבד שלא תתן לכתחילה הוא מפני שנראה כמערמת להוציאה ולפירוש כל הנך דלעיל מוך שבאזנה ובסנדלה אסורין לתת לכתחילה עכ"ל:

והנה מהירושלמי מוכח שיש כאן (ט"ס וחילופי השורות) דהא בתחילה קאמר מסתברא בשן של זהב א"כ קאי בסוף המשנה שן תותבת ושן של זהב ר' מתיר כו' ואח"כ חוזר למה דתנן תחילה בפלפל ובגרגר מלח ובלבד שלא תתן לתוך פיה דר' ינאי פתר לה

בפלפל ובגרגר מלח וחביריו פתרון על כולהן ע"כ נראה לי שנתחלפו השורות (וכצ"ל) אמר ר' מנא שמעית טעם מן ר' שמואל בשם ר' זעירא ולא אנא ידע מה שמעית מאי כדון א"ר יוסי ובכאן צריך להגיה ר' ינאי פתר לה בפילפל ובגרגר מלח וחביריו פתרין על כולהן ואח"כ צריך להיות ר' יוסי ור' אמי חד חשש שיני' והורי לו חברי' כו' עד הוי הוא דהורי לשינא. ואח"כ מתחיל מסתברא בשן של זהב שעמדה לה ביוקר כו' וזה קאי על סוף המשנה:

ומעתה נבאר הא דאמר א"ר מנא שמעית טעם מן רבי שמואל בשם ר' זעירא ולא אנא ידע מה שמעית פי' דקאי אהא דאמר תחילה ר' ינאי זעירא נפל עודרי' דאודני' בעא מיחזרתי' בשבת וגערו בו חביריו כו') וע"ז אומר ששמע טעם מן ר' שמואל בשם ר' זעירא (פי' ששמע טעם מחלקותן דר' ינאי וחבירו) ולא אנא ידע מה שמעת א"ר יוסי (כצ"ל) ר' ינאי פתר לה בפלפל ובגרגר מלח וחביריו פתרון לה על כולהון (פי' שאמר לו ר' יוסי שזה שמע מר' שמואל בשם ר' זעירא שטעם מחלקותן הוא בהא דתנן ובלבד שלא תתן לכתחילה בשבת שר' ינאי סובר דהא דתנן ואם נפלה לא תחזיר לא קאי רק על פלפל וגרגר מלח ומשום רפואה אבל במוך שבאזנה אם נפל תחזיר וחבריו פתרין לה על כולהון (פי' דהא דתנן ואם נפלה לא תחזיר קאי על כולהון) (וכמו שהבאתי תחילה התוס' בשבת (ד' ס"ד) דהא דתנן ובלבד שלא תתן לכתחילה הוא מפני שנראה כמערמת להוציאה וע"כ גערו בו חביריו ובזה פליגי ר' ינאי וחביריו ודו"ק: ואחר זה מתחיל ר' יסה ור"א חד חשש שיני' והורי לי' חברי' וחד חשש אודני' והורי לי' חברי' ולא ידעין מה אמר דא (פי' שר' יסה ור' אמי חד חש שיני' והורי לי' חברי' דהיינו א' מן החבירים דהיינו ר' יסה ור' אמי וחד חשש אודני' והורי לי' חברי' דהיינו הא' מן החבירים להשני (ודלא כהק"ע) ולא ידעין במה הורי ר' יוסי ובמה הורי ר' אמי מן מה דר' יסה שאל לאסייני' דר' יעקב בר אחא מה עבידא שיני' דר' יעקב בר אחא חבירינו מן מה דלא אמר ר' יסה לא בטלה מן יומוי הוי הוא דהורי לשינא (פי' דר' יוסי הורי לשיני'). והנה הק"ע והפ"מ פירשו בדחוקים ולי נראה דהפי' הוא דר' יוסי שאל לאסייני' דר' יעקב בר אחא מה עבידא שיני' דר' יעקב בר אחא חבירינו מן מה דלא אמר ר' יסה (צ"ל כר' יסה) לא בטלה מן יומוי:

וא"כ מוכח דר' אמי ור' יסה דחד חשש לי' שיני' והורי לי' חברי' להתירא היינו ר' יסה והוא מדהתיר לר' יעקב בר אחא דהוי כאיב לי' שיני' וא"כ מוכח דר' יוסי הורי לר' אמי דחשש בשיני' והורי לי' ר' יסה להתירא וע' בפ"ב דעבודת כוכבים (ד' כ"ח) מהיכן מכה של חלל פירשה ר' אמי מן השפה ולפנים בעי ר' אלעזר כיכי ושיני מאי כיון דאקושי

נינהו כמכה דבראי דמי או דילמא כיון דגואי קיימי כמכה של חלל דמי וא"כ על מה דא"ר אמי מן השפה ולפנים קא מיבעי' ליה אי הוי השינים כמכה של חלל וא"כ כשהיה ר' אמי כואב לו השינים נסתפק לי' והורי לי' ר' יסה להתירא כמו שהורי להתירא לר' יעקב בר אחא:

הלכה ו

קטע ג

שם (ה"ו) יוצאין בסלע שעל הצינית הבנות יוצאות בחוטין אפילו בקיסמים שבאזניהן כו' והא תנינן הבנות יוצאות בחוטין ר' בא בשם רב יהודה אפי' כרוך על צוארה וכתב הק"ע דלא גריס והא תנינן הבנות יוצאות בחוטין וכבר ביארתי לעיל (הלכה ה') (דהפירוש הוא דמקשה דאם כן דוקא בנות אבל לא גדולות וא"כ איך תנן יוצאה אשה בחוטי שער בין משלה בין משל חברתה) וע"ז משני ר' בא בשם רב יהודה אפי' כרוך על צוארה (פי' דקטנות מותר אפי' כרוך על צוארה אבל לא גדולות) וכבר ביארתי לעיל (ה"ה) שהש"ס דילן חולק על הירושלמי דלשיטת הש"ס דילן אמרינן בשבת (ד' נ"ז) דאפי' גדולה נמי יכולה לצאת בחוטין שבצואריהן משום דאין האשה חונקת עצמה (ולשיטת הש"ס דילן הא דתנן הבנות קטנו' יוצאות בחוטין ואפי' בקסמין שבאזניהן. האי חוטין נמי שבאזניהן והאי שבאזניהן קאי נמי אחוטין). אבל לשיטת הירושלמי אינו מפרש דהאי שבאזניהן קאי אחוטין דהא אמרינן הכא אבא בר בא מפקד לשמואל ברי' לא תקבל עליך מתני' אלא אבל לא בקסמין שבאזניהם (ומה שהקשה הק"ע אהא שפי' רש"י דהבנות קטנות יוצאות בחוטין היינו שבאזניהן מהירושלמי ביארתי לעיל (הלכה ה') שהש"ס דילן חולק על הירו') וא"כ אין ראי' מהירושלמי לשיטת הש"ס דילן וע"כ מה שכתב הה"מ אהא שכתב הרמב"ם דיוצאה אשה בחוטין שבצואר שזהו מהא דאמרינן בשבת (ד' נ"ז) אלא אמר רב יוסף היינו טעמא דרב הונא לפי שאין האשה חונקת עצמה ניחא ומה שהקשה הק"ע דהא מוכח מהא דאיתא בירושלמי אפי' כרוך על צוארה. אדרבא הא מזה מוכח דגדולה לא תצא דלא כשיטת הש"ס דילן ולשיטת הש"ס דילן הא דקאמר הבנות יוצאות בחוטין היינו שבאזניהן וכמו דתנן אפי' בקסמין שבאזניהן. ולשיטת הירושלמי דמפרש דאפי' כרוך על צוארה היינו משום דתני במתניתין אבל לא בקסמין שבאזניהן וכמו דאמר ר' אבא בר בא מפקד לשמואל ברי' דצריך למיתני במתני' אבל לא בקסמין שבאזניהן. ולשיטת הש"ס דילן תני במתניתין אפי' בקסמין שבאזניהן. וכמו דאמרינן בשבת (ד' ס"ה) אבוה דשמואל לא שביק להו לבנתי' דנפקי בחוטין כו' ופריך והא אנן תנן הבנות יוצאות בחוטין ומשני ע"ז בנתי' דאבוה דשמואל דצבעונין

הוי וא"כ תני במתניתין אפי' בקסמין שבאזניהן. וע"כ הא דתנן הבנות קטנות יוצאות בחוטין אפי' בקסמין שבאזניהן קאי נמי אחוטין כמו שפירש רש"י ודלא כמו שכתב הק"ע ודו"ק:

פרק ז

הלכה א

קטע ב

מתניתין כלל גדול אמרו בשבת כל כו' ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת והיודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת כו' אנן תנינן כל כו' תניי דבית רבי כל שאינו יודע עיקר שבת כו' הא אם אינו יודע (נראה שצ"ל הא אילו יודע כו' חייב) (פי' דהוי כמו העלם זה וזה) והירושלמי לשיטתי' דאמר לקמן שגג בזה ובזה רב המנונא אומר אינו חייב אלא אחת א"ל ר' זעירא ולאו כש"כ הוא אילו הזיד בשבת ושגג במלאכות אינו חייב על כל אחת ואחת (פי' בתמיה) דודאי חייב על כל אחת. מפני שנתוסף לו שגגת שבת אובד שגגת מלאכות אלמא דהעלם זה וזה בידו חייב על כל אחת ואחת וא"כ קשי' דלמה תנן במתניתין דאם אינו יודע כל עיקר אינו חייב אלא אחת הא הוי כמו העלם זה וזה בידו וא"כ צריך לומר דדווקא משום שאינו יודע עיקר שבת דזהו דווקא בתינוק הנשבה לבין כו' אבל אם אילו ידע עיקר שבת ושגג בזה ובזה חייב על כל אחת ואחת וכה"ג כתבו התוס' בשבת (ד' ע') בתוספות ד"ה העל זה וזה בידו מהו אור"י דאפילו לא ידע בשבת בשום מלאכה חשיב לי' העלם זה וזה בידו כו' וצריך לחלק לשוכח עיקר שבת דהכא אינו שכוח כל כך כו' אבל שכח עיקר שבת היינו כעין תינוק שנשבה לבין העובדי כוכבים וע"כ קאמר בירושלמי הא אילו ידע פי' דהיינו העלם זה וזה בידו חייב על כל אחת ואחת כמו דאמר לקמן מן דמר שמואל בשם ר' יוסי ב"ר חנינא כל הדא הילכתא כר' אלעזר ברם כרבנן אינו חייב אלא אחת (פי' דזהו דווקא לר"א שסובר דשבתות כגופין דמי) וזהו דווקא בשגגת מלאכות כמו דאמרינן בכריתות (ד' ט"ז) דזהו דווקא בשגגת מלאכות ואמרינן לקמן בירושלמי ויש אדם מתחייב על הזדון (פי' דאף דבשגגת מלאכות הוא אעפ"כ הא עשה מלאכה אחת אלא דאמרינן דשבתות כגופין דמי וא"כ ההתחלקות הוא ע"י השבתות) וע"ז אמר יש אדם מתחייב על הזדון דהא בשבתהיה בזדון. וע"ז אומר את נותן שגגת מלאכות על זדון שבת וע"כ הוי כאילו שגג בשבת ע"כ כיון דאמרינן השבתות כגופן דמי ע"כ מתחייב על כל מלאכה ומלאכה וכמו דאמר לקמן וא"כ תפשוט מזה

דשגג בזה ובזה חייב על כל מלאכה ומלאכה וכמו דאמר לקמן אילו הזיד בשבת ושגג במלאכות אינו חייב על כל אחת וכו' מפני שנתוסף לו שגגת מלאכות שבת (צ"ל שגגת שבת) אובד שגגת מלאכות.

וא"כ לפי"ז צריך לומר דהא דתנן במתניתין כל השוכח עיקר שרת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה אינו חייב אלא אחת היינו דווקא בתינוק שנשבה לבין העו"ג אבל אם אינו יודע עיקר שבת א"כ היינו כמו ששגג בזה ובזה א"כ חייב על כל אחת ואחת וע"ז אומר מן מה דמר ר' שמואל ר' אבהו בשם ריב"ח כל הדא הלכתא כר' אליעזר ברם כרבנן אינו חייב אלא אחת הדא אמרה היא הדא (פי' דאף ביודע עיקר שבת אלא ששכח אח"כ אעפ"כ אינו חייב אלא אחת. (פי' דלא אמרינן דשבתות כגופין דמי וגם אם שגג בזה ובזה אינו חייב אלא אחת וע"כ לא פליגי בין אי תני כל השוכח עיקר שבת ובין תנאי דבית רבי כל שאינו יודע עיקר שבת ששניהם סברי דאפי' תינוק שנשבה לבין העו"ג חייב חטאת ואפי' אם ידעו ושכחו נמי אינו חייב אלא חטאת אחת אם עשה: מלאכות הרבה בשבתות הרבה:

קטע ד

שם ועשה אחת ועשה הנה ועשה מהנה ועשה אחת לחייב על כל אחת ואחת לשיטת הירושלמי נפקא לן מאחת לחייב על כל אחת ואחת ומהנה הוא לחייב אחת אפי' על הרבה ובשבת (דף ס"ט) משמע דאחת שהיא הנה שגגת שבת וזדון מלאכות כו' משמע דמאחת ילפינן שאינו חייב אלא אחת ומהנה ילפינן שחייב על כל אחת ואחת) מהנה לחייב על התולדות.

וע"ז פריך או נימר בעבודת כוכבים הכתוב מדבר. תני רבי זכיי קומי ר' יוחנן זיבח קיטר וניסך בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת. א"ל ר' יוחנן בבלייא עברת בידך תלתא נהרין ואיתברת אינו חייב אלא אחת עד לא יתברינה בידיה יש כאן אחת אין כאן הנה. מן דתברה בידיה יש כאן הנה אין כאן אחת כו':

והנה בהירושלמי הזה נדחק בזה הק"ע וגם הפ"מ האריך בדחוקים מאוד. ע"כ נראה לי שיש כאן (ט"ס) בירושלמי (וצ"ל) כמו דאיתא בש"ס דילן בסנהדרין ודף ס"ג) אמר ר' זכאי קומי ר' יוחנן זיבח קיטר וניסך והשתחוה בהעלם א' אינו חייב אלא אחת א"ל פוק תני לברא (פי' דחייב על כל אחת ואחת משום דהשתחואה לחלק יצאת) וכן צריך לגרוס בהירושלמי תני ר' זכיי קומי דר' יוחנן זיבח וקיטר וניסך בהעלם אחת אינו חייב אלא אחת אמר ליה ר' יוחנן בבלי' עברת בידך תלתא נהרין ואיתברת אינו חייב אלא אחת והוא (ט"ס וצ"ל) חייב על כל אחת ואחת (והוא כמו דאיתא בש"ס דילן בסנהדרין שם):

וע"ז אומר על הא דפריך תחילה ויהא כן בעבודת כוכבים וע"ז אומר תני רבי זכיי קומי ר' יוחנן זיבח וקיטר וניסך בהעלם אחת אינו חייב אלא אחת (לפי מה שהגהתי) א"ל ר' יוחנן בבליי' עברת בידך תלתא נהרין ואיתברת אינו חייב אלא אחת והוא (ט"ס וצ"ל) חייב על כל אחת ואחת). וע"ז פריך עד לא יתברינה בידיה יש כאן אחת (פי' שאינו חייב אלא אחת ולפי שיטת הירושלמי דאחת היינו אינו חייב אלא אחת וע"ז אומר עד לא יתברינה בידיה (פי' קודם שאמר לו ר' יוחנן עברת תלתא נהרין ואיתברת אינו חייב אלא אחת וא"כ לית כאן הנה מן דתברה בידיה (פי' לאחר שאמר ר' יוחנן דעבר תלתא נהרין ואיתברת שחייב על כל אחת ואחת ואם כן יש כאן הנה וחייב על כל אחת ואחת ואם כן איך אמר אי נימא בעבודת כוכבים הכתוב מדבר) והפ"מ פי' בזה בדחוקים גדולים:

וע"ז אומר והיכן בעבודת כוכבים (פי' איך יכול לומר דאחת שהיא הנה מיירי בעבודת כוכבים) וע"ז אומר בעבודתה בעבודת הגבוה בהשתחויה בעבודתה לחייב על כל א' ואחת. ונראה לי שהוא (ט"ס וצ"ל) בעבודתה לחייב על כולהון אחת פי' דעבודתה הוי עבודה אחת אינו חייב רק אחת אפי' עשה כמה פעמים בהעלם א' בעבודת הגבוה לחייב על כולן א' (וצ"ל) לחייב על כל אחת ואחת דכיון שהעבודות חלוקות ע"כ חייב על כל אחת ואחת וכמו דאמרינן בסנהדרין (דף ס"ב) תני ר' זכאי קמיה דר' יוחנן זיבח וקיטר וניסך והשתחוה בהעלם א' אינו חייב אלא אחת א"ל פוק תני לברא וא"כ חייב על כל אחת ואחת בהשתחויה לחייב על מקצתה (פי' אע"פ שלא השתחוה בפישוט ידים). והא דלא קאמר דאחת שהיא הנה כו' שיש חילוק בין שגגת עבודת כוכבים לשגגת עבודות כמו דאמרינן בסנהדרין (דף ס"ב) אחת שהיא הנה זדון עבודת כוכבים ושגגת עבודות. הנה שהיא אחת שגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות אך דפריך שם דבשגגת עבודת כוכבים ה"ד אי קסבר כו' אלא באומר מותר כו' והירושלמי סובר דהעלם זה וזה חייב על כל אחת ואחת [ועיין לקמן דאמרינן שם שגג בזה ובזה רב המנונא אמר אינו חייב אלא אחת אמר ליה ר' זעירא ולא כש"כ הוא אילו הזיד בשבת אינו חייב על כל אחת ואחת מפני שניתוסף לו שגגת מלאכות שבת אובד שגגת מלאכות וא"כ סובר דגבי שבת בהעלם זה וזה חייב על כל אחת ואחת (ועיין מה שביארתי בריש שבת] ואם כן ה"נ חייב על כל אחת ואחת. וע"כ אומר דהא שחייב אחת היינו בעבודת הגבוה ודו"ק:

וע"ז אומר ר' בון בר חייא בשם רב שמואל בר רב יצחק כתיב אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם והביא פר מצוה שהמשיח מביא עליהן פר יצאת כו' שאינו מביא עליי' פר אלא שעירה בלבד והוא כמו דאמרינן בש"ס דילן סנהדרין (דף ס"ב שם) ומי מצית

לאוקמי הני קראי כו' דאלו הכא כתיב במשיח פר כו' ואלו כו' ושוין שבשעירה כיחיד ודו"ק:

שם חברייא אמרין שבת הוא לה' לחייב על כל שבת ושבת (פי' השבתות מחלקין) אמר ר' אילא כתיב כל העושה בו מלאכ' יומת לא העושה בו ובחבירו את אמר אין השבתות מצטרפות חולקות (פי' כיון דילפינן דאין השבתות מצטרפות וא"כ ודאי חולקות דכל שאינו מצטרף חולק וא"כ יש ראיה מזה שהשבתות מחלקות) א"ר יוסי ב"ר בון כשם שאינן מצטרפות כך אין חולקות (פי' שאין ראיה מזה דכשם שאין מצטרפות כך אין חולקות) (ובאמת הא דאמרינן דשבתות חולקות היינו מחמת שבאו לה ימי החול בינתים וכמו דאמרינן לקמן ניחא שבת שבאו לה ימי החול בינתים א"כ בשבת ויוה"כ סמוכין זה לזה א"כ אין שייך שבתות מחלקות ואם כן יהיה תלוי אם שבת ויום הכפורים הם מחולקים.

קטע ז

שם ר' זעירא בשם רב חסדא כו' בזדון שבת ובשגגות מלאכות שאלו בדה תנינן מלאכות הרבה לא על השבתות הוא מתחייב והנה הק"ע פי' בדוחק גדול והפי' הוא שמקשה דבדה תנינן מלאכות הרבה לא על השבתות הוא מתחייב וא"כ צריך להיות שעשה מלאכה אחת בשבתות הרבה אם כן למאי תני מלאכות הרבה רבא בשם רב חסדא אמר בשגגת שבת ובזדון מלאכות שאלו (פי' אם שבתות כגופין דמי) בדה תנינן שבתות הרבה לא על המלאכות הוא מתחייב. נראה לי שהוא (ט"ס) וצריך ג"כ לגרום בדה תנינן מלאכות הרבה לא על ידי שבתות הוא מתחייב וא"כ למאי תנן מלאכות הרבה הא יכול לשאול אם עשה מלאכה א' בשבתות הרבה וכן מקשה הש"ס דילן בכריתות (דף ט"ז) מאי קא בעי מיניה אי שבתות כגופין דמי או לא בעי מיני' ניבעי העושה מלאכה אחת בשבתות הרבה ולקמן מסיק דתרתי קא בעי מיניה וכמו דאמרינן בכריתות (ד' טז) אמר רבא אמרי בי רב תרתי בעי מיניה שבתות כגופין דמי ואי לא בעא מיניה ולדי מלאכו' כמלאכות דמיין:

שם ר' זעירא בשם רב חסדא ר' אילא בשם רשב"ל תריהון אמרין בזדון שבת ובשגגת מלאכות שאלו הודי ליה או לא הודי ליה (כצ"ל) מן מה דמר ר' שמואל ר' אבהו בשם ר' יוסי ב"ח כל הדא הילכתא כר' ליעזר ברם כרבנן אינו חייב אלא אחת הדא אמרה דלא הודי ליה ונראה לי דמה שאמרו דלא הודי ליה הוא כמו דאמרינן בכריתות (דף ט"ז) דפשיט ליה דזדון שבת ושגגות מלאכות הוא דבעי' מיניה כגופין דמי ולא קביל מיניה כו' אמר רבה מנא אמינא לה דתנן כללגדול אמרו בשבת כו' היודע שהוא שבת

ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל אב מלאכה ואילו חייב על כל אב מלאכה של כל שבת ושבת לא קתני א"כ מוכח מזה דרבנן לא הודו ליה בזדון שבת ובשגגת מלאכות וע"ז פשיט דבזדון שבת ושגגת מלאכות לא הודו ליה מהא דאמרו כל הדא הילכתא כר"א ברם כרבנן אינו חייב אלא אחת (והראיה ממתניתין דכלל גדול כמו שביארתי):

עוד שם ר' בא בשם רב חסדא כו' תריהון אמרין בזדון שבת ושגגת מלאכות שאלו הודי ליה או לא הודי ליה אמר ר' זעירא קומי ר' יסא מתניתא אמרה דלא הודי ליה דתני יודע אני שהוא שבת ויודע אני שהיא מלאכה אבל איני יודע אם מלאכה זו מלאכה שחייבין עלי' כרת כו' מפני שהן העלמות הרבה אבל אם היה העלם א' אינו חייב אלא אחת מן מה דלא מותיב ליה נראה לי שהוא מיותר (ונשתבש מן מה דאמר לקמן מה דלא מותיב ליה) וצריך לומר הדא אמרה דלא הודי ליה (פי' דאפי' בזדון שבת ושגגת מלאכות נמי לא הודי ליה) והא דתנן במתניתין היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל אב מלאכה ומלאכה לפי"ז לא אתי כר"א

קטע י

עוד שם רב חסדא אמר בשגגת שבת וזדון מלאכות שאלו ולא משום שגגת שבת את תופסו. והנה הק"ע נדחק בזה ולי נראה דקא מקשה כמו שהקשה בתחילה ולא משום שגגת שבת אתה תופסו (פי' כיון שעיקר השאלה אי ימים שבינתים הויין ידיעה לחלק א"כ למאי תנן במתניתין מלאכות הרבה. וע"ז אומר ר' חזקיה בשם ר' בא אמר שתים שאלו מזיד בשבת ושוגג במלאכות שיהא חייב על כל אחת ואחת והוא דמיבעי' ליה אי שבתות כגופין דמי וכ"ת כיון דעיקר השאלה אלה היה משום דשבתות כגופין דמי א"כ למאי אומר מלאכות הרבה. ע"ז אומר דשתים שאלו והוא כמו דאמרינן בכריתות (ד' ט"ז) אמרי בי רב תרתי בעא מיניה שבתות כגופין דמי ואי לא בעא מיניה ולדי מלאכות כמלאכות דמיין וע"ז אומר בירושלמי ג"כ שתים שאלו מזיד בשבת ושוגג במלאכות מהו שיהא חייב על כל אחת ואחת והוא (ט"ס וצ"ל) שוגג בשבת ומזיד במלאכות מהו שיהא חייב על כל אחת ואחת (והוא משום דימים שבינתים הויין ידיעה לחלק שוגג בשבת ומזיד במלאכות הוא (ט"ס וצ"ל) בהיפך מזיד בשבת ושוגג במלאכות מהו לעשות את התולדות כעיקר וא"כ ניחא הא דתנן העושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה מעין מלאכה א' בהעלם א' משום דתרתי בעא מיניה כו' ועל זה אומר ותני דבית רבי כן ששני דברים שאל רבי עקיבא מרבי אלעזר:

עוד שם העושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה מעין מלאכה א' בהעלם אחת מהו חייב אחת על כולן או אחת על כל אחת ואחת מלאכות הרבה כו' הדא היא מזיד בשבת ושוגג במלאכות שבתות הרבה כו' הדא היא שוגג בשבת ומזיד במלאכות
והנה הק"ע והפ"מ נדחקו מאוד בפי' הסוגיא הזו. ע"כ נראה לי לבאר דהירושלמי מקשה דלדברי ר' בא בשם רב חסד דבשגגת שבת ובזדון מלאכו' שאלו וגם צריך לומר דשתים שאלו (וע"כ ניחא הא דקאמר מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת). אעפ"כ קשה דא"כ יהי' מתניתין בתרי טעמי דמלאכות הרבה מעין מלאכה א' היינו ששאלו אם ולדי מלאכות כמלאכות דמי דהיינו אם לעשות התולדות כעיקר א"כ זה ודאי מיירי בזדון שבת ושגגת מלאכות דבשגגת שבת אפי' עשה מלאכות הרבה נמי אינו חייב אלא אחת אלא ודאי דמיירי בזדון שבת ושגגת מלאכות והשאלה הב' מה ששאל לו אם שבתות מחלקין מיירי אליבא דר' בא בשגגת שבת והשאלה הי' אם ימים שבינתים הוויין ידיעה לחלק אם כן מתניתין לא מיירי בחד גוונא.
וע"ז אומר העושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה מעין מלאכה אחת בהעלם אחת מהו חייב אחת על כולם או אחת על כל אחת ואחת העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת הדא היא שוגג בשבת ומזיד במלאכות והוא (ט"ס וצ"ל) הדא היא מזיד בשבת ושוגג במלאכות דאי שגג בשבת א"כ אפי' על אבות מלאכות הרבה נמי אינו חייב אלא אחת אלא ודאי דמיירי בזדון שבת ושגגת מלאכות והשאלה הב' אליבא דר' בא מיירי בשוגג בשבת ומזיד במלאכות וא"כ הוא דוחק לאוקמי מתניתין בתרי טעמי (וע' ב"מ (ד' מ"א) ובסנהדרין (ד' ס"ב) ודו"ק:
וע"ז אומר הא ר' זעירא בשם רב חסדא ור' אילא בשם רשב"ל תריהון אמרין בזדון שבת ובשגגת מלאכות שאלו והשאלה הי' אם שבתות כגופין דמי. וא"כ ניחא דשתים שאלו דשניהם מיירי בחד גוונא בזדון שבת ושגגת מלאכות וע"כ שאלו העושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה מעין מלאכה אחת. והשאלה הא' אם שבתות כגופין דמי א"כ אפי' בחדא מלאכה נמי חייב הרבה חטאות משום דשבתות כגופין דמי. והשאלה הב' היא דאפי' אם שבתות לאו כגופין דמי אעפ"כ אם עשו את התולדות כעיקר דהיינו לחייב על כל תולדה ותולדה שני חטאות כמו בעושה אבות מלאכות הרבה. וע"כ יהי' זה השאלה אי לא אמרינן דשבתות כגופין דמי:
וע"ז מקשה ויש אדם מתחייב על הזדון דהא ההתחלקות הוא ע"י השבתות שהם הוו כגופין מחולקים והא הוא עשה בזדון שבת וא"כ איך יהיו גופים מחולקים ע"י השבתות שהזיד בשבת וע"ז פריך ויש אדם מתחייב על הזדון:

וע"ז אומר את נותן שגגת מלאכות על זדון שבת וע"כ הוי כגופים מחולקים. ודכוותה שוגג בשבת ומזיד במלאכה את נותן שגגת שבת על זדון מלאכות לחייב על כל אחת ואחת. וע"ז אומר ולית לי' לר' אליעזר מאחת לחייב על כל אחת ואחת כו' והוא (ט"ס וצ"ל) ולית לי' לר"א מאחת מהנה (פי' דפעמים אינו חייב אלא אחת) ע"ז אומר אשכח תני בשם ר' אליעזר גדול שנשבה לבין העובדי כוכבים חייב על כל אחת ואחת וא"כ אינו חייב אלא אחת רק בקטן שנשבה וכמו דתנן ר"פ כלל גדול השוכח עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה אינו חייב אלא אחת:

קטע יב

עוד שם שגג בזה ובזה רב המנונא אמר אינו חייב אלא אחת א"ל ר' זעירא ולאו כש"כ הוא אילו מזיד בשבת ושוגג במלאכות אינו חייב על כל אחת ואחת מפני שנתוסף שגגת שבת אובד שגגות מלאכות (כצ"ל) (ועי' לעיל בריש שבת ביארתי שהירו' סובר דשגג בזה ובזה חייב שתים):

קטע יג

עוד שם ר' ירמי' בעי קומי ר' זעירא קצר חצי גרוגרת בשבת זו בזדון שבת ושגגת מלאכו' וחצי גרוגרת שבת זו בשגג' שבת ובזדון מלאכות שגגו' שבו מהו שיצטרפו ע"ז אומר אפשר לומר שבתות מחלקות שבתות מצטרפות דכיון דשבתות כגופין דמי א"כ אע"ג דקצר חצי גרוגרת בשבת זו וחצי גרוגרת בשבת זו אעפ"כ הוי כמו שעושה ב' מלאכות חלוקות דהא שבתות כגופין דמי. וא"כ כיון שחולקות בודאי שאין מצטרפות. וע"ז אמר לו הרי תמחויין חולקין ותמחויין מצטרפין וכמו דאיתא בשבת (ד' ע"א) וכל היכא דחלוקין לחטאות לא מצטרפי והא תנן אכל כו' הכא במאי עסקינן כגון שאכלו בשני תמחויין כו' והא הכא דחלוקין לחטאות וקא מצטרפי] א"ל איני יודע טעם תמחוי והוא כמו דמשני (שם) והא קא משמע לן דאמר ר' יהושע בין לקולא בין לחומרא וע"ז פריך ולאו מתניתא היא כתב אות אחת בחיל ואות אחת בשבת והוא (ט"ס וצ"ל) כתב אות אחת בשבת זו ואות אחת בשבת הבאה ר' אליעזר מחייב חטאת ור' יהושע פוטר אלמא דר"א סובר דמצטרפי אע"ג דחולקין לחטאות. א"ר עזרי' קומי ר' מנא תיפתר בזדון (פי' שהוא בשגגת שבת וזדון מלאכות וסובר דאין ידיעה לחצי שיעור וע"כ מצטרפי) א"ל ולא כש"כ הוא מה אם הזדון שאינו חולק (פי' אם הי' בזדון שבת ושגגת מלאכות א"כ הזדון אינו חולק אעפ"כ אומר ר"א דאת נותן שגגת מלאכות על זדון שבת והוי גופים מחולקים). א"כ כשהוא בשגגת שבת וזדון מלאכות והשגגות מחולקות וא"כ אמאי לא אמר דשבתות כגופין דמי והשבתות מחלקות ואמר ר"א דאת נותן שגגת שבת על זדון מלאכות וא"כ הוי כמו שהמלאכות מחולקות וכמו דאמר תחלה בירושלמי דכוותה

בשוגג בשבת ומזיד במלאכות את נותן שגגת שבת על זדון מלאכות וחייב על כל אחת ואחת, (והא דכתיב אחת שאינו חייב רק אחת היינו רק בקטן כו' וכמו שחילקו התוספות בשבת (דף ע') ואם כן בודאי לא מצטרפי: וכ"ת א"כ תקשה הברייתא דכתב אות א' בשבת זו ואות א' בשבת הבאה דאיך קאמר ר"א דחייב אך מהברייתא לא קשה וכמו דאיתא בירושלמי (רפי"ג דשבת) כתב אות אחת בחול ואות א' בשבת ר"א מחייב חטאת ור' יהושע פוטר ואח"כ מביא הברייתא כתב אות אחת בשבת זו ואות אחת בשבת הבאה ר' אליעזר מחייב חטאת ור' יהושע פוטר וע"ז פריך אתא חמי אילו כתב אות א' בחול ואות א' בשבת ר"א מחייב חטאת בין בשבת זו בין בשבת הבאה לא כ"ש ומשני מפני חכמים שהם פטורין וא"כ עיקר הרבותא הוא רק משום ר' יהושע. אבל ר"א מחייב אפילו אות א' בחול ואות אחת בשבת וא"כ מחייב רק על אות שכותב בשבת אצל האות הראשון ואם כן אין צריך לצירוף של שבת הראשון דהא אפי' בחול נמי חייב ואם כן לא קשה מידי.

והנה בש"ס דילן בכריתות ודף י"ז) דר"א סובר כר"ג דאין ידיעה לחצי שיעור ואיירי בשגגת שבת וזדון מלאכות אך זהו לשיטת הש"ס דילן אבל לשיטת הירושלמי דלר"א מתחייב בשגג בזו ובזו וגם שאומר הירושלמי דאת נותן שגגת שבת על זדון מלאכות לחייב על כל אחת ואחת וע"כ לא מתרץ כמו הש"ס דילן דמ"מ כיון דחולקין לחטאות לא מצטרפי. אך לשיטת הירושלמי לא קשה. דהא ר"א מחייב אפי' כתב אות א' בחול והא דתני אות אחת בשבת זו ואות א' בשבת הבאה הוא משום רבותא דר' יהושע]:

קטע יד

עוד שם אמר ר' חנניא לא אמר כן אלא קצר חצי גרוגרת בזדון שבת ובשגגת מלאכות וחצי גרוגרת בין הערבים בשגגת שבת ובזדון מלאכות שגגות שבו ושגגות שבו מהו שיצטרפו: והאיבעי' הוא משום דחלוקין בשגגות א"ר מנא אע"ג דלא אמר ר' יוסי הדא מלתא אמר דכוותי' כו':

קטע טו

עוד שם ניחא שבת שבאו לה ימי החול בינתים (פי' והוי ידיעה לחלק) גבי נדה מאי אית לך אמר ריש לקיש תיפתר בנדה קטנה שבאו לה ימי הפסק טהר' בינתים וא"כ הוי ידיעה לחלק. וכן משני בש"ס דילן בכריתות (דף י"ז) אמר רבא כגון שבא עלי' וטבלה וראתה וחזר ובא עלי' וטבלה ומה שהקשה הק"ע על הא דאמר בנדה קטנה היינו משום דאם בנדה גדולה ע"ב אי ימים שבינתים הוין ידיעה לחלק א"כ אמאי לא נודע לו שחטא. ובשלמא בשבת הי' שוגג אח"כ במלאכה שמלאכה זו מותרת אבל בנדה כיון שידע שהיא

נדה א"כ נודע לו שחטא. וע"ז אומר בנדה קטנה והי' שוגג ששומרת יום מותר וכמו דאיתא (פ"ק דהוריות) שטעה בשומרת יום וע"כ אומר בנדה קטנה דהיינו שומרת יום: [**עוד** שם ר"א בר"ש אומר כך שאלו בא על נדה אחת חמש בעילות כו' חייב אחת על כולן או אחת על כל אחת ואחת (כצ"ל) א"ל חייב על כל אחת ואחת וקשי' אילו קצר וקצר כו' כלום הוא חייב על כולן אלא אחת ר' אחא כו' מקשה לה ולא כן אמר ר' שמואל כו' הדא הלכתא כר"א ברם כרבנן אינו חייב אלא אחת (פי' אפילו לתנא דמתניתין ששאלו לענין שבתות כגופין דמי אמר ר' שמואל הדא הלכתא כר"א ברם כרבנן אינו חייב אלא אחת). וא"כ ה"נ לר"א בר"ש לענין הבא על הנדה דחייב שתים ה"נ בקצר וקצר כיון דלא עבדינהו בבת אחת חייב שתים לר"א ורבנן לא סברי הכי דהא אפילו לתנא דמתניתין נמי אמר ריב"ח כל הדא הלכתא כר' אליעזר כו' אמר ר' יוסי קיימתי' כיי דמר ר' אחא בשם ר' חנינא לית כן (פי' שאינו כן אלא לתנא דמתניתין רבנן מודו לר"א. וע"כ מקשה על ר"א בר"ש דא"כ קצר וקצר כו' נמי יהא חייב על כל אחת ורבנן לא סברי הכי):

כרבנן הוא וט"ס וצ"ל) רבנן דקסרין בשם ר' חנינא כל הדא הלכתא דר"א הוא וכל דיפוק מינה הלכה כולה כר"א (פי' דר"א סובר דשבתות כגופין דמי וע"כ חייב על כל שבת בשגגת מלאכות). וע"כ צריך לומר לפי"ז דאת נותן שגגות מלאכות על זדון שבת. וע"כ צריך להיות בהיפוך דאת נותן שגגת מלאכות על זדון שבת ע"ז אומר וכל דיפוק מינה (פי' כל מה שיהי' מוכח מזה הוא רק לר"א אבל רבנן לא סברי הכי) ודו"ק]:

הלכה ב

קטע ח

שם (ה"ב) תני ר' זכאי קומי ר' יוחנן כו' (עיין מה שביארתי לעיל ה"א) ר' בא בר ממל בעא קומי ר' זעירא ויהא חייב על כל אחת ואחת כמה דתימר גבי שבת לא יעשה כל מלאכה כלל לא תבערו אש בכל מושבותיכם פרט והלא הבערה בכלל היתה ויצאת מן הכלל ללמד מה הבערה מיוחדת מעשה יחידי וחייבין עלי' בפני עצמה אף כל מעשה ומעשה שיש בו לחייב עליו בפני עצמו כו' א"ר מנא הבערה שלא לצורך יצאת השתחוי' לצורך יצאת ללמד על עצמה שאינה מעשה כו' אמר ר' שמואל בר אבדימא מכיון דתימר לצורך יצאת כמי שיצאת שלא לצורך ודבר שיצא שלא לצורך מלמד:

והנה הק"ע והפ"מ נדחקו בפירוש הירושלמי הזה. וכבר ביארתי לעיל (בפ"ב ה"ה) דאמרינן שם תמן תנינן כל המקלקלין פטורין חוץ מן המבעיר כו' בר קפרא אמר אפי' אינו צריך לדם אפי' אין צריך לאפר כו' וקשי' על דבר קפרא הבערה לימדה על כל מלאכות שבתורה כולהון לצורך והיא שלא לצורך (פי' דמקלקל בהבערה חייב וזה נקרא

שלא לצורך). וכמו דאמרי' בירושלמי (פ"ז דשבת ה"ב) והסותר ובלבד לצורך (פי' דאל"ה הוי מקלקל) וע"ז אומר דעל הא דאמר דהבערה שלא לצורך יצתה וע"כ אמרינן דיצתה לחלק השתחוי' לצורך יצאת ללמד על עצמה שאינה מעשה. וע"ז אומר ר' שמואל בר אבדימי (צ"ל) מכיון דתימר שלא לצורך יצאתה כמי שיצתה לצורך ודבר שיצא לצורך אינו מלמד (פי' דכיון דהבערה שלא לצורך יצתה דהיינו ללמד דהמבעיר חייב אעפ"י שהוא שלא לצורך דהוי מקלקל) וא"כ יצתה לצורך זה החידוש דאעפ"י שעושה שלא לצורך נמי חייב וא"כ הוי כמו שיצתה לצורך וכל שיצא לצורך אינו מלמד (פירוש לחלק על המלאכות). [וכן הקשו התוס' בשבת (ד' ק"ו) בד"ה דאמר כו' דלר' שמעון דאיצטריך למיכתב הבערה לחייב מקלקל בהבערה מנא לי' דיצתה ללאו או לחלק. ועיין לקמן (פי"א ה"ג) א"ר זעירא ויאות אם לצורך כו' מה שביארתי שם ודו"ק]:

קטע טו

(**שם**) בירושלמי ר' אבהו ר"א בשם ר' הושעי' שני לאוין כרת א' לאוין חולקין כריתות מ"ט על בשר אדם לא ייסך ובמתכנתו לא תעשו כמוהו וכתיב איש אשר ירקח כמוהו ואשר יתן ממנו על זר ונכרת מעמיו הרי יש כאן שני לאוין וכרת א' לאוין חולקין כריתות (וכן הוא בכריתות (ד' ג') אמר ר' אלעזר כל מקום שאתה מוצא שני לאוין וכרת א' חלק חטאה ביניהן ומאי היא מפטם וסך) מה עביד לה ר' יוחנן (פי' דאמרינן התם ר' אבהו בשם ר' יוחנן כו' כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתה אחותו בכלל הי' ויצאה מן הכלל לחלק על הכלל פי' שיצתה אחותו לחלק ואמאי מיבעי' ליה לחלק כיון שהלאוין חלוקין א"כ ממילא מחולקים לכריתות ג"כ כמו דאמר ר"א במפטם וסך דשני לאוין וכרת א' דחלוקים לחטאת ג"כ) וכן פריך הש"ס דילן בכריתות (דף ג') וכי מאחר דלאוין מחולקים כרת דאחותו דכתב רחמנא למה לי כו'] באנשים הכתוב מדבר ובאת אחותו ללמד על כל הנשים ולית לי' לר"א כן אית לי' לא תקרבו א' האיש וא' האשה ומה עביד לה ר' יוחנן פתר לה ואינו מחוור ופי' הק"ע ר"י נמי מתרץ למאי איצטריך כרת באחותו ואינו מחוור ואין התירוץ ברור לכך לא פי' מהו התירוץ ועוד מן הדא פריך אי ס"ד דלאוין מחלקין ופירושו דחוק גם מה שנדחק לפרש דועוד מן הדא קאי אהא דלקמן הוא ג"כ דוחק:

[**ע"כ** נראה לי דהאי ועוד מן הדא קאי אהא דקאמר תחילה דמקשה מאי עביד לה ר' יוחנן פי' למאי איצטריך כרת באחותו אם ללמד על כל הנשים הא מלא תקרבו נפקא לן וע"ז אמר מה עביד לה ר' יוחנן פתר ואינו מחוור ועוד מן הדא (פי' כמו דאמרינן בירושלמי (ר"פ בתרא דעירובין) דאמר ר' יוחנן כל מילה דלא מחוורא מסמכין לה מן אתרין סגין

ופי' כל מילה דלא מחוורא שאינו מפורש בתורה סמכין לה מן אתרין סגין) (פי' שצריך מקראות הרבה על זה עיי"ש) וע"ז אומר פתר לה ואינו מחוור (פי' כיון שאינו מפורש בתורה) ועוד מן הדא ע"כ צריך ב' מקראות הא דלא תקרבו וכן כרת באחותו ואח"כ הוא ענין בפני עצמו שמואל בר אבא בעי קומי ר' זעירא ואף דבסנהדרין (פ"ג ה"ה) מתחיל שם ועוד מן הדא אך שם חסר בדפוס וקאי אהא שאומר חחילה וכמו שביארתי ודו"ק]:

(**שם**) שמואל ב"ר אבא בעי קומי ר' זעירא ויצאו שלמים ויחלוקו לאוין על כל הקדשים בטומאה. א"ל לצורך יצאו למעט קדשי בדק הבית ומעילה שלא יהיו חייבין עליהן משום פיגול ונותר וטמא כו' עיין שם בק"ע ושגה בפירושו וכמו שהארכתי בזה בספרי נחלת יהושע (ס' ט') וביארתי שם הירושלמי:

[**ובירושלמי** הזה יש טעות הדפוס ובירושלמי בסנהדרין (פ"ז ה"ה) שם הוא בלא טעות והוא כמו שביארתי בספרי נחלת יהושע והכי איתא שם שמואל ב"ר אבא בעי קומי ר' זעירא ויצאו שלמים ויחלוקו על כל הקדשים בטומאה (פי' כמו דאמר בירושלמי דיצתה הבערה לחלק כן אחותו יצתה לחלק א"כ יצאו שלמים נמי ויחלוקו על כל הקדשים בטומאה שאם אכל חייב על כל אחת) א"ל לצורך יצא למעט קדשי בדק הבית דאין חייבין עליהם משום פיגול ונותר וטמא (פי' האי דיצתה טומאה בשלמים לא יצתה לחלק רק לצורך להוציא קדשי בדק הבית שאין חייבים עליהם משום פיגול ונותר וטמא וכמו דאיתא בש"ס דילן בכריתות (דף ב') ולאו מתניתא היא קדשי מזבח מצטרפין זה עם זה למעילה לחייב עליהן משום פיגול ונותר וטמא משא"כ בקדשי בדק הבית א"ל מכיון שהם מצטרפין כצ"ל) אין חולקין (פי' שמקשה לו דאיך רוצה לומר שיצתה שלמים לחלק על כל הקדשים בטומאה דכיון שהם מצטרפים איך חולקים דאם היו חולקים לחטאות לא היו מצטרפין) וא"כ איך בעי שמואל בר אבא קומי ר' זעירא שיצאו שלמים ויחלוקו על כל הקדשים לטומאה וע"ז אמר לי' לכן היא צריכה והכא בשבת הגירסא כיניויחלוקו ולא יצטרפו (פי' דמקשה על מתניתין נמי דיצאו שלמים ויחלוקו על כל הקדשים לטומאה וכיון שיתחלקו לחטאות ע"כ לא יצטרפו נמי [ועיין בכריתות (דף ב') והלא שלמים בכלל כל הקדשים פי' למה יצאו כו' שהן קדשי מזבח וחייבין עליהם אף כל שהם קדשים חייבין עליהם יצאו קדשי בדק הבית כו' עיי"ש]:

קטע כ

(**שם**) ר' חייה בשם ר' יוחנן המבשל נבילה ביו"ט אינו לוקה שהותר מכלל בישול ביו"ט. ר"ש ב"ל אמר לוקה שלא הותר מכלל בישול אלא לאכילה בלבד התיב ר' בא בר ממל על דר' יוחנן מעתה החורש ביו"ט אינו לוקה שהותר מכלל חרישה ביו"ט (פי' לר' יוחנן

דאמר דאינו לוקה על נבילה הואיל שהותר מכלל בישול ביו"ט ע"כ אף על נבילה נמי אינו לוקה א"כ לא ילקה על החרישה ביו"ט הואיל והותר לצורך כיסוי ביו"ט) (והוא כמו דאמרינן בפסחים (ד' מ"ז) שלח לי' רב חסדא לרבה כו' מי אמרינן הואיל והא תנן יש חורש תלם א' וחייב עלי' משום שמונה לאוין החורש בשור וחמור והן מוקדשין וכלאים בכרם ושביעית ביו"ט כהן ונזיר אבות הטומאה ואי אמרינן הואיל אחרישה לא ליחייב הואיל וחזי לכיסוי דם ציפור) ר' יוסי בשם ר' אילא לא הותרה חרישה כדרכה:

והנה הק"ע פירש לא הותרה חרישה כדרכה לא התירו לו רק על ידי שינוי ואינו אלא שבות בעלמא משא"כ בישול כדרכו מותר הלכך אמרינן מתוך וכן כתב הפ"מ דחפירה בדקר שלא כדרכה הוא ובספרי שפת הנחל ביארתי דשלא כדרכה הפי' שהוא רק מצד דעשה דוחה ל"ת אבל לא שהותרה והא דאמר ר' יוחנן שאינו לוקה על נבילה שבישלה ביו"ט והוא שהותר מכלל בישול א"כ הוי בתורת היתר וכן ביארתי בזה בפ"ק דביצה אבל לכל הפירושים לא יתיישב הא דאמר לקמן מילין דצריכין לרבנן פשיטין לכון כו' עד סוף הענין

ע"כ נראה לי לפרש לא הותרה חרישה כדרכה (פי' שאומר דהאי חרישה לצורך כיסוי לא הוי חרישה ואפי' לר' יהודה שסובר דמלאכה שאינה צריכה לגופה חייב אעפ"כ זה לא הוי חורש כלל שעיקר חורש הוא ליפות את הקרקע בכדי שתהא ראוי' לזריעה. אבל זה שכונתו לצורך כיסוי לא הוי חורש כלל אעפ"י שר' יהודה סובר דמלאכה שא"צ לגופה חייב וא"כ נעשית מלאכה דחרישה ממילא מ"מ לא הוי חורש כלל והוא כמו שכתבו התוס' בשבת (ד' ע"ג) אמר רב כהנא זומר וצריך לעצים חייב שתים אחת משום קוצר ואחת משום נוטע וכתבו התוס' בד"ה וצריך לעצים נראה דאפי' לר' יהודה דמחייב מלאכה שאינה צריכה לגופה בעינן צריך לעצים דלא מיקרי בעצים קוצר אלא בענין זה מידי דהוי אקורע ע"מ לתפור ומוחק ע"מ לכתוב וכדאמר ר' יוחנן לקמן בשבת (ד' קמ"ה) א' כבשים וא' שלקות שסחטן לגופן מותר למימיהן חייב חטאת ואמאי שרי לגופן ליהוי כמלאכה שאצ"ל אלא טעמא לפי שאין דרך דישה בכך:

וע"ז משני ר' יוסי בשם ר' אילא לא הותרה חרישה כדרכה והא דחורש לעשות דם ציפור לא הוי בכלל חורש אפי' לר' יהודה שסובר דמלאכה שא"צ לגופה חייב אפ"ה זה לא הוי בכלל חורש (וכמו שכתבו התוס' לענין זומר וצריך לעצים דאפי' לר' יהודה בעינן צריך לעצים). וכן בחורש נמי לא מיקרי חורש בענין זה וע"כ אמרינן דיש חורש תלם א' כו' ביו"ט ולוקה ולא אמרינן כיון דהותרה חרישה לצורך כיסוי וע"כ אינו לוקה דלא הותרה חרישה כדרכה ולצורך כיסוי לא הוי חורש כלל:

וע"ז אומר ר' שמי אמר קומי ר' יסה ר' אחא בשם ר' אילא דר' שמעון היא דר' שמעון אמר עד שיהא לו צורך בגופו של דבר (פי' דר' אחא חולק על ר' יוסי דאמר בשם ר' אילא לא הותרה חרישה כדרכה. וא"כ אפי' לר' יהודה נמי לא תקשי חורש וא"כ לא הותרה חרישה). וע"ז אומר ר' אחא דר' שמעון היא פי' דלר' יהודה דסובר דמלאכה שאצ"ל חייב הוי חורש אך הוא סובר דאינו מותר לחפור בדקר ולכסות דם ציפור ביו"ט. והא דתנן שיחפור בדקר ויכסה הוא ר"ש. וא"כ לא קשה מהא דתנן יש חורש תלם א' וחייב עליו משום שמונה לאוין ואמאי לוקה על יו"ט ואמאי לא אמרינן דכיון דהותרה לצורך כיסוי ע"כ אינו לוקה. דזה אינו דהא דהותרה לצורך כיסוי הוא רק לר"ש דאינו חייב משום חורש דהוי מלאכה שאצ"ל וא"כ לא הותרה חרישה ולר' יהודה דסובר דמלאכה שא"צ לגופה חייב לדידיה לא הותר לחפור בדקר ויכסה:

וע"ז אומר קם ר' יוסי עם ר' אחא (כצ"ל וכן הוא בפ"ק דביצה) א"ל את אמרת דא מילתא (פי' דלר' יהודה לא הותר לחפור בדקר דהא הוא סובר דמלאכה שאצ"ל חייב) ולא כן אמר ר' יוחנן דברי ר' מאיר עשרים וארבע דברים מקולי ב"ש ומחומרי בית הלל וזה חד מהם (פי' הא פלוגתא דכיסוי) נימר כ"ג (פי' דהא לר' יהודה שסובר דמלאכה שא"צ לגופה חייב סובר דלא אמרינן שיחפור בדקר ויכסה אלא ר"מ ור"ש שניהם אמרו דבר אחד (פי' וא"כ צריך לומר דר"מ שאומר בעשרים וארבעה דברים מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה וזה חד מהם סובר נמי כר"ש דאמר דמלאכה שאצ"ל פטור ע"ז אומר ולא כן (כצ"ל) סברין מימר ר' יוסי ור' שמעון שניהן אמרו דבר אחד (פי' דאמרינן בפ"ב דשבת (ה"ה) אמר ר' יוחנן ר' יוסי ור"ש אמרו דבר א' כמה דר' יוסי אומר עד שיהא לו צורך בגופו של פתילה כן ר"ש אומר עד שיהא לו לצורך בגופו של דבר) נימר ר' מאיר ור' יוסי ור' שמעון שלשתן אמרו דבר א':

וע"ז אומר אלא מילין דצריכין לרבנן פשיטין לכון פשיטין לרבנן (פי' דאם אינו מתכוין לחרישה אם הוי חורש לר' יהודה שסובר דמלאכה שאין צריך לגופה חייב והוא חופר לצורך כיסוי אם חייב משום חורש או לא):.

וע"ז אומר קצר לצורך עשבים חייב משום קוצר ואינו חייב משום מייפה את הקרקע (פי' דבודאי אינו מחייב משום מייפה את הקרקע אא"כ מתכוין ליפות את הקרקע והוא משום דסתם קצירה היא לצורך האוכל או העצים ולא ליפות את הקרקע ע"כ בודאי אינו מתכוין משום מייפה את הקרקע אלא א"כ מתכוין ליפות) לא צורכה דלא קצר ליפות את הקרקע מהו שיהא חייב משום קוצר ומשום מייפה את הקרקע דכיון דסתם קצירה היא לצורך העצים או האוכל ע"כ אפילו אם מתכוין ליפות הקרקע אעפ"כ מתחייב משום

קוצר ג"כ או לא. וע"ז קמיבעי' לרבנן וע"ז אומר מילין דצריכין לרבנן פשיטין לכון והוא דלר' יוסי פשיטא לי' דלר' יהודה נמי אינו חייב משום חורש אע"ג שסובר דמלאכה שאצ"ל חייב ור' אחא קאמר דר' שמעון היא אבל לר' יהודה בודאי דחייב משום חורש והוא מילין דצריכין לרבנן דהא בעו לה בכה"ג אם קצר לייפות את הקרקע אם חייב משום קוצר או לא

וע"ז אומר ואפי' תימר דר' שמעון הוא, ברם כרבנן מ"מ הרי חרש מ"מ הרי קצר. (פי' דהא בעי' שלהם הוא אליבא דר"ש דאע"ג דסובר דמלאכה שאצ"ל פטור איפשר כיון דנעשה המלאכה ממילא אע"ג שמתכוין לצורך מלאכה אחרת אעפ"כ חייב) אבל לר' יהודה שסובר דמלאכה שאצ"ל חייב ודאי חייב דהרי חרש מ"מ קצר מכל מקום (פי' דר' אחא משני דהא דמספקא להו הוא בדר' שמעון אבל בדרבנן ודאי חייב וע"כ אמר דר"ש הוא:

וע"ז אומר א"ר מנא מיליהון דרבנן מסייעין לר' יוסי (והק"ע גריס לר' שמי) ושגה בזה דהגירסא הוא כמו דאיתא בירושלמי מיליהון דרבנן מסייעין לר' יוסי (פי' שסובר דאפי' לר' יהודה מ"מ לא הותרה חרישה כדרכה שאפי' לר' יהודה שסובר דמלאכה שאצ"ל חייב אעפ"כ זה לא מיקרי חורש וא"כ לא הותרה חרישה) וע"ז אומר מיליהון דרבנן מסייעין לר' יוסי דמר ר' חייא בשם ר' יוחנן דג שסחטו אם לגופו ה"ז פטור אם להוציא ציר חייב ור' מנא סובר דר' יוחנן אליבא דר' יהודה אמר והוא משום דר' יהודה ור"ש הלכה כר' יהודה: וא"כ מוכח דאפי' לר"י נמי אם סחט לגופו ה"ז פטור אע"ג דממילא יוצא המשקה אעפ"כ לא מקרי סחיטה וא"כ מסייע לר' יוסי דאמר דלא הותרה חרישה כדרכה ופי' אם חפר לצורך כיסוי לא אמרינן דהוי חרישה אפי' לר' יהודה וע"כ לא קשה אמתניתין דמכות דיש חורש תלם א' כו' דאמאי לקינימא מתוך שהותרה חרישה לצורך כיסוי הותרה נמי שלא לצורך משום דזה לא מקרי חרישה אפי' לר' יהודה וע"כ א"ר מנא מיליהון דרבנן מסייעין לר' יוסי דמר ר' חייא בשם ר' יוחנן דג שסחטו אם לגופו הרי זה מותר אלמא דאפי' לר' יהודה נמי לא אמרינן דהרי סחט מ"מ [וכן הביאו התוס' שהבאתי תחילה בשבת (ד' ע"ג) בד"ה וצריך לעצים נראה דאפי' לר' יהודה דמחייב במלאכה שא"צ לגופה בעינן צריך לעצים דלא מיקרי בעצים קוצר אלא בענין זה כו' וכדאמר ר' יוחנן לקמן בשבת (ד' קמ"ה) א' כבשים וא' שלקות שסחטן לגופן מותר למימיהן חייב חטאת ואמאי שרי לגופן ליהוי כמלאכה שאצ"ל אלא טעמא לפי שאין דרך דישה בכך וכן אומר בירושל' א"ר מנא מיליהון דרבנן מסייעין לר' יוסי (פי' דאפילו לר' יהודה לא הותרה חרישה כדרכה דמר ר' חייא בשם ר' יוחנן דג שסחטו אם לגופו ה"ז פטור אם

להוציא ציר חייב אלמא דאפי' לר' יהודה נמי אינו חייב משום סחיטה אם סחט לצורך גופן וכמו שהביאו התוס' ראי' מזה וכמו שביארתי]:

וע"ז אומר ואפי' תימא דר"ש היא דמר (פי' שאמר כר"ש) ברם כרבנן מ"מ הרי סחט מכל מקום הרי הוצא ציר (פי' דר' אחא דאמר דר' שמעון היא אבל לר' יהודה הוי חורש). יתרץ דהא דאמר ר' יוחנן דג שסחטו אם לגופו ה"ז פטור אם להוציא ציר חייב זהו רק אליבא דר"ש ברם כרבנן (פי' לר' יהודה שסובר דמלאכה שא"צ לגופה חייב הרי סחט מ"מ הרי הוציא ציר מ"מ) [וע' בתוס' פסחים (דף מ"ז) בד"ה כתישה ביו"ט מישרי שרי כו' ומפרש רשב"ם הואיל וחזי לכיסוי דם ציפור לא משום דחי' קאמר אלא דאז לא צריך לחרישה אלא לעפרה ופטור דהחופר גומא ואין צריך אלא לעפרה פטור משום דהוי מלאכה שאצ"ל והשתא פריך שפיר כתישה ביו"ט דכתישה הוי כטחינה וצריכה לגופה היא שמתכוין לעשות עפר כו' וקשה לר' יהודה הא דחופר גומא פטור היינו דוקא בבית דמקלקל הוא כו'] ולפי מה שביארתי הירושלמי חלוקים בזה ר' יוסי ור' אחא אם לר' יהודה הוי חרישה כדרכה משום דסובר דמלאכה שאצ"ל חייב או דאפי' לר' יהודה נמי פטור וכמו שבארתי ודו"ק:

והא שכתבו התוס' (שם) דהא דפריך שם ואי אמרת אמרינן הואיל אחרישה לא ליחייב הואיל וחזי לכיסוי דם ציפור ומפרש הרשב"ם שהוא משום דהוי מלאכה שאצ"ל ומקשה מזה על מתניתין דיש חורש הלם א' וחייבין עליו משום שני לאוין. והירושלמי אומר דלא תקשי מחמת שלא הותרה חרישה כדרכה ולפי מה שביארתי הוא מחמת מלאכה שאצ"ל אפי' לר' יהודה ולמאי דאמר ר' שמי הוא אליבא דר"ש א"כ מוכח דאם הוא פטור מחמת שאצ"ל לא קשה מידי אך הטעם הוא משום דהש"ס דילן מקשה דנימא הואיל ע"כ פי' הרשב"ם דהקושי' הוא דנימא הואיל וחזי לכיסוי דם ציפור ואי לא צריך לחרישה אלא לעפרה פטור עלי' אבל הירושלמי מקשה דנימא מתוך שהותרה לצורך הותרה נמי שלא לצורך כמו דאמר ר' יוחנן גבי המבשל נבילה ביו"ט שאינו לוקה שהותר מכלל בישול ביו"ט וע"ז הקשה מעתה החורש ביו"ט אינו לוקה שהותר מכלל חרישה ביו"ט וע"ז משני דלא דמי דמבשל הותר לצורך אכילה משא"כ הכא שלא הותר החרישה כדרכה וא"כ לא הותרה חרישה אבל הש"ס דילן מקשה דנימא הואיל וע"כ מקשה כיון דמ"מ מותרת חרישה לצורך כיסוי א"כ נימא הואיל ודו"ק:

[**והנה** ובפ"ק דביצה ה"ג) אומר שם בירושלמי חברי' אמרין שמצות עשה דוחה למצוה בל"ת ואפשר לומר שזהו תירוץ על מה שמקשה תחילה על דר' יוחנן דאמר המבשל נבילה אינו לוקה שהותר מכלל בישול ביו"ט. מעתה החורש אינו לוקה שהותר מכלל

חרישה ביו"ט וע"ז אומר חברי' אמרין שמ"ע דוחה לל"ת וא"כ כיון דהוי בדרך דחי' ע"כ לא אמרי' מתוך כיון שלא הותר רק בתורת דחי' אבל הש"ס דילן מקשה דנימא הואיל וחזי לכיסוי דם ציפור אפי' לפי' המפרשים דמטעם דחי' היא דאתי עשה ודחי ל"ת מ"מ לא לילקי דנימא הואיל משא"כ לשיטת הירושלמי דמקשה מחמת מתוך כמו דאמר ר' יוחנן גבי המבשל נבילה שאינו לוקה לר' יוחנן. ע"כ אומר חברי' אמרין שמ"ע דוחה לל"ת וע"כ כיון שהוא רק בדרך דחי' ולא בתורת היתר ע"כ לא אמרינן מתוך ודו"ק ועיין בספרי נחלת יהושע (ס"ד) ובפ"ק דביצה (ה"ג) מה שביארתי ע"ז ודו"ק: ועיין לקמן (פי"ב ה"ב) ושם יתבאר עוד בזה]:

קטע נא

(**שם**) הצד חלזון ופוצעו אית תניי תני חייב שתים אית תניי תני אינו חייב אלא אחת מאן דאמר שתים א' משום צד ואחת משום נטילת נשמה ומאן דאמר אחת היידא משום נטילת נשמה ולית ליה צידה (פי' ולית ליה צידה כיון דסובר דבחלזון לית ביה צידה א"כ לית ליה צידה (פי' בתמיה) והא צידה הוא מאבות מלאכות). והיכן מצינו במשכן שהיה בו צידה דהא בעורות אלים מאדמים לא שייך צידה דבבהמות לא שייך צידה וע"ז אומר ואתי כהיא דאמר ר' אלעזר בר' יוסי ר' אבהו ור"ש בן לקיש בשם ר' מאיר מין חיה טהורה ברא הקב"ה למשה במדבר כיון שעשה בה מלאכת המשכן נגנזה. ר' אבין אמר קרש היה שמה תני ר' הושעיא דחדא קרן ותיטב לה' משור פר מקרין מפרים מקרן כתיב:

קטע נב

עוד (שם) השוחטו רשב"ל אמר לית כאן שחיטה שחיטה תולדת חבורה היא ולמה לא תנינתה עמהון אלא בגין דתנינן סדר סעודה תנינתה עמהון. והוא כמו דאמרינן (פ"ב דשבת ה"ה) דאמרינן התם ניחא הבערה (פי' דחייב אעפ"י שהוא מקלקל) חבורה אב שלה לצורך (פי' חבורה אב שלה דהיינו שחיטה היא לצורך) והיא שלא לצורך. וא"כ איך אמר דמקלקל בחבורה חייב. ר' יוסי בר' בון אמר אתפלגין ר' אלעזר ור' יוחנן חד אמר שחיטה עיקר וחבורה תולדה וחורנא מחליף (פי' שהחבורה הוא האב וע"כ חייב אפילו במקלקל בחבורה. ושחיטה תולדה) וע"כ אומר רשב"ל לית כאן שחיטה שחיטה תולדת חבורה וחבורה היא האב (דלא כהפ"מ שם):

קטע נג

עוד שם והמעבדו מה עיבוד היה במשכן שהיו מסרטטין בעורות מה מסרטטין לון מסרגלין לון ואתי כהיא דא"ר שמואל בשם רבי אבהו מותר לעשות אוהלים מעור בהמה טמאה:

והנה המפרשים הק"ע והפ"מ והגליון פירשו בדחוקים גדולים הא דמותר לעשות אוהלים והק"ע כתב דלא נימא דאסור לעשות אוהלים מעור בהמה טמאה משום דכתיב וטמאים יהיו לכם והפ"מ פירש דאוהלים מעור בהמה טהורה נקרא אוהלים דממשכן למדו ובמשכן היה מעור בהמה טהורה דתחש מין טהורה היה ועל כן מותר לעשות אוהלים מעור בהמה טמאה וכלומר שאינה מטמאה טומאת אוהלים והפירושים הם דחוקים מאוד:

ע"כ נראה לי שנתחלפו השיטות בירושלמי וצריך להגיהו (וכצ"ל) על הא דאמר תחילה ולית ליה צידה וכמו שביארתי דכיון דבחלזון לא היה בה צידה א"כ היכן היה צידה. וע"ז אומר ואתי כהיא דאמר ר"א בי ר' יוסי ב"ר אבהו ורשב"ל בשם ר' מאיר מין חיה טהורה ברא הקב"ה למשה במדבר כו' וא"כ היה צידה:

ואח"כ צריך לומר ואתי כהיא דאמר ר' שמואל בשם ר' אבהו מותר לעשות אוהלים מעור בהמה טמאה פי' שהוא כמו דאמרינן בירושלמי (פ"ב דשבת ה"ג) ר' אלעזר שאל מהו לעשות אוהל מעור בהמה טמאה (פי' אם מטמא טומאת אוהלים כמו עור בהמה טהורה. וא"כ אינו יכול לעשות אוהל מעור בהמה טמאה דהיינו לחברו ולעשות אוהל דכיון דמטמא טומאה אוהלים א"כ אינו חוצץ וכמו שכתבו התוס' בשבת (ד' כז) בד"ה ואין מטמא טומאת אוהלים אלא פשתן והא דאמר בפ"ק דף י"ז) ועל עצמן בכל שהן משמע דכל הכלים נעשים אוהל לקבל טומאה מחמת אוהל הכא מיירי בדבר הקבוע שחיברו לקרקע אע"ג שמתחילה היה בגד כיון שחברו לאוהל בטל מתורת בגד ואין מיטמא אלא פשתן אע"ג שהוא מחובר כדכתיב והזה על האוהל וכו' וקשה לר"י דתנן באהלות (פ"ח) אלו מביאין וחוצצין השידה והתיבה כו' והסדינים שהם עשוים אוהלים ואיך חוצצין סדינים של פשתן בפני הטומאה וכל דבר המקבל טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה. וי"ל דמיירי בסדינים של משי וקבועים שאינם מטמאים):

וע"ז אומר ר' אלעזר שאל מהו לעשות אוהל מעור בהמה טמאה (פי' אם יכול לשום אוהל על הטומאה מעור בהמה טמאה והוא שאם הוא עצמו מטמא טומאת אוהלים א"כ אינו יכול לעשות אוהל על הטומאה מעור בהמה טמאה דכל דבר שהוא מקבל טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה וכן אמרינן בש"ס דילן בשבת (ד' כח) בעי ר' אלעזר עור בהמה טמאה מהו שיטמא טומאת אוהלים מאי קא מיבעי' ליה אמר רב אדא בר אהבה תחש שהיה בימי משה קא מיבעי' ליה טמא היה או טהור היה אמר רב יוסף מאי תיבעי' ליה תנינא לא הוכשרו למלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה בלבד כו' וכה"ג בעי ר' אלעזר בירושלמי אלא דבש"ס דילן מיבעי' ליה אם מטמא טומאת אוהלי' (פי'

אם הם בעצמם מיטמא טומאת אוהלי'). ובירושלמי בעי לה ר' אלעזר מהו לעשות אוהל מעור בהמה טמאה (פי' אם יכול לעשות אוהל על הטומאה לחוץ בפני הטומאה) ותלי בזה דאיבעי' ליה לפי שיטת הש"ס דילן דאם הם בעצמם טמאים טומאה אוהלים א"כ אינו חוצץ בפני הטומאה ואינו יכול לעשותם אוהל על הטומאה לחוץ דכל דבר המקבל טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה.

וע"ז אומר בירושלמי והא כתיב עורות תחשים והיה סבור שהוא מין חיה טמאה ע"ז אומר ר' יהודה ר' נחמיה ורבנן ר' יהודה אומר טייניין לשם צובעו נקרא (פי' דמה שאומר עורות תחשים הוא מחמת שעורות אלים צבועים היו עורות תחשים וקרא תחשים על שם צבע שדומין לתחשים כו') ורבנן אומרים מין חיה טהורה ברא הקב"ה למשה במדבר כו':

וע"ז אומר בירושל' ר' אבהו בשם ר"ש בן לקיש בשם ר' מאיר מין חיה טהורה ברא הקב"ה למשה במדבר כיון שעשה בה מלאכת המשכן נגנזה וע"ז אומר כהא דאמר כו' ר' אבהו כו' בשם ר' מאיר מין חיה טהורה ברא הקב"ה למשה כו' וע"כ ניחא שהיה צידה וכאן (צ"ל) ואתי כהיא דאמר ר' שמואל בשם ר' אבהו מותר לעשות אוהלים מעור בהמה טמאה (פי' דר' אבהו לטעמיה דאמר דמין חיה טהורה היה. וא"כ עור בהמה טמאה אינו מטמא טומאת אוהלים דהיא לא היה במשכן וא"כ כיון שאינו מטמא טומאת אוהלים ע"כ אמר ר' שמואל בשם ר' אבהו מותר לעשות אוהלים מעור בהמה טמאה דכיון שהעורות אינם טמאים טומאת אוהלים דהא תחש שהיה בימי משה חיה טהורה היה א"כ אינו מטמא טומאת אוהלים) וכמו דאמרינן בשבת (דף כח) בעי ר' אליעזר עור בהמה טמאה מהו שיטמא טומאת אוהלים כו' תחש שהיה בימי משה קא מיבעי' ליה] וע"ז אומר ואתי כו' בכם רבי אבהו מותר לעשות אוהלים מעור בהמה טמאה שיכול לעשות אוהלים לחוץ על הטומאה מעור בהמה טמאה (פי' דמעור בהמה טהורה אינו יכול לעשות כיון שהעור עצמו מטמא טומאת אוהלים וכל דבר המקבל טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה אבל מעור בהמה טמאה מותר לעשות אוהלים כיון שהעור עצמו אינו מקבל טומאה ע"כ יכול לעשותו אוהל לחוץ בפני הטומאה ואחר זה מתחיל השוחטו רשב"ל אמר לית כאן שחיטה כו' ואח"כ המעבדו מה עיבוד היה במשכן שהיו משרטטין בעורות מהו משרטטין מסרגלין לון ואח"כ מתחיל המוחקו כו' ודו"ק:

הלכה ג

קטע ב

שם (ה"ג) ועוד כלל אחר אמרו כל הכשר להצניע ומצניעין כמוהו והוציאו בשבת חייב חטאת עליו כו' ר' חונה בשם ר"א כו' רבי יוחנן אמר לאיסורי הנייי' איתאמרת. רב חסדא

אמר לשיעורי איתאמרת (פי' והאי כשר להצניע שיש בו שיעור שראוי להצניעו כו') ואיפשר לומר משום דסובר דבאיסורי הנאה חייב אפי' בכל שהוא וכמו דאיתא לקמן בירושלמי (פ"ט דשבת ה"ו) תני אף ריח רע כל שהוא א"ר אילא אף רבי שמעון מודה בה מודי ר' שמעון באיסורי הניי' וא"כ אדרבא מודה ר"ש באיסורי הניי' ומשמע דאף בכל שהוא ועיין לקמן בירושלמי (פ"י ה"ה) ושם יתבאר ודו"ק:

הלכה ד

קטע ב

שם (ה"ד) המוציא תבן כמלא פי פרה עצה כמלא פי גמל עמיר כמלא פי טלה עשבים כמלא פי גדי ואין מצטרפין זה ע"ז מפני שלא שוו בשיעוריהן כו' ובגמ' ר' יונה כו' בשם ריב"ח חמור משלים לקל אין הקל משלים לחמור עשבים משלים לתבן (פי' להשלים שיעור פי פרה) אין התבן משלים להעשבים (פי' להיות כמלא פי גדי משום דתבן הוא קל שהשיעור הוא כמלא פי פרה. ע"כ אין משלים לעשבים לשיעור מלא פי גדי) תמן תנינן הבגד והשק השק והעור העור והמפץ מצטרפין זה עם זה רש"א מפני שראויה לטמא מושב ר' ירמי' בעי ניחא יצטרפו למושב שכן שוו למושב בטפח (פי' וע"כ כיון שהן שוין במושב בטפח ע"כ מצטרפין בהיסק מרין (צ"ל בהני מנין) פי' מנין שמצטרפין הכא אע"ג דלית ליה שיעור שוה וא"כ אין מצטרפין. א"ר זעירא קומי ר' מנא שכן שוו בהיסק שהמוציא עשבים ותבן להיסק הם שוין בשיעורן כדי לבשל כגרוגרת מביצה קלה וכמו דתנן לקמן (פ"ח ה"ה) וא"כ כיון שיש בהם השיעור שוה ע"כ להחמיר מצטרף לקל. א"ל אנן בעי הוצאה ואת אמר היסק:

וצריך לבאר דמאי קאמר אנן בעי הוצאה ואת אמר היסק. דהא בשיעור היסק מחייב אף בהוצאה ואם כן יש להם שיעור א'. אך הענין הוא דאע"ג דאם מתכוין להיסק יש בהם שיעור שוה דהיינו לבשל כגרוגרת מביצה קלה ואפ"ה אין השיעורים בהוצאה שוות בתבן ובעשבים ובעמיר. דיש לכל א' שיעור אחר להיסק מביצה קלה דיש מהם שהגרוגרת מביצה קלה מתבשלת במועט ויש מהם במרובה אלא שהדין א' הוא דהיינו כדי לבשל כגרוגרת מביצה קלה אבל מ"מ אינן שוות בשיעור וע"ז אומר אמר ר' אלעזר קומי ר' יוסי שכן שוו בהיסק (פי' כיון דמ"מ הם שוות בדין דבעי כדי לבשל גרוגרת מביצה קלה ע"כ מצטרפות א"ל ניתני בהוצאת כוס קטן.

והנה הק"ע גריס תחילה אמר ר' זעירא קומי ר' יוסי שכן שוו בדוגמא והוא כמו דאמרינן בשבת (ד' עו) אמר ר"י בר' חיננא אין מצטרפין לחומר שבהן אבל מצטרפין לקל שבהם וכל דלא שוו בשיעורי' מי מצטרפי' והתנן הבגד ג' ג' כו' ואמר ר' שמעון מה טעם מפני

שראוין לטמא מושב כו' אמר רבא הכא נמי חזי לדוגמא וע"כ גריס הק"ע ה"נ חזי לדוגמא ועל זה אמר לו ניתני בהוצאת כוס קטן ופי' הק"ע שדרך לתת הדוגמא בכוס קטן והוא דוחק וגם הפ"מ פירש בדוחק:

ע"כ נראה לי דמשני שכן שוו בהיסק וכמו שביארתי דאע"פ שאין השיעור שוה אפ"ה הם שוו בדין דהיינו כדי לבשל גרוגרת מביצה קלה וע"ז אומר ניתני בהוצאת כוס קטן (פי' אם הוציא עשבים או התבן או העמיר כדי לעשות מהם כוס קטן חייב). דכל הני שיעורו היינו בסתם. ע"כ השיעור בכל א' שיעור מיוחד דהיינו בתבן כמלא פי פרה ובעשבים כמלא פי הגדי. אבל אם הוציא לעשות מהם כוס קטן ודאי חייב כיון שהוציא לעשות כוס קטן מתבן או מעשבים. וא"כ בזה הם שוו בשיעור [ולא רצה הירושלמי לתרץ דחזי לדוגמא כמו שאומר לקמן (רפ"ו דשבת ה"א) ר"י פן פזי בשם ר' יוסי בר' חנינא דר' יהודה היא אמר ר' יוסי בר' חנינא לא אתי אלא לדוגמא שכבר נתפייס הלוקח ואם כן אומר דאתי כרבי יהודה והכא משני אליבא דר' שמעון דאמר מה טעם מפני שראוין לטמא מושב ע"כ מתרץ שכן שוו בהיסק או כהוצאת כוס קטן אבל הש"ס דילן אזיל לטעמיה דלא מוקים ליה הא דהמוציא לדוגמא כר"י ע"כ משני דחזי לדוגמא ולקמן (רפ"י ה"א) יתבאר בזה] ודו"ק:

ועוד יש לפרש שא"ל אנן בעי הוצאה ואת אמרת היסק אע"ג שבהיסק הן שוין. שאם הוציאם להיסק השיעור הוא כדי לבשל ביצה קלה אך יתבאר במה שכתבו התוס' בשבת (דף ק"ג) המלקט עשבים אם לבהמה כמלא פי הגדי אם להיסק כדי לבשל ביצה קלה וכתבו התוס' בד"ה לבהמה כמלא פי הגדי ואם להיסק פי' שאינם ראוים לאכילה דאי לאו הכי מיחייב אשיעורא זוטא כדאמר בשבת (ד' ע"ו) המוציא הבן כמלא פי פרה לגמל חייב וא"כ אם ראוי לאכילה מיחייב אשיעורא זוטא דהיינו כמלא פי הגדי וא"כ אינם שוין וע"ז אומר אנא בעי הוצאה פי' בהא דמתניתין דהמוצא תבן כמלא פי פרה א"כ הם עומדים לאכילה וא"כ כיון שהם עומדין לאכילה א"כ אפי' הוציאם להיסק נמי מתחייב בשיעור זוטא דהיינו כמלא פי הגדי וא"כ אינם שוים דהא מחייב בעשבים כמלא פי הגדי ובתבן אם השיעור דמלא פי פרה פחות מתחייב כמלא פי פרה ואם השיעור להיסק הוא קטן יתחייב כדי לבשל ביצה קלה א"כ מ"מ אינם שוים:

וע"ז אמר ר' יוסי שכן שוו להיסק (כצ"ל) (פי' לא ששוו בהיסק וא"כ הם ראוים לאכילה אלא שהם שוים להיסק דהיינואם אינם ראוים רק להיסק וא"כ שוים הם). (אך זהו דוחק דא"כ אם הם ראוים לאכילה אינם שוים בשיעור רק אם אינם ראוים לאכילה וא"כ אם ראוים לאכילה אינם שוים) וע"ז א"ל ניתני כהוצאת כוס קטן (פי' אם הוציאם כדי לעשות

כוס קטן א"כ הם שוים בשיעור אע"פ שעומדים לאכילה) וע"כ אומר ניתני כהוצאת כוס קטן פי' אם הוציאם לעשות כוס קטן פחות מכשיעור פי הגדי דאז מתחייב אכולה כהוצאת כוס קטן. אבל אם הוציא לעשות כלי גדול שהוא יותר מכשיעור פי הגדי אם כן מתחייב בעשבים בפחות דהיינו כמלא פי הגדי דהיינו שיעורא זוטא וכמו שכתבו התוס' בשבת (דף ק"ג) וע"כ אומר ניתני כהוצאת כוס קטן (פי' אם נתכוין להוציא לעשות מהם כוס קטן פחות משיעור של פי הגדי אז מתחייב על כולם בשוה). וע"כ מביא אח"כ הא דתני ר' הושעיא כו' והוא שאפי' נתכוין לשיעור הגדול אעפ"כ מתחייב אשיעורא זוטא וכמו דאמר לקמן מודה ר' הושעיא שאם הוציא עשבים (כצ"ל לפי הגהתי) לפרה כמלא פי גדי שהוא חייב (כצ"ל לפי הגהתי) שאבאר לקמן והוא כמו שביארתי שאפי' נתכוין להוציא עשבים לפרה אעפ"כ מתחייב על שיעורא זוטא ודו"ק:

שם תני ר' הושעיא הוציא תבן לפרה כמלא פי פרה (וגריס הק"ע הוציא עצה לפרה כמלא פי פרה (פי' כיון שהוציא עצה לפרה אע"ג דשיעור עצה היא כמלא פי גמל אעפ"כ כיון שהוציא עצה לפרה חייב (ועיין בשבת (דף ע"ו) כי פליגי במוציא עצה לפרה כמלא פי פרה כו') הוציא הבן לגדי כמלא פי גדי (פי' אע"ג דשיעורא דתבן הוא כמלא פי פרה אעפ"כ אם הוציא תבן לגדי כמלא פי גדי חייב) ר' אילא אמר ר' יוחנן בעי מעתה הוציא אוכלין לחולה כמלא פי חולה יהא חייב (פי' כיון דתלי בהוצאתו אם כן אם הוציא אוכלין לחולה כמלא פי חולה יהא נמי חייב(י וע"ז אומר מודה ר' הושעיא שאם הוציא תבן לפרה כמלא פי גדי שהוא פטור והנה המפרשים הק"ע והפ"מ נדחקו בזה וגריס הק"ע מודה רבי הושעיא שאם הוציא עשבים לפרה כמלא פי גדי שהוא פטור והנה פירושו דחוק במה דקאמר אחר כך דלא תיסבור כמה דאית ליה לחומרא אית ליה לקולא:

ע"כ נראה לי להגיה מודה ר' הושעיא שאם הוציא עשבים לפרה כמלא פי גדי שהוא חייב (פי' אף ע"ג דאזלינן בתר הוצאתו לחומרא דהיינו לחייב חטאת וע"כ אם הוציא תבן לגדי כמלא פי גדי חייב אע"ג דאכילת גדי הוא עשבים אעפ"כ כיון שהוציא תבן לגדי חייב) ע"ז אומר מודה רבי הושעיא שאם הוציא עשבים לפרה כמלא פי גדי חייב אע"פ שהוציא עשבים לפרה ואינו כמלא פי פרה א"כ יש לומר דאזלינן בתר הוצאתם. וע"כ כיון שאין בעשבים כמלא פי פרה ע"כ יהא פטור ע"ז אומר מודה ר' הושעיא שאם הוציא עשבים לפרה כמלא פי גדי שהוא חייב. דאף על גב דהוציא לפרה מכל מקום כיון שיש בו כדי חיוב לעשבים דהיינו כמלא פי גדי ע"כ חייב:

וע"ז אומר דלא תסבור כמה דאית ליה לחומרא אית ליה לקולא וא"כ צריך לילך אחר כוונתו והוא הוציא לפרה ע"כ יהא פטור ע"ז אומר דאעפ"כ חייב דכיון שיש בו כדי

חיוב דהיינו עשבים שהוא כמלא פי גדי ע"כ אף שהוא הוציא לפרה חייב ולא כמו דאית ליה לחומרא על ידי הוצאתו אית ליה לקולא דמכל מקום כיון שיש בו כשיעור מלא פי גדי חייב.

שם בירושלמי ר' בון בר חיי' בעי הגע עצמך שאין בתבשיל כגרוגרת וכגרוגרת מבטל כגרוגרת ופי' הק"ע הגע עצמך שאין במאכל עצמו כגרוגרת וכגרוגרת פסולה ויצטרפו בתמיה ולרבי יהודה דמתניתין פריך וכן הפ"מ פירש בדוחק:

ולי נראה דקאי אהא דאמר תחילה דלא תיסבור כמה דאית ליה לקולא וע"ז אומר ר' בון בר חייא בעי הגע עצמך שאין בתבשיל כגרוגרת (פי' אם הוציא עצים שהשיעור הוא לבשל כגרוגרת מביצה קלה כמו דאמרינן בשבת (ד' פ') הכי אמר רב נחמן כגרוגרת מביצה קלה וכן בירושלמי לקמן (פ"ח ה"ה) אמר ר' יוסי כל ביצה דתנינן בכלים כביצה ממש הכא כגרוגרת מכביצה. וא"כ אם אין בתבשיל כביצה והוא הוציא עצים לבשל פחות מכביצה א"כ ודאי חייב כיון שהתבשיל פחות מכגרוגרת אין צריך עצים כמו כגרוגרת א"כ בודאי חייב וכגרוגרת מבטל גרוגרת (פי' אם הוציא עצים לבשל מאכל אחר ולא ביצה קלה א"כ צרי' עצים יותר וא"כ אם הוציא לבשל כגרוגרת ממאכל שצריך עצים יותר. מבטל גרוגרת א"כ אינו חייב אף שיש בו לבשל גרוגרת מביצה קלה אלא ודאי דחייב ואם כן ראיה דהא דאזלינן בתר הוצאתו היינו לחומרא (פי' לחייב) אבל לא לקולא:

[**ועוד** יש לפרש דר' בון בר חייא בעי הגע בעצמך שאין בתבשיל כגרוגרת קאי על תבלין דתנן (פ"ט ה"ה) המוציא עצים כדי לבשל ביצה קלה תבלין כדי לחבל ביצה קלה ומצטרפין זה עם זה ואם הוציא תבלין כדי לתבל כגרוגרת מביצה קלה והוא הוציא כדי לתבל ב' גרוגרות וא"כ לא יתחייב ע"ז וע"ז אומר וכגרוגרת מבטל כגרוגר' דודאי כיון שיש בו לתבל כגרוגרת מביצ' קלה חייב וזו ראי' דהא דאזלינן בתר הוצאתו היינו לחומר' אבל לא לקולא:

פרק ח

הלכה א

קטע ד

המוציא יין כדי מזיגת הכוס חלב כדי גמיעה ר' זעירא שאל לר' יאשיה כמה שיעורן של כוסות א"ל נלמד סתום מן המפורש דתני ר' חייא ד' כוסות שאמרו ישנן רביעית באיטלקי כו' ר' יוסי בר' בון בשם ר' יוחנן דר' יהודה היא דתני מים כדי גמיעה ר' יהודה

אומר כדי מזיגת הכוס יין כדי גמיעה ר' יהודה אומר כדי מזיגת הכוס והנה בירושלמי שקלים ופ"ג ה"ב) יש גירסא מים כדי גמיעה ר"י אומר כדי לשוף בהן את הקילור והוא כמו דתנן במתני' שבת (ד' ע"ו) מים כדי לשוף בהן את הקילור:

עוד (שם) מזוג בכמה נשמעינה מן הדא מים כדי גמיע' ר"י אומר כו' יין כדי גמיעה ר"י אומר כדי מזיגת הכוס הדא אמרה מזוג אפי' בכמה כוסות (ובשקלים פ"ג ה"ב) הגירסא הדא אמרה מזוג כדי מזיגת הכוס):

והנה הירושלמי הזה הוא תמוה דמאי בעי מזוג ומהו הפשיטות. ע"כ נראה לי לבאר דבעי מזוג בכמה הוא כמו שמחולקים רש"י ותוס' בשבת (ד' ע"ז) דרש"י כתב בכדי מזיגת הכוס היינו רובע רביעית כדי שיעמוד על רביעית. והתוס' כתבו ונראה לר"י דרב יוסף ואביי סבירא להו דכוס של ברכה בעי רביעית יין חי ובריית' דערבי פסחים דקתני שיהא בהן כדי רביעית היינו לכל א'. ומה ששנה במתניתין יין באנפיה נפשיה אע"ג דהוא ברביעית כשאר משקין היינו משום דלא נטעה בדרבא לומר דחשיב בכדי שראוי למזוג ולעמוד על רביעית והא דלא תנא בהדי' המוציא יין חי ברביעית משום דניחא ליה למינקט כדי מזיגת הכוס דמשום ההוא טעמא דראוי לכוס של ברכה הוא דמחייב בהוצאת רביעית אבל אי מיפסל מכוס של ברכה ע"י פגימה כו' לא מיחייב ברביעית משום דראוי לשתיית ישראל או כו' משום דלא מצנעי ליה כשיעור זוטא כולי האי הואיל ולא חזי אלא ע"י מזיגה כו' וע"ז בעי בירושלמי מזוג בכמה (פי' אם רוצה למזוג אם לא בעי רק רובע רביעית כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית או אף על פי כן צריך דווקא רביעית יין חי) (והא דאמר תחילה רבי זעירא שאל לרבי יאשיה כמה שיעורן של כוסות אמר ליה נלמד סתום מן המפורש דתני רבי חייא ארבע כוסות שאמרו ישנן רביעית יין באיטלקי היינו דבעי רביעית יין חי לכל כוס וכוס או דסגי ברובע רביעית):

[**ועוד** נראה דהך ברייתא שמביא בירושלמי דתני ר' חיי' ד' כוסות שאמרו ישנן רביעית יין באיטלקי היינו ברייתא שהובא בפסחים דף ק"ח) דתני' ארבע כוסות הללו צריך שיהא בהן רביעית יין חי אחד חי וא' מזוג וע"ז בעי מזוג בכמה אם מזוג די ברובע רביעית או דבעינן שיהא רביעית יין לכל כוס וכוס והא דאמר א' יין חי וא' מזוג היינו שיוצא בהן א' חי וא' מזוג אבל אעפ"כ בעינן רביעית יין לכל א' וא' והוא הדין לענין שבת בעינן שיהא רביעית יין והא דאמר כדי מזיגת כוס יפה הוא כמו שכתבו התוספות דדווקא הואיל וחזי למזיגה אבל אי לא חזי ע"י מזיגה דהיינו שהי' הכוס פגום לא מצנעי לי' כשיעור הזה הואיל ולא חזי אלא ע"י מזיגה ובעי תיקון ולא הוי כשאר משקין שראוים בלא מים כו' עיי"ש]:

וע"ז אומר נשמעינה מן הדא מים כדי כו' יין כדי גמיעה ר' יהודה אומר כדי מזיגת הכוס הדא אמרה מזוג אפי' בכמה כוסות. ונראה שצריך לומר הדא אמרה מזוג אפי' בארבע כוסות ופי' דפשיט מהברייתא דתני יין כדי גמיעה. והוא לפי פירוש הר"ר פורת בשבת (דף עו) הוא כמלא לוגמיו והיינו רוב רביעית כמו דאמרינן ביומא (ד' פ') ור"י אומר כדי מזיגת הכוס וא"כ אי אמרינן דכדי מזיגת הכוס היינו דבעי רביעית יין חי. א"כ שיעורא דר"י נפיש מת"ק. וזה אי אפשר דהא ר' יהודה מחמיר בשיעורן וכמו דאמרי' בשבת (דף פ') למימרא דשיעורא דרבי יהודה הוא נפיש הא קיי"ל דשיעורא דרבנן נפיש כו'. וכן אמרינן שם (ד' פ"א) עצם כדי לעשות תרווד ר' יהודה אומר כדי לעשות ממנו חף למימרא דשיעורא דר' יהודה נפיש הא קיי"ל דשיעורא דרבנן נפיש [וכן לקמן בירושלמי (ה"ו) מחלפא שיטתי' דר' יהודה ולפי מה שהגהתי שם) ופירשתי דהקושי' הוא כמו דמקשה בש"ס דילן (ד' פ') למימרא דשיעורא דר' יהודה נפיש הא קיי"ל דשיעורא דרבנן נפיש וכמו שפירש"י והא קיי"ל גבי גמי דשיעורא דר' יהודה זוטא ומחמיר בשיעורי שבת וע"כ פריך מחלפא שיטתי' דר' יהודה וכמו שאבאר לקמן דלא כהק"ע והפ"מ שם]:

וא"כ כיון דר' יהודה מחמיר בשיעורין א"כ כיון דת"ק אמר כדי גמיעה שהוא פחות מרביעית א"כ איך אמר ר' יהודה כדי מזיגת הכוס אי אמרינן דבעי רביעית יין חי אם כן שיעורא דר' יהודה נפיש משיעור דת"ק אלא ודאי דהא דאמר כדי מזיגת הכוס היינו רובע רביעית וא"כ ניחא דשיעורא דר' יהודה זוטא וא"כ לפי זה הא דתני ר' חייא ד' כוסות שאמרו ישנן רביעית יין האיטלקי א"כ היינו שהרביעית יין הוא לכל ארבע כוסות ולכל כוס הוא רובע רביעית:

וע"ז אומר הדא אמרה מזוג אפי' בכמה כוסות (ולי נראה שצ"ל אפי' בארבע כוסות) (פי' שהוא רביעית יין לכל הארבע כוסות) וא"כ כדי מזיגת הכוס הוא רובע רביעית ודו"ק ור' יוסי בר' בון בשם ר' יוחנן אמר דר' יהודה היא דמתניתין היא כר' יהודה אם כן מוכח דהשיעור כדי מזיגת הכוס הוא רובע רביעית כדי שימזוג ויעמוד על רביעית ולקמן (ה"א) תני יבש כזית כו' יתבאר עוד בזה ודו"ק:

קטע ה

שם מהו לצאת מזוגין מן מה דתני ר' חייא ארבע כוסות שאמרו יוצאין בהם בין חיין בין מזוגין (פי' הק"ע דהבעי' הוא מהו לצאת במזיגין היינו יותר מג' חלקים) וע"ז פשיט מן מה דתני ר' חייא ארבע כוסות שאמרו יוצאין בהם בין חיין בין מזיגין והוא שיהא בהם טעם ומראה יין. אלמא מדאמר והוא שיהא בהן טעם ומראה יין א"כ מוכח דאפילו מזגו יותר נמי וכן פי' הפ"מ:

[ואיפשר לומר דע"כ לא גריס הירושלמי בברייתא כמו דגרסינן בש"ס דילן בפסחים (ד' ק"ח) ארבע כוסות הללו צריך שיהא בהם כדי רביעית א' חי וא' מזוג א' חדש וא' ישן ר' יהודה אומר צריך שיהי' בהן טעם ומראה יין. והירושלמי לא גריס ר' יהודה אומר משום דלפי פירוש הירושלמי דצריך שיהא בהם טעם ומראה יין היינו אפילו מזוג הרבה וא"כ הוא דלא כמו דאמר תחילה לר' יהודה שאמר דכדי מזיגת הכוס א"כ הוא רובע רביעית יין עם שלשה חלקי מים וע"ז אומר שם דמתניתין כר' יהודה. ע"כ לא גריס ר' יהודה אומר צריך שיהא בהן טעם ומראה יין אלא דר' חייא קאמר בין חיין בין מזיגין והוא שיהי' בהם טעם ומראה יין. אבל לשיטת הש"ס דילן הפי' הא דאמר ר' יהודה שצריך שיהא בהם טעם ומראה יין היינו למעוטי חדש וישן כמו שפי' רשב"ם וקאי אהא דאמר תחילה א' חדש וא' ישן. וא"כ ניחא דהמזוג צריך דווקא רובע רביעית כדי שימזגו ויעמוד על רביעית ודו"ק]:

קטע ח

שם תני יבש כזית דברי ר' נתן. רבנן דקסרין בשם ר"י בי רבי בון בשם ר' יוחנן אתיא דר' נתן כר' שמעון כמה דר' שמעון אומר ברביעית כן ר' נתן אומר ברביעית כשיקרש יהא בו כזית הנה מהירושלמי הזה מוכח שסובר דהא דאמרינן המוציא יין כדי מזיגת הכוס היינו רובע רביעית כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית וכמו שביארתי לעיל בפירקין דהירושלמי פשיט דכדי מזיגת הכוס הוא רובע רביעית. וא"כ איך אמר ר' נתן דיבש בכזית וע"כ אומר ר' יוסי בר' בון בשם ר' יוחנן אתי דר' נתן (כר' שמעון) (פי' ולא כת"ק דהיינו ר' יהודה כמו דאמר הירושלמי בריש פירקין דמתני' אתי כר"י) דהא הוא אומר בכדי מזיגת הכוס א"כ הוא רק רובע רביעית. [וא"כ מוכח מזה דלא כמו שפירש רש"י בשבת (ד' ע"ז) יין קרוש בכזית דמעיקרא הוי כו' רביעית ובקרוש רביעית שלימה בעינן דלאו בר מזיגה והתוס' בד"ה ועוד השיגו על פירש"י דאי כזית יבש לא חזי למזיגה למה חשיב מטעם שהי' בו רביעית מתחילה מאי שנא מגרוגרת שצמקה כו' ומן הירושלמי מוכח דלא כפירש"י דאם כפירש"י למה אמר אתי דר' נתן כר' שמעון הא אפי' כת"ק נמי אתי דבקרוש כיון שאינו ראוי למזיגה מודה דבעינן רביעית שלמה אלא ודאי דת"ק אף בקרוש פליג דלא בעינן כזית כיון שהשיעור הוא רוב רביעית וע"ז אומר ר"י בר' בון בשם ר' יוחנן אתי דר' נתן כר' שמעון כמה דר' שמעון אומר ברביעית כן ר' נתן אומר ברביעית לכשיקרש הוי בו כזית ודו"ק]:

קטע טו

שם ושאר כל המשקין ברביעית וכל השופכין ברביעית ר' בא בשם רב חסדא בדפנה מבית לבית היא מתניתא (ופי' הק"ע והיינו מצניע כו' ופירושו דחוק [ע"כ נראה לי לבאר

דהא דאמרינן בשבת (דף ע"ח) אמר מר מודים חכמים לר' שמעון במוציא שופכין לר"ה ששיעורן ברביעית שופכין למאי חזי א"ר ירמי' לגבל בהן את הטיט והתני טיט כדי לעשות בהן פי כור לא קשיא הא דמיגבל הא דלא מיגבל לפי שאין אדם טורח לגבל טיט לעשות פי כור וכתבו התוס' שופכין למאי חזו דווקא אברייתא קא בעי וכן משמע לקמן (דף ע"ט) דקאמר והא טיט דמקמי דליגבלי' תנא מודים חכמים לר' שמעון במוציא שופכין כו' והוינן בה שופכין למאי חזי משמע דבמתניתין אתי שפיר ונראה לר"י דהיינו טעמא משום דמתניתין איכא למימר דחזי לכמה דברים לרחוץ בהן כוסות וקערות דלא מאיסי כולי האי אלא שאין ראוין לשתי' אבל הכא דומי' דדם קתני דמא יסי טובא ולכך בעי למאי חזי:

וא"כ איפשר לומר דהירושלמי קאמר דכל השופכין ברביעית היינו בדפנה מבית לבית היא מתניתא אבל שופכין הנשפכין לר"ה דמאיסי טובא שיעורן כדי לגבל בהן את הטיט או כדי לעשות בהן פי כור אע"ג דזה השיעור הוא בציר מרביעית אעפ"כ שופכין שנשפכין מבית לבית כיון שאין עומדין לגבל בהן את הטיט שיעורן ברביעית וכה"ג כתבו התוס' בשבת (ד' ע"ז) לענין יין דלגיבול טיט נמי לא חזי כמו קלף דלא הוי כשיעור קשר מוכסין אעפ"י שחשוב יותר מנייר משו' דלא מצנעי לי' להכי ודו"ק:

קטע יז

שם לא נאמרו כל השיעורין האלו אלא למצניעיהן א"ר מנא למצניעיהן כל שהן ותני כן על דר' שמעון לא נאמרו כל השיעורים האלו אלא למוציאיהן הא למצניעיהן בכל שהוא ותני כן על דרבנן לא נאמרו כל השיעורים אלא למצניעיהן הא למוציאיהן ברביעית:

והנה הירושלמי הוא תמוה והק"ע נדחק בזה ע"כ נראה לי שיש (ט"ס) בירושלמי ונתחלפו השורות (וכצ"ל) ותני כן על דר' שמעון אלא למצניעיהן הא למוציאיהן ברביעית ותני כן על דרבנן לא נאמרו כל השיעורין הללו אלא למוציאיהן הא למצניעיהן בכל שהן [והפי' הוא שר' מנא מתמה ואמר למצניעיהן כל שהן כמו דתנן בשבת (ד' ע"ה) וכל שאין כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו והוציאו בשבת אינו חייב אלא המצניעו והי' סבור מתחילה דהא דתנן לא נאמרו ובירושלמי גריס לא נאמרו כו' והוא דין בפני עצמו ואינו שייך לדברי ר"ש). וא"כ איך תנן לא נאמרו כל השיעורין האלו אלא למצניעיהן הא למצניעיהן לא בעי שיעורא כלל]. וע"ז אומר ותני כן על דעתיה דר"ש לא נאמרו כל השיעורין האלו אלא למצניעיהן הא למוציאיהן ברביעי' (פי' דהא דתנן לא נאמרו כל השיעורי' האלה אלא למצניעיהן זהו ג"כ מדברי ר"ש ור"ש בעי אפי למצניעיהן נמי שיעורא זוטא וכמו שפי' רש"י בשבת (ד' ע"ו) דר"ש בעי שיעורא זוטא ובבציר מהא

שיעורא לא מיחייב כו' ולית ליה לר' שמעון כל שאינו כשר להצניע ואין מצניעים כמוהו שיתחייב עליו מצניעו) ותני כן על דרבנן (פי' ואם תרצה לומר דזה אינו מדברי ר"ש אלא דברי רבנן ע"כ תני כן לא נאמרו כל השיעורין האלו אלא למוציאיהן הא למצניעיהן כל שהן דרבנן סברי דמצניע לא בעי שיעורא כלל) ודו"ק:

הלכה ו

קטע ב

שם (ה"ו) עצם כדי לעשות תרווד ר' יהודה אומר כדי לעשות חף מהו חף סרגיד תמן תנינן ניטלו חפין טמא מפני נקבים נסתתמו נקבים טמא מפני חפים מחלפא שיטתיה דר' יהודה תמן הוא עבד חף כלוט והכא עביד חף סרגיד. והנה המפרשים הק"ע והפ"מ נדחקו בפירוש הירושלמי הזה. ולי נראה דיש (ט"ס) וחילוף השורות בירושלמי (וכצ"ל) מהו חף סרגיד מחלפא שיטתיה דר' יהודה [והוא כמו דאמרינן בשבת (דף פ"א) למימרא דשיעורא דר' יהודה נפיש הא קיי"ל דשיעורא דרבנן נפיש (ופירש"י גבי לעשות תלאי פי' דהתם ר' יהודה מחמיר בשיעורן) אמר עולא חפי פותחת (פי' וא"כ שיעורא דר' יהודה זוטר]. וע"ז אומר מהו חף סרגיד (פי' המפתח בעצמה) וע"ז אומר מחלפא שיטתיה (פי'דהא גבי לעשות תלאי ר' יהודה מחמיר בשיעורן והכא הוא מיקל דהא שיעורא דר' יהודה נפיש). ע"ז אומר תמן תנינן ניטלו חפין טמא מפני נקבים נסתמו נקבים טמא מפני חפין המן הוא עבד חף כלוט. (ולפי גירסת הפ"מ הוא בלוע (פי' הם השינים) והכא הוא עביד חף סרגיד (פי' וא"כ בודאי דחף הוא שיני פותחת וא"כ לא מחלפא שיטתיה דר' יהודה והוא כמו דמקשה ומתרץ בש"ס דילן ודו"ק ועי' מה שביארתי בריש פרקין (ה"א) ודו"ק:

הלכה ז

קטע ב

שם (ה"ז) חרס כדי ליתן בין פצים לחבירו כו' ר' יוחנן אמר מקדשין בו רשב"ל אמר אין מקדשין בו ר' לעזר שאל על דעתי' דרשב"ל למה אין מקדשין בו מפני שאינו מקבל טומאה הרי כלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה הרי אינם מקבלים טומאה ומקדשין בהן. אלא משום שאינו מקבל רביעית ולא מודה רשב"ל בכלי חרש קטן שלם כ"ש שמקדשין בו הוי לית טעמא אלא משום שאין עליו תואר כלי וקשי' על דר' יוחנן לפסול את הגוי' אינו פוסל ולקדש מקדשין בו. אלא כר' יוסה דר' יוסה אמר אף של חרש כל שהוא (פי' כדתנן במקואות (פ"ד מ"ג) החוטט בצינור לקבל צרורות בשל עץ כל שהוא ובשל חרס רביעית ר' יוסי אומר אף בשל חרס כל שהוא לא אמרו רביעית אלא בשברי כלי חרס)

כלום אמר ר' יוסה לא בשלם דילמא בשבור אנן קיימין תני ר' חייה מסייע לר' יוחנן תני רשב"י מסייע לרשב"ל

והנה מה שהקשה בירושלמי לפסול הגוי' אינו פוסל כתב הק"ע דהא בעינן שישתה דוקא רביעית משקין טמאים ואפ"ה מכשיר לקדש בו וקשה דמאי מקשה לפסול את הגוי' וכי התם תלי בכלי התם תלי בשיעורא דבעינן שיעור רביעית לפסול את הגוי' וא"כ מה שייך לכלי ע"כ נראה לי שיש (ט"ס) בירושלמי וצריך לומר לפסול את המקוה אינו פוסל דהא בשברי כלי חרס בעינן רביעית אף לר' יוסי וכמו דאיתא בירושלמי כלום אמר ר' יוסי לא בשלם דילמא בשבור אנן קיימין:

ועוד נראה לי שיש (ט"ס) בירושלמי ונתחלפו השורות (וכצ"ל) ר' יוחנן אמר מקדשין בו ורשב"ל אמר אין מקדשין בו. ר' לעזר שאל על דעתיה דרשב"ל למה אין מקדשין בו מפני שאינו מקבל טומאה הרי כלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה הרי אינן מקבלין טומאה ומקדשין בהם אלא משום שאינו מקבל רביעית ובכאן (צ"ל) וקשי' על דר' יוחנן לפסול את המקוה אינו פוסל ולקדש מקדשין בו (פי' כיון דמיירי בשאין בו רביעית וא"כ קשיא על דר' יוחנן איך אמר דמקדשין לפסול את המקוה אינו פוסל ולקדש מקדשין בו (פי' דאפי' לחומרא לפסול את המקוה אינו פוסל) ולקדש מקדשין בו (פי' ולענין קידוש יהא כלי) אלא כר' יוסי דר' יוסי אמר אף של חרס כל שהוא (פי' דאפי' של חרס כל שהוא פוסל את המקוה וע"כ סובר ר' יוחנן דמקדשין בו). וע"ז מקשה כלום אמר ר' יוסי לא בשלם דילמא בשבור אנן קיימין (פי' דהא ר' יוסי לא אמר אלא בשל חרס כל שהוא היינו בשלם אבל בשבור סובר ר' יוסי נמי דבעינן רביעית וכמו דתנן (שם) ר' יוסי אומר אף בשל חרס כל שהוא לא אמרו רביעית אלא בשברי כלי חרס בשבור אנן קיימין (פי' בתמיה) דילמא מיירי בשלם וע"כ סובר ר' יוחנן דמקדשין בהם דהא לר' יוסי אף בשל חרס כל שהוא ובכאן (צ"ל) ולא מודה רשב"ל בכלי חרס קטן שלם כל שהוא שמקדשין בו א"כ ודאי מיירי בשבור וא"כ קשי' על דר' יוחנן דהא בשבור מודה ר' יוסי דבעינן רביעית ובכאן (צ"ל) הוי לית טעמא אלא משום שאין עליו תואר כלי (פי' לעולם בשבור והוא מחזיק רביעית ולא כמו דאמר תחילה אלא משום שאינו מקבל רביעית. דאי הכי לפסול את המקוה אינו פוסל ולקדש מקדשין בו). וכ"ת א"כ תקשה כמו דאמר תחילה ר' לעזר שאל על דעתיה דרשב"ל למה אין מקדשין בו מפני שאינו מקבל טומאה הרי כלי גללים וכלי אדמה הרי אינן מקבלין טומאה ומקדשין בהם. וע"ז משני אלא משום שאין עליו תואר כלי (פי' דלעולם מיירי בשבור ומחזיק רביעית והא דסובר רשב"ל דאין מקדשין בו לא מפני שאינו מקבל טומאה אלא משום שאין עליו תואר כלי ולא דמי להא

דכלי גללים דההוא יש לו תואר כלי משא"כ הכא כיון שנשבר אין עליו תואר כלי ור' יוחנן סובר כיון דפוסל את המקוה ע"כ מקדשין בו ודו"ק:

פרק ט

הלכה א

קטע ד

אמר ר' עקיבא מנין כו' מתניתין כמאן דאמר עבודה כוכבי' כנדה ומשמשי' כנדה ותנינן אבניו ועציו ואפרו מטמאין כו' תיפתר שהשתחוה לבית ואח"כ בנאו. והא תנינן ג' בתים הן תיפתר שהשתחוה לבית ואח"כ חידשו והנה המפרשים הק"ע והפ"מ נדחקו בזה ולי נראה שהוא (ט"ס וצ"ל) תיפתר במשתחוה לבית עצמו (והא שאמר תיפתר שהשתחוה לבית ואח"כ חידשו (כצ"ל) תיפתר במשתחוה לבית עצמו) דאמר ר' זעירא רב הונא בשם רב המשתחוה לבית אסרו (וכן איתא בפ"ג דעבודת כוכבים) ר' אבהו בשם ר' יוחנן המקדיש את הבית מועלין בו א"ר זעירא הוי רבנן פליגי מאן דאמר אסרו מועלין בו (פי' מאן דאמר אסרו סובר דבית הוי כתלוש וע"כ מועלין בו) ומ"ד לא אסרו אין מועלין בו והוא שט"ס וצ"ל) ומ"ד אין מועלין בו לא אסרו (פי' ר' יוחנן שסובר דאין מועלין בו וא"כ סובר דהוי כמחובר) לא אסרו (פי' דהוי כמחובר וע"כ לא אסרו) ובכאן (צ"ל) והא תנינן אבניו ועציו ואפרו מטמאין כו' (פי' וא"כ קשי' לר' יוחנן דכיון דאמר אין מועלין בו א"כ לא אסרו) תיפתר שהשתחוה לבית ואח"כ בנאו (וא"כ נאסר בתלוש) והא תנינן ג' הן (פי' וקשיא לר' יוחנן דאמר אין מועלין בו וא"כ לא אסרו) תיפתר שהשתחוה לבית ואח"כ חידשו. התיב ר' חגי קומי ר' יוסה מתניתא פליגא על רב השוקת שבסלע אין ממלאין בה ואין מקדשין ואין מזין כו' ואינה פוסלת המקוה מפני שחקקה ואח"כ חיברה הא אם חיברה ואח"כ חקקה לא וההן בית לאו כמו שחקקו ואח"כ חיברו (פי' וא"כ ה"ל כמחובר ואמאי אמר רב דהמשתחוה לבית אסרו) פתר לה סיתותן של אבנים היא גמר מלאכתן (פי' וא"כ הוי כמו שחקקו ואח"כ חיברו):

שם (בירושלמי) ולית הדא פליגא על ר' יוחנן דר' יוחנן אמר עבודת כוכבים שנשתברה כו' והנה יש (ט"ס) בהגירסא שבכאן (וצ"ל) כמו דאיתא (בפ"ג דעבודת כוכבים) לית הדא פליגא על ריש לקיש דאמר עבודת כוכבים שנשתברה מותרת וכן סברינן מימר אם בעתיד להחזירן לכלייין ד"ה אסור וגם שם (ט"ס וצ"ל ומר ר' יודן אבוי דר' מתני' אם היו מונחין במקומן לא כמו שעתיד להחזירן לכלייין הן ואילו במקומן הן (פי' ובהא מודה ר"ל שאסור) ואח"כ צריך לומר ואפילו על דר' יוחנן לית הדא פליגא דר' יוחנן

אמר עבודת כוכבים שנשתברה אסורה לא כן סברין מימר אם בשאינו עתיד להחזירן לכליין ד"ה מותר (פי' והכא כמו שאינו עתיד להחזירן לכליין). ואין לתרץ כמו דאמר תחילה דכיון שמונחין במקומן הוי כמו שהוא עתיד להחזירן לכליין. מ"מ תהא פליגא על ריש לקיש דהא להאי לישנא פליג ר"ל אפילו בעתיד להחזירן לכליין ובכאן צריך לומר תיפתר שנשתחווה לכל אבן ואבן (וא"כ לא הוי עבודת כוכבים שנשתברה כלל). וכן כתבו התוס' בשבת (ד' פ"ב) בד"ה אבניו כו' ואפי' למ"ד כו' שנשתברה מותרת הא מוקי לה בירושלמי כגון שהשתחוה לכל אבן ואבן ודו"ק:

הלכה ג

קטע ב

שם (ה"ג) מניין לפולטת שכבת זרע ביום השלישי שהיא טמאה שנאמר היו נכונים לשלשת ימים כו' ובגמ' אמר ר' יוחנן מסיני למדו ירד משה בשלישי בשבת אמר להן היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה כל מי שפירש בשלישי יש כאן ליל רביעי ורביעי ליל חמישי וחמישי בששי פלטה בלילה טמאה ביום טהורה (וכתב הק"ע מסיני למדו דביום השלישי טמאה דסובר תנא דמתניתין לא ניתנה תורה לטבול יום אמר ר' יוחנן זו בסיני אבל לדורות או בארבע או בשש):

והנה הק"ע והפ"מ פירשו בדוחק דסובר ר' יוחנן לא ניתנה תורה לטבול יום ולקמן אמרינן אמר ר' יוחנן מדברי כולם טבולי יום קבלו ישראל את התורה וכן פירש הפ"מ בדחוקים עיין בפ"מ:

ע"כ נראה לי להגיה הירושלמי ולבאר (כצ"ל) אמר ר' יוחנן מסיני למדו ירד משה בשלישי בשבת והוא (ט"ס וצ"ל) ירד משה בשלישי והוא שלישי בחודש והוא כמו דאמרינן בשבת (דף פ"ו) ת"ר פולטת כו' ביום השלישי טהורה דברי ר' אליעזר בן עזריה ר' ישמעאל אומר פעמים שהן ד' עונות ופעמים שהן ה' עונות פעמים שהן ו' עונות ר' עקיבא אומר לעולם ה' ואם יצאת מקצת עונה ראשונה נותנים לה מקצת עונה ששית. אמרוה רבנן קמיה דרב פפא ואמרי ליה ר"פ לרבא בשלמא ראב"ע כרבנן דאמרי בה' עביד פרישה (ופירש"י פלוגתא דרבנן ור' יוסי בברייתא ומייתי לה בהאי פירקא לקמן דלרבנן בה' בשבת פירשו ולר' יוסי בד' ולכ"ע בשבת ניתנו עשרת הדברות וכיון דבשבת ניתנו ע"כ בליל שבת טבלו ולא שחרית כדמתרץ לקמן שלא יהיו הללו טובלין והללו מהלכין לקבל תורה הילכך בשלמא ר' אליעזר כרבנן דאמרי בחמשה בשבת עביד פרישה ויש שלא פירשו אלא עם חשיכה ומדטבלו ליל שבת ולא חששו שמא תפלטנה עוד ש"מ דפולטת בב' טהורה ומקצת היום ככולו) ור' ישמעאל כר' יוסי דאמר בד' עביד

פרישה (ופירש"י ור' ישמעאל דאמר בג' טמאה בד' טהורה קסבר בד' עביד פרישה כר' יוסי דהוי ליל שבת רביעי ומיהו יש שלא פירשו עד סמוך לחשיכה וליכא אלא ד' עונות ליל ה' וה' וליל ו' וו' אפ"ה משטבלו פליטתן טהורה דלא הקפידה תורה אלא בימים) אלא ר' עקיבא כמאן לעולם כר' יוסי כדאמר רב אדא בר אהבה משה בהשכמה עלה ובהשכמה ירד בהשכמה עלה וישכם משה בבקר בהשכמה ירד דכתיב כו' מקיש ירידה לעליה מה עליה בהשכמה כו'.

ובזה יתבאר הירושלמי אמר ר' יוחנן מסיני למדו ירד משה בשלישי (כצ"ל) והוא שלישי בחודש והוא ד' בשבת וכמו דאמרינן בשבת (ד' פ"ו) ת"ר בששי בחודש ניתנו עשרת הדברות לישראל ר' יוסי אומר בשבעה בו אמר רבא דכ"ע בר"ח אתו למדבר סיני כו' ודכ"ע בשבת ניתנה תורה לישראל כו' כי פליגי בקביעא דירחא ר' יוסי סבר בחד בשבתא איקבע ירחא כו' ורבנן סברי בתרי בשבתא איקבע ירחא:

[**והנה** בירושלמי לא הובא הפלוגתא דר' יוסי ורבנן וע"כ סובר הירושלמי דבתרי בשבתא אקבע ירחא ובששי בחודש נתנו עשרת הדברות לישראל וביומא (פ"א ה"א) ר' בא בשם ר' יוחנן שמע לה מן הדא כאשר צוה כו' אלו שבעת ימי המלואים כו' לעשות זה שעיר של יוה"כ כו'. אמר ר' יוסי בר בון טעמא דרשב"ל וישכון כבוד ה' על הר סיני מה משה לא נכנס לפני ולפנים עד שנתקדש בענן כל שבעה אף אהרן לא נכנס לפני ולפנים עד שנתרבה בשמן המשחה כל שבעה ולא תלי הירושלמי בפלוגתא דר' יוסי וחכמים כמו דאמרינן ביומא (ד' ד') תני' כוותי' דריש לקיש משה עלה בענן כו' זה הי' מעשה אחר עשרת הדברות כו' דברי ר' יוסי הגלילי ר' עקיבא אומר וישכון כבוד ה' כו' משה וכל ישראל עומדין ולא בא הכתוב אלא לחלוק כבוד למשה כו' במאי קמיפלגי ר"י הגלילי ור' עקיבא בפלוגתא דהני תנאי דתני' בששה בחודש ניתנה תורה לישראל ר' יוסי אומר בשבעה בו כו' ר"י הגלילי סבר לה כת"ק דאמר בששה בחודש ניתנה תורה לישראל כו' ומשמע מהירושלמי דכ"ע סברי דבששה בחודש ניתנה תורה לישראל וזה הי' מעשה אחר עשרת הדברות]:

וא"כ כיון דהירושלמי סובר דבששה בחדש ניתנה תורה לישראל ע"כ אומר על הא דתנן מניין לפולטת כו' ביום השלישי שהיא טמאה שנאמר כו' והוא כמו ר' ישמעאל שסוב' דבשלישי טמא וברביעי טהור וע"ז אמר ר' יוחנן מסיני למדו ירד בשלישי (פי' בשלישי לחודש שהוא יום ד' בשבת) וע"ז אומר כל מי שפירש בשלישי יש כאן ליל רביעי ורביעי ליל חמישי וחמישי בששי פלטה בלילה טמאה ביום טהורה (פי' מדלא ניתנה התורה עד למחרת דהיינו ביום ששי לחודש א"כ פלטה בלילה טמאה ביום טהורה). וא"כ מוכח

מזה דבעי ה' עונות כר' עקיבא ירד משה ברביעי (כצ"ל) (פי' ואם הפרישה היה ביום הרביעי לחודש שהוא חמישי א"כ יש כאן ליל חמישי וחמישי בששי פלטה בלילה טמאה ביום טהורה) וא"כ תקשה לחכמים דסברי דביום השלישי טהור הא יש כאן ליל חמישי וחמישי ובששי פלטה בלילה טמאה ביום טהורה אלמא דהפולטת בלילה עדיין טמא דלא נתנה התורה עד למחר ביום:

וע"ז אמר ר' יוחנן זו בסיני אבל לדורות או בארבע או בשש (פי' דהא דלא נתנה התורה עד למחר זה לא הי' מפני פליטה רק כמו דאמרינן בשבת (דף פ"ו) לא מראש כו' וכמו שפירש"י שם אבל לדורות או בארבע או בשש וכמו שסובר ר' ישמעאל דתני לקמן ר' ישמעאל אומר פעמים שהן ד' עונות פעמים שהן ה' פעמים שהן שש וכמו שפי' רש"י פעמים שהן ד' עונות שלימות שמשה ד' בשבת עם פליטתה טמאה עד תחילת שבת פעמים שהן ה' עונות כגון שמשה תחילת היום של רביעי פעמים שהן ו' כגון שמשה בתחילת ליל ד' בין השמשות) רע"א לעולם הן חמש וכן לדורות והוא לא כמו דמשני בש"ס דילן בשבת (שם) משום שמשה בהשכמה עלה בהשכמה ירד אלא דסובר דהא דלא קיבלו ישראל את התורה בלילה הוא משום דפלטה בלילה טמאה ואם כן לא נתנה התורה רק ביום הששי ועיין בשבת (דף פ"ו) בפירש"י ד"ה וליטבלו ביני שמשי כו' והכי פריך לר' עקיבא דאמר הקפידה תורה על מנין העונות ולא הקפידה על פליטת הלילה ואיכא ששה עונות וכתב המהרש"א ויש לדקדק דמאי קושי' דאימא דקושטא דר"ע נמי לית לי' בהשכמה עלה אלא מכח הך קושי' דליקבלי התורה ביני שמשי קאמר ר"ע דהקפידה תורה גם על הלילה כדי שיהי' ה' עונות ע"כ ולשיטת הירושלמי סובר כן דהא דאמר ר"ע דחמש עונות הוא מדלא קבלו התורה בלילה (כמו שהקשה המהרש"א לשיטת הש"ס דילן אבל הירושלמי נמי סובר דנתנה תורה לטבול יום כמו דאמר ר' יוחנן מדברי כולם טבולי יום קבלו ישראל את התורה ולא כמו שכתב הק"ע והפ"מ שהירושלמי סובר תחילה דלא ניתנה תורה לטבול יום):

הלכה ד

קטע ג

שם (ה"ד) תני ולא יחללו להביא את הסך ואת השותה א"ר יוחנן לית כאן סך אמר ר' אבא מרי אם אומר את לית כאן סך לית כאן שותה דלא כן דבר שהוא בא משני לאוין מצטרף ועי' בספרי נועם ירושלמי (פ"ב דמ"ש) מה ק שביארתי ודו"ק:

הלכה ו

קטע ב

שם (ה"ז) ר' יהודה אומר אף המוציא ממשמשי כו' כל שהוא כו' תני אף ריח רע כל שהוא אמר ר' אילא אף ר"ש מודה בה מודה ר"ש באיסורי הניי' עיין לקמן (פי"א ה"ב) מה שביארתי שהטעם הוא אף דר"ש סובר דמלאכה שאצ"ל פטור זהו דוקא אם יש בה מלאכה הצריכה לגופה אבל באיסורי הנאה שאין בה מלאכה הצריכה כיון שהיא איסורי הנאה ע"כ מודה בה ר"ש דחייב על איסורי הנאה אף בכל שהוא אעפ"י שהיא מלאכה שאצ"ל כיון שאין בה צורך מלאכה לגופה ועיין (בפ"ו דשבת ה"ד) את המת במטה חייב דברי הכל לא כן תני אף ריח רע כל שהוא אמר ר' שמעון מודה בה ומודה ר"ש באיסורי הניי' א"ר יודן כו' ודו"ק:

הלכה ז

קטע ב

שם המוציא קופת הרוכלין אע"פ שיש בה מינין הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת כו' וקשיא אילו הוציא והוציא כו' כלום הוא חייב אלא אחת למי נצרכה לר' אליעזר שלא תאמר מינים הרבה כו' ויהא חייב על כל א' וא' לפום כן צריך מימר אינו חייב אלא אחת (פ' לר"א שמחייב על תולדה במקום אב אע"פ שהיא תולדה של אב כגון קוצר א"כ הכל חייב משום קוצר אעפ"כ כיון שבעצם חלוקים הם ממלאכות ע"כ חייב על כל מלאכה ומלאכה וע"כ ה"נ אע"פ שהכל הוא משום הוצאה אף על פי כן כיון שיש בה מינין הרבה ע"כ חייב על כל אחת ואחת ע"כ קמל"ן דאף על פי כן אינו חייב אלא אחת ועיין בתוס' שבת (דף צ') בד"ה המוציא קופת הרוכלין ובהגהת מהרש"ל שם ומה שכתבו התוס' דהי' צריך לומר לר' יהושע שסובר דתמחוי מחלקין איפשר לומר דהירושלמי חולק ע"ז וכמו דאיתא בירושלמי (פ"ז דשבת ה"א) הרי תמחויין חולקין ותמחויין מצטרפין א"ל כו' איני יודע טעם תמחוי ועיין בשבת (ד' ע"א) הכא במאי עסקינן כו'] ודו"ק:

פרק י

הלכה א

קטע ב

המצניע לזרע ולדוגמא ולרפואה והוציאו בשבת חייב עליו בכל שהוא ר' ירמיה אמר ריב"ח בעי מתניתין דר"י דרבי יהודה אמר אומן באומנתו חייב. אתא ר"י בן פזי בשם

ריב"ח דר' יהודה היא, אמר ריב"ח לא אתי' אלא לדוגמא שכבר נתפייס הלוקח אבל לזרע ולרפואה אפי' כל שהוא חייב:

[**והנה** הק"ע והפ"מ וכן בגליון נדחקו כולם בפירוש הירושלמי הזה ולי נראה לבאר דר' ירמי' אמר ריב"ח בעי מתניתין דר' יהודה דר' יהודה דאמר אומן דרך אומנתו חייב (פי' דר' יהודה היא דאמרבשבת (ד' י"א) לא יצא החייט במחטו כו' ולא צבע בדוגמא שבצוארו וכן בירושלמי ולא הצבע בדוגמא שבאזנו ומתניתין נמי הכי מיירי שאם יצא בדוגמא שבאזנו חייב ע"כ אתי כר' יהודה ואיפשר לומר כמו שכתב הגליון דהא דקאמר ר' יהודה היא היינו דכמו דאומן באומנתו חייב משום דלגבי' דרך הוצאה היא הכא נמי כיון שלגבי' שרצונו לזרוע חייב משא"כ לר"מ דאף אומן באומנתו פטור משום דלכל אדם אין דרך הוצאה בכך ה"נ כיון שאינו יישוב לכל אדם פטור עיין שם שהאריך בזה **אך** א"כ הי' לו להקשות אמתניתין דתנינן (פ"ז דשבת ה"ג) ועוד כלל אחר אמרו כו' וכל שאינו כשר להצניעו ואנן מצניעין כמוהו והוציאו בשבת אינו חייב אלא המצניעו ואמאי לא פריך דאתי כר' יהודה ולקמן יתבאר זה:

וע"ז אומר אתא ר"י בן פזי בשם ריב"ח כר' יהודה היא אמר ר"י בר חיננא לא אתי אלא אלא לדוגמא שכבר נתפייס הלוקח אבל לזרע ולרפואה אפי' כל שהוא חייב (פי' דלזרע ולרפואה חייב בכל שהוא ואתי לכ"ע דכיון דהצניעו חייב בכל שהוא אלא בהא דלדוגמא מהני שכבר נתפייס הלוקח].

ועוד אימפשר לומר דבתחילה אומר ר' ירמיה אמר ריב"ח בעי מתניתין דר' יהודה דר' יהודה אמר אומן באומנתו חייב ואתי ר"י בן פזי בשם ריב"ח לא אתי אלא לדוגמא שכבר נתפייס הלוקח (פי' דלא כר' יהודה דאמר אומן באומנתו דבהא לא תלי דהא תנן דהמצניע חייב בכל שהוא אלא בהא דלדוגמא אע"פ שכבר נתפייס הלוקח וע"ז אומר דר' יהודה היא וכמו דאמרינן בירושלמי (בפ"ח דשבת ה"ב) תני הוציא קשר מוכסין עד שלא הראהו למוכס חייב משהראהו למוכס פטור ר' יהודה אומר אף משהראהו למוכס חייב שהוא ראוי להראותו למוכס אחר הוציא שט"ח עד שלא הראהו לבע"ח חייב משהראהו לבע"ח פטור ר' יהודה אומר אף משהראהו לבע"ח חייב שהוא ראוי להראותו לבע"ח אחר. וע"ז אומר שהמצניע לדוגמא אפ"ה חייב ולא בטלה הצנעתו בכך והוא מפני שצריך להראות ללוקח אחר ע"ז אומר דאתי כר' יהודה כמו דאמר בשט"ח שאף משפרעו פטור שהוא ראוי להראותו לבע"ח אחר. וכן אמרינן בשבת (ד' ע"ח) ת"ר המוציא שט"ח עד שלא פרעו חייב משפרעו פטור ר' יהודה אומר אף משפרעו חייב רב אשי אמר מפני שצריך להראותו לבע"ח שני דאמר לי' חזי גברא דפרע אנא וע"ז אומר

כי אתא ר"י בן פזי בשם ריב"ח דר' יהודה היא (ולא אמר כמו דאמר ר' ירמי' אמר ריב"ח דר' יהוד' היא דאמר אומן באומנתו חייב אלא דאמר סתם דר' יהודה היא: וע"ז אומר לא אתי אלא לדוגמא שכבר נתפייס הלוקח (פי' אפי' נתפייס הלוקח ואינו צריך ללוקח זה נמי חייב לאתויי כר' יהודה דאמר גבי קשר מוכסין וגבי שט"ח אעפ"י שכבר פרעו אפ"ה חייב מפני שצריך להראותו לבע"ח אחר אבל לזרע ולרפואה אפי' כל שהוא חייב (פי' לכו"ע כיון דהצניע לרפואה שם רע ולרפואה אפי' כל שהוא נמי חייב ודו"ק:

הלכה ב

קטע ב

שם (ה"ב) המוציא אוכלין ונתנן על האסקופה בין שחזר והוציאם בין שהוציאם אחר פטור מפני שלא עשה מלאכתו בבת אחת קופה שהיא מליאה פירות ונתונה על האסקופה החיצונה אעפ"י שרוב הפירות מבחוץ פטור עד שיוציא את כל הקופה חזקיה אמר בקופה של קישואין ושל דילואין היא מתניתין שמקצת האוכל מבפנים ומקצתו בחוץ אבל בקופה שהיא מליאה פירות כיון שהוציא ממנה כגרוגרת חייב (פי' דקסבר דאגד כלי לא שמי' אגד) מילתא דר' יוחנן פליגא דאמר ר' חייא בשם ר' יוחנן סרוד שמקצתו מבפנים ומקצתו מבחוץ נטל מיכן ונתן לכאן פטור אם עקרו עד שיעקור כולו כאחת ואם איתא דאגד כלי לא שמי' אגד א"כ אף שלא עקר כל הסרוד ממקומו ליחייב על הפירות שבתוכו דהא הוציא מהפירות פרי שהוא כגרוגרת אלא ש"מ דאגד כלי שמיה אגד א"ר מנא קומי ר' יוסה תיפתר בפרוץ (פי' הא דאמר חזקיה דאגד כלי לא שמיה אגד מיירי בפרוץ) א"ל והא תנינן קופה אית לך מימר קופ' פרוצה (פי' דליכא למימר דחזקיה מיירי בפרוץ דהא תנינן קופה אית לך מימר קופה פרוצה וא"כ למה לי למימר דמתניתין דתנן עד שיוציא את כל הקופה דווקא היינו דווקא בקופה של קישואין ושל דילועין אבל בפירות כיון שהוציא ממנה כגרוגרת חייב כיון דסתם קופה אינה פרוצה אם כן אין צריך לומר דמיירי דווקא בקופה של קישואין אלא וודאי דאף בקופה סתומה סובר נמי חזקי' דאגד כלי לא שמיה אגד וע"ז אמר מאי כדון (פי' לחזקי' דאמר דאגד כלי לא שמי' אגד והירושלמי מדמה יד לכלי ג"כ. וא"כ אגד יד ג"כ לא שמי' אגד. וא"כ תקשה מתניתין דתני פשט ב"ה את ידו לחוץ ונטל העני מתוכה או שנתן לתוכה והכניס שניהם פטורין וא"כ אי אגד כלי לאו שמי' אגד א"כ אגד יד נמי לאו שמי' אגד וא"כ אמאי פטור בשפשט בע"ה את ידו לחוץ ונטל העני מתוכה או שנתן לתוכה והכניס וכן תקשה אי אמרינן דאגד כלי שמי' אגד א"כ גבי יד נמי אגד יד שמי' אגד א"כ תקשה מידו דעני שפשט לפנים ונטל בע"ה מתוכה א"כ ליחייב כיון דאגד יד שמי' אגד א"כ הוי כאלו נטל

הבעה"ב מרה"ר א"כ משמע מזה דדבר שהוא ברשות אחת ומקצתו לתוך רשות אחרת הוי רשות לעצמו ונעשה כרמלית וע"ז אומר מאי כדון וע"ז אומר דמתניתין לא תקשה לך אין לך מיטלטל בר"ה ונעשה כרמלית פי' שלא יהי' כרה"י או כר"ה זה אינו (אלא דתלוי בפלוגתא דחזקי' ור' יוחנן אי אגד כלי שמי' אגד או לא ואי אגד כלי שמי' אגד א"כ הוי כאלו הוא ברה"י ואי אגד כלי לאו שמי' אגד הוי כאלו הוציא מר"ה ואם יש בו כגרוגרת חייב):

וע"ז אומר אין לך מיטלטל ברה"ר ונעשה כרמלית אלא או דאגד כלי שמי' אגד הוי כמונח ברה"י או דאגד כלי לאו שמי' אגד וא"כ הוי כמונח ברה"ר אבל אינו נעשה כרמלית אלא אדם בלבד דבאדם נעשה כרמלית וכמו דאמרינן בשבת (ד' ג') אמר אביי פשיטא לי' ידו של אדם אינה כרה"ר ולא כרה"י כרה"ר לא דמי מידו דעני כו' ובין לגירסת רש"י ובין לגירסת הרשב"א מוכח מזה דידו של אדם אינה נגררת אחר רשות שהיא פשוטה לתוכה וע"כ בעי אביי ידו של אדם מהו שתעשה ככרמלית ועיין בפ"י שם שהאריך בזה אבל לא בכלים וכמו דאמרינן בשבת (ד' צ"ב) דהמוציא פירות לרה"ר אביי אמר ביד חייב בכלי פטור ורבא אמר ביד פטור בכלי חייב ופריך והא תנן פשט בע"ה את ידו לחוץ ונטל העני מתוכה או שנתן לתוכה והכניס שניהם פטורין התם למעלה מג' הכא למטה מג' ועיין ברש"י ותוס' אבל ידו לא דמי לכלי ועיין מה שביארתי בפ"ק דשבת (ה"א) ובפ"ו דעירובין (ה"ה) [ואיפשר לומר דהטעם הוא דכלי לא הוי כרמלית וכמו שכתבו התוס' בשבת (ד' ה') אבל על אדם עשו אותו ככרמלית] אבל אעפ"כ ידו לא דמי לכלי וע"כ לא קשה ממתניתין ודו"ק]:.

קטע ג

שם חזקי' אמר הוציא חבילה מרה"י לר"ה עד שלא הניחה ברה"ר הי' ראשה למעלה מעשרה הואיל ואין כולה ניחה ברה"ר פטור אמר רב שמואל בר רב יצחק הוציא קורה מרה"י לרה"ר עד שלא הניחה בר"ה נכנס ראשה לרה"י אחרת הואיל ואין כולה ניחה ברה"ר פטור:

[**והנה** משמע מזה שהוא כמו דאמרינן בשבת (ד' ח') כפאה על פיה שבעה ומשהו חייב שבעה ומחצה פטור (וכן פי' הק"ע) וא"כ הוא דלא כשיטת הש"ס דילן דלא אמרינן בכה"ג אלא דווקא במחיצות דבזה אמרינן דכיון שהגיע לפחות מג' א"כ הוי לבוד והוי כמונחת ברה"ר וא"כ הי' ראשה למעלה מעשרה וע"כ פטור אבל בחבילה משמע דליכא מחיצות וא"כ משמע מהירושלמי דס"ל דאפי' בכה"ג אמרינן לבוד) וא"כ לפי"ז חולק הירושלמי על שיטת הש"ס דילן (וא"כ צריך לפרש דאפי' לאחר שהניחה נמי ראשה

למעלה מעשרה וע"כ הואיל ואין כולה ניחה ברה"ר פטור וכן כתב הפ"מ) אך אעפ"כ הוא דוחק דהא דקאמר עד שלא הניחה נכנס ראשה לרה"י אחרת כו' משמע דלאחר שהניחה ניחה כולה ברה"ר. וא"כ הוא דלא כשיטת הש"ס דילן:

אך דצריך לבאר על הא שכתבו רש"י ותוס' דלא אמרינן לבוד רק במחיצות הא התוס' כתבו בכתובות (ד' ל"א) בד"ה רב אשי אמר כגון שצירף ידו למטה מג' וקיבלה כו' דאע"ג דלא הוי לענין שבת הנחה אלא ע"ג מקום ד' איכא הכא חיוב שבת כשצירף ידו למטה מג' דלמטה מג' לא בעינן ד' דכלבוד דמי וכן אמרינן בשבת (ד' פ') אמר רבא הוציא חצי גרוגרת והניחה וחזר והוציא חצי גרוגרת והעבירה דרך עלי' חייב ואמאי הא לא נח כגון שהעבירה דרך שלשה והאמר רבא תוך שלשה צריך הנחה ע"ג משהו לא קשי' כאן בזורק כאן במעביר אלמא דגבי גרוגרת נמי אמרינן דתוך שלשה הוי כלבוד וכן אמרינן בגיטין (ד' ע"ט) דבפחות מג' סמוך לגג עסקינן דכל פחות מג' סמוך לגג כגג דמי.

ואיפשר לומר כמו שכתב הה"מ (פט"ו מה' שבת ה"ג) עומד אדם כו' ותירצו הכא במזחילה פחות מג' כו' פי' מכותל שאין בו אלא ג' טפחים שכל שהמזחילה למעלה מעשרה הוא תוך שלשה סמוך לגג ודינה כגג אבל כשמזחילה הוא תוך עשרה אפי' הוא בתוך שלשה לגג אין דינה כגג. ונראה לי טעם הדבר לפי שר"ה תופס עד י' ואין פחות מג' לגג ממעט דין ר"ה שאין זה לבוד גמור ואם באנו לדונו כגג נמצא חומרו קולו לענין הזורק מרה"י אבל כל שהוא למעלה מי' והוא פחות מג' נחמיר בו כלל:

ובזה יתבאר הירושלמי (פ"ח דגיטין ה"ג) אמר ר' אלעזר מתניתין בגג שיש לו מעקה והוא שירד לאויר מעקה ושאין לו מעקה והוא שירד לאויר ג' שכל ג' שהם סמוכין לגג כגג דמי (והוא כב' האוקימתות דאמרינן בגיטין (ד' ע"ט) והא לא מינטר אמר רב יהודה אמר שמואל. בגג שיש לו מעקה עסקינן עולא בר מנשי' משמי' דרבינא אמר הכא בפחות מג' סמוך לגג עסקינן פחות מג' סמוך לגג כגג דמי וע"ז אמר בירושלמי מתניתין בגג שיש לו מעקה והוא שירד לאויר מעקה ושאין לו מעקה והוא שירד לאויר הגג שהם סמוכין לגג שכל ג' שהם סמוכין לגג כגג דמי. ר' בא בר המנונא בשם רב כו' לענין שבת (גירסת הק"ע וכן לענין שבת שכל ג' שהם סמוכין למחיצה כמחיצה הן. א"ר יוסי לא דמי (כצ"ל) גיטין מלמעלן ושבת מלמטן גיטין אפי' לא נח שבת עד שיניח (א"כ לפי שיטת הרמב"ם צריך להיות הגירסא גיטין מלמטן ושבת מלמעלן(פי' דבגיטין בכל מקום אמרינן שכל שהוא סמוך לגג כגג דמי לשבת מלמעלן וכמו שפסק הרמב"ם דווקא מלמעלה מעשרה אבל לא למטה מעשרה גיטין אפי' לא נח שבת עד שינוח (פי' דגיטין חלוק משבת דבגיטין לא בעינן הנחה משא"כ בשבת בעינן הנחה) וכמו דאמרינן לקמן בירושלמי (רפי"א דשבת

ה"א) מה בין גיטין מה בין שבת אמר ר' אילא בשבת כתיב לא תעשה כל מלאכה ונעשית היא מאילי' פי' דהנחה באויר נעשית מאילי' ע"כ לא הוי הנחה ברם הכא התורה אמרה ונתן בידה ברשותה (פי' וע"כ ההנחה באויר נמי הוי הנחה וכמו דאמרינן בגיטין (ד' ע"ט) וכן אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן כגון שהיו מחיצות התחתונות עודפות על העליונות א"ל ר' זירא לרב אסי כמאן כרבי דאמר קלוטה כמו שהונחה דמי א"ל אפי' תימא רבנן עד כאן לא פליגי רבנן עלי' דרבי אלא לענין שבת אבל הכא משום אינטורי הוא והא קא מינטר):

וא"כ מוכח מזה דהא דאמרינן דכל פחות מג' סמוך לגג לא הוי לבוד גמור רק לענין שבת הוא מדרבנן כמו שכתב המ"מ. ואיפשר לפרש הירושלמי כפשוטו דלא דמי גיטין מלמעלן ושבת מלמטן (פי' דלענין גיטין אמרינן לבוד בכ"מ ולענין שבת הוא רק במחיצות והיינו למטן דהיינו במחיצות (וכמו שכתבו רש"י והתוס' בשבת (ד' ט')):

וא"כ איך אמרינן בירושלמי אמר רב שמואל בר רב יצחק הוציא קורה מרה"י לרה"ר עד שלא הניחה בר"ה כו' הואיל ואין כולה ניחה ברה"ר פטור והא הכא ליכא מחיצות וא"כ איך אמר זה הדין בקורה ג"כ. אך איפשר לומר דהטעם דבעינן דווקא כפאה על פיה ואמרינן לבוד דלא אמרינן לבוד רק במחיצות הטעם הוא דכיון דאמרינן לבוד הוי כמונח סמוך לג' וא"כ הוי שוליו למעלה ואגידא במקום פטור וע"כ אמרינן דווקא במחיצות ואי לאו המחיצות אע"ג דאמרינן לבוד אפי' שלא במחיצות כמו שהוכחתי תחילה אך אעפ"כ הי' מתחייב אח"כ כיון שלא נחה עדיין. וא"כ אי לאו המחיצות אע"ג דאמרינן לבוד אפי' הכי הי' מתחייב אח"כ כשתנוח דהא מתחילה לא נחה עדיין וא"כ כשנחה אח"כ חייב אבל במחיצות הוי לבוד לגמרי וע"כ הוי כמו שנחה ואז הוי כמו שהונחה ואז הוי פטור ע"כ לא מתחייב לאח"כ נמי:

וא"כ כל הטעם דאמרינן לבוד דווקא למטה (והיינו במחיצות) הוא משום דבעינן הנחה. וע"כ אומר בירושלמי (שם פ"ח דגיטין) א"ר יסא לא דמי גיטין מלמעלה (פי' בגיטין אמרינן לבוד אפי' מלמעלה) ושבת מלמטן (פי' רק במחיצות אמרינן לבוד) גיטין ואפי' לא נח שבת עד שתנוח (פי' דזהו גופא הטעם דבשבת לא אמרינן לבוד במחיצות והוא משום דבשבת בעינן דווקא עד שתנוח ע"כ לא אמרינן לבוד רק במחיצות):

וא"כ כיון דהא דלא אמרינן לבוד רק במחיצות משום דאלו"ה לא אמרינן דהוי כמו שנחה. א"כ איפשר לומר דזהו רק בזורק כמו דאמרינן בשבת (ד' ח') זרק כוורת כו' וא"כ אפי' תוך ג' נמי בעינן הנחה וכמו דאמרינן בשבת (ד' פ') ואמר רבא הוציא חצי גרוגרת והניחה וחזר והוציא חצי גרוגרת והעבירה דרך עלי' חייב ואמאי הא לא נח.

כגון שהעבירה תוך שלשה והאמר רבא תוך שלשה לרבנן צריך הנחה ע"ג משהו לא קשי' כאן בזורק כאן במעביר וא"כ בזורק צריך הנחה אפי' תוך שלשה אבל לא במעביר וא"כ איפשר לומר דהירושלמי לא פליג על שיטת הש"ס דילן דהש"ס דילן בשבת (ד' ט') מיירי בזורק. וע"כ לא אמרינן לבוד רק במחיצות אבל אם מוציא א"כ אי אמרינן לבוד הרי הוא כמונח תוך שלשה וע"כ אמרינן לבוד אפי' שלא במחיצות נמי:

וע"כ אמרינן בירושלמי הוציא חבילה דאעפ"י דלא הוי מחיצות היינו דווקא במוציא משום דבמעביר לא בעינן הנחה ע"ג משהו אם הוא תוך ג' וע"כ אמרינן לבוד אפי' בחבילה נמי וע"כ כיון שעד שלא הניחה הי' בר"ה נכנס ראשה למעלה מעשרה הואיל ואין כולה ניחה בר"ה פטור. והא דקאמר אמר ר' שמואל בר רב יצחק הוציא קורה מרה"י לרה"ר עד שלא הניחה בר"ה נכנס ראשה לרה"י אחרת דהיינו שלא הוציא מרה"י. ועדיין מונח מקצתה ברה"י ע"כ פטור]:

שם אמר ר' יוחנן אבן שהיא נתונה בר"ה גבוה עשרה ורחבה ארבע המשתמש מתוכה לרה"ר ומר"ה לתוכה חייב שמואל אמר קופה שהיא מליאה פירות ונתינה ברה"ר גבוה עשרה ורחבה ארבעה המשתמש מתוכה לרה"ר או מר"ה לתוכה פטור: מהו פליג כאן כשהפכה על צדה (פי' הא דאמר שמואל קופה שהיא מליאה פירות ונתונה ברה"ר גבוה עשרה ורחבה ארבעה כו' המשתמש מתוכה לר"ה או מר"ה לתוכה פטור מיירי כשהפכה על צדה) וא"כ לא הוי רה"י וכאן כשלא הפכה על צדה (פי' הא דאמר ר' יוחנן אבן שהיא נתונה בר"ה גבוה עשרה ורחבה ארבעה המשתמש מתוכה לר"ה חייב מיירי כשלא הפכה על צדה):

והנה הק"ע כתב וקשה הא מתניתין היא הנוטל מהן והנותן על גבה חייב ויש לומר כבר אקשי לי' בבבלי (ד' צ"ט) ושני דילמא מתניתין במחט ושמעינן מהכא ראי' מבוררת לדברי התוס' כו' ודווקא בזורק קא מיבעי' לי' אבל מוציא ומכניס פשיטא לי' דחייב:

והנה בירושלמי משמע דלא מיירי בזורק ומיבעי' לי' כיון שההוצאה הי' ע"י שהוציאה דרך מקום פטור וכה"ג אמרינן בירושלמי (פ"ק דשבת ה"א) א"ר יוחנן המוציא מרה"י לר"ה דרך כרמלי' חייב מן המוציא לאחריו מן הדא המתכוין להוציא לפניו כו' ויידא אמרה דא דמר ר' אחא ר' מייזא בשם ר' יוחנן המוציא אוכלים ונתנן כו' עיין שם ואיפשר לומר דהתם מיבעי' לי' במוציא והכא בזורק והא דאמר מה ופליג (פי' אם שמואל פליג על ר' יוחנן איפשר לומר משום דאמרינן לקמן בירושלמי (רפי"א דשבת ה"א) ר' אבהו בשם ר' אליעזר בשם ר' יוחנן הי' עומד בר"ה וזרק למעלה מעשרה רואין שאם תפול אם נחה בתוך ד' אמות פטור ואם לאו חייב והתני שמואל מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע רואין

שאם תפול נחה בתוך ד' אמות פטור ואם לאו חייב וא"כ לשמואל אם זרק מר"ה לר"ה ורה"י באמצע פטור רק אם עברה ד' אמות קודם שעברה דרך רה"י והתם קאמר ר' יוחנן דאם עבר דרך למעלה מעשרה שהוא מקום פטור נמי חייב וע"ז פריך תמן אין רה"ר מצטרפת והכא אמר רה"ר מצטרפת א"ר הונא תמן שאם תפול קרקע שתחתיו רה"י (פי' וע"כ אינה מצטרפת [ועיין בשבת (ד' צ"ז) ת"ר הזורק מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע כו' אבל לפי שיטת הירושלמי אינה מצטרפת ועיין שם בק"ע ודו"ק]. ברם הכא שאם תפול קרקע שתחתיו רה"י. וע"כ אם רה"י מפסקת בין שני ר"ה אינם מצטרפות אבל אם זרק ד' אמות אע"ג שעברה דרך למעלה מי' אעפ"כ חייב וכמו דמשני תמן אם תפול קרקע שתחתיו רה"י ברם הכא שאם תפול קרקע שתחתיו רה"ר (פי' וע"כ אפי' עבר דרך אויר שהוא למעלה מעשרה והוי מקום פטור אעפ"כ חייב משום שאם תפול קרקע שתחתיו רה"ר) וא"כ לא פליג ר' יוחנן ושמואל:

וע"ז אומר אמר ר' יוחנן אבן שהיא נתונה בר"ה גבוה עשרה ורחבה ארבעה המשתמש מתוכה לר"ה ומרה"ר לתוכה חייב (פי' אעפ"י שעבר דרך מקום פטור (ובאבן לא שייך דנעץ בה מחט כמו דמשני בשבת (ד' צ"ט) וע"ז פריך מהא דאמר שמואל קופה שהיא מליאה פירות ונתונה בר"ה גבוה עשרה ורחבה ארבע המשתמש מתוכה לר"ה או מר"ה לתוכה פטור וע"ז אומר מה פליג (פי' דשמואל פליג על ר' יוחנן) ור' יוחנן אזיל לשיטתי' דאמר לקמן דאם זרק למעלה מעשרה אעפ"כ אם זרק ד' אמות בר"ה חייב ושמואל אזיל לטעמי' שסובר לקמן מרה"ר לר"ה ורה"י באמצע שאין מצטרפת א"כ חולק על הא דר' יוחנן גם אם עברה דרך מקום פטור (ולא כמו דמשני התם תמן שאם תפול קרקע שתחתיו רה"י ברם הכא שאם תפול קרקע שתחתיו רה"ר) וע"ז אומר דלעולם שמואל אית לי' דר' יוחנן כאן כשהפכה על צידה וכאן שלא הפכה והא דאמר שמואל דפטור מיירי בהפכה על צידה ור' יוחנן מיירי בדלא הפכה על צידה ודו"ק:

הלכה ה

קטע ד

שם (ה"ה) את המת במטה חייב דברי הכל (פי' אף רבי שמעון שסובר דמלאכה שא"צ לגופה פטור אעפ"כ מודה באת המת במטה דחייב). לא כן תני אף ריח רע כל שהוא ואמר ר' אילא אף ר' שמעין מודה בה ומודה ר"ש באיסורי הניי' (פי' דבזה חייב אפילו לר' שמעון נמי אע"פ דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה, אף עפ"כ כיון דהוי איסורי הנאה ואם כן אין בהם צורך מלאכה אחרת רק להוציאה מן הבית ע"כ הוי כמלאכה הצריכה לגופה) וע"ז אומר א"ר יודן תיפתר במת כו' ושאין בו ריח רע והוציאו כו' הא

דהני סיפא דכזית מן המת וכזית מן הנבילה וכעדשה מן השרץ חייבין ור"ש פוטר וא"כ חולק ר"ש על כזית מן המת ג"כ. וע"ז משני במת כו' (שאינו אסור בהנאה) ושאין בו ריח רע והוציא לכלבו (פי' שאומר בהוציאו לכלבו ורבותא קא משמע לן דאע"ג דהוציאו לכלבו ולא הוי כמלוא פי הכלב חייב לר' יהודה משום דנתמעטה הטומאה וא"כ תיקן בו דנתמעטה הטומאה) והוא כמו דאמרינן בשבת (פ"ז ה"ב) קצר לצורך עשבים חייב משום קיצר ואינו חייב משום מייפה את הקרקע ואפי' תימר דר' שמעון היא ברם כרבנן הרי חרש מכל מקום הרי קצר מ"מ (פי' דמיבעי' ליה רק לר"ש דאמר עד שיהא לו צורך בגופו של דבר אבל לר' יהודה חייב וכן אמר התם מיליהון דרבנן מסייעין לר' יוסי דמר ר' חייא בשם ר' יוחנן דג שסחטו אם לגופו ה"ז פטור אם להוציא ציר ה"ז חייב ואפי' תימר דר' שמעון היא (פי' וע"כ אינו חייב דכיון שאין לו צורך בגופו של דבר) ברם כרבנן מ"מ הרי סחט מ"מ הרי הוציא ציר):

וע"כ אמר הכא נמי במת ושאין בו ריח רע והוציאו לכלבו לאשמועינן דרבי יהודה מחייב אף על פי שהוציא לדבר אחר וליכא פי הכלב מ"מ הרי כבר נתמעטה הטומאה. כיון דסובר דמלאכה שאצ"ל חייב עליה:

ע"כ אומר תני חצי זית מן המת וחצי זית מן הנבילה ופחות מכעדשה מן השרץ חייב ור' שמעון פוטר מ"ט דר"ש כבר נתמעטה הטומאה והוא (ט"ס וצ"ל) מ"ט דרבנן כבר נתמעטה הטומאה מ"ט דר"ש (פי' הא ר' שמעון מודה באיסורי הנאה) וע"ז אומר תיפתר במת כו' ושאין בו ריח רע והוציאו לכלבו וע"כ פליג ר' שמעון על זה דאינו חייב משום דהוי מלאכה שא"צ לגופה ורבנן סברי דחייב דאפי' בחצי זית מ"מ נתמעטה הטומאה (והא דאמר כבר נתמעטה הטומאה היינו אף על גב דכיון להוציאו לכלבו אפ"ה חייב דכבר נתמעטה הטומאה) ואף שהוא ממילא נמי חייב לרבי יהודה שסובר דמלאכה שאין צריך לגופה נמי חייב ועיין לקמן (פי"א דשבת ה"ב) מה שביארתי בזה] ודו"ק

הלכה ו

קטע ב

שם (ה"ו) הנוטל צפרניו זו בזו כו' וכן הגודלת כו' ר' אבהו בשם ריב"ח הגודלת חייבת משום בונה ואתיא כההיא דאמר ר' יוחנן כו' באתרין צווחין לקלעיתא בנייתא. א"ר זעירא לא מסתברא דלא משום אריג (פי' דחייבת משום אריג ולא משום בונה) מחלפא שיטתיה דר' זעירא דתמן אמר ר' זעירא ר' חייא בשם ר' יוחנן הקולע שלש נימין באדם חייב משום אריג והק"ע לח גריס באדם וכן הוא בשבת (דף סד) שכן עני קולע שלש נימין ותולה בצואר כו' ועיין פירש"י שם). א"ר זעירא לא טווי אריג הוא (ופי' הק"ע אין

זו טוי' דדמי לאריג) ולי נראה שהוא (ט"ס וצ"ל) אמר ר' זעירא לא טוי אריג הוא ופירש דהוי טוי ולא אריג ואם כן איך אמר רבי זעירא דהגודלת חייבת משום אריג) כאן במרובה וכאן במועט (פי' הא דאמר רבי זעירא דחייב משום טווי) במועט. דהיינו שאינו קולע רק שלש נימין:

וע"ז אומר הדא דאת אמר באדם אבל בבהמה טהור כהדא דתני העושה פסיקא לילבב לישפר להדוק בה את המרצופין לתלותה בצואר בהמה טהור (ופירש הק"ע הדא דאת אמר דמטמא משום אריג דווקא כשהוא קולע לאדם אבל בבהמה או לצורך בהמה לא מיקרי אריג וטהור דתכשיטי בהמה אין מקבלים טומאה]. והוא דוחק דהא תחילה לא קאמר אלא אם הגודלת חייב משום בונה. או משום אריג וכל זה הוא רק לענין שבת אבל לא לענין טומאה:

ע"כ נראה לי שיש (ט"ס) בירושלמי (וכצ"ל) אחר דמשני כאן במרובה וכאן במועט דרבי זעירא בג' נימין סובר דאינו אריג אלא טוי אבל ביותר משלש נימין הוי אריג ולרבי יוחנן אפי' בשלש נימין הוי אריג וא"כ היכן מצינו דשיעור מועט הוי אריג [וכמו שכתבו התוס' בשבת (דף מג) ת"ר אריג כל שהוא טמא ותכשיט כל שהוא טמא אריג ותכשיט כל שהוא טמא וכתבו התוס' בד"ה אריג ותכשיט (פי' חצי אריג וחצי תכשיט טמא מכאן משמע דמכל מקום בענין שיעורא קצת דאם לא כן חציו דכל שהוא מאי הוי ואם כן אריג בעי שיעור קצת]:

וע"ז אומר כהדא דתני העושה פסיקא לילבב לישפר להדוק בה את המרציפין לתלותה בצואר בהמה טהור ובכאן וצ"ל) הא דאת אמר כו' (כצ"ל) הדא דאת אמר בבהמה אבל באדם טמא (פי' דהא תני העושה פסיקא לילבב כו' להדוק בה את המרציפין כו' וא"כ הוא אריג כל שהוא ואפ"ה אינו טהור אלא משום דעשוי לבהמה אבל לאדם טמא וא"כ מוכח דאריג לא בעי שיעורא רבה. וע"כ אומר ר' יוחנן דהקולע שלש נימין חייב משום אריג ור' זעירא לא פליג אלא בקולע שלש נימין דלא הוי אריג אלא טוי אבל ביותר הוי אריג: וע"ז אומר כהדא דתני כו' הדא דאת אמר בבהמה אבל באדם טמא וא"כ מוכח אפילו שיעור מועט נמי הוי אריג. הדא דאת אמר בפשוטין אבל במקופלין בין באדם בין בבהמה טמא מפני שהן עיקרם עשויים לתכשיט אדם. וא"כ מוכח דאריג ותכשיט לא בעינן שיעורא רבה וכמו דאמרי' אריג כל שהוא ותכשיט כל שהוא טמא כו' ודו"ק:

קטע ג

שם יצחק בר אוריון אמר מה פליגין בשלא תלש כנגד הנקב אבל אם תלש מכנגד הנקב אף ר' שמעון מודה ר' ירמיה בעי היה כולו בארץ ונקב ח"ל כו' מה דצריכא לר' ירמיה

פשיטא ליצחק בן אוריון (פי' מה דצריכא לר' ירמיה אם הנקב בח"ל ע"כ אף כשכל העציץ מונח בארץ אף על פ"ה כיון שהנקב בח"ל ע"כ הוי כמו שגדל בח"ל לענין תרומות ומעשרות) ועל זה אומר מה צריכא לרבי ירמיה פשיטא ליה ליצחק בן אוריון דכיון דיצחק בן אוריון סובר דאם תלש מכנגד הנקב אף ר"ש מודה אלמא דהעיקר מה שמחובר הוא מצד הנקב ואם כן פשיטא דהי' כולו בארץ ונקב בח"ל אזלינן בתר נקבו ועיין גיטין (דף כ"ב) בתוספות ד"ה בתר נקבו אזלינן ודו"ק):

פרק יא

הלכה א

קטע ב

הזורק מרשות היחיד לרשות הרבים או מרשות הרבים לרשות היחיד חייב מרה"י לרה"י ורה"ר באמצע ר"ע מחייב וחכמים פוטרין ובגמ' זריקה תולדת הוצאה היא ולא שנייא בין על דעתיה דרבי (כצ"ל) בין על דעתהון דרבנן והוא שנחה מרה"ר לרה"י על דעתיה דרבי אפי' לא נחה על דעתהון דרבנן והוא שנחה (ופי' הק"ע סתמא דש"ס קאמר לא שנא רבי ול"ש לרבנן לעולם לא מחייב ר"ע עד שתנוח ברה"י אבל אם לא נח כגון שקלטה אחר או שבא לרה"ר אחר קודם שתנוח פטור עכ"ל). ושגה בזה דהפי' הוא על דעתיה דרבי בין על דעתהון דרבנן והוא שנחה פי שאומר דרישא לא דמי לסיפא דרישא הזורק מרה"י לר"ה אין נ"מ בין לרבי בין לרבנן) והוא שנחה מר"ה לרה"י (פי' אבלי סיפא מרה"ר לרה"י נ"מ בין רבי לרבנן) על דעתיה דרבי אפי' לא נחה (פי' דרבי סובר דברה"י קלוטה כמו שהונחה דמי וכמו דאמרינן בשבת (ד' ה') על דעתהון דרבנן והוא שנחה וע"ז אומר דאמר וצ"ל) (אמר) רב הונא בשם רב לא חייב רבי אלא ע"י רה"י מקורה (פי' משום דביתא כמאן דמלי' דמי) אבל אם אינו מקורה אפי' רבי מודה דלא אמרינן קלוטה כמו שהונחה דמיין. וא"כ אפי' מר"ה לרה"י נמי בין לרבי בין לרבנן בעינן דווקא שנחה. וע"ז אומר מילתיה דר' יוחנן אמר אפי' אינה מקורה דאמר ר' אימי בשם ר' יוחנן והוא שתרד לאויר מחיצות פי' הא דתנן בגיטין (דף ע"ט) היתה עומדת על ראש הגג וזרקו לה כיון שהגיע לאויר הגג ה"ז מגורשת אמר רבי אימי בשם ר' יוחנן והוא שתרד לאויר מחיצות ר' אימי בעא קומי ר' יוחנן מתניתא דרבי דרבי עביד אויר מחיצות כממשן אמר ליה ד"ה היא הכא בגיטין ויתיבינה רבי אומר מקורה ואת אמרת אינו מקורה (פי' דמזה מוכח דרבי יוחנן סובר דרבי אמר אפי' בשאינו מקורה דא"כ אינו אתי כרבי הא רבי אמר דווקא במקורה ובגיטין מיירי בלא מקורה אלא ודאי דרבי אומר אפי' באינו מקורה מה בין

גיטין מה בין שבת אמר ר' אילא בשבת כתיב לא תעשה כל מלאכה ונעשית היא מאיליה ברם הכא התורה אמרה ונתן בידה ברשותה ועיין מה שביארתי לעיל (רפ"ו ה"ב):

קטע ה

שם ר"י בי ר' אלעזר שאל זרק מרה"י לרה"ר כו' על דעתיה דר' עקיבא יעשה כמו שהונחה ברה"ר ויהא חייב שתים אמר ר' חונה לא חייב ר"ע אלא ע"י רה"י השני' (פי' אע"ג שסובר ר"ע דקלוטה כמו שהונחה אעפ"כ בעינן שתהא נחה אח"כ) וע"ז אומר לא חייב ר"ע אלא ע"י רה"י השני' [ועי' תוס' שבת (ד ה') בד"ה בשלמא כו' וכן קלוטה לר"ע אם אמר כמו שהונחה דמי חוץ לארבע אמות אפי' קלטה אחר או כלב ונשרפה]. והנה איפשר לומר הא דאמרינן בשבת (ד' ה') רב ושמואל דאמרי תרווייהו לא מחייב רבי אלא ברה"י מקורה וכתבו התוס' נראה לרשב"א דמשמע ליה מדלא נקט מרה"י לרה"י ור"ה באמצע כמו בפלוגתא דר"ע ורבנן אבל לפי הירושלמי איפשר לומר דס"ל דזה אי איפשר לומר שתהא קלוטה כמו שהונחה בלא הנחה דלבסוף והא דמחייב ר"ע אינו רק דווקא אלא ע"י רה"י השני' אבל לרבי דאמרינן שם אמר רב יהודה אמר שמואל מחייב היה רבי שתים א' משום הוצאה וא' משום הכנסה וא"כ לא בעי רבי הנחה לבסוף דא"כ לא היה מחייב שתים. וע"ז אמרינן שם רב ושמואל דאמרי תרווייהו לא חייב רבי אלא ברה"י מקורה משום דביתאכמאן דמליא דמי: ובזה מתיישב לכאורה קושי' התוס' בגיטין (דף ע"ט) בד"ה כמאן כרבי דאמר קלוטה כמו שהונחה דמי וכתבו התוס' תימא דנקט רבי דלא איירי אלא ברה"י מקורה משום דביתא כמאן דמליא דמי כדאמרינן בשבת (ד' ה') ודר"ע הוי לי' למינקט דאית ליה קלוטה כמו שהונחה דמי אפ"ה ברה"ר כו' עיי"ש אבל לפי שיטת הירושלמי לא רצה לומר ר' עקיבא היא דלא חייב ר' עקיבא אלא ע"י הנחה דלבסוף והכא לא בא לידי הנחה דלבסוף דהא נמחק או נשרף וא"כ איך מגורשת וע"כ אמר רבי היא דמחייב אפי' לא נחה לבסוף דהא רבי מחייב שתים אבל לר"ע בעינן הנאה לבסוף. רק התוס' אזלי לטעמייהו שנסתפקו בשבת (ד' ה') דקלוטה לר"ע אם אמר כמו שהונחה דמי חוץ לד' אמות אפי' קלטה אחר או קלטה כלב ועוד דשיטת הש"ס דילן משמע דלא כהירושלמי דהא אמרינן בשבת (ד' ד') דפריך והא בעינן עקירה והנחה מעל גבי מקום ד' על ד' וליכא אמר רבה הא מני ר' עקיבא היא דלא בעי מקום ד' על ד' דתנן הזורק מרה"י לרה"ר ורה"ר באמצע ר"ע מחייב וחכמים פוטרים ר"ע סבר אמרינן קלוטה כמו שהונחה דמי וא"כ מוכח דסובר הש"ס דילן דמחייב ר"ע אפי' בלא הנחה דלבסוף דאלו"ה לא מוכח דר"ע לא בעי ד' על ד' וא"כ מוכח דהש"ס דילן אינו סובר כשיטת הירושלמי ועיין בב"ק (ד' ע') הא מני ר"ע היא כו' ודו"ק):

שם בירושלמי שמואל אמר לא שנו אלא למטה הא למעלה מעשרה אסור מילתיה דרבי אלעזר אפי' למעלה מעשרה מותר דאמר ר' אילא בשם ר' אלעזר מעגלות למד ר"ע ועגלות לאו למעלה מעשרה אינון וכתב הק"ע הכי גרסינן אבל למעלה מעשרה מותר ושגה בזה וא"צ להגיה והפי' הוא דשמואל אמר למטה מעשרה פליגי והוא משום דפליגי בפלוגתא דקלוטה כמו שהונחה דמי אבל למעלה מעשרה אסור (פי' ואינו חייב דלמעלה מעשרה לא שייך קלוטה כמו שהונחה כיון דלמעלה מי' הוי מקום פטור ולא ילפינן זורק ממושיט וע"כ אסור ואינו חייב אפי' לר' עקיבא ג"כ). וע"ז אומר מילתיה דר' אלעזר אמרה אפי' למעלה מעשרה מותר והוא (ט"ס וצ"ל) אפי' למעלה מעשרה חייב (פי' לר' עקיבא) והוא משום דילפינן זורק ממושיט והוא כמו דאמרינן בשבת (ד' צ"ז) בעי רבה למטה מעשרה פליגי ובהא פליגי דמר סבר אמרינן קלוטה כמו שהונח' ומר סבר לא אמרינן קלוטה כו' אבל למעלה מעשרה דברי הכל פטור ולא ילפינן זורק ממושיט או דילמא למעלה מעשרה פליגי ובהא פליגי דמר סבר ילפינן זורק ממושיט ומר סבר לא ילפינן זורק ממושיט אבל למטה מעשרה ד"ה חייב מ"ט קלוטה כמו שהונחה דמי כו' ואמרינן שם ופליגי דר"א דאמר ר' אליעזר מחייב היה ר"ע אפי' למעלה מעשרה והוא כמו דאיתא בירושלמי מילתא דר' אליעזר אמר אפי' למעלה מעשרה חייב דאמר ר' אילא בשם ר' אלעזר מעגלות למד ר"ע ועגלות לאו למעלה מעשרה אינון אית תניי תני כיצד ואית דלא תני כיצד (פי' דלר"א שאומר דפליגי בלמעלה מעשרה אי ילפינן זורק ממושיט או לא ילפינן זורק ממושיט וע"ז תני כיצד שתי גזוזטראות זו כנגד זו בר"ה המושיט והזורק מזו לזו פטור היו שניהם בדיוטא אחת המושיט חייב והזורק פטור וזהו כדברי רבנן (דבזה פליגי ר"ע ורבנן) אבל לשמואל דאמר למעלה מעשרה אסור לכ"ע אפי' לר"ע ליכא כאן חיוב חטאת וע"כ לא תני כיצד משום דבזה לא פליגי ר"ע ורבנן כלל ואתי ככ"ע:

קטע ז

שם תני בשם ר' יהודה זרק ד' אמות בר"ה חייב (צ"ל שתים) ר' יהודה עביד ד' אמות בר"ה מלאכה בפני עצמה (פי' דע"כ חייב משום מוציא מרה"י לרה"ר וגם משום מעביר ד' אמות ברה"ר) וכמו דאמרינן בשבת (דף צ"ז) מרה"י לרה"י ועבר ד' אמות ר' יהודה מחייב וחכמים פוטרין כו' ובהא קא מיפלגי דר' יהודה סובר אמרינן קלוטה כמו שהונחה כו' ורבנן סברי קלוטה לאו כמו שהונחה כו' אבל אתולדה במקום אב לא מחייב ר' יהודה כו' וע"כ כיון דהירושלמי סובר דר' יהודה מחייב שתים משום דסובר דקלוטה כמו שהונחה א"כ איך מתחייב אח"כ אזריקה של ד' אמות בר"ה דזריקה תולדה דהוצאה היא:

וע"ז אומר על דעתיה דר' יהודה מ' מלאכות אינון וניתנין (פי' אמאי לא תנן במתניתין דלר' יהודה מ' מלאכות אינון) ומשני לא אתינן מיתני אלא מילין דכל עמא מודי בהון (פי' אבל בזה פליגי חכמים דזריקה תולדה דהוצאה היא ומזה משמע דהירושלמי סובר דלא כשיטת הש"ס דילן (ד' צ"ז) שם אהא דתני ר' יהודה מוסיף אף השובט והמדקדק דר' יהודה מוסיף עוד אבות כדמסיק שם דא"כ מוכח דלר' יהודה הוי יותר ממ' אבות מלאכות. אלא שסובר דשובט ומדקדק מחייב משום תולדות וכן משמע בירושלמי לקמן (פי"ב דשבת ה"א) רשב"ג אומר אף המכה בקורנס על הסדן כו' אמר ר' אדא אתי דרשב"ג כר' יהודה דתני השובט והמקטקט על האריג ה"ז חייב מפני שהוא כמיישב בידו וכן לקמן (ה"ג) מחלפא שיטתיה דר' יהודה דתני יכול עד שיכתוב כל כו' עד שיארוג את כל הבגד עד שיעשה את כל הנפה ת"ל מאחת אי מאחת יכול אפי' כתב אות אחת אפילו ארג חוט א' כו' ת"ל ועשה אחת עד שיעשה מלאכה שכיוצא בה מתקיימת והכא הוא אומר השובט והמקטקט על האריג ה"ז חייב מפני שהוא מיישב בידו וא"כ משמע דהירושלמי סובר דלא הוי אב מלאכה בפני עצמה ודו"ק):

הלכה ב

קטע ב

שם (ה"ב) כיצד שתי גזוזטראות זו כנגד זו ברה"ר המושיט והזורק מזו לזו פטור בדיוטא אחת המושיט חייב והזורק פטור שכך היה עבודת הלוים ובגמ' רב אמר לית כאן פטור אלא מותר על דעתיה דרב למעלה מעשרה מותר ועל דעתי' דשמואל למעלה מעשרה אסור:

והנה הק"ע נדחק בזה בפירושו ע"כ צריך לבאר והוא דרב סובר דלמעלה מעשרה מותר לגמרי אבל שמואל סובר דלמעלה מי' נמי אסור וכמו דאמרינן (ה"א) שמואל אמר לא שנו אלא למטה מעשרה אבל למעלה מעשרה אסור ובש"ס דילן (דף צ"ז) אמרינן ופליגא דר' חלקיה בר טוביה דאמר ר' חלקיה בר טוביה תוך שלשה ד"ה חייב למעלה מעשרה ד"ה פטור מג' ועד י' באנו למחלוקת ר' עקיבא ורבנן תניא נמי הכי בתוך ג' ד"ה חייב למעלה מעשרה אינו אלא משום שבות ואם היו רשויות שלו מותר לימא תיהוי תיובתא דרב דאיתמר שני בתים בשני צידי רה"ר רבה בר רב הונא אמר רב אסור לזרוק מזה לזה ושמואל אמר מותר לזרוק מזה לזה ולאו מי אוקימנא להההוא כגון דמידלי חד ומתתי חד דזימנין נפל ואתי לאתויי וא"כ לפי זה הא דאמרינן למעלה מעשרה שבות הוא משום חילוק רשויות דהיינו שזורק מרשותו לרשות חבירו וכן איתא בש"ע או"ח (סי' תש"ג) שני בתים בשני צידי רה"ר והם של אדם א' או של שנים ועירבו אם שניהם שוים

מותר לזרוק מזה לזה וזהו כמו שסובר שמואל דלמעלה מעשרה הוי שבות משום חילוק רשויות אבל רב סובר שמותר לגמרי (ועיין שם במ"א):

[**ובזה** יתבאר הירושלמי עירובין (פ"ו ה"ז) עיקר דירה איכן היא ר' יונה אמר אתפלגין רב ושמואל חד אמר מקום פיתן וחד אמר במקום שינה ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא מן מה דתני שמואל למעלה מעשרה שבות הוי אומר במקום פיתן הוא והנה הק"ע נדחק בפירושו ופירש דקאי אהא דתנן פ' בכל מערבין (ד' ל"ב) נתנו באיל למעלה מעשרה טפחים אין עירובו עירוב כו' והוא תמוה דהא אמרינן בירושלמי (פ"י דעירובין ה"ז) היה מופלג רב ושמואל חד אמר נותן נסר וחד אמר נועץ קנה כו' מן מה דתני שמואל למעלה מעשרה שבות הוא דין אמר נותן נסר כו' וא"כ מוכח דלא כהק"ע:

ע"כ נראה לי דכיון דשמואל סובר דלמעלה מעשרה שבות והוא משום חילוק רשויות א"כ מוכח שסובר דמקום פיתא גרים והוא דצריך לבאר אם מקום לינה גורם ולא מקום פיתא א"כ איך תיקנו עירובי חצירות ע"י פת וא"כ צריך לומר שסובר דעירוב הוא משום קני' וכמו דאמרינן בעירובין (ד' מ"ט) אמר שמואל עירוב משום קנין וא"ת מפני מה אין קונין במעה מפני שאינה מצויה בערבי שבתות כו' וא"כ כיון דעירוב משום קנין ע"כ אעפ"י דמקום לינה גורם כמו שסובר הש"ס דילן בעירובין (ד' ע"ג) דשמואל סובר דמקום לינה גורם אפ"ה הוי עירוב ע"י פת כיון דעירוב משום קנין שמקנים הרשויות שלהם. והא דאין קונין במעה משום דאינה מצויה בערבי שבתות ואפי' היכא דעירב במעה נמי לא מהני דגזירה שמא יאמרו מעה עיקר אבל למ"ד דמקום פיתא גורם א"כ העירוב כיון שהוא ע"י פת א"כ הוי כאילו כולהו הכא דיירי:

והנה אם העירוב הוא משום דירה א"כ כיון דכולהו הכא דיירי א"כ האויר ג"כ נמשך למקום הדירה והוי כאילו אינם מחולקים אפי' באויר שהוא למעלה מעשרה אבל אם העירוב משום קנין א"כ באויר לא שוים קנין. וכמו דאמרינן בירושלמי (פ"ו דדמאי) המוכר אויר חורבתו לחבירו לא עשה ולא כלום אלמא דאין אויר נתפס בקנין ועיין בב"ב (ד' קמ"ז) שכיב מרע כו' וא"כ איך מהני העירוב אם עירב משום קנין אלא ודאי דעירוב הוא משום דירה וע"כ ממילא נמשך האויר אחר הדירה ואם כן איך מהני העירוב כיון דמקום לינה עיקר אלא וודאי דמקום פיתא עיקר:

וע"ז אומר בירושלמי שם דרב ושמואל חד אמר במקום פיתן וחד אמר במקום לינה כו' מן מה דתני שמואל למעלה מעשרה שבות. (פי' שרשויות חלוקות למעלה מעשרה ואין לטלטל מזו לזו רק על ידי עירוב והוי דו אמר במקום פיתן היא מתניתא וסובר הירושלמי דתלי בזה דאם מקום פיתן עיקר א"כ העירוב הוא משום דירה אבל אם מקום לינה עיקר

א"כ העירוב משומקנין וקנין לא מהני לאויר כמו שביארתי ולשיטת הש"ס דילן דאמר שמואל בעירובין (דף מ"ט) דעירוב משום קנין לא קשה דהא לפי שיטת הש"ס דילן סובר שמואל דמקום לינה גורם ולשיטת הירושלמי סובר שמואל דמקום פיתא גרים וסובר דלשיטת שמואל עירוב משום דירה. ועוד דלשיטת הש"ס דילן לא תלי בהכי דאפי' לשמואל שסובר דמקום לינה גרים ועירוב משום קנין ואפ"ה סובר שמואל דאדם אוסר על חבירו דרך אויר בעירובין (ד' פ"ה) אמר רב יהודה אמר שמואל בור שבין שתי חצירות מופלגת מכותל זה ארבעה ומכותל זה ארבעה זה מוציא זיז כל שהוא וממלא כו' ורב יהודה דידיה אמר אפילו קניא א"ל אביי לרב יוסף הא דרב יהודה דשמואל היא דאי דרב הא אמר אין אדם אוסר על חבירו דרך אויר ואפ"ה סובר דמשום קנין ושיטת הש"ס דילן דכיון דמקנין המקומות ממילא אין חלוקים באויר ולא תלי בזה אם עירוב משום קנין או משום דירה ועי' בעירובין (ד' מ"ט) מאי בינייהו כו' ובש"ס דילן (ד' פ"ה) א"ל רבינא לרבא מי אמר רב הכי והא איתמר כו' ועי' תוס' בד"ה ומי אמר רב כו' ודו"ק]:

קטע ד

שם חוליות הבור והסלע שהן גבוהין עשרה ורחבין ארבעה כו' מה אנן קיימין אם בגבוהין עשרה ורחבין ארבעה רשות בפני עצמה היא גבוהין עשרה ואינן רחבין ארבעה הדא היא דאמר רב חסדא בשם איסי קנה נעוץ בר"ה גבוה עשרה טפחים מותר לכאן ומותר לכאן ובלבד שלא יחליף. אלא כן אנן קיימין בשאינן לא רחבין ד' ולא גבוהין עשרה ולא כן אמר חייה בריה דרב כל המערב דריסה בר"ה נקרא כרמלית אמר ר' יודן מה דאמר חיי' בריה דרב באמצע אבל מן הצד רה"ר מבטלתה אמר ר' יוחנן לית כאן פטור אלא מותר:

(**והנה** הירושלמי הזה פירשו בו המפרשים בדוחק ולי נראה שיש (ט"ס) בכאן ונתחלפו השיטות וכצ"ל תחילה אמר ר' יוחנן לית כאן פטור אלא מותר וע"ז אומר מה אנן קיימין [פי' דמפרש למה א"ר יוחנן לית כאן פטור אלא מותר משום דמשמע ליה דמיירי כשאינה רחבה ד' וא"כ הוא מקום פטור ואמאי לא מפרש דמתניתין מיירי דרחבה ד' ואינו גבוה עשרה דהוי כרמלית וע"ז אומר מה אנן קיימין כו' והירושלמי הזה הובא (בפ"ק דשבת ה"א) דאמר שם על ד' רשויות בשבת דכולהון תנינא על הא דתני' ובקעה ואסטוו' ואיסקופה וכרמלית כו' אסקופה דתנינן המוציא אוכלין ונתנן על האסקופה בין שחזר והוציאן בין שהוציאן אחר פטור שלא עשה מלאכתו בבת אחת ואמרינן שם א"ר יוסה אסקופה שאמרו רחבה ארבעה ואינו גבוה עשרה (פי' והיינו כרמלית דתנן במתניתין וע"ז אומר אין תימר גבוה עשרה ורחבה ארבעה רשות בפני עצמה היא (פי'

וא"כ חייב חטאת אם חזר והוציאן). אין תימר גבוה עשרה ואינה רחבה ד' הדא הא דמר רב חסדא בשם איסי קנה נעוצה בר"ה גבוה עשרה טפחים מותר לכאן ולכאן ובלבד שלא יחליף אלא כן אנן קיימין שאינן לא רחבין ד' ולא גבוה עשרה ושם נשתבש (וצ"ל) כן אנן קיימין כשרחב ד' ואינו גבוה עשרה

וע"כ אומר א"ר יוחנן לית כאן פטור אלא מותר (פי' דזה מיירי שאינה גבוה עשרה ואם כן הוי מקום פטור ואינו רוצה לפרש דמיירי ברחבה ד' ואינה גבוה עשרה דא"כ היינו האסקופה וכבר תנן דאיסקופה הוי כרמלית וע"ז אומר מה אנן קיימין (פי' דקאי על אסקופה דאיך מיירי בגבוהין עשרה ורחבין ארבעה רשות בפני עצמה היא וכל הירושלמי הוא כמו דאמר בפ"ק על האסקופה וע"כ מסיים אלא כן אנן קיימין בשאינם לא רחבים ד' ולא גבוה עשרה ואיפשר שצריך לומר אלא כן אנן קיימין כשרחבה ד' ואינה גבוה עשרה וא"כ הא כבר תנא ליה במתניתין דקופה הוי כרמלית אלא ודאי דהכא מיירי שהוא מקום פטור וע"כ אמר ר' יוחנן לית כאן פטור אלא מותר וע" פריך ולא כן אמר חיי' ברי' דרב כל המעכב דריסה בר"ה נקרא כרמלית דהירושלמי סובר דכל המעכב דריסה בר"ה נקרא כרמלית אע"פ שאינה רחבה ד' ולא כשיטת הש"ס דילן דזהו רק לענין פחות מג' דאם הוא מעכב דריסה נקרא מקום פטור כמו דאמרינן בשבת (ד' ז') אבל היזמי והיגי אע"ג דלא גבוה ג' והירושלמי אומר דאם מעכב דריסה בר"ה הוי כרמלית. ה"נ מעכב דריסה דכיון שהחוליה היא בשפת הבור א"כ הוא מעכב דריסה דלא יוכל לפסוע על שפתו השני' כמו בשאר כרמלית וע"כ אם מעכב דריסה הוי כרמלית א"כ קשה על ר' יוחנן דאמר לית כאן פטור אלא מותר וע"ז אומר אמר רבי יודן מה דאמר חיי' בריה דרב באמצע אבל מן הצד רה"ר מבטלתה (פי' דאם מעכב דריסה באמצע הוי כרמלית אבל אם הוא מונח בשפת רה"ר אע"פ שהוא מעכב דריסה אעפ"כ כיון דכל העיכוב הוא רק מחמת שהוא בצדי רה"ר אבל אם היה באמצע אינו מעכב ע"כ רה"ר מבטלתה ודינו כר"ה) והכא דמי למן הצד שהוא מעכב דריסה מחמת שהוא בשפת הבור כיון שהחולי' פחותה מד' ע"כ לא הוי כרמלית והוי רק במקום פטור וע"כ אמר ר' יוחנן לית כאן פטור אלא מותר משום דהוי כמקום פטור ומותר לכאן ולכאן ובלבד שלא יחליף ודו"ק]:

קטע ה

שם תמן תנינן המפיס מורסא בשבת אם לעשות לה פה חייב אם להוציא ממנה הליחה פטור א"ר יוחנן לית כאן פטור אלא מותר תמן תנינן הצד נחש בשבת אם במתעסק שלא ישכנו פטור אם לרפואה חייב א"ר יוחנן ליה כאן פטור אלא מותר תמן תנינן ועל לפסים

ארוניות שהן טהורות (פי' ואגב דתנן במסכת עדיות מייתי לה הכא א"ר זעירא ויאות אם לצורך הדא דתנינן אם לרפואה חייב הוי לית כאן פטור אלא מותר.

והנה המפרשים הק"ע והפ"מ נדחקו בזה הירושלמי וע"כ נראה לי לבאר דהא דא"ר זעירא ויאות אם לצורך הדא דתנינן אם לרפואה חייב והוא דהירושלמי אזיל לשיטתיה דאמרינן בירושלמי (פ"ט דשבת ה"ו) תני אף ריח רע כל שהוא א"ר אילא אף ר' שמעון מודה בה מודה ר' שמעון באיסורי הניי' וביארתי שם שיטת הירושלמי דאפי' רבי שמעון שסובר דמלאכה שא"צ לגופה פטור אעפ"כ זהו דווקא בדבר שיש בו צורך אחר אבל באיסורי הניי' כיון דאין להם צורך אחר שיהא לגופה דהא הוי איסורי הנאה ע"כ מודה בה ר"ש דשלא לצורך הוי לצורך שלו דהא אין לו צורך אחר וע"ז אומר אף ר"ש מודה באיסורי הנאה וכן ביארתי בהירושלמי (פ"ו דשבת ה"ה) את המת במטה חייב דברי הכל לא כן תני אף ריח רע כל שהוא ואמר ר' אילא אף ר"ש מודה בה ומודה ר"ש באיסורי הניי' פי' כיון שאין לו צורך אחר ע"כ אם מוציא מביתו שלא יהנה מאיסורי הנאה זה לצורך שלו אע"פ שאינה צריכה לגופה וכמו שביארתי שם:

וע"ז אמר רבי זעירא ויאות אם לצורך (פי' דבנחש דהוי כמו איסורי הנאה דהא אין לו צורך אחר דהא מים ששתה מהן אמרינן בפ"ב דע"ג (דף ל) מים שנתגלו ה"ז לא ישפכם ברשות הרבים ולא ירבץ בהן את הבית ולא יגבל בהן את הטיט ולא ישקה מהן נא בהמתו ולא בהמת חבירו ולא ירחץ בהן פניו ידיו ורגליו א"כ גרע מאיסורי הנאה ואם כן אף ר"ש מודה בה. וא"כ ניחא דתני פטור דהא דאמר ר' יוחנן לית כאן פטור אלא מותר היינו משום דהוי מלאכה שא"צ לגופה וע"כ אם מתעסק בו שלא ישכנו ודאי מותר לכתחילה ועיין בתוספות שבת (דף קכ"א) דאתי כר"ש דאמר מלאכה שא"צ לגופה וע"כ מותר לכתחילה]. וע"ז אומר ר' יוסי ויאות אם לצורך (פי' דאילו הוי כמו מלאכה שהיא לצורך דאפי' ר"ש מודה בה (ועיין בשבת פ"ב ה"ה) כולהון לצורך והיא שלא לצורך (פי' בחבורה דמקלקל בחבורה חייב) וע"ז אמר אם לצורך (פי' כיון דאין לו צורך מלאכה אחרת א"כ הוי לצורך ואפי' ר"ש מודה בה הדא דתנינן אם לרפואה חייב (פי' וכיון דתנן אם לרפואה חייב אם כן יש בה צורך אחרת ואם כן אם מתעסק שלא ישכנו הוי שלא לצורך ואם כן כיון דהוי מלאכה שא"צ לגופה אם כן מותר לכתחילה על זה אומר הוי לית כאן פטור אלא מותר (פי' דמותר לכתחילה כיון דהוי מלאכה שא"צ לגופה ע"כ אם מתעסק בו שלא ישכנו מותר לכתחילה ודו"ק:

הלכה ג

קטע ב

שם (ה"ג) הזורק ד' אמות בכותל למעלה מעשרה טפחים כזורק באויר למטה מעשרה טפחים כזורק בארץ כו' רב חסדא אמר במודד לוכסן ואין סופה לירד ר' חייה בשם ר' יוחנן תיפתר שהיתה דבילה שמינה והיה ניטוחה:

ונראה לי שהוא (ט"ס) בירושלמי ונתחלפו השיטות (וכצ"ל) ואין סופה לירד (פי' שהוא כמו דמקשה בש"ס דילן (דף ק) והא לא נח) וע"ז פריך בירושלמי ג"כ ואין סופה לירד (פי' וא"כ לא הוי הנחה) ובכאן צריך לומר ר' חייה בשם ר יוחנן תיפתר שהיתה דבילה שמינה והיא ניטוחה (פי' שהוא כמו דמשני בש"ס דילן (כם) א"ר יוחנן בדבילה שמינה שנינו) ואח"כ צריך לומר רב חסדא אמר במודד לוכסן. ר' חגי בעא קומי ר' יוסה לית הדא אמרה שיפוע מדריגה כלמטן (ופירש הק"ע וכי לא שמעינן מהכא דשיפוע מדריגה כלמטן דאל"כ אפי' בדבילה שמינה יהא פטור כו' ושגה בזה (וכצ"ל כמו שהגהתי) והקושיא היא לרב חסדא דמשני במודד לוכסן. וע"ז בעי ר' חייה קומי ר' יוסי לית הדא אמרה שיפוע מדריגה כלמטן וקאי אמתניתין (פ"ו דכלאים) דאמר ההם דשיפוע מדריגה כלמעלן והכא אמר כלמטן. דאל"ה לא הוי ר"ה (ועיין בתוס' שבת (דף ה) ד"ה בכותל משופע אומר ר"י דאיירי כגון שרבים מכתפים עליו הוי ר"ה) וע"ז פריך לית כאן הדא אמרה שיפוע מדריגה כלמטה וע"כ הוי כמונח בארץ ובכלאים תנן דשיפועמדריגה כלמעלן. א"ל תמן זרעים נהנים מן המדריגה ברם הכא דרך בני אדם להיות שפין בה והיא נופלת אילו אמר כשהיה שם חור והיא נהנית מן החור כשם שהזרעים נהנים מן הערוגה יאות (פי' וע"כ כיון שבני אדם שפין בה והיא נופלת ע"כ הוי כלמטן וע"כ חייב):

קטע ג

שם ר' יוסה ר' אבהו בשם ר' יוחנן כשהיה המקום מונדרן כהדא דתנינן זרק חוץ לד' אמות ונתגלגל לתוך ארבע אמות חייב אתא ר' חזקיה ר' אבהו בשם ר' יוחנן והוא שנחה. והנה המפרשים נדחקו בזה. ולי נראה דר' אבהו בשם רבי יוחנן משני כשהיה המקום מונדרן (פי' וא"כ ממילא היה הכותל משופע וע"כ אומר כהדא דתנינן זרק חוץ לד' אמות ונתגלגל לתוך ארבע אמות חייב ואמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן והוא שנחה והירושלמי סובר דתוך שלשה לא בעינן הנחה על גבי משהו וכמו דאמרינן בשבת (דף ק) אמר רבא תוך ג' לרבנן צריך הנחה ע"ג משהו יתיב מרימר וקאמר לה להא שמעתתא א"ל רבינא למרימר לאו היינו מתניתין וא"ר יוחנן והוא שנח ע"ג משהו א"ל מתגלגל קאמרת מתגלגל אין סופו לנוח אבל האי כיון דסופו לנוח אע"ג דלא נח כמאן דנח דמי. והנה לשיטת הש"ס דילן הא דכיון דמתגלגל ע"כ אין סופו לנוח ע"כ בעינן הנחה ע"ג משהו

והירושלמי אומר דע"כ אמר ר' יוחנן דבעינן הנחה ע"ג משהו אע"ג דהירושלמי סובר דתוך ג' לא בעינן הנחה על גבי משהו וע"כ אומר דשם בעי ר"י והוא שנח על גבי משהו והוא משום דהוי מקום מדרון ע"כ אין סופו לנוח דבודאי יתגלגל וע"ז אומר דמשום דשני ר' אבהו בשם ר' יוחנן כשהיה המקום מונדרן וע"כ אומר כהדא דתנינן זרק חוץ לד' אמות ונתגלגל תוך ד' אמות חייב אהא ר' חזקיה ר' אבהו בשם ר' יוחנן והוא שנחה. וע"כ מוקי בשנחה הוא משום דמפרש רישא כשהיה המקום מונדרן וא"כ בסיפא בודאי יתגלגל כיון שהמקום הוא משופע וע"כ אמר רבי אבהו בשם ר' יוחנן והוא שנחה ועיין במה שביארתי פ"ו דשבת (ה"ב) דבתוך ג' בעינן הנחה ע"ג משהו והוא מהירושלמי דגיטין. אבל לפי מה שביארתי דהירושלמי סובר דאפי' בזורק לא בעינן הנחה על גבי משהו ע"כ אמר הדין שאם הגיע לפחות מג' וראש החבילה היה למעלה מעשרה פטור ואף על גב דליכא מחיצות נמי פטור ודו"ק]:

הלכה ה

קטע ד

שם (ה"ה) הזורק מן הים ליבשה ומן היבשה לים ומן הים לספינה ומן הספינה לים ומן הספינה לחבירתה פטור. ובגמ' אמרינן ספינה שבים גבוה עשרה טפחים אין מטלטלין מתוכה לים ולא מן הים לתוכה. ר' יהודה אומר אם היה עמוקה מן המים עשרה טפחים ואינה גבוה מן הארץ עשרה טפחים מטלטלין מתוכה לים אבל לא מן הים לתוכה. ר' אבהו אמר ר' יוחנן בעי ולמה מתוכה לים מותר מפני שאינה גבוה שרה אין כיני אפי' מן הים לתוכה ולמה מן הים לתוכה אסור מפני שהיא עמוקה עשרה אין כיני אפילו מתוכה לים א"ר אבין ולמה מתוכה לים מותר מפני הסכנה (פי' הק"ע פעמים שנכנסין המים לתוך הספינה כו' ואי לא שרית לי' לטלטל מתוכה לים יבואו לידי סכנת נפשות כו):

והנה הא דאמר ת"ק דספינה שבים גבוה עשרה טפחים אין מטלטלין מתוכה לים ולא מן הים לתוכה הוא משום דסובר דאפי' מכרמלית לרה"י דרך מקום פטור אסור ור' יהודה סובר דמכרמלית לרה"י דרך מקום פטור מותר (וכמו שכתבו התוס' בשבת (ד' ק') בד"ה רבי כו'. וע"כ אומר דאם היה עמוקה מן המים עשרה טפחים ואינה גבוה מן המים עשרה טפחים דמטלטלין מן הים לתוכה והוא מפני הסכנה וכדמסיק (והוא דלא כשיטת הש"ס דילן בשבת (ד' ק"א) דכחו בכרמלית לא גזור] אבל לא מן הים לתוכה אבל אם הוא גבוה עשרה טפחים מותר לטלטל אף מתוכה לים והוא משום דמטלטל מכרמלית לרה"י דרך מקום פטור:

קטע ה

שם סלע שבים גבוה עשרה טפחים אין מטלטלין מתוכה לים ולא מן הים לתוכה פחות מיכן מותר מה בין סלע מה בין ספינה ספינה עולה ויורדת סלע במקומה היא ולאו כרמלית היא כלום מותר לטלטל בכרמלית אלא בארבע אמות אמר ר' אילא על רישה סלע שבים גבוה פשרה טפחים אין מטלטלין מתוכה לים ולא מן הים לתוכה יותר מכאן נעשית כמחיצה שהוקפה זרעים שאין מותר לטלטל בה אלא ארבע אמות פחות מיכן מטלטלין מתוכה לים ומן הים לתוכה ומטלטלין בה עד בית סאתים והנה המפרשים הק"ע והפ"מ פירשו בדוחק:

ע"כ נראה לי להגיה (וכצ"ל) סלע שבים גבוה י' טפחים אין מטלטלין מתוכה ולא מן הים לתוכה פחות מכאן מטלטלין ובכאן (צ"ל) הא דאיתא לקמן ומטלטלין בה עד ביה סאתים וכן הוא בש"ס דילן בעירובין (דף ס"ז) והא דקאמר מה בין סלע מה בין ספינה נתחלפו השיטות (וצ"ל אח"כ). וע"ז פריך ולאו כרמלית היא כלום מותר לטלטל בכרמלית אלא ארבע אמות (והוא שהירושלמי מפרש דהאי ומטלטלין בה עד בית סאתים היינו לטלטל בתוכה כיון שהיה סבור דאסיפא קאי) וע"כ פריך איך מותר לטלטל עד בית סאתים הא הוי כרמלית ואיך מותר לטלטל בכרמלית יותר מד' אמות וע"ז משני אמר ר' אילא על רישה (פי' רישא דברייתא דהיינו אם הסלע שבים גבוה עשרה טפחים אין מטלטלין מתוכה לים ולא מן הים לתוכה. וע"ז אומר עד כמה מטלטלין עד בית סאתים אבל יותר מכאן נעשית כמחיצה שהוקפה זרעים שאין מותר לטלטל בה אלא בארבע אמות פחות מכאן מטלטלין מתוכה לים ומן הים לתוכה (והא דקאמר ומטלטלין בה עד בית סאתים כבר כתבתי שהוא וט"ס) וצריך לגרוס תחילה):

וע"ז אומר ר' בון בר חייא בעי מעתה שתי כרמליות סמוכות זו לזו מטלטלין מזו לזו (פי' דאם הוא פחות מעשרה מטלטלין מתוכה לים ומן הים לתוכה וא"כ שתי כרמלית סמוכות זו לזו מטלטלין מזו לזו) אמר ר' חנניה בריה דר' הלל מכיון שהים מקיפה מכל צד כמו שכולה כרמלית אחת (ובכאן צריך להגיה) מה בין סלע מה בין ספינה (פ'' דמקשה דאמאי בסלע אמרינן דאם הוא יותר מבית סאתים אין מטלטלין בתוכה יותר מד' אמות משום שכיון שהוא בתוך המים והמים מקיפין אותה נעשית כמחיצה שהוקפה זרעים שאין מותר לטלטל בה אלא ארבע אמות ואמאי בספינה מטלטלין בה אפי' יותר מבית סאתים וכמו דאמרינן בעירובין (ד' צ') איתמר ספינה רב אמר מותר לטלטל בכולה ושמואל אמר אין מטלטלין בה אלא בד' וכתבו התוס' ביתירה מבית סאתים איירי כדפירש בקונטרס ופליגי אי חשיבי מחיצה דספינה כמוקפת לדירה או

לא אבל בפחות מבית סאתים לכ"ע הוי מחיצה ומטלטל בה וע"ז מקשה מה בין סלע מה בין ספינה דסובר הירושלמי כמו רב דמטלטל בה אפי' יותר מבית סאתים וע"ז משני ספינה עולה ויורדת סלע במקומה היא (פי' דספינה מחמת שהיא עולה ויורדת א"כ אין המים מקיפין אותה וע"כ אמרינן דמחיצותי' הוי כמחיצות הנעשות לדירה). משא"כ סלע שבים שקבוע בים ע"כ כיון שהמים מקיפין אין מטלטלין בה יותר מבית סאתים:

[**עוד** נראה לי דהירושלמי אינו סובר כשיטת הש"ס דילן ויתבאר במה דאמרינן בירושלמי (ספ"ה דעירובין) ר' יוסי בשם ר' יעקב בר אחא כו' ר' אחא מטי בה בשם שמואל אחורי הגגים מטלטלין בהן אפי' כור אפי' כורים ר' מאיר אומר מטלטלין בהן עד בית סאתים. א"ר יוסי בר בון מילתא דרב פליגא עילוי' דתנינן תמן כל גגות העיר רשות אחת שמואל אמר עד בית סאתים רב אמר מטלטלין בהן אפי' כור אפי' כורים היא אחורי הגגים היא אחורי הספינה:

וביארתי שם דהא דקאמר ר"מ אומר מטלטלין עד בית סאתים הוא משום דשמואל סובר דכיון שסובר ר"מ דכל גגות העיר רשות אחת א"כ אין הדיורין עולין למעלה דאל"כ היה כל גג וגג רשות בפני עצמו כמו בבתים וע"כ כיון דאין הדיורין עולין למעלה לר"מ. א"כ הוי אחורי הגגין דהיינו המחיצות של הגגין כמו שלא הוקפה לדירה אבל לרבנן שאומרים דכל א' וא' רשות בפני עצמו וא"כ הדיורים עולים למעלה ע"כ הוי כמחיצה שהוקפה לדירה ע"כ ודאי מטלטלין בה יותר מבית סאתים. וע"ז אומר מילתיה דרב פליגא עילוי' דתנינן תמן כל גגות העיר רשות אחת שמואל אמר עד בית סאתים (פי' לר"מ אין מטלטלין בה יותר מבית סאתים דהוי כמחיצות שלא הוקפה לדירה) רב אמר מטלטלין בה אפי' כור ואפי' כורים (פי' דפליג על שמואל ואומר דאפי' לר"מ שסובר דכל גגות העיר רשות אחת אפ"ה מטלטלין בה אפי' כור אפילו כורים והא דאין דיורים חלוקים למעלה היינו כמו שפירש"י בעירובין (ד' פ"ט) דמפני שאין תשמישן תדיר ע"כ אין בהם חילוק רשות אבל באמת אפי' לר"מ מטלטלין בה אפי' כור אפי' כורים) וע"ז אומר מילתיה דרב פליגא עילוי' דתנינן תמן כל גגות העיר רשות אחת שמואל אמר עד בית סאתים (פי' לר"מ) ורב אמר מטלטלין בה אפי' כור אפי' כורים ופי' אפילו לר"מ) דלא כהק"ע והפ"מ שנדחקו בזה) וע"ז אומר היא אחורי הגגים היא אחורי הספינה (פי' דפליגי באחורי הספינה ג"כ וכמו דאמרינן בעירובין (ד' צ') איתמר ספינה רב אמר מותר לטלטלבכולה ושמואל אמר אין מטלטלין בה אלא בד' רב אמר מותר לטלטל בכולה דהא איכא מחיצתא ושמואל אמר אין מטלטלין בה אלא בד' אמות מחיצות להבריח מים עשויות כו' ומודה רב שאם כפאה על פיה שאין מטלטלין בה אלא בארבע אמות כפאה

למאי כו' אלא שכפאה לזופתה כו' ולשיטת הירושלמי לא פליגי אלא באחורי הספינה לר"מ. דלשמואל אין הדיורין עולה למעלה לר"מ ולרב אפי' לר"מ הדיורין עולין למעלה וע"ז אומר היא אחורי הגגין היא אחורי הספינה) וא"כ לשיטת הירושלמי לא פליגי רב ושמואל אלא באחורי הספינה ולר"מ אבל בספינה ודאי מטלטלין בה אפי' יותר מבית סאתים. וע"ז מקשה הכא מה בין סלע מה בין ספינה דסלע שבים אין מטלטלין בה יותר מבית סאתים כדתני ועד כמה מטלטלין בה עד בית סאתים כמו שאמר דנעשית כמחיצה שהוקפה זרעים שאין מותר לטלטל בה אלא בארבע אמות. ומה בין ספינה דבספינה מטלטלין בה אפי' יותר מבית סאתים (לשיטת הירושלמי) ע"ז משני סלע במקומה היא וע"כ נעשית כמחיצה שהוקפה זרעים וע"כ אין מטלטלין בה יותר מבית סאתים וספינה עולה ויורדת. ע"כ לא הוי כמחיצה שהוקפה זרעים. וע"כ מטלטלין בה אפי' יותר מבית סאתים ודו"ק]:

הלכה ו

קטע ג

שם (ה"ו) ר"י בר"ח אמר בשוגג בל"ת ומזיד בל"ת ריב"ל אמר בשוגג בהכרת ומזיד בהכרת (פי' ואפי' הזיד בלאו נמי הוי שוגג כיון ששגג בכרת) תני רשב"י מסייע לריב"ל את כו' מגדף ונכרתה הגע עצמך אפי' מזיד בהכרת מתרין בו ולוקה ומביא קרבן והוא (ט"ס וצ"ל) הגע עצמך אפי' שוגג בכרת (פי' והוי שגגה) יתרו בו ולוקה ויביא קרבן (כצ"ל) (פי' א"כ יוכל להתרות בו על הלאו וילקה ויביא קרבן על השגגה) ע"ז אומר ר' אבהו השוגג בחלב והוא (ט"ס וצ"ל) המזיד בחלב ושוגג בחטאת מתרין בו ולוקה מביא קרבן (פי' שלוקה על הלאו ומביא קרבן על שגגת כרת ועי' בספרי נועם ירושלמי (פ"ו דתרומות) שכתבתי שם שהוא דלא כשיטת הש"ס דילן עיין שם ודו"ק:

פרק יב

הלכה א

קטע ז

מתניתין דר"ש דתני הגורר הקודח הקוצץ כל שהוא בשבת חייב ר"ש אומר הגורד עד שיגור כל צרכו הקודח עד שיקדח כל צרכו הקוצץ עד שיקצץ כל צרכו העובד את העור עד שיעבד כל צרכו ואמר ר' יעקב בר אחא לא אתיא אלא כר"ש דר"ש לא עבד מקצת מלאכה ככולה ורבנן עבדין מקצת מלאכה ככולה:.

הנה הירושלמי הזה לא קאי אמתניתין ועיקרו בפסחים (פ"ו ה"א) תני ר' ישמעאל הפשיטו דוחה את השבת תני ר' ישמעאל בנו של ריב"ב אומר בשבת היה מפשיט את החזה מ"ט דר' ישמעאל כו' אמר ר' יוחנן ר' ישמעאל ור"י בנו של ריב"ב אמרו דבר אחד כמה דר' ישמעאל אמר מובחר דוחה אין מובחר מן המובחר דוחה כך ר"י בן ברוקא אומר מובחר דוחה אין מובחר מן המובחר דוחה אין תימר מובחר הוא ויקרענו ויוציא אימוריו אלא ודאי דזה אינו מובחר אבל להפשיט את כולו הוה מובחר מן המובחר וסובר כר' ישמעאל דאמר מובחר דוחה אין מובחר מן המובחר דוחה והוא כמו דאמרי' במנחות (ד' ס"ג) ר' ישמעאל אומר עומר היה בא בשבת משלש סאין ובחול מחמש כו' אמר רבה ר' ישמעאל ור"י בנו של ריב"ב אמרו דבר א' דתני' ארבעה עשר שחל להיות בשבת מפשיט את הפסח עד החזה דברי ר' ישמעאל בנו של ריב"ב וחכ"א עד שיפשיט כולו כו' וע"ז אומר הירושלמי דר' ישמעאל סובר מובחר דוחה אין מובחר מן המובחר דוחה וע"כ סובר דעומר היה בא בשבת משלש סאין ובחול מחמש וכן ר"י בנו של ריב"ב אומר ג"כ דמפשיט את הפסח עד החזה:

וע"ז אומר אמר ר"י בר בון לא אתי אלא כר' שמעון דתני הגורד הקודח כו' כל שהוא חייב ר"ש ב"א (והוא ט"ס וצ"ל) ר' שמעון אומר הגורד עד שיגור כל צרכו וע"כ סובר ריב"ב כר' שמעון וע"כ מתיר להפשיט את הפסח והא דמדחה מה שאמר ר' יוחנן דאתי כר' ישמעאל דאמר מובחר דוחה אין מובחר מן המובחר דוחה דא"כ תקשי לר' ישמעאל שסובר דהפשיטו דוחה את השבת הא ר' ישמעאל אומר גבי עומר דאין מובחר מן המובחר דוחה ולשיטת הש"ס דילן לא קשי' דבש"ס דילן לא תני וחכמים אומרים עד שיפשיט כולו אך לשיטת הירושלמי דתני ר' ישמעאל הפשיטו דוחה א"כ תקשי מר' ישמעאל אדר' ישמעאל אלא דר"י בנו של ריב"ב סובר כר' שמעון וע"כ לא הוי מלאכה כלל אם מפשיט עד החזה]:

וע"ז אומר אמר ר' יעקב בר אחא לא אתי אלא כר"ש דר' שמעון לא עבד מקצת מלאכה ככל מלאכה ורבנן עבדי מקצת מלאכה ככל מלאכה והנה שם פי' הק"ע וכן אמר ר' יעקב בר אחא:

ולי נראה לגרוס א"ר יוסי ב"ר בון לא אתיא אלא כר' שמעון דתני הגורד כו' כל שהוא בשבת חייב ר"ש (כצ"ל) אומר הגורד עד שיגור כל צרכו הקוצץ עד שיקצץ כל צרכו כו' והמעבד את העור עד שיעבד כל צרכו ובכאן צריך לגרוס דר"ש לא עביד מקצת מלאכה ככולה ורבנן עבדין מקצת מלאכה ככולה. וע"ז אומר ר' ישמעאל בנו של ריב"ב

דמפשיט את הפסח עד החזה משום דלא הוי מלאכה שסובר כר"ש דלא עביד מקצת מלאכה ככולה:

וע"ז אומר אמר ר' יעקב בר אחא לא אתי אלא כר"ש (פי' שאומר דהא דתני ר' ישמעאל הפשיטו דוחה את השבת לא אתי אלא כר' שמעון) (דאע"ג דר' ישמעאל אומר במנחות דמובחר דוחה ומובחר מן המובחר אינו דוחה אעפ"כ סובר דהפשיטו דוחה את השבת) והוא משום דסובר כר"ש והוא כמו דאמרינן בשבת (ד' קי"ז) על הא דאמרינן שם וחכ"א מפשיטין את כולו אלא אמר מר בר רב אשי לעולם כדאמרינן מעיקרא ודקשי' לך התם טלטול והכא מלאכה כגון דלא קבעי ליה לעור והא אביי ורבא דאמרינן תרווייהו מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות דשקיל ליה בברזי:

וע"ז קאמר ר יעקב בר אחא דר' ישמעאל סובר כר"ש והוא משום דלא קבעי לה לעור (והא דלא משני דשקיל לי' בברזי הוא כמו שביארתי ובפ' כירה) דהירושלמי סובר דפליג ר"ש אפי' בפסיק רישי' ג"כ. וכמו שאבאר לקמן (ה"ב) שיטת הירושלמי בזה דלא כשיטת הש"ס דילן דלשיטת הירושלמי כיון דאינו מתכוין לזה וגם לר"ש שסובר דמלאכ' שאצ"ל אעפ"י שנעשית המלאכה אינו חייב וה"נ כיון דלא בעי לעורה אעפ"י שמפשיט העור לא הוי מלאכה]:

הלכה ב

קטע ד

שם (ה"ב) החורש כל שהוא כו' המלקט עצים אם לתבן כל שהן אם להסיק כדי לבשל ביצה קלה המלקט עשבים אם לתבן כל שהן אם לבהמה כמלוא פי גדי ובגמ' למה לי לתבן כל שהוא למה לי כמלוא פי גדי והנה הק"ע פי' למה לי דתנא בסיפא לתבן כל שהוא הא תנא ליה רישא בעצים לתקן כל שהוא וממילא ידעינן דאף בעשבים הדין כן ומשני לבהמה כמלא פי גדי איצטריך ליה לכך תני נמי לתקן כל שהן והפ"מ פי' למה לי לתקן כל שהוא משנה יתירא הוא בעשבים דלתקן כל שהוא שמעינן מהמלקט עצים ואם לאכילת בהמה כמלא פי הגדי כבר תנינן להא לעיל בס"פ כלל גדול ולא משני מידי:

ולי נראה לבאר עפ"י מאי דאמרינן בשבת (ד' ק"ג) ת"ר התולש עולשין והמזרד זרדין אם לאכילה כגרוגרת אם לבהמה כמלא פי הגדי אם להיסק כדי לבשל ביצה קלה אם ליפות הקרקע כל שהוא ופריך אטו כולהו לא ליפות את הקרקע נינהו רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו באגם שנו אביי אמר אפי' בשדה דלא אגם וכגון דלא קא מכוין והא אביי ורבא דאמרי תרווייהו מודה ר"ש בפסיק רישי' ולא ימות ומשני לא צריכ' דקעביד בארעא דחברי': וכתבו התוס' בד"ה באגם שנו ומתניתין דלא שייך לאוקמי באגם אומר

ר"ת דמיירי באילן יבש דאינו מתקן כלום וכתב המהרש"א דהך דקתני בבריית' התולש כו' שייך לאוקמי באגם דאינו מייפה שם הקרקע אבל במתניתין דלא קתני אלא המלקט עצים כו' דודאי שם נמי האילן מתקן כל שהוא אי לאו באילן יבש והברייתא לא שייך לאוקמי ה"נ ביבש דמ"מ בתולש הקרקע מתייפה בכך וכל זה הוא לשיטת הש"ס דילן אבל שיטת הירושלמי הוא דלא כשיטת הש"ס דילן דאמרי' בירושלמי (פ"ו דשבת ה"ב) דאמרי' התם קצר לצורך עשבים חייב משום קוצר ואינו חייב משום מייפה את הקרקע לא צורכה דלא קצר ליפות את הקרקע מהו שיהא חיי' משום קוצר ומשום מייפה את הקרקע כו' ואפי' תימר דר' שמעון היא ברם כרבנן מכל מקום הרי חרש מ"מ הרי קצר וא"כ אליבא דר' שמעון אם קצר לצורך עשבים חייב משום קוצר ואינו חייב משום מייפה את הקרקע משום דהוי מלאכה שא"צ לגופה (ושם הארכתי בזה) וא"כ הא דתנן אם לתבן כל שהוא אם לבהמה כמלא פי הגדי היינו אם מתכוין לבהמה אינו חייב רק כמלא פי הגדי אע"ג דממילא מייפה את הקרקע אעפ"כ פטור משום דהוי מלאכה שא"צ לגופה:

וע"ז אומר בירושלמי למה לי לתקן כל שהן הא כבר תנן תחילה המלקט עצים אם לתבן כל שהן וע"ז משני למה לי כמלא פי גדי הא כבר תנן (ס"פ כלל גדול) דאם לבהמה השיעור הוא כמלא פי הגדי אלא ודאי דתנן חדא משום אידך דאם לבהמה הוא כמלא פי גדי ואינו חייב משום מייפה שהשיעור הוא בכל שהוא ואע"ג דתנן המלקט עצים אם לתבן כל שהן אם להסיק כדי לבשל ביצה קלה התם איפשר לומר דמיירי בעצים יבשים שאינו מתקן כלום וכמו שכתבו התוס' בשבת (דף קג) וע"כ קמ"ל דאפי' בעשבים דמייפה את הקרקע (ומתני' סתמא קתני ומשמע דאפי' בשאינו באגם) אעפ"כ אם לבהמה כמלא פי הגדי ואינו מחייב משום מייפה את הקרקע וכל זה הוא לשיטת הירושלמי אבל לשיטת הש"ס דילן מיירי דווקא באגם אבל בשאינו אגם חייב משום מייפה את הקרקע ואפי' לר"ש דמודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות ובפ' כירה כתבתי דהירושלמי סובר דלרבי שמעון מותר באינו מתכוין אף ע"ג דהוי פסיק רישיה עיי"ש ודו"ק:

שם ה"ג) תני בשם ר' יהודה כתב שני אותיות שוים והם דיד שם חייב כגון שש תת כו' ורבנן אמרו ב' אותיות בכל מקום כו' קלת וחומרת על דר' יודא קלת וחומרת על דרבנן קלת על דר' יודא כתב שתי אותיות שוין והן שם על דעתיה דרבי יודא חייב על דעתהון דרבנן פטור נראה לי שהוא (ט"ס) קלת על דעתהון דרבנן כתב שתי אותיות שוים והן שם

על דעתיה דר' יודא חייב על דעתהון דרבנן פטור קלת על דרבנן (צ"ל על רבי יודא) שתי אותיות מכל מקום אע"פ שאינו שם על דעתהון דרבנן חייב על דעתיה דר' יודא פטור:

הלכה ד

קטע ד

שם (ה"ד) ר' יוחנן ורשב"ל תרווייהון אמרין והוא שכתב דיו ע"ג דיו וסיקרא ע"ג סיקרא אבל אם כתב דיו על גבי סיקרא וסיקרא ע"ג דיו חייב ר' יצחק בר משרשיה בשם רבנן דתמן חייב שתים משום מוחק ומשום כותב נראה לי שהוא כמו שביארתי לעיל (ה"ב) החילוק שבין שיטת הירושלמי לשיטת הש"ס דילן דלשיטת הירושלמי אם קוצר לצורך עשבים אף שהוא מייפה את הקרקע אעפ"כ אינו חייב משום מייפה כיון שאינה צריכה לגופה לר"ש ולשיטת הש"ס דילן חייב ואף שאינו מתכוין מ"מ מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות וע"ז אומר אבל אם כתב דיו ע"ג סיקרא וסיקרא ע"ג דיו חייב ר' יצחק בר משרשיה בשם רבנן דתמן חייב שתים משום מוחק ומשום כותב דזהו דווקא לרבנן דתמן דאע"ג דאינו מתכוין אף על פי כן כיון דהוי פסיק רישיה מחייב שתים מה שאין כן לשיטת הירושלמי כיון שאינו צריך רק לכתיבה ע"כ אינו חייב רק משום כותב וכמו שביארתי לעיל שיטת הירושלמי בהא דקוצר ומייפה את הקרקע

הלכה ה

קטע ב

שם (ה"ה) מתניתין כתב במי משקין כו' כתב ע"ג כתב כו' ובגמ' היה צריך לכתוב השם ונתכוין כו' הרי השם במקומו הוא מוחקו ומקיימו הוא בקדושה ר' יהודה אומר מעביר את הקולמוס עליו ומקיימו אמרו לו אף הוא אינו מן המובחר מחלפא שיטתיה דר יהודה הנה בהירושלמי הזה יש (ט"ס וחילוף בשורות וכצ"ל) מחלפא שיטתיה דרבנן תמן הם אומרים אינו מן המובחר הוא אבל מ"מ כתב הוא וא"כ הוי כתב הכא הוא אמר כתב ע"ג כתב אינו כתב (פי' דחכמים לא פליגי על ר' יהודה רק משום שאיני מן המובחר אבל מכל מקים כתב הוא והכא אומרים שאינו כתב כלל) וע"ז אומר בשיטתו השיבוהו בשיטתך שאת אומר כתב הוא אינו מן המובחר אבל באמת סברי חכמים דאינו כתב כלל ר' יעקב בר זבדי בשם ר' אבהו לא אמר כן אלא מחלפא שיטתיה דר"י תמן הוא אם אומר אינו כתב (כצ"ל) (פי' כיון דמתניתין סתמא קתני ומסתמא לא פליג ר"י ע"ז שאינו כתב) והכא הוא אומר כתב הוא דהא אומר מעביר את הקולמוס עליו ומקיימו וע"ז משני מהו כתב ע"ג כתב חד לעיל מן חד וכמו שפירשו המפרשים

הלכה ו

קטע ב

שם (ה"ו) אכל חצי זית בזדון וחצי זית בשגגה מהו שיצטרפו עיין בספרי נועם ירושלמי (פ"ו דתרומות) מה שכתבתי על זה הירושלמי

פרק יג

הלכה ג

קטע ב

(**שם ה"ג**) **הקורע** בחמתו ועל מתו וכל המקלקלין פטורין כו' ובגמ' בעון קומי ר' בא היך מה דאת אמר תמן השוחט חטאתו בשבת כיפר ומביא אחרת ואמר אוף הכא לא יצא ידי קרעו אלא כר"ש דר"ש אמר עד שיהא לו צורך בגופו של דבר אמר לן תמן הוא גרם לעצמו ברם הכא את גרמת לו אמר ר' יוסי ואפי' תמן את גרמת לו שאילו לא שאמרת לו שיבא האיך היה מתכפר לו כו' חברי' בעון קומי רבי יוסי לא כן אמר ר"י בשם רשב"י מצה גזולה אינו יוצא בה ידי חובתו בפסח אמר לון תמן גופה עבירה ברם הכא הוא עבר עבירה כך אני אומר הוציא מצה מרה"י לר"ה אינו יוצא בה ידי חובתו בפסח עכ"ל:

והנה הירושלמי הזה צרי' ביאור, ובספרי נ"י (דרוש ז') הארכתי בזה ותמהתי שם על פי' הק"ע. ובארתי שם הירושלמי וכן ביארתי בספרי א"ה ובס' שפת הנחל (דרוש ז') על אופן זה:

וכעת נראה לי לבאר בעון קומי ר' בא האיך מה דאת אמר תמן השוחט חטאת בשבת כיפר ומביא אחרת ואמר אוף הכא לא יצא ידי קרעו שהגירסא צ"ל כן האיך מה דאת אמר השוחט חטאתו בשבת כיפר כמו דאיתא בירושלמי (ואין צריך להגיה) ומביא אחרת ואמר אוף הכא לא יצא ידי קרעו (צ"ל) יצא ידי קרעו:

והוא דהירושלמי סובר דהא דצריך להביא אחרת היינו על שבת ששחט חטאתו בשבת דעל חטאו שחטא בתחילה כבר נתכפר אך שצריך להביא אחרת על ששחט חטאתו בשבת. וזהו דווקא אם כיפר והיינו שכיפר וזורק את הדם אבל אם לא יכפר דהיינו שלא יזרוק את הדם א"כ לא תיקן וכמו דאמרינן בפסחים (ד' ע"ג) א"ל ר"ה ב"ח לברי' כי אזלית לקמי' דר' זריקא בעי מיני' לדברי האומר מקלקל בחבורה פטור שחטו שלא לאוכליו מה תיקן אם עלו לא ירדו שחטו ונמצא בעל מום חייב מה תיקן בדוקין שבעין ואליבא דר"ע דאמר אם עלו לא ירדו וא"כ אי אמרינן דלא כיפר ולא יניחו לו לזרוק את הדם אם שחטו בשבת א"כ נמצא שלא תיקן והוי מקלקל בחבורה ופטור וכמו דאמרינן

בירושלמי בעירובין (פ"י ה"ב) דתני כל המקלקלין פטורין חוץ ממבעיר והעושה חבורה בר קפרא אמר אפי' אינו צריך לדם אינו צריך לאפר א"ר יוחנן והוא שיהא צריך לדם או לאפר וא"כ אם לא כיפר א"כ לא תיקן. ואם לא יזרוק את הדם אם עלו ירדו וכמו דאמרינן בזבחים (ד' פ"ד) ר' יהודה אומר שנשחט בלילה ונשפך דמה ויצא חוץ לקלעים אם עלתה תרד וא"כ אם לא כיפר וא"כ לא יזרוק את הדם א"כ אם עלו ירדו דהוי כמו נשפך הדם (וכן פסק הרמב"ם כר' יהודה) וא"כ לא יתחייב ע"ז חטאת והירושלמי לא סבר כשיטת הש"ס דילן דמסיק בפסחים שתיקן להוציא מידי נבילה או מידי אבר מן החי דזה לא הוי תיקון לשיטת הירושלמי ולא סבר לה כהך ברייתא דתני' השוחט בשבת בחוץ כו' חייב שלש חטאת:

וכ"ת א"כ לא יתיישב לשיטת הירושלמי הא דתנן השוחט ונמצא טריפה בסתר פטו' הא בגלוי חייב מה תיקן איפשר לומר שהוא כמו שיתבאר בירושלמי בפסחים (ספ"ו ה"ו) הא בגלוי חייב אמר ר' יוחנן דר"ש הוא ר' אחא בר יעקב בר אחא ר' אימי בשם רשב"ל דר"ש הוא:

[**והנה** המפרשים הק"ע והפ"מ פירשו דהירושלמי משני דאמאי חייב אם נמצא טריפה בגלוי הא ר"מ סובר דאם טעה בדבר מצוה אע"ג דלא עשה מצוה פטור א"כ אמאי חייב אם נמצא טריפה בגלוי הא טעה בדבר מצוה. וע"ז משני דר"ש היא (פי' שסובר דטעה בדבר מצוה אם לא עשה מצוה חייב אך שקשה על זה הפי' דהא הירושלמי משני תחילה לענין שחטו ונמצא בעל מום. דר"מ סובר דחייב והוא מפני שאין דרכו להתחלף וע"ז פריך הרי עגל אין דרכו להתחלף (פי' הא עגל ג"כ אין דרכו להתחלף) ואמר ר' אלעזר דברי ר"מ אפי' עגל וכמו דאמרינן בפסחים (ד' ע"ב) פוטר היה ר' מאיר אפי' בעגל של זבחי שלמים וע"ז משני שכן נצרכה לחלל והנה בזו רבו הפירושים שהק"ע מפרש דקאי אדלקמן שכן נצרכה לחלל (פי' אם נמצא טריפה בסתר דהיינו לפדות). והם כולם דחוקים למאוד ואני פירשתי בספרי נ"י שכן נצרכה לחלל דהיינו לעגלה ערופה וכל הפירושים הם דחוקים למאוד:

ע"כ נראה לי שהוא (ט"ס וצ"ל) שכן נצרכה לחולין והוא דהירושלמי מקשה על הא דמשני בעל מום אין דרכו להתחלף. וע"כ פריך עגל ג"כ אין דרכו להתחלף וע"ז משני שכן נצרכה לחולין (פי' הא דבעינן דרכו להתחלף היינו דוקא בחולין משום דלא טריד אבל בקדשים דטריד לא בעינן דרכו להתחלף אבל בעל מום לא טריד ולא מיחלף וכמו דאמרינן בפסחים (ד' ע"ב) אמר רב ביבי א"ר אלעזר פוטר הי' ר"מ אפי' עגל של זבחי שלמים ששחטו לשם פסח א"ל ר' זירא לרב ביבי והא א"ר יוחנן מודה הי' ר"מ בבעלי

מומין א"ל בבעלי מומין לא טריד בהו והאי טרוד בי' בעא מיני' רבא מר"נ חולין לשם פסח מאי לי אמר ר' מאיר א"ל פוטר הי' ר"מ אפי' לשם פסח והא אמר ר' יוחנן מודה היה ר"מ בבעלי מומין בעלי מומין לא מיחלפי והני מיחלפי וטעמא דר"מ משום איחלופי ולא איחלופי והא אמר רב ביבי א"ר אלעזר פוטר הי' ר"מ אפי' עגל של זבחי שלמים ששחטו לשם פסח אלמא טעמא דר"מ משום דטריד א"ל טריד אע"ג דלא מיחליף מיחליף אע"ג דלא טריד לאפוקי בעלי מומין דלא איחלופי מיחלף ולא מיטרד טריד:

וא"כ כיון שביארתי דהטעם בבעלי מומין הוא משום דלא מיטרד טריד ולא מיחלף א"כ בטריפה שבגלוי נמי הכי הוא וא"כ אמאי אמר ר' יוחנן דר"ש היא ועוד א"כ אמאי נמצא טריפה בסתר פטור כיון דר"ש היא א"כ אע"ג דלא עשה מצוה נמי פטור והתוס' בפסחים (ד' ע"ב) כתבו דהא דפטור אינו מחמת דהוא אנוס ועוד דמפני מה אומר ר' יעקב בר אחא כו' בשם רשב"ל דר"ש היא הא לר"ל אפילו לר"מ נמי בעינן דעשה מצוה וכמו דאמרינן שם רשב"ל אמר יש בעשותו מצוה וא"כ אמאי מוקים לה כר"ש]:

ע"כ נראה לי דהא דקאמר ר' יוחנן דאתי כר"ש הוא לתרץ קושי' הש"ס בפסחי' (ד' ע"ב) שחט ונמצא טריפ' בסתר פטו' הא בגלוי חייב מה תיקן. וע"ז אומר דר"ש היא והוא משום דאם נמצא טריפה בגלוי היינו שנתוודע שהי' טריפה מקודם שהקדישו. ור"ש סובר בתמורה (ד' י"ט) דכל מידי דלא חזי לגופי' לא נחתה לי' קדושת הגוף ואמרינן בתמורה (ד' י"ז) אי אתה מוצא אלא במקדיש בהמה ואח"כ נטרפה. אמר לך שמואל דילמא הך תנא נמי סובר כל מילתא דלא חזי לגופה לא נחתה לי' קדושת הגוף ואמרינן בתמורה (ד' ל"ג) דר"ש סובר דקדשי בדק הבית לא בעי העמדה והערכה ור"ש סובר דפודין את הקדשים להאכילם לכלבים וכמו דתנן (פ"ג דמ"ש מי"א) צבי שלקחו בכסף מעשר יקבר ע"י עורו ר' שמעון אומר יפדה וכתב הר"מ דר"ש סובר דפודין את הקדשים להאכילן לכלבים וא"כ תיקן שיכול לפדותו להאכילו לכלבים והוי כמו דאמר ר' יוחנן דמתחייב בחובל וצריך לדם ופירש"י בשבת (ד' ק"ו) חובל וצריך לכלבו פי' רש"י בצריך לדם היוצא מן החבלה לכלבו ואם מקלקל הוא אצל נחבל מתקן הוא אצל כלבו וא"כ לא קשי' דמה תיקן בטריפה. וע"כ ניחא דנמצא טריפה בסתר פטור לא מטעם אונס אלא מחמ' דלא יכול לידע דילמ' נטרפה אחר שהקדיש'. אבל אם נמצאת טריפה בגלוי א"כ איפשר דנתודע דהי' טריפה מקודם שהקדישו וא"כ תיקן וע"כ חייב ולפי"ז איפשר לומר דהא דתנן שחטו ונמצא בעל מום היינו גמי בבעל מום מעיקרו: וע"כ תיקן שיכול לפדותו וכמו דאמרינן בתמורה (ד' נ"ב) דבעל מום מעיקרא לא בעי העמדה והערכה ובזה ניחא

מה דליתא בירושלמי דאתי כר"ע אלא דכיון דהוי בעל מום מעיקרו יכול לפדותו דלא בעי העמדה והערכה ודו"ק:

וא"כ מוכח מזה דהירושלמי לא ס"ל כשיטת הש"ס דילן דהוי תיקון שהוציא מידי נבילה או מידי אבר מן החי אלא דבשחטו שלא לאוכליו ונמצא בעל מום הוא משום דאם עלה לא ירד וע"ז אומר דהשוחט בשבת כיפר ומביא אחרת (פי' דכיפר החטא שהביא עליו החטאת ומביא אחרת על ששחטו החטאת בשבת):

וע"ז אומר כמה דאת אמר תמן השוחט חטאתו בשבת כיפר ומביא אחרת ואמר אוף הכא יצא ידי קרעו משום דהיה סבור דהטעם דהקורע על מתו פטור הוא משום דאמרו חכמים שלא יצא ידו קרעו דאם יצא ידי קרעו יהיה מתקן ויהי' חייב חטאת וע"כ אמרו דלא יצא ידי קרעו וע"ז בעי קומי ר' בא כמה דאת אמר תמן השוחט חטאתו בשבת כיפר ומביא אחרת על זה ששחט בשבתא ולא חששו לזה שא"כ יחלל שבת במה ששחט בשבת דהוי מתקן דהא יזרק הדם וראוי הבשר לאכילת כהנים ג"כ. ואמאי לא נימא דלא כיפר ולא יזרוק הדם וא"כ כיון דחכמים אין מניחים אותו לזרוק הדם א"כ הוי כמו שנשפך הדם וא"כ אם עלה ירד דהא קיי"ל כר' יהודה דאם נשפך הדם ירד וא"כ לא חטא בשבת כלל וא"כ ראינו דלא חששו חכמים לזה ואעפ"כ כיפר וא"כ אמאי חששו חכמים בקריעה ואמרו שלא יצא ידי קריעה כדי שלא יחלל שבת דהוי מקלקל:

וע"ז אומר אלא כר"ש דאמר עד שיהא לו צורך בגופו של דבר וא"כ אפי' יצא ידי קריעה נמי אינו חייב דמה שיצא ידי קריעה אעפ"כ לא הוי צורך בגופו של דבר.

וע"ז אמר המן הוא גרם לעצמו ברם הכא את גרמת לו (פי' דתמן הוא גרם לעצמו במה ששחט בשבת וא"כ לא חכמים גרמו לו אלא שהוא גרם לעצמו וע"כ לא חששו רבנן לזה אם יזרוק אבל הכא את גרמת לו פי' שמחמת מצות קריעה שהוא מדרבנן יהי' חייב חטאת. וע"כ לא רצו חכמים שמחמת מצות קריעה שהיא מדרבנן יתחייב חטאת וע"כ אמרו שלא יצא ידי קריעה כדי שלא יגרמו לו לחלל שבת:

וע"ז אמר ר' יוסי ואפי' תמן את גרמת לו שאלולי אמרת לו שכיפר (כצ"ל) האיך היה מתכפר לו וע"ז אומר ר' יוסי אפי' תמן את גרמת לו שאלולי שאמרת לו שכיפר האיך הי' מתכפר לו דלאחר ששחט בשבת בא לשאול אם יזרוק בשבת דזריקה בשבת הוי שבות וכמו דאמרינן בביצה (ד' כ') כבשי עצרת ששחטו שלא לשמן כו' ואם היה שבה לא יזרוק ואם זרק הורצה וא"כ חכמים שאמרו שיזרוק הם גורמים לו שיהי' מחלל שבת וא"כ אמאי אמרינן דיזרוק הא הם גורמים לו שיחלל שבת ואעפ"כ אמרו שיזרוק אעפ"י שע"י זה יחלל שבת וא"כ הכא נמי יצא ידי קריעה ע"ז אומר הוי צורך מימר דר"ש היא

וא"כ איפשר לומר דיצא ידי קריעה ואעפ"כ פטור דאעפ"י שיצא ידי קריעה אפ"ה הוי מלאכה שא"צ לגופה

וכל זה הוא לשיטת הירושלמי אבל לשיטת הש"ס דילן דאמרינן בפסחים (ד' ע"ג) דמתקן להוציא מידי נבילה או מידי אבר מן החי א"כ אפילו לא יזרוק נמי אין תקנה דמ"מ הוי מתקן וע"כ ליתא להא בש"ס דילן דאם לא יזרוק לא יבוא לידי חיוב חטאת דמ"מ חייב חטאת וכל זה הוא לשיטת הירו' שסובר דתיקון דנבילה ואבר מן החי לא הוי תקון וכמו שביארתי ודו"ק:

ודע דלפי מה שביארתי הירושלמי דפסחים (פ"ו ה"ו) איפשר לפרש הירושלמי דפסחים (שם) שכן נצרכה לחלל ולא נצטרך להגיה והוא דאמר ר' יוסי אין סבור ר"א כר' יוחנן אתי היא דא"ר יוחנן בעל מום אין דרכו להתחלף עגל דרכו להתחלף פי בשאר קדשים אבל בעל מום אין דרכו להתחלף כלל וע"כ אעפ"י דר' יוחנן סובר דלר"מ לא בעינן עשה מצוה אעפ"כ אין דרכו להתחלף כלל והא דקאמר שכך נצרכה לחלל הוא ענין בפני עצמו וקאי על בעל מום דמה תיקן (ולא ניחא לאוקמי כר"ע שסובר דבעלי מומין אם עלו לא ירדו) וע"ז אומר שכן נצרכה לחלל (פי' לפדות) דהירושלמי סובר דמתניתין מיירי שנמצא בעל מום קודם שהקדישו ובעל מום מעיקרו לא בעי העמדה והערכה והא דקאמר שכן נצרכה לחלל ולא לפדות היינו כיון שסובר דמיירי שנמצא בעל מום קודם שהקדיש דאל"ה בעי העמדה והערכה וא"כ הוא רק קדוש קדושת דמים כיון דהוי בעל מום מעיקרו וע"ז אמר שכן נצרכה לחלל כמו שמחללין קדשי בדק הבית ודו"ק:

וע"ז אומר הא בגלוי חייב (פי' בטריפה דקאמר שנמצא טריפה בסתר אבל בגלוי חייב) וא"כ קשה דמה תיקן בזה דאפי' הוי טריפה מעיקרא הא אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים וכמו דאיתא בירושלמי (פ"ק דפסחים ה"ג) חמישית כר' יהודה (פי' וחמץ בשעה חמישית שאסור באכילה ומותר בהנאה הקדישו מוקדש הקדש דמים עשאו תרומה אינה תרומה שלא ניתנה אלא לאכילה בלבד) אמר לון ר' יוסי לא מסתברא דלא חילופין כו' הקדשו אינו מוקדש שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים כו' וע"ז אמר הא בגלוי חייב ואמאי חייב הא אינו מתקן. ע"ז אומר ר' יוחנן דר"ש היא (פי' שסובר ר"ש דפודין אה הקדשים להאכילן לכלבים ומיירי שנמצא טריפה מעיקרא) ר' יעקב בר אחא ר' אימי בשם רשב"ל דר"ש היא (ואעפ"כ יש חילוק בין ר' יוחנן לר"ש בין לקיש דלר' יוחנן צריך לומר דר"ש היא בב' דברים והיינו ר"ש שאומר דכל מידי דלא חזי לגופי'לא נחתי לי' קדושת הגוף וא"כ קדוש רק להקדש דמים (ולא בעי העמדה והערכה) ועוד דר"ש דאמר פודין את הקדשים להאכילן לכלבים ולר"ל אתי אפילו כרבנן דר"ל לטעמי'

שסובר בתמורה (ד' ל"ג) דקדשי מזבח לא בעי העמדה והערכה וא"כ איכא למימר אפי' בשנטרפה אח"כ אעפ"כ לא בעי העמדה והערכה וכן בבעל מום נמי איפשר דמיירי שנמצא אח"כ וקודם שזבח לא בעי העמדה והערכה. אך דאתי כר"ש שסובר דפודין את הקדשים להאכילן לכלבים ודו"ק:

הלכה ו

קטע ב

שם (ה"ו) ר' יוסי בי ר' בון בשם רב חינא הי' צבי רץ כדרכו ונתכוין לנעול בעדו ונעל בעדו ובעד הצבי מותר ר' יוסי ב"ר בון בשם רב חונה ראה תינוק מבעבע בנהר ונתכוין להעלותו ולהעלות נחיל של דגים עמו מותר כו' והנה הר"ן כתב וז"ל והרשב"א כתב ובירושלמי נראה שהתירו לנעול בתחילה ולשמור ביתו וצבי שבתוכו כיון שהוא צריך לשמור ביתו שע"י כך ניצוד הצבי ממילא מותר ובלבד שלא יתכוין לשמור את הצבי בלבד דהכי גרסינן בירושלמי ר' יוסי בי רבי בון בשם ר"ח הי' צבי רץ כדרכו ונתכוין לנעול בעדו ובעד הצבי מותר ראה תינוק מבעבע בנהר ונתכוין להעלותו ולהעלות נחיל של דגים עמו מותר. ר' יוסי בי רבי בון בשם רב חונא הי' מפקח בגל ונתכוין להעלותו ולהעלות צרור של זהובים עמו מותר ולפי זה הא דאמר נתכוין לנעול בעדו מותר אעפ"י שמתכוין שיהא הצבי נצוד בתוכו עכ"ל ודבריו תמוהים בעיני הרבה האיך איפשר שאפי' נתכוין לנעול בעדו ובעד הצבי יהא מותר וכי מפני שהוא צריך לנעול את ביתו נתיר לו לעשות מלאכה בשבת ולא עוד אלא שאני אומר שאפי' אינו מתכוין לנעול בעד הצבי כל שיודע שהצבי בתוכו ושאי איפשר לו שלא יהא הצבי נצוד בתוכו אסור והיינו דאמרינן בכולה מכילתין דמודה ר"ש בפסיק רישי' ולא ימות וזו שאמרו בירושלמי ענין אחר הוא לומר שאם נתכוין לנעול את ביתו ולא נתכוין לצבי כלל אעפ"י שאח"כ יצא הצבי שמור בתוכו מותר כלומר שאינו מחייב שיפתח את ביתו וסמכו לי' תינוק מבעבע בנהר ומפקח בגל ולא שיהיו דומות ממש בענינם לפי שבענין פיקוח נפש אפי' מתכוין למלאכת הרשות עם אותה מלאכה של פיקוח נפש מותר וכיוצא בזה אמרו במסכת יומא (ד' פ"ד) והטעם מפני שהיא מלאכת מצוה וחובה עליו לפניך אעפ"י שהוא מתכוין עם אותה למלאכה אחרת שהיא אסורה בשבת התירו חכמים כדי שלא ימנע בשום ענין כו':

ולי נראה דאפי' אם נפרש כפירוש הרשב"א נמי מותר והיינו דווקא לשיטת הירושלמי שכבר ביארתי בפ' כירה שאם אינו מתכוין אעפ"י שהוא פסיק רישי' כו' נמי שרי ועוד שכבר ביארתי בפ' כלל גדול (ה"ב) על הא דאיתא בירושלמי קצר לצורך עשבים חייב משום קוצר ואינו חייב משום מייפה את הקרקע ואפי' למאי דאמר שם אפי' תימר

דר' שמעון היא כו' מ"מ לר"ש בודאי דאינו חייב משום מייפה את הקרקע ובש"ס דילן אמרינן בשבת (ד' ק"ג) אטו כולהו לא ליפות את הקרקע נינהו (פי' וא"כ אע"ג בתולש לבהמה או להיסק אעפ"כ נתחייב משום מייפה את הקרקע אביי ורב יוסף דאמרי תרווייהו באגם שנו אביי אמר אפי' תימא בשדה דלא אגם וכגון דלא קא מיכוין והא אביי ורבא דאמרי תרווייהו מודה ר"ש בפסיק רישי' ולא ימות ומשני לא צריכא דקא עביד בארעא דחברי' ועיין במה שביארתי בירושלמי (פי"ב הי"ב) למה לי לתקן כל שהוא למה לי כמלא פי גדי עיי"ש שביארתי ג"כ שהירושלמי לשיטתי' וא"כ איפשר לומר דבזה נמי הירושלמי לשיטתי' דאע"ג דהצבי נצוד ממילא אעפ"כ עיקר המלאכה הוא לצורך עצמו ולא בשביל הצבי שיצוד בתוכו ע"כ אינו חייב על צידת הצבי לפי שיטת הירושלמי משום דהוי מלאכה שא"צ לגופה אבל לשיטת הש"ס דילן בודאי שהוא כמו שכתב הר"ן דבזה האופן אינו מותר ודו"ק:

פרק טו

הלכה ג

קטע ו

ר' זעירא בשה רב חסדא יוה"כ שחל להיות בשבת (א"ל בע"ש) אין תוקעין לאחר שבת אין מבדילין מה כר' עקיבא ברם כר' ישמעאל מבדיל שכן חלבי שבת קרבין ביוה"כ אמר ר' זעירא קומי ר' מנא אפי' כר' ישמעאל לא יבדיל כלום הוא מבדיל אלא להתיר לו דבר שהוא אסור לו אילו הקטיר חלבי שבת בשבת שמא אינו מותר אמר ר' שמואל אחוי דר' ברכי' ויבדיל שכך הוא מותר להדיח כבשים ושלקות אמר ר' יוסה כלום הוא מותר להדיח כבשים ושלקות לא מן המנחה ולמעלן ויבדיל מן המנחה ולמעלן מה נפשך כוס אין כאן נר אין כאן במה הוא מבדיל א"ר אבין בתפילה ועיין בש"ס דילן שבת (ד' קי"ד) דלהש"ס דילן הי' עיקר הקושי' מתקיעה דליתקע כי היכי דליהוי ידעי דחלבי שבת קרבין ביוה"כ ולשיטת הירושלמי לא קשה מתקיעה]:

ואיפשר לומר דהירושלמי סובר דזה הוי כמו דאמרינן שם שבות קרובה התירו שבות רחוקה לא התירו ובירושלמי קאמר משמי' דרב חסדא ולא כמו הש"ס דילן דמביא ר' זעירא וכמו דאמרינן שם ר' זעירא בכם רב חסדא יוה"כ שחל להיות בשבת אין תוקעין והוא (ט"ס וצ"ל) יוה"כ שחל להיות ערב שבת כו' ורב חסדא ודאי דס"ל דשבות רחוקה לא התירו וכמו דאמרינן בפסחים (ד' מ"ז) דס"ל לרב חסדא דמדאורייתא צורכי שבת נעשים ביו"ט (ופירש"י דחדא קדושה היא) ופריך עלה מהא דלה"פ נאכל לתשעה כו'

לפי שאינו דוחה לא את השבת ולא את היו"ט ואי אמרת מדאורייתא צרכי שבת נעשים ביו"ט אמאי לא דחי יו"ט א"ל שבות קרובה התירו שבות רחוקה לא התירו ועוד איפשר לומר דזהו שבות להתיר ולא ס"ל כמו שכתבו התוס' שזהו חומרא שלא יבוא לידי נותר:
וע"כ פריך שיבדיל אם חל יוה"כ במוצאי שבת שכן הוא קל שחלבי שבת קריבין ביוה"כ.
[והש"ס דילן דלא מקשה מהבדלה כתבו התוס' דאפי' מבדיל בביהכנ"ס ברבים אין פרסום בהבדלה כמו בתקיעה ולקמן יתבאר בזה]:
והנה הק"ע הקשה דמאי מקשה ויבדיל מן המנחה ולמעל' שיסברו העם שמאז והלאה מותר המלאכות כולן ומהאי טעמא לא פריך הכי בבבלי וכתב דבהא ליכא למיטעי שהכל יודעים שיוה"כ אסור עד שתחשך ולי נראה ששגה בזה דהא מה שמקשה הירושלמי ויבדיל מן המנחה ולמעל' (מפני שמותר בקניבת ירק מן המנחה ולמעלה) זו הבדלה הוי בין קודש לקודש כמו שמבדיל במוצאי שבת ליו"ט וא"כ ידעו שעדיין הוא יוה"כ:
[**והנה** משמעות הירושלמי שלא תירץ הקושי' של ויבדיל בתפילה מן המנחה ולמעלה שמותר בקניבת ירק מן המנחה ולמעלה ואיפשר לומר דקאי אהא דלעיל והוא משום שאומר תחילה יוה"כ שחל להיות ע"ש אין תוקעין לאחר שבת אין מבדילין מה כר' עקיבא ברם כר' ישמעאל מבדיל שכן חלבי שבת קריבין ביוה"כ. וע"ז הקשה ויבדיל מן המנחה ולמעלה וע"ז משני מה נפשך כוס אין כאן כו' וע"ז אומר ויבדיל בתפילה והא לא קשה רק אי מוקמינן כר' עקיבא אבל ר' ישמעאל איפשר לומר דלא קשי' דאיך יבדיל בתפילה הא תנן בברכות (ד' ל"ג) והבדלה בחונן הדעת:
ואמרינן התם ר' זירא הוי רכיב חמרא הוי קא שקיל ואזיל רחב"א בתרי' א"ל ודאי דאמרינן משמי' דר' יוחנן הלכה כר' אלעזר ביו"ט שחל להיות אחר השבת כו' ור' חייא בר אבא אמר נראין אמר ר' זירא נקוט דר' חייא בר אבא דדייק וגמיר שמעתא כו' וא"כ לדברי ר' זירא דאמר נראין דאם עביד לא מהדרין עובדא אבל לכתחילה לא מבדילין בתפילה ביו"ט שחל להיות אחר השבת כיון דהבדלה היא רק בחונן הדעת.
וכן הירושלמי (פ"ה דברכות) ר' יוחנן בשם רבי מטין כר"א ביו"ט שחל להיות במ"ש ר' יצחק רב' אמר בשם רבי הלכה כר"א ביו"ט שחל להיות במ"ש וא"כ כיון דפליגי נמי ביו"ט שחל להיות במ"ש וא"כ איפשר לומר דאי אתי כר' ישמעאל לא קשי' מידי דיבדיל בתפילה דאיפשר לומר דלא יוכל להבדיל ביוה"כ כיון שאינו יכול לומר בחונן הדעת.
רק אי אתי כר' עקיבא דס"ל בברכות (ד' ל"ד ושם) דאומרה ברכה רביעית בפני עצמה.
א"כ תקשה דיבדיל בתפילה וא"כ מוכח דאתי כר' ישמעאל ואפי' ר' ישמעאל דס"ל

דחלבי שבת קריבין ביוה"כ אפ"ה אינו מבדיל וכמו דמשני תחילה כלום הוא מבדיל אלא להתיר לו דבר שהוא אסור לו אילו הקטיר חלבי שבת בשבת שמא אינו מותר וא"כ כיון דאתי כר' ישמעאל לא קשי' דיבדיל בתפילה דכיון דנר אין כאן וכוס אין כאן א"כ ליכא הבדלה בתפילה והשתא א"ש דאי אתי' כר' ישמעאל לא קשה מידי. ואפי' לפי שיטת הש"ס דילן איפשר ליישב קושי' התוס' הא דמקשה דיתקע ולא מקשה דיבדיל משום דליכא הבדלה בתפילה לדברי ר' זירא דאמר התם אמר ר' זירא כי הוינא בבבל הוי אמרי כו' דלא ס"ל הא דאמר רב יוסף דתקנו מרגניתא בבבל כו' כמו דאמרינן בברכות (שם) ודו"ק):

פרק טז

הלכה ב

קטע ב

מתני' מצילין תיק הספר עם הספר ותיק התפילין עם התפילין אע"פ שיש בתוכן מעות ולהיכן מצילין אותן למבוי שאינו מפולש בן בתירא אומר אף למפולש ובגמ' מתני' בשאינו טפול לו אבל אם היה טפול לו כגופו הוא ניחא תיק הספר עם הספר תיק תפילין עם התפילין ר' חגי בשם ר' זעירא שמע לה מהדה חונה מלאך כו' סביב ליראיו ויחלצם וכן הוא אומר באדין גובריא כו' כפיתו בסרבליהן. אע"פ שיש בתוכו מעות ייבא כיי דמר רב אחא בר יעקב אמר חיננא קרתיגנאה בשם רבי הושעיה דיסקיה שיש בתוכו מעות נותן עליו ככר או תינוק ומטלטלה:

והנה הק"ע נדחק בזה דפריך ניחא תיק הספר עם הספר חיק התפילין עם התפילין, ע"כ נראה לין שנתחלפו השורו' בזה וכצ"ל) ניחא תיק הספר עם הספר תיק התפילין עם התפילין (ובכאן צריך לגרוס) אע"פ שיש בתוכו מעות והוא כמו דאמרי' בשבת (דף קט"ז) והכי קאמרי ליה אם מצילין תיק הספר עם הספר לא נטלטל עור אגב בשר. מי דמי התם נעשה בסיס לדבר המותר הכא נעשה בסיס לדבר האסור אלא הכי קאמרי ליה אם מצילין תיק הספר עם הספר ואע"פ שיש בתוכו מעות לא נטלטל עור אגב בשר מי דמי התם נעשה בסיס לדבר האסור ולדבר המותר הכא כולו נעשה בסיס לדבר האסור אלא הכי קאמרי ליה אם מביאים תיק שיש בתוכו מעות מעלמא להציל בו ספר תורה לא נטלטל עור אגב בשר היא גופה מנלן אילימא דמדהיכא דאית ביה לא שדי ליה איתויי נמי מייתינן מי דמי התם אדהכי והכי נפלה דליק' הכא אדהכי והכי לשדינן כו'.

וע"ז אומר בירושלמי מתניתין בשאינו טפול לו אבל אם היה טפול לו כגופו הוא וע"ז פריך ניחא תיק הספר עם הספר תיק התפילין עם התפילין אע"פ שיש בתוכו מעות וא"כ בשלמא אם הוא טפול לו נעשה בסיס לדבר האסור ולדבר המותר ועיין בש"ע (סימן ט"ז) ובמג"א (ס"ק ב') אבל השתא דקאמר דמתניתין בשאינו טפול לו אבל אם היה טפול כגופו הוא ולא צריך לאשמועינן וע"כ מוקי בשאינו טפול לו וע"ז פריך ניחא תיק הספר עם הספר תיק התפילין עם התפילין אעפ"י שיש בתוכו מעות וא"כ אם אינו טפול לו א"כ אינו נעשה בסיס רק לדבר האסור וא"כ איך מטלטלין ואם שהפי' הוא דמצילין תיק התפילין עם התפילין דהיינו שמניח התפילין בתוך התיק שיש בתוכו מעות וא"כ נעשה בסיס לדבר האסור ולדבר המותר ועל זה אומר ייבא כיי דמר ר' יעקב בר אחא כו' דיסקיה שיש בתוכו מעות נותן עליו ככר או תינוק ומטלטל לה (פי' וא"כ מוכח דשרי להניח תפילין בתיק שיש בתוכו מעות בכדי שיהיה בסיס לדבר האסור ולדבר המותר). ובכאן צריך לומר ר' חגי בר זעירא שמע לה מהדא חונה מלאך ד' סביב ליראיו ויחלצם וכן הוא אומר באדין גובריא האילין כפיתו כו' פי' דמשני דמחמת התפילין ע"כ שרי להציל אע"פ שיש בתוכו מעות שסובר דאפי' בשאינן טפולים לו מ"מ אם ירצה לשדיי' אדהכי נפלה דליקה ועיין בשבת (שם) בתוס' ד"ה מי דמי התם אדהכי והכי נפלה דליקה וא"ת אמאי לא קאמר התם נעשה בסיס לדבר האסור ולדבר המותר הכא נעשית בסיס לדבר האסור גרידא וי"ל דאין נראה לו לחלק כיון דהשתא סבור שיכול לנער מעות מן הכיס. ואפ"ה א"צ לנער ושרי כל שהוא עושה להצלת ס"ת הוא הדין דשרי להביא תיק שיש בו מעות גרידא ועיין בתוס' ד"ה אדהכי והכי לשדייה משמע דאי לא מצי משדיי' המעות היה מצי להציל בו התיק עם המעות להביא ספר תורה כו' ודו"ק:

הלכה ג

קטע ה

שם ה"ג תני אף מכבין להציל מתניתא דר"ש דאמר אין דבר משום שבות עומד בפני כתבי הקודש תני אף מטמאין להציל והתני בכל קדש לא תגע לרבות התרומה היא תרומה היא מעשר שני מאי כדון ובלבד שלא יעשה בשבת כדרך שהוא עושה בחול והנה איפשר דצריך לומר דתני אף מטמאין להציל והתני בכל קודש לא תגע לרבות התרומה היא תרומה היא מעשר שני. וא"כ קשה דאיך תני אף מטמאין להציל אלא ודאי דהך ברייתא אתי כר"ש ורבי שמעון לטעמיה דבתרומה ם הולכת לאיבוד מותר לטמאותה וכמו דאמרינן בפסחים (דף ר"ש אליבא דר' יהושע הא ר' יוסי אליבא דר' יהושע והטעם של ר"ש הוא משום דסוף כל סוף כיון שהיא תלויה אזלא לאיבוד ע"כ

מותר לטמאותה ביד וכתבו התוס' תימא לר"י לר"ש כיון דשרי תלוי' לטמא ביד אם כן שרי לשורפה אמאי קרי ליה תלויה דתלויה היינו לא אוכלין ולא שורפין וי"ל דתלוי' לר' שמעון היינו דלא מחוייב לשורפו ועי' בירושלמי (פ"ח דתרומות) א"ר יוחנן ר' יהושע ור' שמעון אמרו דבר א' ר"ש דבכורות (פי' ר"ש דבכורות דר"ש אמר יקיז אעפ"י שעושה בו מום והטעם משום דבלא"ה ימות אלמא כיון דאזיל לאיבוד מותר לעשותה בעל מום) והכי נמי סבר ר' יהושע בתרומות בחבית שני' דתנן בפסחים (ד' ט"ו) חבית של תרומה שנשברה בגת העליונה ותחתונה חולין טמאים מודה ר"א ור"י שאם יכול להציל רביעית בטהרה יציל ואם לאו ר"א אומר תרד והטמא ואל יטמאנה ביד ר' יהושע אומר אף יטמאנה ביד. וה"נ כיון דאם לא יציל נשרפת א"כ אזלא לאיבוד וע"כ מותר לטמאותה ביד וע"כ אומר דמטמאין להציל וא"כ אתי כר"ש ע"כ רישא דמכבין להציל נמי אתי כר"ש שסובר דמלאכה שאצ"ל אינו אסור רק מדרבנן ור"ש סובר דאין לך דבר שהוא שבות עומד בפני כתבי הקודש:

הלכה ד

קטע ג

שם (ה"ד) מתניתין מצילין סל מלא ככרות אעפ"י שיש בו מאה סעודות כו' ואומר לאחרים בואו והצילו לכם כו' ובגמ' ואומר לאחרים בואו והצילו לכם שכן דרכן להזמין אורחים בשבת ולקמן (ה"ה) ואומר לאחרים בואו והצילו עמי שכן דרכו להשאיל כלים בשבת איפשר לומר דמתרץ דאמאי קתני גבי מצילין סל מלא ככרות בואו והצילו לכם ואח"כ תני בואו והצילו עמי. והתוי"ט והרע"ב כתבו דע"כ אמר בואו והצילו לכם משום דזימנין דהוא אכל סעודה אחת והם לא אכלי כלל ע"כ אומר בואו והצילו לכם מפני שהם יכולים להציל ג' סעודות מחמת שלא אכלו עיי"ש והירושלמי מתרץ ע"ז משום שכן דרכן להזמין אורחים בשבת שכל ההצלה שהתירו שיאמר לאחרים בואו והצילו לכם משום שכן דרכן להזמין אורחין בשבת וא"כ כיון שמזמינים לאכול א"כ הרי הוא כמו שלהם אבל גבי לבושין אומר בואו והצילו עמי משום שכן דרכן להשאיל כלים בשבת וא"כ הם דידיה ולקמן יתבאר עוד בזה:

קטע ד

שם אם היו פקחין עושין עמו חשבון לאחר השבת תמן תנינן מניח טליתו אצלו ועושה עמו חשבון לאחר שבת תמן את אמר משכוני' גבי' הכא מאי אית לך אמר ר' אבא מרי לכך שנינו נקרא פיקח ומשמע מהירושלמי שסובר כמו דאמרי' בשבת (ד' קמ"ח) איתמ' הלוואת יו"ט רב יוסף אמר לא ניתנה ליתבע כו' דאי אמרת ניתנה ליתבע אתי למיכתב

רבה אמר ניתנה ליתבע דאי אמרת לא ניתנה ליתבע לא יהיב ליה ואתיא לאמנועי משמחת יו"ט תנן אם אינו מאמינו מניח טליתו אצלו אי אמרת בשלמא לא ניתנה ליתבע משום הכי מניח טליתו אצלו ועושה עמו חשבון לאחר השבת אלא אי אמרת ניתנה ליתבע אמאי מניח טליתו אצלו ליתן לו ולתבעוה. אמרי לא בעי דליקום בדינא ודיינא והירושל' סובר דהלוואת יו"ט לא ניתנה ליתבע וע"כ דווקא במניח טליתו אצלו וע"ז פריך את אמר משכוני' גבי' הכא מאי אית לך וא"כ לא יוכל ליתבע שכרו. וע"ז אומר אמר ר' אבא מרי. לכך שנינו נקרא פיקח (פי' שאינו מחזיר לו עד שיתן לו שכרו):

[**והנה** על הא דבש"ס דילן פריך (שם) חשבון מאי עבידתי' מהפקירא קא זכי ואמר רב חסדא מדת חסידות שנו כאן אמר רבא חסידי אגרא דשבתא שקלי אלא אמר רבא הכא בירא שמים עסקינן דלא ניחא ליה דליתהני מאחרים ובחנם נמי לא ניחא ליה דליטרח והכי קאמר ואם פקחין הם דידעי דכה"ג לאו שכר שבת הוא עושין עמו חשבון לאחר השבת והירושלמי אינו מפרש כן והא דקאמר ואם היו פקחין עושין עמו חשבון לאחר השבת דהיינו שאינם מחזירים האוכלין שהצילו (משא"כ לשיטת הש"ס דילן דקיי"ל דהלוואת יו"ט ניתנה ליתבע כמו שכתבו התוס' בשבת (ד' קמח) בד"ה רבה אמר ניתנה ליתבע) ואיפשר לומר דהירושלמי סובר דלא יוכלו לומר מהפקירא קא זכינא לפי מאי דקאמר ואומר לאחרים בואו והצילו לכם שכן דרכם להזמין אורחים בשבת והענין הוא כמו שביארתי בספרי עמק יהושע ובספרי נ"י (ס' כ"ג) על הא דאיתא בש"ע אה"ע (ס' כג) אורח שיושב אצל בעה"ב ונטל חלקו וקידש בו מקודשת והט"ז כתב דאינו אלא ס' קידושין ועיין בספרי ע"י (ס' טז) במה שכתב המהרי"ט בתשובה (שאלה קנ)דאין לו זכיה רק לאכילה אבל לא לתרום וכן הבאתי בספרי נ"י (ס' כג) הירושלמי (פ"ו דעירובין ה"ז) גבי האחין והשותפין כו' שאין אביהם זכה להם אלא במה שהם אוכלים (פי' וע"כ לא הוי שותפים) וע"כ ניחא הכא דלא יוכלו לומר מהפקירא זכינא דכיון דהירושלמי קאמר שכן דרכן להזמין אורחים בשבת וא"כ הוי כמו הם אורחים וא"כ לא נתן להם אלא לאכילה בלבד ע"כ לא יוכלו לומר מהפקירא זכינא אך כיון שהיה רשות להם לאכול ע"כ לא מקרי כה"ג אגרא דשבתא ודו"ק]:

הלכה ט

קטע ב

שם (ה"ט) עובד כוכבים שהדליק את הנר משתמש לאורו ישראל ואם בשביל ישראל אסור כו' לצורכו ולצורך ישראל נשמעינה מן הדא שמואל איקבל גבי חד פרסיי איטפי בוצינא אזל ההוא פרסיי' בעא מדלקתיה והפך שמואל אפוי כיון דחזיתיה מתעסק

בשטרותיו ידע דלא בגיניה אדלקיה והפך שמואל אפוי אמר ר' יעקב בר אחא הדא אמרה לצורכו ולצורך ישראל אסור אמר רבי יונה שני' היא שאין מטריחין על האדם לצאת מביתו, אמר רבי אלעזר משום שאין מטריחין על האדם לצאת מביתו למה הפך שמואל אפוי והנה הק"ע הביא מה שכתב הרשב"א בחידושיו ונראה דלא גרסינן אסור אלא מותר ומדאהדרינהו שמואל אפוי קא מייתי ראיה והיינו דקא דחי ליה רבי יונה דשניי' היא דאין מטריחין על האדם לצאת מביתו ואקשי ליה א"כ מעיקרא אמאי אהפכיה שמואל לאפוי ע"כ וגם הסמ"ג וס' התרומות כתבו שהגירסא מותר:

[**ונראה** לי דאיפשר לומר דשמואל לטעמיה דאמרינן בשבת (דף קנ"א) מאי ממקום קרוב רב אמר ממקום קרוב ממש ושמואל אמר חיישינן שמא חוץ לחומה לנו כו' ותנן כוותיה דרב עיר שישראל ועובדי כוכבים דרים בה והיה בהם מרחץ המרחצת בשבת אם רוב עובדי כוכבים לערב רוחץ בה מיד אם רוב ישראל ימתין עד כדי שיחמו חמין ופירש"י תניא כוותיה דרב דספיקא אסור דקתני מחצה על מחצה ימתין בכדי שיחמו חמין וא"כ לפ"ז לשמואל אפי' במחצה על מחצה נמי לצורך שרי וע"כ מתיר בלצורכו ולצורך ישראל משא"כ לרב דאמר ממקום קרוב ממש א"כ לא סבר לה כהאי ברייתא, וא"כ בלצורכו ולצורך ישראל אסור ג"כ, אך לפי מאי דגריס רש"י ותוס' שם תניי כוותי' ומביא ראיה מדר' יהודה א"כ אין זה שייך להא דאמר שמואל חיישינן שמא חוץ לחומה לנו א"כ אי אפשר לומר דשמואל אזיל לטעמיה ודו"ק]:

פרק יח

הלכה א

קטע ה

מתניתין מפנין אפילו ארבע וחמש קופות של תבן ושל תבואה כו' מפנין תרומה טהורה ודמאי כו'. ובגמ' אית תניי תני מטלטלין את הדימוע ואית תניי תני אין מטלטלין אמר רבי אלעזר מטלטלין במדומע בתרומה טהור' ומ"ד אין מטלטלין בתרומה טמאה ובאותו שיש בו כדי להעלות אבל באותו שאין בו כדי להעלות לא (וכתב הק"ע פליג אהא דמשני דמטלטלין איירי בתרומה טהורה כו' אלא מוקי לברייתא דמטלטלין באותו שיש בו כדי להעלות מתוכו כפי התרומה שנפלה ובברייתא דאין מטלטלין איירי בשאין בה כדי להעלות ותרווייהו בתרומה טמאה שנדמעת איירי) מאן תנא מטלטלין ר"א דתנינן רבי אליעזר אומר היא סאה שנפלה היא סאה שעלתה ופי' הק"ע מאן תנא דמטלטלין בשיש בו כדי להעלות דהא מ"מ אסור להעלותו דמתקן הוא בשבת וע"ז אומר הא מני

ר"א היא דתנן (בפ"ה דתרומות) ר"א אומר היא סאה שנפלה היא סאה שעלתה וכמאן דמונחת לבדה היא ולא מתקן מידי עכ"ל והוא כמו דאמרינן בשבת (דף קמ"א) על הא דתנן ר' יהודה אומר אף מעלין את המדומע בא' ומאה ואמאי הא קא מתקן רבי יהודה כר' אליעזר סבירא ליה דאמר תרומה בעינא מחתא דתנן סאה תרומה שנפלו לפחות ממאה ונדמעו ונפל מן המדומע למקום אחר ר' אליעזר אומר מדמעת כתרומה ודאי וחכמים אומרים אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון אימר דשמעת ליה לחומרא לקולא מי שמעית ליה כו':

אך דמ"מ קשה דלמה לי למימר דר"א היא ואמאי לא קאמר רבי יהודה היא שסובר בפירוש דמעלין את המדומע בא' ומאה ובירושלמי (פ"ב דערלה) אמרינן מה את עביד לי' כתחילת הפרשה או כסוף הפרשה אין תימר בתחילת הפרשה אין תעבדוני כתחילת הפרשה כו' אינו דוחה את השבת ואין תעבדוני כסוף הפרשה כו' דוחה את השבת כו' תמן תנינן ר' יהודה אומר אף מעלין את המדומע בא' ומאה ותני עלה רשב"א אומר אם רצה נותן עיניו במקצתו ואוכל את השאר ר' יונה אמר רבי יהודה עביד לה כסוף הפרשה רשב"א עביד ליה כתחילת הפרשה כו' וא"כ היה יכול לומר ר' יהודה היא דאמר מעלין את המדומע בא' ומאה:

ע"כ נראה לי דהא דקאמר מאן תנא מטלטלין ר"א דתנן ר' אליעזר אומר היא סאה שנפלה היא סאה שעלתה, הוא דאם הוא דבר האסור בלבד אין מטלטלין. אבל אם הוא. דבר האסור ודבר המותר מטלטלין וכמו דאמרינן בירושלמי (פי"ז ה"ו) אנן תנינן והאבן בתוכה תני דבי רבי והאוכלין והאבן בתוכה כו' וע' ברמב"ם (פכ"ה מה' שבת הל' י"ד) וע"ז אומר מאן תנא מטלטלין ר' אליעזר דתנן היא סאה שנפלה היא סאה שעלתה, וע"כ הוי כאלו הוא דבר האסור ודבר המותר אבל לא מצד שמותר להעלות את הדימוע דא"כ הי' לו לומר דר' יהודה היא, אלא ודאי דאפילו אסור להעלות את המדומע: וכמו דאמרינן בשבת (ד' קמ"ב) אימר דשמעית לי' לחומרא לקולא מי שמעית לי' אפ"ה מטלטלין משום דהוי דבר המותר ודבר האסור. ואתי שפיר דלאח"כ אומר תני מטלטלין אחד תרומה טהורה וא' תרומה טמאה (וצ"ל מטלטלין אחד טבל טמא וא' טבל טהור) ומיירי כשהתנה עלי' שיהי' תרומה בשבת ע"כ מטלטלין וכמו דאמר לקמן א"ר זעירא הדא אמרה טבל שיש עלי' תנאי מותר לטלטלו (פי' כיון דאיפשר לתרום מחמת שהתנה עליו ושם הוא ההיתר מחמת שיכול להפריש בשבת ולא משום דהוי דבר המותר ודבר האסור [ולקמן יתבאר בזה] דהא התם הוא טבל וא"כ כל זמן שלא הפרישו הוי כולו איסור וע"כ כל ההיתר הוא מחמת שיש בידו להפריש והכא אין ההיתר הוא משום שיכול להעלות

את הדימוע אלא מחמת שמעורב היתר עם איסור ואיפשר לומר דבכאן צריך לגרוס תני מטלטלין תרומה טהורה ואחד תרומה טמאה וצ"ל דתני מטלטלין תרומה טמאה עם הטהורה וא"כ ה"נ מטלטלין לר"א משום דהוי כשני דברים דהיינו חולין טמאין עם תרומה טמאה, וע"כ מטלטלין):

[**ואיפשר** דצריך לגרוס הא דאמר תחילה ובאותה שיש בה כדי להעלות בכאן (וצ"ל) ובאותה שיש בה כדי להעלות פי' הא דאמרינן דמטלטלין את הדימוע כר' אליעזר דאמר היא סאה שנפלה היא סאה שעלתה ובאותה שיש בה כדי להעלות אבל אם אין בה כדי להעלות אם כן הוי כמו שכולו איסור וע"כ אסור לטלטל אפי' לר"א ודו"ק]:

קטע ו

שם אמר ר' אלעזר אדם עומד מע"ש ואומר ה"ז תרומה למחר ואין אדם עומד בשבת ואומר ה"ז תרומה למחר ר"י בר' בון אמר אין אדם עומד מע"ש ואומר ה"ז תרומה למחר מתניתא פליגא על ר"י בר' בון לגין טבול יום ומלאוהו מן החביות (צ"ל אם אמר ה"ז תרומת מעשר משתחשך ה"ז תרומה למחר ואם אמר ה"ז עירוב לא אמר כלום), ועיין בספרי נועם ירושלמי (פ"ז דדמאי) שביארתי דלכאורה קשה על דר"י בר' בון ממתניתין (דפ"ז דדמאי) המזמין את חבירו שיאכל אצלו והוא אינו מאמינו על המעשרו' אומר מע"ש מה שאני עתיד להפריש למחר הרי הוא מעשר, וביארתי שם דשם מיירי דהוה תרומה למפרע ע"כ בודאי זה שרי והכא מיירי באומר שלא תחול ההפרשה אלא למחר, וע"כ סובר ר"י בר בון דאין אדם עומד מערב שבת ואומר ה"ז תרומה למחר כיון דההפרשה אינו חל רק בשבת ע"כ הוי כאלו מפריש בשבת עיי"ש שהארכתי בזה אך ממה דאמר הכא מאי כדון מכבר לכשאפרישנה משמע דחל מכבר:

ע"כ נראה לי שזהו תירוץ על הא דקאמר מתניתא פליגא על ר"י בר בון טבול יום כו' שאם אמר ה"ז תרומת מעשר משתחשך ה"ז תרומה וע"ז אומר חזר בו ר"י בר' בון (פי' בלשון בתמיה) אם חזר בו ר"י בר' בון מהדא. ע"ז אומר מאי כדון מכבר וכשאפרישנה פי' דמיירי אם הפריש תרומת מעשר, ואמר ה"ז תרומת מעשר לכשתחשך והיינו שתחול מכבר, וכ"ת אם כן אם תחול מכבר א"כ נטמא מהטבול יום אפ"ה כיון דאין החלות מעיקרא אלא אם תחשך תחול מתחילה ע"כ אינו טמא:

וכן אמרינן בירושלמי (ספ"ב דמ"ש) על מתניתין דתנן מי שהיו מקצת בניו טמאים ומקצתן טהורים מניחאת הסלע ואומר מה שהטהורין שותין סלע זו מחוללת עליו נמצאו טמאין וטהורין שותין כאחת וע"ז אומר מה אנן קיימין אם באומר מכבר משקה מעורב הוא (פי' וא"כ טמאוהו הטמאים ואם באומר לכשישתה למפרע חולין שתה (פי' וא"כ

אינו יכול לחלל על חולין שכבר שתה) אלא כי אנן קיימין באומר מכבר לכשישתה. וא"כ מוכח מזה דאע"ג דחל ההפרשה מכבר אף על פי כן שותים הטמאים מכיון שאינו חל עד שישתה ואם כן ה"נ חל ההפרשה מכבר ואעפ"כ אינו נטמא בטבול יום כיון דאינו חל אלא עד שתחשך אע"פ שחלה אח"כ מכבר והא דתנן אם אמר עירבו לי בזה לא אמר כלו אע"ג דגבי שני לוגין שאני עתיד להפריש מותר לשתות מתחילה היינו משום דהשני לוגין שיפריש אח"כ יהיה תרומה והכא שאמר ה"ז תרומת מעשר משתחשך א"כ אין לו לשתות דעל מה תחול אח"כ התרומה אם שתה מתחילה וכמו שאומר ואם באומר לכשישתה למפרע חולין שתה והכא לא תחול התרומה עד שתחשך וא"כ כיון שאין לו לשתות לא הוי סעודה הראויה מבעוד יום:

וע"ז אומר הגע עצמך שהיה תרומה טהורה ע"כ יכול לומר שתהיה למחר תרומה מכבר לכשאוכלנה דאי לא אמר מכבר הא אמר ר' יוסי בר' בון דאין לו להפריש כיון שעיקר ההפרשה חלה בשבת, וע"ז אומר מכבר לכשאוכלנה. הגע עצמך שהיה תרומה טמאה א"כ איך יאמר לכשאוכלנה דהא אסור לאכול תרומה טמאה וע"ז אומר מכבר לכשאניחנה בזויות דאם החיל תרומה טמאה א"כ אי איפשר להפריש אבל אם לא יהיה תרומה עד לאח"כ א"כ יש בתוכו טבל טמא וע"כ מותר לטלטל דהא איפשר ע"ז להפריש וא"כ יהיו חולין טמאים ותהיה מותר וע"ז אומר תני מטלטלין א' תרומה טהורה וא' תרומה טמאה (פי' אם אמר על תרומה טהורה מכבר לכשאוכלנה ועל תרומה טמאה מכבר לכשאפרישנה) וע"ז אמר ר' זעירא הדא אמרה טבל שיש עליו תנאי מותר לטלטלו כיצד עושה נותן עיניו במקצתו ואוכל השאר:

קטע י

שם אמר ר' זעירא לא אתיא אלא כר' חנינא כו' נראה לי דצריך לגרוס אחר המשנה חבילי קש וחבילי עצים וחבילי זרדים אם התקינם למאכל בהמה מטלטלין אותן ואם לאו אין מטלטלין אותם אתי אמר ר' זעירא לא אתי אלא כר' חנינא דאמר עולין היינו עם רבי לחמת גרר והיה אומר לנו בררו לכם חלקי אבנים ואתם מותרין לטלטלם למחר וא"כ בעי ר' מעשה [וכן אמרי' לעיל (ס"פ במה טומנין) והכא נמי קאמר אם התקינן למאכל בהמה מטלטלין אותן משום דבעינן מעשה]. א"ר יוסי שני' היא הכא שהוא ככסא [פי' דעשוי חווקים חווקים ככסא וכמו דאמרינן (ס"פ כירה) עד ג' חווקים ככסא מכאן ואילך כסולם וכן חבילי עצים מסדרין זה ע"ג זה ככסא של ג' חווקים. וע"כ אינם עומדים למאכל בהמה ע"כ בעי מעשה אבל בשאר דברים לא בעינן מעשה רק בחבילי עצים וחבילי זרדים וע"כ בעינן מעשה למאכל בהמה אעפ"כ אין ראוים לישב עליהם רק

שעשויי חווקים א"כ אין עומדין למאכל בהמה וע"ז אומר התיב ר' לעזר והא תנן חבילי קש וקש לאו כמפוזר הוא אלמא דאפי' אינם עשויים חווקים אפ"ה בעינן מעשה למאכל בהמה וא"כ ודאי אתי כרבי דאומר בררו לכם חלוקי אבנים אלמא דבעינן מעשה ודו"ק]:

פרק יט

הלכה א

קטע ג

בעון קומי ר' יוסי כמה דאיתמר בכלים ששבתו בחצר מטלטלין אותן בכל החצר ודכוותה כלים ששבתו במבוי מטלטלין אותן בכל המבוי כו' כד אתין לעירובין אמר לון בשם ר' יוחנן כלים ששבתו במבוי מטלטלין אותן בכל המבוי ודכוותה כלים ששבתו בחצר מטלטלין אותן בכל החצר רב אמר אין מטלטלין אותן אלא בד' אמות אמר ר' יוסי ב"ר בון רב כדעתיה ור' יוחנן כדעתי' ר' יוחנן דו אמר קורה בלא שיתוף מתרת הוא דאמ' מטלטלין אותו בכל המבוי רב דו אמר אין קורה מתרת בלא שיתוף הוא דאמר אין מטלטלין אותן אלא בד' אמות על דעתיה דר' לאיזה דבר משתתפין בכל המבוי אמר ר' יוסי ב"ר בון כדי לעשות כל הרשויות כאחת עיין בעירובין (פ"ו) ושם ביארתי דהטעם של רב הוא כמו דאמרי' בשבת וד' ק"ל) דמבוי שלא נשתתפו ועירבו חצירות עם הבתים ניתקו החצירות ונעשו בתים ורב לטעמיה דאמר אין המבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהיה בתים וחצירות פתוחות לתוכו והכא בתים איכא חצירו' ליכא וזהו כשיטה הרמב"ם דהטעם הוא משום דנתקו חצירות ונעשו בתים אך שרש"י וכל המפרשים כתבו הטעם דאם עירבו חצירות עם בתים א"כ מצוי מאני דבתים בחצירות ורב לטעמיה שסובר דהא דאמר ר"ש גג וחצר וקרפף ומבוי כולן רשות אחת הן ומטלטלין מזה לזה ואמר רב הלכה כר' שמעון והוא שלא עירבו בתים עם החצירות דליכא מאני דבתי' בחצר אבל אם עירבו חצירות עם בתים דאיכא מאני דבתים בחצר ע"כ גזרינן דילמא אתי לאפוקי מאני דבתים לחצר אעפ"כ אין ראי' מהירו' דהירו' לטעמי' שסובר (ספ"ו דעירובין ה"ו) דמכיון שנתנו עירובין במקום א' נעשו כולן רשות אחת ואפילו נתנו עירובין בפנימית ולא אמרינן תיחוד דשא ותשמישה והיינו דכיון שנתנו עירובן במקום א' זו כולן רשות אחת וא"כ אומר דדיורין להחמיר ולא כמו דאמרינן בעירובין (ד' מ"ט) ולשיטת הש"ס דילן אמרינן בעירובין (ד' ע"ה) דהא דנתנו עירובן במקום א' היינו בחיצונה וע"כ לא אמרינן דניתקו חצירות ונעשו בתים אלא הטעם כמו שפירש"י בשבת (ד' קל"א) דרב לטעמי' דאמר הלכה כר"ש והוא שלא עירבו אבל עירבו גזרינן דילמא אתי לאפוקי מאני

דבתים לחצר ועיין שם שביארתי שם דהרמב"ם ופ"ה מה' עירובין הט"ו) מפרש כשיטת הירו' משום דניתקו חצירות ונעשו בתים והוא כשיטת הירושלמי וביארתי שם שאין ראיה משיטת הירו' לשיטת הש"ס דילן וכמו שביארתי ודו"ק:

קטע ד

שם ר' סימון בשם ריב"ל סכין של מילה עושה לה חולה ומביאה כו' בימי ר' ירמי' כו' מפתחיי' כו' אתון ושאלון לי' א"ל כד תחמון שטפא עבר אייתינון דרך חולה חיילי' דר' ירמי' מהדא כל חולה שנעשה בין לדעת כו' ה"ז חולה והנה בש"ס דילן ביבמות (ד' קי"ג) ר' יצחק בר ביסנא אירכסו ליה מפתח דבי מדרשא ברה"ר בשבת' אתי לקמיה דר' פדת אמר זיל דבר טלי וטיילא וליטיילו התם כו' אלמא קסבר קטן אוכל נבילות אין ב"ד מצווין להפרישו ומה דלית' בירושלמי הכי איפשר לומר משום דסובר דקטן אוכל נבילות ב"ד מצווין להפרישו וע"כ לא קאמר דלידבר טיילי' כו' וליטייל' התם דאי כו' מייתי להו וכן משמע בירושל' (פט"ז ה"ז) אבל קטן שבא לכבות אין שומעין לו שכן שביתתו עליך ופריך עלה ולא כן תני ראו אותו יוצא ומלקט עשבים אין את זקוק לו ומשני המן אין לו צורך בעשבים ברם הכא יש לו צורך כיבוי ולא משני כמו דמשני בש"ס דילן (ד' קכ"א) דאיתא שם שמעית מינה קטן אוכל נבילות ב"ד מצווין להפרישו א"ר יוחנן בקטן העושה כו' וא"כ מוכח שסובר הש"ס דילן דקטן אוכל נבילו' ב"ד מצווין להפרישו והירושלמי משני תמן אין לו צורך בעשבים ברם הכא יש לו צורך כיבוי ואין הפירוש כמו שכתב הק"ע דתנן התם אין הגדול רוצה בליקיטו הילכך א"צ להזהירו ברם הכא יש צורך בכיבוי זה כו' וא"כ מפרש שהתירוץ של הירושלמי הוא כמו דאיתא בש"ס דילן אבל לי נראה שהפי' הוא דתמן אין לו צורך בעשבים וא"כ ליתא למלאכה כיון שאין לו צורך בעשבים (אף דמייפה את הקרקע אך בזה לא ניחא ליה להקטן וכמו דאמרינן בשבת (ד' ק"ג) דפריך אטו כולהו לא ליפות את הקרקע נינהו רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו באגם שנו אביי אמר אפי' תימא בשדה דלא אגם וכגון דלא קא מכוין והא אביי ורבא דאמרי תרווייהון מודה ר"ש בפסיק רישי' ולא ימות ומשני לא צריכא דקא עביד בארעא דחברי' וע"כ כיון דלא ניחא ליה מותר והכא נמי לא ניחא ליה לקטן) [ועוד שכבר ביארתי שיטת הירושלמי (פי"ב דשבת ה"ג) שאינו מתחייב משום מייפה את הקרקע אם אינו מכוון לזה אבל לעולם קטן אוכל נבילות ב"ד מצווין להפרישו והא דלא משני כמו דמשני בש"ס דילן ביבמות (ד' קי"ד) דקאמר לימא מסייע לי' לא יאמר אדם לתינוק הבא לי מפתח הבא לי חותם אלא מניחו תולש מניחו זורק ומשני דמיירי בעציץ שאינו

נקוב וזורק בכרמלית דרבנן איפשר לומר שסובר הירו' דאפי' באיסור דרבנן קטן אוכל נבילות ב"ד מצווין להפרישו דומי' דכיבוי ואינו מחמיר בכיבוי יותר]:

והכי משמע בירושלמי ספ"ק דעירובין (ה"י) אין שיירא פחות משלשה אין העובד כוכבים משלים בשיירא קטן מהו שישלים בשיירא והקשה הק"ע דלפי הגירסא זו משמע דלא איפשטו הך בעי' וכתב הרמב"ם (בפי"ז מה' שבת) דקטן אין מצטרף, וכתב הרב"י (בסי' ש"ס) איבעי' בירושלמי ונקט הרמב"ם לחומרא והקשה דהא קיי"ל הלכה כדברי המיקל בעירוב וא"כ בספיקו נמי נקטן להקל ובד"מ מסיים בה וקצת משמע שם דסובר דקטן מצטרף כו' עיי"ש אבל לפי מה שביארתי איפשר לומר משום דהירושלמי לטעמי' שסובר דקטן אוכל נבילות ב"ד מצווין להפרישו אפי' באיסור דרבנן וא"כ כיון שב"ד מצווין להפרישו אפי' באיסור דרבנן א"כ מצטרף לשייראדהא אין מניחין אותו לעבור אבל לפי מאי דפסק הרמב"ם דבאיסור דרבנן אין מצוין עליו להפרישו ע"כ פסק דאין מצטרף לשיירא כיון שאינם מחוייבים להפרישו ודו"ק]:

קטע ז

שם ר' יוסי בי ר' בון בשם רב חונה מתניתא אמרה כן שאסור לעשות חולה דתנינן ר"א אומר אם לא הביאו כלי מע"ש מביא בשבת מגולה כו' שאם את אומר כן שמותר לעשות חולה אף הוא אינו מוציא לעשות חולה ומביאו ופ' הק"ע בתמיה וכי אינו יכול להוציא אנשים לעשות חולה כדי להביאה סכין שר"א מתיר לעשות איסור דאורייתא אלא ודאי כו' הילכך מתיר ר"א להביא מגולה וכן אמרינן לקמן בירושלמי שאלו להלל הזקן מה לעשות לעם שלא הביאו סכיניהן עמהם כו' ומקשה ויתירו להם ע"י חולה כו' והנה בש"ס דילן בעירובין (ד' מ"ד) לא מקשה להני קושייתא. ואיפשר לומר דלשיטת הש"ס דילן ניחא דאינו מהיר אלא בשלא מדעת א"כ איפשר לומר דבדלא מלו גברי עסקינן וכמו דאמרינן בעירובין (ד' מ"ג) אלימא במלו גברי עסקינן כו' או דילמא בדלא מלי גברי עסקינן וקא מיבעי' לי' הלכה כדר"א או לא (פי' דאמר במתניתין מי שיצא חוץ לתחום שתי אמות יכנס. וכתבו התוספות וא"ת כי לא מלי גברי נמי ילך אל מקום שהמחיצה מגעת ואח"כ יעשה היקף אחר עד שיגיעו לתחום וי"ל כיון שכבר עשו פעם אחת ידעו כו' וזהו דווקא לשיטת הש"ס דילן דמדעת אסור אבל לשיטת הירושלמי דאפי' מדעת נמי מותר ע"כ מקשה ויעשו ע"י חולה וע"ז אומר שאם את אומר כן שמותר לעשות חולה (פי' אפי' נעשו במכוין לצורך מחיצה אף הוא אינו מוציא לעשות חולה ומביאו (פי' דאי אמרת דאינו מותר אלא דווקא בשלא מדעת א"כ איפשר לומר בדלא מלו גברי וכמו

שכתבו התוספות) אבל לשיטת הירושלמי דמתיר אפי' מדעת ג"כ א"כ אפילו בדלא מלו גברי ילך אל מקום שהמחיצה מגעת ואח"כ יעשה היקף אחר עד שיגיעו למחיצה ודו"ק:

קטע ח

שם אלא הניחו להם לישראל אם אינם נביאים הן בני נביאים הן מי שהי' פסחו טלה הי' תוחבה בגיזתה כו' ר' זעירא בשם ר"א כל תורה שאין לה בית אב אינו תורה ופירשו הק"ע והפ"מ כלומר שלא קיבלה מרבותיו אינו תורה ולי נראה דקאי אהא דלקמן והוא דאמר הלל אם אינם נביאים הן בני נביאים הן מיד כל מי שהי' פסחו טלה הי' תוחבה בגיזתה כו' וע"ז אומר כל תורה שאין לה בית אב אינה תורה והוא שאמר שנהגו כך (פי' שאין לה מקור במשנה וע"ז אומר שיש לה בית אב שמוכח ממתניתין שזה לא הוי עבודה בקדשים וכמו שאומר תמן תנינן רכב עליו נשען עליו כו' הדא ילפא מההיא וההיא ילפא מהדא הדא ילפא מההיא שאם תלה עליו סכין לשוחטה כשירה וההיא ילפא מהדא שכל עבודה שהיא לשם קדשים אינה עבודה ולשיטת הש"ש דילן לא הי' הספק רק במחמר כמו דאמרינן בפסחים (ד' ס"ו) וזה אינו שייך למתניתין דמיירי לענין עבודה בקדשים והטעם של מתניתין אינו משום שהוא לצורך עבודה בקדשים אלא מטעם שהוא לצרכה ממש דהיינו במוסרה כו' או שה לה סנדל שלא תחלוק או שפירש טליתו עלי' מפני הזבובים א"כ הוא לצרכה ממש אבל הסכין אע"ג שהוא לצורך עבודה אעפ"כ אינו לצרכה וע"ז פריך והא עביד עבודה בקדשים. וע"ז משני כהלל דתני אמרו עליו על הלל מימיו לא מעל אדם בעולתו ועיין (בפ' במה בהמה) ושם הארכתי בזה דהירושלמי סובר דההקדש צריך להיות מהביקור ד' ימים א"כ אי איפשר שיקדישה כשהוא מביאה לעזרה דהא ההקדש הוא קודם ד' ימים [ואיפשר לומר דע"כ איתא בפסחים בירושלמי (פ"ו דפסחים ה"א) לא תני ריב"ח אלא הרכבתו והבאתו הא חתיכת יבלתו לא מן בגין דו סבר בכלי (פי' וא"כ הוי דאורייתא ולא שבות) לא כן אמר ר' אבהו מה פליגין כשנטלן הוא אבל אם נטלן אחר מאוסין הן (פי' וא"כ אפי' שבות ליכא כיון דנוטלן אחר ביד וא"כ מאוסין הן והדין זבח כאחר היא) א"ר יוסי שני' היא הכא דכתיב זבח. והנה המפרשים נדחקו בזה מאוד אבל לפי מה שביארתי דהירושלמי סובר דבשעת הביקור הוא ההקדש (וכמו שהאריך בזה הט"א) א"כ אינו יכול ליטול בכלי דילמא יגזוז בכלי השער וא"כ יעבור על גיזת קדשים וכמו דאמרינן בבכורות (ד' כ"ה) ותולש את השער ובלבד שלא יזיזנו ממקומו אמר רב אסי אמר ריש לקיש לא שנו אלא ביד אבל בכלי אסור והקתני עושה מקום בקופיץ מיכן ומיכן תני לקופיץ וכן בירושלמי (פ"ז דשבת ה"ב) ותולש את השער ובלבד שלא יזיזנו ממקומו וכל התולש את השער לראות מקום המום ר' אחא

בשם ר"ש בן לקיש התולש מן הקדשים פטור אמר ר' יעקב בר אחא ריש לקיש כדעתי' דאתפלגין התולש בקדשים ר' יוחנן אמר חייב ר"ש בן לקיש אמר פטור א"כ לריש לקיש דווקא ביד אבל לא בכלי דביד לא הוי תולש אבל בכלי הוי תולש ואפי' לר' יוחנן דשרי משום דהוי כלאחר יד ועיין בבכורות (ד' כ"ה) ה"מ דווקא ביד אבל לא בכלי וא"כ כיון דכתיב זבח פי' דכתיב ואמרתם זבח פסח ע"כ אף שלקיחתו מבעשור היינו רק בפסח מצרים אבל לא בפסח דורות היינו לענין שא"צ להמנות עליו מקודם ד' ימים אבל מ"מ הוי זבח בשעת הביקור וע"כ לא יכול ליטול היבלתו רק ביד וא"כ לא הוי מאוס. וע"כ יש בו משום שבות ודו"ק ועיין (בפ' במה בהמה) ושם הארכתי בזה דלשיטת הש"ס דילן יכול להיות ההקדש אח"כ וכמו דאמרינן בפסחים (ד' ס"ו) דפריך והא קא עביד עבודה בקדשים ומשני כהלל כו' ופירש"י דלא מקדשי לקרבן עד דמייתי לעזרה ובפסחים (ד' צ"ח) רבינא אמר כגון שהפרישו אחר חצות ובזבחים (ד' י"ב) ועיין בט"א ובספרי שפת הנחל הארכתי בזה ודו"ק:

הלכה ד

קטע ב

שם (ה"ד) א"ר יוחנן דר"מ היא כו' ע' בפסחים (פ"ו ה"ה) ושם הגהתי וביארתי כל ההלכה זו מהירושלמי ודו"ק:

שם רב אדא בר אהבה אמר זו דברי ר' מאיר ור' שמעון אבל דברי ר' יוסי אפילו דבר שאינו בעשייתו מצוה הואיל וטועה בה לשם מצוה פטור (פי' דהיינו ר' יוסי דסוכה (ד' מ"ב) דתנן התם ר"י אומר יו"ט הראשון של חג שחל להיות בשבת כו' פטור מפני שהוציא ברשות ואמרינן בגמ' אמר אביי לא שנו אלא שלא יצא בו אבל יצא בו חייב ופריך הא מדאגבי' נפיק בי' אמר אביי כשהפכו כו') וע"ז אומר זו דברי ר"מ ור' שמעון אבל דברי ר' יוסי אפי' דבר שאינו בעשיתו מצוה הואיל וטעה בה לשם מצוה פטור דהא הכא לא עביד מצוה דהא הפכו או כמו דמשני כגון שהוציאו בכלי ואפ"ה פטור וע"ז אומר אמר ר' יוחנן דברי ר' יוסי אפילו פירש חוזר אוף על ציצין שאין מעכבין המילה וע"ז אומר היי דין ר' יוסי זע"ז אומר היי דתנינן ר' יוסי אומר יו"ט הראשון של חג שחל להיות בשבת כו' פטור מפני שהוציאו ברשות פי' שר' יוחנן מפרש שכבר יצא בו ואפ"ה פטור משום דיש מצוה אח"כ נמי וכמו דאמרינן בסוכה (ד' מ"ב) כך הי' מנהגם של כו' דכיון דלא סילק מן המצוה א"כ המצוה נמשכת אח"כ נמי. וע"ז אומר ר' יוחנן דברי ר' יוסי אפי' פירש חוזר משום דהמצוה נמשכת כל היום וע"כ אפי' פירש חוזר משום דדמי כמו דלא סילק ידו מן המצוה וע"ז אומר היידין ר' יוסי אומר כו' ומביא מזה ראי' שפירש

חוזר. אפי' על ציצין שאין מעכבין את המילה וא"כ מפרש פי' אחר דמיירי בדנפיק בי' ואפ"ה הוי טעה בדבר מצוה משום דהמצוה נמשכת אח"כ ג"כ ומביא מזה ראי' שסובר ר' יוסי דאפי' פירש חוזר ע"ז אומר הדא אמרה אף בסכין של מילה כן אפי' במיל' כן [ואיפשר דהטעם מפני שטרוד לעשות' המצוה ועדיין לא יצא בו]. אך כיון שמביא ר' יוחנן מזה דר' יוסי סובר דפירש חוזר אפי' על ציצין שאין מעכבין את המילה א"כ אף בסכין של מילה כן אם הוציא לרה"ר וכן במילה משום דלאח"כ הוי כמו שעוסק במצוה וע"כ הוי טועה בדבר מצוה וע"כ מביא מזה ראי' דאם פירש חוזר אפי' על ציצין שאין מעכבין את המילה ועיין בשבת (ד' קל"ג) מאן תנא פירש אינו חוזר כו' הוי מני ר' יוסי היא כו' וא"כ ר' יוסי סובר דפירש אינו חוזר ואח"כ אמר אמרי נהרדעי רבנן דפליגי עלי' דר' יוסי הוא דתנן ארבעה כהנים כו' ר' יוסי אומר אפי' אלו נוטלין ואילו מניחין אף זה הי' תמיד ואינו מביא ממתניתין דסוכה (ד' מ"ב) משום דמפרש דהתם מיירי שלא יצא עדיין בנטילתו ופטור משום דהוי טועה בדבר מצוה אע"ג דלא עשה מצוה וא"כ אינו שייך להא דפירש חוזר אף על ציצין שאין מעכבין המילה ודו"ק

הלכה ה

קטע ב

מתני' קטן נימול לשמונה לתשעה ולעשרה כו' יעקב איש כפר נבורי' שאל לר' חגי מעתה נולד ביה"ש נימול כו'. הירושלמי הזה ביארתי בספרי ע"י (סי' כ') בארוכה עיי"ש